

Službeni list Europske unije

Hrvatsko izdanje

Zakonodavstvo

Svezak 59.

27. rujna 2016.

Sadržaj

II. Nezakonodavni akti

ODLUKE

★ Odluka Komisije (EU) 2016/1698 od 20. veljače 2014. o mjerama SA.22932 (11/C) (ex NN 37/07) koje je Francuska poduzela u korist Zračne luke Marseille Provence i zračnih prijevoznika korisnika Zračne luke (priopćeno pod brojem dokumenta C(2014) 870) (l)	1
★ Odluka Komisije (EU) 2016/1699 od 11. siječnja 2016. o programu državnih potpora u pogledu izuzeća od oporezivanja viška dobiti SA.37667 (2015/C) (ex 2015/NN) koji je provela Belgija (priopćeno pod brojem dokumenta C(2015) 9837) (l)	61
★ Odluka Komisije (EU) 2016/1700 od 7. travnja 2016. o državnoj potpori SA.15836 (2012/C) (ex NN 34/2000 i NN 34A/2000) koju je provela Austrija (tržišne mjere agencije AMA) (priopćeno pod brojem dokumenta C(2016) 1972)	104
★ Provedbena odluka Komisije (EU) 2016/1701 od 19. kolovoza 2016. o utvrđivanju pravila o formatu za podnošenje planova rada za prikupljanje podataka u sektorima ribarstva i akvakulture (priopćeno pod brojem dokumenta C(2016) 5304)	153

(l) Tekst značajan za EGP

II.

(Nezakonodavni akti)

ODLUKE

ODLUKA KOMISIJE (EU) 2016/1698

od 20. veljače 2014.

o mjerama SA.22932 (11/C) (ex NN 37/07) koje je Francuska poduzela u korist Zračne luke Marseille Provence i zračnih prijevoznika korisnika Zračne luke

(priopćeno pod brojem dokumenta C(2014) 870)

(Vjerodostojan je samo tekst na francuskom jeziku)

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 108. stavak 2. prvi podstavak, uzimajući u obzir Sporazum o Europskom gospodarskom prostoru, a posebno njegov članak 62. stavak 1. točku (a), nakon poziva zainteresiranim stranama da dostave svoje primjedbe u skladu s navedenim člancima i uzimajući u obzir te primjedbe,

budući da:

1. POSTUPAK

- (1) Komisija je 8. svibnja 2006. od društva Ryanair zaprimila pritužbu u pogledu nezakonitih potpora kojima su razlikovane naknade zračne luke primijenjene na nacionalne odnosno međunarodne letove. Komisija je dopisom od 21. lipnja 2006. od Francuske zatražila informacije o pitanjima postavljenima u toj pritužbi.
- (2) Komisija je 27. ožujka 2007. zaprimila drugu pritužbu od 15. ožujka 2007. koju je podnijelo društvo Air France, u kojoj su navedene nezakonite potpore koje je Opće vijeće departmana Bouches du Rhône (*Conseil général des Bouches du Rhône*, dalje u tekstu: „Opće vijeće“) dodijelilo Zračnoj luci Marseille Provence te nezakonite potpore koje je Zračna luka dodijelila društvu Ryanair i drugim zračnim prijevoznicima. Te se prednosti uglavnom odnose na smanjene naknade zračne luke kojima bi se potaknulo uvođenje letova iz novog terminala „Marseille-Provence 2“ (dalje u tekstu: „terminal mp2“).
- (3) Dopisom od 27. studenoga 2009. društvo Air France podnijelo je pritužbu u pogledu nezakonitih potpora koje je dodijelilo više francuskih regionalnih i lokalnih zračnih luka, među kojima i Zračna luka Marseille Provence.
- (4) Dopisom od 13. srpnja 2011. Komisija je obavijestila Francusku o svojoj odluci o pokretanju postupka predviđenog člankom 108. stavkom 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije („UFEU“) (¹).
- (5) Komisija je od zainteresiranih osoba zatražila da u roku od jednog mjeseca od datuma objave dostave svoje primjedbe na predmetne mjere.
- (6) Komisija je 13. prosinca 2011. zaprimila primjedbe od Trgovačke i industrijske komore Marseille-Provence (*Chambre de Commerce et d'Industrie de Marseille-Provence*, dalje u tekstu: „CCIMP“), a 15. prosinca 2011. od društava Air France, Ryanair i AMS, Udruge europskih zračnih prijevoznika (*Association of European Airlines*) i CCIMP-a. Dopisom od 10. veljače 2012. prosljedila je te primjedbe Francuskoj kako bi na njih mogla odgovoriti u roku od mjesec dana. Komisija je primjedbe Francuske zaprimila dopisom od 12. ožujka 2012.

(¹) SLC 334, 15.11.2011., str. 8.

- (7) Zaprimila je od društva Ryanair i druge primjedbe od 13. travnja 2012., 10. travnja 2013., 20. prosinca 2013., 17. siječnja 2014. i 30. siječnja 2014. Te su dodatne primjedbe Francuskoj prosljedene dopisima od 13. srpnja 2012., 3. svibnja 2013., 9. siječnja 2014. i 4. veljače 2014. Francuska je u svojim dopisima od 17. srpnja 2012., 4. lipnja 2013., 29. siječnja 2014. i 5. veljače 2014. obavijestila Komisiju da nema primjedaba.
- (8) Francuska je Komisiji prosljedila dodatne informacije dopisima od 26. ožujka 2012., 10. travnja 2012., 20. rujna 2012., 30. listopada 2013. i 24. prosinca 2013. nakon što ih je Komisija zatražila dopisima od 23. veljače 2012., 12. lipnja 2012. i 20. studenoga 2013.

2. DETALJAN OPIS ČINJENICA

2.1. ZAINTERESIRANE STRANE

2.1.1. ZRAČNA LUKA MARSEILLE PROVENCE

- (9) Zračna luka Marseille Provence jedna je od najvećih francuskih zračnih luka, nakon Zračne luke Pariz, Nica i Lyon. Zračna je luka 2012. primila 8 295 479 putnika.

Tablica 1.

Kretanje broja putnika

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Putnički promet mp1	5 859 480	6 008 466	6 028 292	5 907 174	5 619 879	5 799 435	5 990 703	6 483 863
Putnički promet mp2	0	107 478	934 481	1 058 703	1 670 240	1 722 732	1 372 164	1 811 616
Ukupan promet	5 859 480	6 115 944	6 962 773	6 965 877	7 290 119	7 522 167	7 362 867	8 295 479

Izvor: Francuska dostavila 24. prosinca 2013.

2.1.2. TRGOVAČKA I INDUSTRIJSKA KOMORA MARSEILLE-PROVENCE, KONCESIONAR ZRAČNE LUKE MARSEILLE-PROVENCE

- (10) U Francuskoj su trgovačke i industrijske komore (dalje u tekstu: „CCI“) javne ustanove upravnog karaktera. CCI pred javnim tijelima zastupa opće interesu trgovine, industrije i usluga. Njezini zadaci i ovlasti utvrđeni su zakonom (¹) te se posredstvom regionalnog prefekta nalazi pod upravnim nadzorom (²) vlade. Nadzorno tijelo ima pravo na pristup svim sjednicama glavne skupštine trgovačkih i industrijskih komora te njihovu dnevnom redu može dodavati jednu ili više teme. Nadzorno tijelo može prema potrebi suspendirati ili razriješiti dužnosti člana CCI-ja. Minimalno, odluke povezane s proračunom, traženjem zajma ili potpisivanjem sporazuma s trećim osobama postaju izvršne tek nakon što ih odobri nadzorno tijelo (³). CCIMP upravlja svojim društvima kćerima, od kojih i Zračnom lukom Marseille Provence te nekim organizacijama za osposobljavanje. Njezina društva kćeri nemaju vlastitu pravnu osobnost (⁴). Ipak, djelatnosti zračne luke imaju zasebne račune. Akti se mogu izvršiti samo ako su upućeni nadzornom tijelu.

(¹) Zakon br. 2005-882 od 2. kolovoza 2005. o malim i srednjim poduzetnicima.

(²) U francuskom je pravu upravni nadzor oblik ovlasti koju jedna pravna osoba javnog prava izvršava nad drugom. Službeni nadzor regionalnih trgovačkih i industrijskih komora te lokalnih trgovačkih i industrijskih komora osigurava regionalni prefekt uz asistenciju regionalnog dužnosnika za javne financije. U skladu s Ustavom i zakonom, upravni nadzor ne obuhvaća nadzor zakonitosti akata koje donosi pravna osoba koju se nadzire.

(³) Članci od R.712-2 do R.712-11-1 Trgovačkog zakonika

(⁴) Vidjeti http://www.ccimp.com/ccimp/nous_connaitre/une_structure_publique

- (11) CCIMP od 1934. upravlja Zračnom lukom Marseille Provence u okviru koncesije za uređenje, održavanje i upravljanje koju je dodijelila francuska država kao vlasnik Zračne luke. Ta je koncesija 1987. produljena na još trideset godina ⁽⁶⁾.

2.1.3. SAVJETODAVNO GOSPODARSKO POVJERENSTVO ZRAČNE LUKE MARSEILLE PROVENCE

- (12) Od Općeg vijeća Bouches-du-Rhône, Regionalnog vijeća Provence Côte d'Azur i Gradske zajednice Marseille Provence Métropole traži se mišljenje o upravljanju Zračnom lukom u okviru Savjetodavnog gospodarskog povjerenstva Zračne luke (dalje u tekstu: „Cocoéco”). Zadatak je tog povjerenstva da sastavlja mišljenja o razvoju ulaganja, radu Zračne luke te o cijenama uslugama koje pruža Zračna luka.
- (13) U skladu sa Zakonom o civilnom zrakoplovstvu, to se povjerenstvo sastaje barem jednom godišnje kako bi dalo mišljenje o načinima određivanja i primjene naknada za usluge zračne luke u predmetnoj zračnoj luci te o programima ulaganja zračne luke. Tom se povjerenstvu moguće obratiti u pogledu pitanja o uslugama koje pruža upravitelj Zračne luke.
- (14) Cocoéco sastoji se od skupine korisnika i skupine upravitelja, pri čemu potonja skupina obuhvaća predsjednika Regionalnog vijeća Provence Alpes Côte d'Azur (PACA) ili njegova predstavnika, predsjednika Općeg vijeća Bouches-du-Rhône ili njegova predstavnika i predsjednika Gradske zajednice Marseille Provence Métropole ili njegova predstavnika.

2.2. NOVI „NISKOTARIFNI” TERMINAL MP2

2.2.1. OBRAZLOŽENJE IZGRADNJE TERMINALA MP2

- (15) Nakon gubitka više od milijun putnika od 2001., uglavnom zbog konkurencije vlakova velikih brzina TGV Méditerranée na pravcu Marseille – Pariz, napada od 11. rujna 2001. i stecaja više zračnih prijevoznika (Sabena, SwissAir itd.), Zračna luka Marseille Provence željela je svoj promet učiniti dinamičnjim, a razvoj usmjeriti prema europskim odredištima. Kako bi to postigla, Zračna je luka 2004. odlučila uspostaviti „niskotarifni” terminal.
- (16) Za uspostavljanje tog novog terminala CCIMP je odlučio preraditi nekadašnji teretni terminal br. 1. Ta je zgrada bila obnovljena po nižoj cijeni kako bi primila niskotarifne putnike. Radovi su započeli u prosincu 2005. te je terminal mp2 počeo raditi u rujnu 2006.
- (17) Raspodjela broja putnika (ostvarene brojke) između terminala mp1 i mp2 od 2006. do 2013. prikazana je u tablici u uvodnoj izjavi 9.

2.2.2. PRIJEVOZNICI KORISNICI NOVOG TERMINALA MP2

- (18) Kako bi provjerio zanimanje zračnih prijevoznika za upotrebu terminala mp2, CCIMP je 2004. objavio poziv zračnim prijevoznicima da podnesu projektne prijedloge. Na poziv su se odazvali zračni prijevoznici Air France, Ryanair i easyJet. Ukupan obujam ponuda koje su podnijeli ti zračni prijevoznici nije premašivao predviđene kapacitete terminala i stoga nije bio potreban odabir.
- (19) Među korisnicima terminala mp2, Ryanair je bio najveći, ali je Francuska navela i Bmibaby.com, Condor, easyJet, Jet4you.com i Myair.com.
- (20) Air France podnio je 12. srpnja 2004. CCIMP-u prijavnu dokumentaciju za terminal mp2. U njoj je naveo da bi se putnici na liniji „La Navette” (linija Marseille/Pariz-Orly) mogli eventualno služiti terminalom mp2. Air France predložio je program od 19 letova dnevno od ponedjeljka do petka, 14 letova subotom i 18 letova nedjeljom čije bi odredište bilo Pariz-Orly. Pregovori između društva Air France i CCIMP-a za prijenos linije La Navette nisu

⁽⁶⁾ Odluka od 22. srpnja 1987. o koncesiji za upravljanje Zračnom lukom Marseille-Marignane te njezino uređenje i održavanje, koja je dodijeljena Trgovačkoj i industrijskoj komori Marseille, SL Francuske Republike, 29. srpnja 1987., str. 8487.

uspjeli. Dvije je prepreke zamijetio, među ostalim, Air France: ograničenje prometa terminala mp2 na izravne letove i činjenicu da je terminal trebao primati samo nacionalne letove i letove iz Unije.

- (21) U skladu s informacijama koje je dostavila Francuska, svi zračni prijevoznici koji su željeli poslovati iz terminala mp2 mogli su to učiniti.

2.3. ISPITANE MJERE

- (22) U odluci o pokretanju postupka ispitane su sljedeće mjere:

- (a) u razdoblju od 2001. do 2010., subvencija za ulaganje u iznosu od 24,2 milijuna EUR dodijeljena CCIMP-u, uključujući subvenciju za izgradnju terminala mp2 u iznosu od 7,577 milijuna EUR;
- (b) u razdoblju od 2001. do 2010., finansijski tokovi u iznosu od [...] milijuna EUR (*) između CCIMP-a i općeg odjela CCI-ja;
- (c) određivanje iznosa naknade po putniku za terminal mp2;
- (d) smanjenje naknade po putniku za nacionalne letove;
- (e) smanjenje naknada zračne luke zbog otvaranja novih linija;
- (f) smanjenje naknade za parkiranje noću;
- (g) financiranje marketinških djelatnosti;
- (h) ugovor o zakupu oglasnog prostora sklopljen s društvom Airport Marketing Services bez natječajnog postupka ni prethodne objave;
- (i) profitabilnost terminala mp2 prikazana poslovnim planom koji je dostavio CCIMP.

2.3.1. SUBVENCIJE ZA ULAGANJE U KORIST CCIMP-A

- (23) U skladu s informacijama kojima raspolaže Komisija, predviđeno ulaganje u izgradnju novog terminala mp2 financirano je subvencijom Općeg vijeća Bouches-du-Rhône u iznosu od 7,577 milijuna EUR.
- (24) Osim toga, CCIMP je u razdoblju od 2001. do 2010. od Općeg vijeća, Regionalnog vijeća, Gradske zajednice Marseille Provence Métropole i države (Opća uprava za civilno zrakoplovstvo koja je pri Ministarstvu ekologije, održivog razvoja i energije, dalje u tekstu: „DGAC“) te od Europskog fonda za regionalni razvoj („EFRR“) primio subvencije za ulaganje u ukupnom iznosu od 16,624 milijuna EUR. Od Općeg je vijeća primio tri subvencije za proširenje i restrukturiranje Zračne luke, koje su redom iznosile 1,519 milijuna EUR, 210 000 EUR i 2,997 milijuna EUR. Regionalno mu je vijeće dodijelilo 3,616 milijuna EUR za proširenje i razvoj Zračne luke te 255 000 EUR za uređenje područja za rukovanje teretom. Gradska zajednica Marseille Provence Métropole platila mu je 889 000 EUR za razvoj međunarodnog prometa. Pregled predane prtljage u iznosu od 464 000 EUR te pooštavanje pregleda prtljage i kupnju opreme za pregled prtljage financirala je država (DGAC) u iznosu od 5,032 milijuna EUR. Nапосљетку, EFRR subvencionirao je razvoj teretnog zračnog prijevoza (stajanke teretnih zrakoplova, cesta na području za rukovanje teretom, preuređenje teretnih terminala, priprema područja za gradnju) u iznosu od 1,520 milijuna EUR.
- (25) U skladu s člankom 2. stavkom 1. točkom (b) i člankom 15. stavkom 1. Specifikacije primjenjive na koncesiju Zračne luke Marseille, koncesionar je zadužen za ulaganja.

2.3.2. FINANCIJSKI TOKOVI IZMEĐU CCIMP-A I OPĆEG ODJELA CCI-JA

- (26) Razmjena finansijskih tokova između CCIMP-a i općeg odjela CCI-ja od 2001. do 2010. iznosila je [...] milijuna EUR.

(*) Podatak zaštićen poslovnom tajnom.

2.3.3. SMANJENE NAKNADE PO PUTNIKU ZA KORISNIKE TERMINALA MP2

- (27) Cijene naknade po putniku ovise o terminalu koji upotrebljavaju zračni prijevoznici: cijene su niže u „niskotarifnom” terminalu mp2, a više u terminalu mp1 (hale 1 do 4). Te su cijene utvrđene odlukom CCIMP-a. Air France osporio je prvotne cijene u Zračnoj luci Marseille Provence za 2006., 2007. i 2008 te ih je ukinulo Državno vijeće (*Conseil d'Etat*).
- (28) Državno je vijeće 7. svibnja 2008. ukinulo ⁽⁷⁾ homologirane cijene naknade po putniku za terminal mp2 Zračne luke Marseille-Provence primjenjive od 1. lipnja 2006. te one primjenjive od 1. siječnja 2007., i to zbog nedostatnosti obrazloženja računovodstvenih podataka koji su uzeti u obzir pri izračunu naknade. Državno vijeće u tom predmetu nije ukinulo cijene naknade po putniku primjenjive na glavni terminal.
- (29) Državno je vijeće 26. prosinca 2008. ukinulo cijene naknade po putniku primjenjive na glavni terminal i terminal mp2 Zračne luke Marseille-Provence od 1. siječnja 2008.
- (30) Državno je vijeće u presudi od 15. svibnja 2009. potvrdilo da su nadležni ministri odbili homologaciju cijena primjenjivih na terminal mp2 od 1. siječnja 2009.
- (31) Nakon ukidanja tih cijena DGAC je od revizorskog društva Mazars zatražio da izradi studiju o metodama raspodjele troškova i prihoda te o određivanju cijena obaju terminala, koja je dostavljena u studenome 2008. Na temelju te revizije CCIMP je utvrdio nove cijene naknade po putniku koje su se primjenjivale retroaktivno. Te se retroaktivne cijene odnose na terminal mp1 (hale od 1 do 4) za 2008. te na terminal mp2 za razdoblje od 2006. do 2008. Prema mišljenju CCIMP-a, te su nove cijene određene kako bi se postigle slične stope pokrivenosti ⁽⁸⁾ putničkih troškova u terminalima mp1 i mp2.
- (32) CCIMP je odlukom od 25. svibnja 2009. odredio cijene naknade po putniku primjenjive od 1. kolovoza 2009. Budući da su se nadzorna tijela protivila cijenama koje je predložio CCIMP od 1. srpnja 2010., nastavila se primjenjivati cijena od 1. kolovoza 2009.
- (33) Air France podnio je 17. srpnja 2009. Državnom vijeću tužbu za poništenje odluke CCIMP-a od 25. svibnja 2009. u dijelu u kojem su njome određene cijene naknade po putniku koje su se od 1. siječnja 2008. retroaktivno primjenjive na terminale mp1 i mp2 te, s druge strane, cijene naknade po putniku primjenjive od 1. kolovoza 2009.
- (34) Air France jednako je tako 17. srpnja 2009. podnio zahtjev za privremenu pravnu zaštitu. Državno je vijeće 28. srpnja 2009. obustavilo plaćanje naknade po putniku u visini od 20 % u pogledu naknada dospjelih za 2008. te od 1. srpnja 2009. U iščekivanju presude o meritumu ta se obustava primjenjivala na cijene koje su se nastavile primjenjivati 2010., a zatim i od 1. siječnja 2011.
- (35) Air France podnio je Državnom vijeću 14. lipnja 2010. tužbu za poništenje odluke CCIMP-a iz 2010. kojom su se prethodne cijene nastavile primjenjivati od 1. srpnja 2010.
- (36) Državno je vijeće ⁽⁹⁾ 27. srpnja 2011. poništalo odluku CCIMP-a od 25. svibnja 2009. o određivanju cijena naknada po putniku za terminal mp2 za 2008., 2009. i od 1. kolovoza 2009. jer su te cijene izračunane uzimajući u obzir subvenciju u iznosu od 2,4 milijuna EUR koje je Opće vijeće Bouches-du-Rhône dodijelilo za financiranje dijela građevinskih radova terminala mp2, čiji je izravni korisnik Zračna luka Marseille Provence, a neizravni su korisnici zračni prijevoznici. Prema mišljenju Državnog vijeća, tom je odlukom nepropisno dodijeljena državna potpora zbog čega je odluka CCIMP-a nezakonita. Državno je vijeće presudilo i da činjenica da su cijene terminala mp2 bile ukinute ne utječe na zakonitost cijena koje su određene za terminal mp1,

⁽⁷⁾ Komisija smatra da je učinak presude Državnog vijeća bilo ukidanje cijena *ex-tunc*, odnosno od njihova stupanja na snagu. Stoga se nakon ukidanja tih cijena smatra da nikada nisu postojale. Komisija smatra da se u nedostatku novih homologiranih cijena primjenjuju prethodne cijene (na snazi prije 1. lipnja 2006.) iz članka 224-4-1-II Zakonika o civilnom zrakoplovstvu.

⁽⁸⁾ Prosječna stopa pokrivenosti od [50 – 80]* % od 2007. do 2012. na temelju zrakoplovnih naknada u oba slučaja te prosječna stopa ukupne pokrivenosti od [100 – 150]* % (terminal mp1) i [100 – 150]* % (mp2) (uključujući izvanzrakoplovne prihode parkirališta, trgovina i iznajmljivača).

⁽⁹⁾ Državno vijeće, 27. srpnja 2011., društvo Air France i drugi, br. 329818, 340540.

u pogledu kojih ističe da su bile opravdane točnim računovodstvenim studijama. Državno vijeće u svojoj odluci navodi da iz sadržaja spisa proizlazi da su troškovi komunikacije približnog iznosa od 800 000 EUR, koji su se, prema mišljenju tužitelja (Air France i Britair), trebali pripisati samo terminalu mp2, zapravo bili u cijelosti pripisani općim troškovima i dodijeljeni terminalima na način za koji nije utvrđeno da je očita pogreška u procjeni. Državno vijeće stoga potvrđuje cijene naknade po putniku za terminal mp1. U istoj odluci Državno vijeće ukida cijenu naknade za slijetanje za 2009. jer su njome gotovo tri puta pokriveni troškovi povezani s pružanjem te usluge i jer ona predstavlja više od četvrtine ukupnih prihoda od naknada zračne luke, te ne uvodi ograničenu naknadu između prihoda od te naknade i prihoda od drugih naknada kao što je to propisano nacionalnim pravom⁽¹⁰⁾. Naposljeku, Državno vijeće utvrđuje da su društva tužitelji odustali od ukidanja poticaja za razvoj prometa.

- (37) Air France podnio je 15. prosinca 2010. Državnom vijeću tužbu za poništenje odluke CCIMP-a iz prosinca 2010. kojom su se prethodne cijene nastavile primjenjivati od 1. siječnja 2011. Air France je napisljeku odustao od svih tužbi podnesenih 2011. na nacionalnoj razini.
- (38) Tijekom cijelog razdoblja naknade za terminal mp2 bile su niže za 57 % do 66 % za nacionalni promet i 66 % do 80 % za letove unutar Unije⁽¹¹⁾ u odnosu na naknade za hale od 1 do 4 za, redom, nacionalni promet, promet unutar Unije i međunarodni promet.

2.3.4. SMANJENE NAKNADE PO PUTNIKU ZA NACIONALNE LETOVE

- (39) Naknade po putniku primjenjive na putnike koji se ukrcavaju u halama od 1 do 4 Zračne luke tradicionalno su se razlikovale ovisno o odredištima letova prema tri tarife: za nacionalne letove, za letove prema odredištima u Europskoj uniji i za međunarodne letove.
- (40) Cijene koje su se primjenjivale 2006. i 2007. prvo su bile utvrđene odlukom CCIMP-a od 26. srpnja 2006. Cijenama je bila predviđena znatno manja naknada za nacionalne letove. Razlika iznosi više od 50 %.
- (41) Nakon što je društvo Ryanair podnijelo pritužbu pokrenut je postupak zbog povrede. Francuska je u svojoj bilješci od 2. kolovoza 2007. obavijestila Komisiju da je „u više navrata podsjetila upravitelja na potrebu da se ukine razlika među cijenama koja je postojala ovisno o odredištu letova, s obzirom na to da nije mogla biti opravdana razlikom u troškovima“.
- (42) Za poslovne godine 2006. i 2007. uvedene su nove cijene te se inkriminirajuće razlikovanje cijena u budućnosti nije primjenjivalo.

2.3.5. SMANJENJE ODREĐENIH NAKNADA ZRAČNE LUKE ZBOG OTVARANJA NOVIH LINIJA

- (43) Kako bi se potaknulo uvođenje novih linija ili prilagođavanje reda letenja, zračnim je prijevoznicima moguće odobriti povlaštene cjenovne uvjete. Taj se popust odnosi na naknade za slijetanje, rasvjetu i parkiranje na putničkim linijama te naknade za slijetanje i rasvjetu na teretnim letovima.
- (44) Prvu je mjeru smanjenja naknada zračne luke uveo CCIMP odlukom od 7. rujna 2004. koja je stupila na snagu 1. ožujka 2005. Mjere su podnesene na očitovanje povjerenstvu Cocoéco Zračne luke tijekom njegova sastanka od 6. prosinca 2004.⁽¹²⁾ Taj se sustav primjenjivao do 31. srpnja 2009.

⁽¹⁰⁾ Člankom L224-2 Zakonika o civilnom zrakoplovstvu propisano je da ukupan prihod od tih naknada ne smije premašivati trošak usluga pruženih u zračnoj luci.

⁽¹¹⁾ Cijena se za terminal mp1 do 31. prosinca 2007. razlikovala ovisno o nacionalnim odredištima, odredištima EU-a i međunarodnim odredištima. Cijene za terminal mp2 nisu se razlikovale. Cijene su se od 1. siječnja 2008. (i u pogledu retroaktivno primjenjenih cijena za 2006. i 2007.) razlikovale u terminalu mp1 ovisno o tome je li bila riječ o letovima unutar schengenskog prostora EU-a, unutar EU-a izvan schengenskog prostora ili o međunarodnim letovima, a u terminalu mp2 ovisno o tome jesu li letovi bili nacionalni i letovi unutar EU-a ili međunarodni letovi.

⁽¹²⁾ Predstavnik društva Air France u povjerenstvu Cocoéco nije glasao protiv uvođenja potpora za započinjanje poslovanja (vidjeti pritužbu društva Air France od 27. ožujka 2007., str. 14.).

(45) Iznos primijenjenog popusta iznosio je 90 % za prvu godinu i 50 % za drugu godinu poslovanja. Ti su popusti odobreni samo za nove linije koje su ispunjavale sljedeće uvjete (⁽¹³⁾):

- odredište nove linije treba biti zračna luka u kojoj u trenutku uvođenja linije nema redovitih letova,
- odredište nove linije treba biti zračna luka udaljena najmanje 75 km od već opsluživane zračne luke ili se njezino prihvatno područje mora znatno razlikovati od prihvatnog područja već opsluživane zračne luke,
- odredište linije ne smije se nalaziti u krugu od 160 km oko odredišta koju je tijekom prethodnih 12 mjeseci opsluživao sam prijevoznik, jedno od njegovih društava kćeri, prijevoznik koji pripada istoj grupi ili koji je vezan komercijalnim ugovorima (osobito, o franšizi, o letovima sa skupnom oznakom za navedeno odredište itd.),
- linija mora poslovati barem jednom tjedno tijekom najmanje dva uzastopna mjeseca,
- ako jedan prijevoznik ili više njih odluči tijekom razdoblja u kojem zračni prijevoznik za poslovanje iz određenog odredišta ostvaruje prethodno navedena sniženja upravljati linijom prema tom istom odredištu, taj poduzetnik ili ti poduzetnici primali bi istu mjeru u vremenskom rasponu određenom za prvog prijevoznika.

(46) Popusti na naknade odobreni su prijevoznicima koji poslju i iz terminalâ mp1 i mp2.

(47) Presudom od 30. lipnja 2009. Upravni sud u Marseilleu prihvatio je zahtjev društva Air France za ukidanje sustava cjenovnog poticaja koji je donesen 2005. CCI Marseille Provence nije podnio žalbu na tu presudu jer se sustav poticaja u međuvremenu djelomično nastavio primjenjivati na temelju nove odluke o cijenama. Zatim su zračni prijevoznik Air France te njegova društva kćeri Britair i Regional podnijeli Državnom vijeću tužbu za poništenje odluke CCIMP-a o određivanju cijena naknada za 2008. i 2009., uključujući cijene naknade zračne luke, ali i sustav poticaja za otvaranje novih linija. Uz tu tužbu za poništenje podnijeli su i zahtjev za privremenu pravnu zaštitu i obustavu primjene koji je sudac privremene pravne zaštite Državnog vijeća djelomično prihvatio rješenjem od 28. srpnja 2009., pri čemu je osobito proglašio obustavu tog sustava poticaja. Državno je vijeće u odluci o meritumu od 27. srpnja 2011. (⁽¹⁴⁾) utvrdilo da su društva tužitelji odustali od svojih zahtjeva za poništenje poticaja za razvoj prometa za 2009. i 2010.

(48) Od 1. veljače 2010. do 31. listopada 2011. uveden je novi popust na naknade za slijetanje, rasvjetu i parkiranje u korist svih prijevoznika koji ispunjuju objektivne uvjete za dodjelu.

(49) Primjenjuje se popust od:

- 60 % za prvu godinu poslovanja,
- 45 % za drugu poslovanja i
- 20 % za treću godinu poslovanja.

(50) Ti su popusti odobreni samo za nove linije koje su ispunjavale sljedeće uvjete: (⁽¹⁵⁾)

- prihvatljivi su putnički i teretni letovi,
- nova linija mora poslovati barem jednom tjedno tijekom najmanje četiri uzastopna mjeseca,
- odredište nove linije treba biti zračna luka udaljena najmanje 50 km od već opsluživane zračne luke ili čije se prihvatno područje znatno razlikuje od prihvatnog područja već opsluživane zračne luke,
- sam prijevoznik, jedno od njegovih društava kćeri, prijevoznik koji pripada istoj grupi ili koji je vezan komercijalnim ugovorom nije upravljao novom linijom tijekom 18 prethodnih mjeseci.

⁽¹³⁾ Air France proslijedio je primjerak uvjeta Komisiji.

⁽¹⁴⁾ Državno vijeće, 27.7.2011., društvo Air France i drugi, br. 329818, 340540

⁽¹⁵⁾ Air France proslijedio je primjerak uvjeta Komisiji.

- (51) U slučaju sezonskog prekida poslovanja degresivni sustav poticaja nastavlja se do trenutka nastavka poslovanja linije kao da se nikada nije prekinulo: razdoblje prekida obuhvaćeno je razdobljem popusta. Taj se poticaj odnosi na oba terminala Zračne luke Marseille Provence i na sve prijevoznike.

2.3.6. BESPLATNO PARKIRANJE NOĆU

- (52) CCIMP u svojem podnesku od 28. prosinca 2010. navodi uvođenje mjere „besplatne naknade za parkiranje noću” od 1. veljače 2010. Stoga je parkiranje od 22 h do 6 h besplatno pod sljedećim uvjetima:
- zrakoplov mora prevoziti putnike,
  - pet tjednih letova na istoj liniji tijekom najmanje jedne sezone IATA-e,
  - zrakoplovi moraju biti parkirani barem šest uzastopnih sati od 22 h do 6 h.
- (53) Taj se poticaj odnosi na oba terminala Zračne luke Marseille Provence i na sve prijevoznike.

2.3.7. FINANCIRANJE MARKETINŠKIH DJELATNOSTI

- (54) CCIMP je odlukom od 21. studenoga 2005. uveo finansijski sustav poticaja za otvaranje novih linija putem djelomičnog preuzimanja marketinških troškova i troškova promidžbe na medijima koje je odobrila Zračna luka Marseille Provence. Na temelju te odredbe zračni prijevoznik korisnik mora dostaviti opravdanje troškova promidžbe te linije. Iznos potpore mogao je iznositi do 50 % opravdanih troškova.
- (55) Odluka o uvođenju plaćanja marketinških usluga donesena je, bez prethodnog odobrenja Francuske, prije objave Komunikacije Komisije – Smjernice Zajednice za financiranje zračnih luka i potpora za započinjanje poslovanja zračnih prijevoznika koji lete iz regionalnih zračnih luka (dalje u tekstu: „Smjernice iz 2005.”)⁽¹⁶⁾. Francuska je dopisom od 22. kolovoza 2006. zatražila od CCIMP-a da ukine ta plaćanja najkasnije 1. lipnja 2007. jer je smatrala da se takvim plaćanjem marketinških usluga ne poštuju kriteriji utvrđeni u Smjernicama iz 2005.
- (56) CCIMP je potvrdio da nije provedeno prvotno predviđeno sudjelovanje u marketinškim troškovima, osim doprinosa [u iznosu manjem od 300 000 EUR]* u korist društva BMI Baby.

2.3.8. UGOVOR O ZAKUPU OGLASNOG PROSTORA S DRUŠTVOM AMS

- (57) CCIMP je 19. svibnja 2006. sklopio bez natječajnog postupka ni prethodne objave, na trajanje od pet godina, ugovor o zakupu promidžbenog prostora s društvom Airport Marketing Services (dalje u tekstu: „AMS”) koje je društvo kći u stopostotnom vlasništvu zračnog prijevoznika Ryanair.
- (58) U skladu s odredbama tog ugovora, CCIMP je društvu AMS morao platiti:
- [...]* EUR mjesečno od studenoga 2006. do listopada 2007.,
  - [...]* EUR mjesečno od studenoga 2007. do svibnja 2008.,
  - [...]* EUR mjesečno od lipnja 2008.
- (59) U odluci povjerenstva Cocoéco od 18. veljače 2009. o određivanju cijena koje su predmet Odluke od 25. svibnja 2009. navedeno je da „cijena iz ugovora s društvom AMS za ugovorno razdoblje, odnosno od listopada 2006. do listopada 2011., iznosi [...]* EUR, odnosno [...]* EUR godišnje”.

⁽¹⁶⁾ Komunikacija Komisije – Smjernice Zajednice za financiranje zračnih luka i potpora za započinjanje poslovanja zračnih prijevoznika koji lete iz regionalnih zračnih luka (SL C 312, 9.12.2005., str. 1.).

- (60) Na temelju informacija koje je dostavila Francuska moguće je utvrditi i trošak ugovora s društвom AMS, kao što je iznesen u tablici 2.:

Tablica 2.

Troškovi ugovora s društвом AMS na temelju informacija koje je dostavila Francuska (u tisućama EUR)

2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*

- (61) Prema mišljenju CCIMP-a, predmet je tog ugovora bio osigurati oglašavanje odredišta Marseille u svrhu privlačenja velikog broja putnika. Time bi se osigurala održivost terminala mp2 i dobra razina naknade za usluge koje pruža upravitelj zračne luke.
- (62) U tom pogledu CCIMP smatra da se ostvarivanje tog cilja temelji na ispunjenu dvaju čimbenika:
- velikom broju internetskih posjetitelja,
  - europskim internetskim posjetiteljima koji su podložni niskotarifnom modelu.
- (63) CCIMP opravdava sklapanje tog ugovora s društвом AMS činjenicom da je samo web-mjesto tog društva 2006. udovoljavalo potrebama CCIMP-a jer je nudilo sljedeće usluge:
- jedinstven i ekskluzivan sustav prodaje karata prijevoznika Ryanair, jedinog subjekta koji se obvezaо da će u novi terminal mp2 dovesti velik broj zrakoplova,
  - široka publika internetskih posjetitelja koji su cilj promidžbene politike CCIMP-a,
  - marketinške usluge prilagođene kupnji zrakoplovnih karata prema Provansi.
- (64) Strana koja je podnijela pritužbu smatra da taj ugovor sklopljen s društвом AMS predstavlja potporu u korist društva Ryanair kojom se željelo potonje društvo privući u Zračnu luku Marseille Provence. U tom pogledu iznosi dokaze u prilog svojem stajalištu, koji se temelje na pripremnom dokumentu za sastanak „vijeća Zračne luke“ CCIMP-a od 15. studenoga 2005.

2.3.9. POSLOVNI PLAN TERMINALA MP2 I PRIMJENA NAČELA RAZUMNOG SUBJEKTA U TRŽIŠNOM GOSPODARSTVU

- (65) CCIMP je u studenome 2004. izradio poslovni plan kako bi dokazao profitabilnost terminala mp2. Plan je ažuriran 2005. Druga je ažuriranja tog poslovnog plana ocijenio revizorski ured PricewaterhouseCoopers (PwC) na zahtjev društva Air France u veljači 2005., studenome 2005. i svibnju 2006.
- (66) U poslovnom planu koji je iznijela Francuska za razdoblje od 2004. do 2020. uspoređeni su scenarij s terminalom mp2 i scenarij bez terminala mp2. Prema mišljenju Francuske, kumulativni godišnji novčani tok za razdoblje od 2004. do 2020. i neto knjigovodstvena vrijednost za 2020. iznose:
- [...] milijuna EUR u scenariju bez terminala mp2,
  - [...] milijuna EUR u scenariju s terminalom mp2.
- (67) Francuska stoga zaključuje da je scenarij s terminalom mp2 za [...] milijuna EUR isplativiji od scenarija bez terminala mp2, što bi odgovaralo stopi profitabilnosti od [...] %.

- (68) Poslovni plan jednako tako sadržava analizu osjetljivosti u pogledu različitih pretpostavki o prometu i cijenama. Promatrani scenariji „prometa” bili su scenarij „bez prijenosa linije La Navette društva Air France” i scenarij „nižeg rasta prometa terminala mp2”. Promatrani scenariji „cijena” obuhvaćali su cijene od [...]* EUR i [...]* EUR po putniku za mp2.
- (69) Poslovni je plan ažuriran 2005. Pritom su simulirana tri scenarija. Riječ je o sljedećim scenarijima:
- **Prva simulacija:** izračun se temelji na predviđanjima prometa za 2005., u osnovnom scenariju više nije uzet u obzir prijenos linije La Navette društva Air France u terminal mp2 te su provedeni izračuni za razdoblje od 2005. do 2021. Na temelju tih pretpostavki unutarnja stopa povrata iznosila bi [više od 7,5 %]*.
  - **Druga simulacija:** unutarnja stopa povrata utvrđena je na 7,5 % te se nastoji odrediti broj putnika koji odgovara toj unutarnjoj stopi povrata. Simulacija dovodi do zaključka da bi broj putnika u razdoblju od 2007. do 2021. mogao biti niži za 1,32 milijuna u odnosu na prvu simulaciju.
  - **Treća simulacija:** ako promet terminala mp2 u 2010. iznosi samo 1 milijun putnika (umjesto 1,65 milijuna koji je primjenjen u prvoj simulaciji), koja bi se dodatna cijena trebala primijeniti po putniku od 2011. kako bi se zadržala unutarnja stopa povrata od 7,5 %? Simulacija dovodi do zaključka da je cijene potrebno povećati za [...]* EUR.
- (70) Procjene koje je PwC izradio na zahtjev društva Air France u okviru postupka pred Državnim vijećem odnose se na simulacije iz veljače 2005., rujna 2005. i svibnja 2006. koje je dostavio CCIMP a kojima je predviđena unutarnja stopa povrata i neto sadašnja vrijednost (NSV) projekta terminala mp2 na temelju očekivanog novčanog toka. PwC je pritom iznio više opaski i kritika u pogledu predmetnog poslovnog plana.

3. OPASKE FRANCUSKE

3.1. SUBVENCije ZA ULAGANJE U KORIST CCIMP-a

3.1.1. ZASTARA ODREĐENIH DODIJELJENIH SUBVENCIJA

- (71) Francuska osporava stajalište Komisije prema kojem 7,577 milijuna EUR isplaćenih od 2005. do 2007. za izgradnju terminala mp2 i 16 milijuna EUR dodijeljenih od 2001. na temelju ulaganja u glavno čvoriste u cijelosti predstavljaju državne potpore koje bi trebale biti predmet Komisijine analize.
- (72) U skladu s člankom 15. Uredbe Vijeća (EZ) br. 659/1999⁽¹⁷⁾, Francuska tvrdi da su sljedeće subvencije, navedene u tablici 3., zastarjele:

Tablica 3.

Tijelo	Datum i potpisivanje ugovora	Namjena subvencije	Ukupan plaćeni iznos (u tisućama EUR)
Opće vijeće	14. prosinca 1999.	Radovi proširenja i restrukturiranja objekata zračne luke	3 064
Regionalno vijeće	24. listopada 1997.	Radovi proširenja i razvoja zračne luke	8 032
Regionalno vijeće	8. srpnja 1994.	Uređenje područja za rukovanje teretom	1 372

⁽¹⁷⁾ Uredba Vijeća (EZ) br. 659/1999 od 22. ožujka 1999. o utvrđivanju detaljnih pravila primjene članka 93. Ugovora o EZ-u (SL L 83, 27.3.1999., str. 1.).

Tijelo	Datum i potpisivanje ugovora	Namjena subvencije	Ukupan plaćeni iznos (u tisućama EUR)
Država	26. travnja 2000.	Usklađivanje s normama o prometnim znakovima izričitih naredbi i obavijesti	290
Država	23. lipnja 1999.	Pregled predane prtljage	579

- (73) Francuska tvrdi da zastarjele subvencije ne mogu biti predmet naloga za povrat i da ih je zato potrebno isključiti iz područja Komisijine istrage.

3.1.2. ODREĐENE DODIJELJENE SUBVENCije NAMIJENJENE SU FINANCIRANJU NEGOSPODARSKIH DJELATNOSTI I INFRASTRUKTURA TE STOGA NE PREDSTAVLJAju DRŽAVNE POTPORE

- (74) Francuska tvrdi da su određene subvencije namijenjene financiranju infrastrukture ili djelatnosti povezanih s izvršavanjem ovlasti javne sigurnosti, protupožarne zaštite i sigurnosti na radu, odnosno:

- subvencija koju je država dodijelila 19. prosinca 2001. odnosila se na jačanje mjere zračne sigurnosti i osobito financiranje nasumičnog pregleda određenog postotka ručne prtljage, sustavnog pregleda osoblja koje se kreće u zoni ograničenog kretanja i ubrzanje sustava kontrole predane prtljage kako bi se početkom druge polovine 2002. ostvarila stopa od 100 %, u ukupnom iznosu od 5 032 000 EUR,
- subvencija koju je Državno vijeće dodijelilo 27. rujna 2002. odnosila se na kabliranje uzletno-sletne staze 2, uređenje informatičke dvorane za sigurnosno kopiranje, prostorije kogeneracijskog postrojenja, obnovu fasade tehničkog bloka prostorija za zračnu navigaciju, zamjenu glavnog niskonaponskog razvodnog ormara objekta B, usklađivanje alarmnog sustava terminala i vatrogasnog sustava informatičke dvorane, u ukupnom iznosu od 209 885 EUR,
- subvencija Općeg vijeća od 26. travnja 2003. odnosila se na obnovu rasvjetne opreme, pristup odjelu za prtljagu i njegovo proširenje, obnovu kućice službe policijskog graničnog nadzora, izgradnju odjela za liječničku pomoć, uređenje obilaznice u južnoj zoni, zamjenu konvektora, uspostavu mreže kamera videonadzora, zamjenu kotla kogeneracijskog postrojenja, protupožarnu mrežu zapadne zone, opremu za digitalnu zaštitu, u ukupnom iznosu od 2 111 542,82 EUR,
- subvencija Državnog vijeća od 19. svibnja 2005. u svrhu djelomičnog financiranja terminala mp2, koja je bila djelomično namijenjena za financiranje negospodarske infrastrukture, u ukupnom iznosu od 2 273 258,64 EUR. Francuska navodi da su se zadaci koji su utvrđeni kao negospodarski provodili u zoni koja je predstavljala 16,96 % terminala mp2 i smatra da se jednak dio radova odnosio na površine namijenjene tim zadacima. Francuska stoga tvrdi da je, nakon što se oduzmu ulaganja povezana s negospodarskim djelatnostima, odnosno 1 416 238,75 EUR, ocjenu Komisije potrebno umanjiti za još 16,96 % troškova radova.
- subvencija Gradske zajednice Marseille Métropole dodijeljena 26. srpnja 2004. odnosila se na rasvjetu uzletno-sletnih staza, u iznosu od 72 095 EUR,
- subvencija EFRR-a dodijeljena 22. kolovoza 2002. odnosila se na provedbu radova rasvjete na stajankama teretnih zrakoplova, u ukupnom iznosu od 587 350,53 EUR.

- (75) Prema mišljenju Francuske, predmetne je iznose potrebno oduzeti od iznosa koji je podnesen Komisiji na ocjenu.

3.1.3. SPOJIVOST SUBVENCija ZA ULAGANJE S OBZIROM NA SMJERNICE ZA FINANCIRANJE ZRAČNIH LUKA

- (76) Francuska tvrdi, na temelju načela legitimnih očekivanja, da Komisija treba ocijeniti kvalifikaciju subvencija dodijeljenih prije datuma objave Smjernica iz 2005. kao državne potpore na temelju Smjernica o državnim potporama u sektoru zrakoplovstva od 10. prosinca 1994. i prema tome zaključiti da navedene subvencije ne predstavljaju državne potpore.

- (77) Podredno, Francuska smatra da su dodijeljene subvencije spojive s obzirom na Smjernice iz 2005.

3.1.3.1. *Spojivost subvencije Općeg vijeća za ulaganje u terminal mp2*

- (78) Francuska tvrdi da se tom subvencijom odgovara na jasno utvrđeni cilj od općeg interesa otvaranja i očuvanja izravnih radnih mjesta u regiji u kojoj je zabilježena veća stopa nezaposlenosti od nacionalnog prosjeka, regionalnog gospodarskog razvoja na području na kojem je moguće dodijeliti regionalne potpore na temelju odstupanja od članka 107. stavka 3. točke (c), povećanja kapaciteta zračne luke kako ne bi došlo do zasićenosti⁽¹⁸⁾ te poboljšanja prostorne povezanosti s obzirom na novi promet koji nije bio opsluživan linijom TGV-a ili terminalom mp1 i čiji je broj opsluživanih odredišta povećan.
- (79) Francuska smatra da je infrastruktura potrebna i proporcionalna s obzirom na postavljene ciljeve. Iako je dio terminala mp1 imao višak kapaciteta nakon 2001., otvaranje terminala mp2, novog proizvoda s različitim uslugama, odgovara dodatnoj ponudi glavnog terminala. Usto, s obzirom na predviđanja prometa, Zračna luka Marseille Provence trebala se suočiti s različitim problemima prometnog zagruženja, što je zahtijevalo otvaranje novih prostora za ukrcavanje putnika u 2008. i 2018. Izgradnja terminala mp2 omogućila je, prema mišljenju Francuske, odgodu potrebnih prilagodbi infrastrukture (2016. i zatim 2020.), čime su poboljšani izgledi za profitabilnost. Osim toga, novi terminal mp2 izričito je u skladu sa strategijom zračne luke da se primaju niskotarifni zračni prijevoznici koji ne bi mogli poslovati u terminalu mp1 čije su cijene naknada znatno veće i koji nije pogodan za brzo ukrcavanje i iskrcavanje putnika. Francuska tvrdi da je 2007., prve cijele godine poslovanja terminala mp2, stopa iskorištenosti terminala iznosila 68 %, što nije ukazivalo na stvarni višak kapaciteta. Dodaje da je rezervni kapacitet terminala mp1 od 2007. do 2011., povezan s otvaranjem terminala mp2, omogućio da se zadovolje nove potrebe prijevoznika Air France u okviru otvaranja njegove baze 2. listopada 2011. zbog uvođenja 13 novih linija i povećanja učestalosti postojećih letova. Nапосljeku, izgradnja terminala mp2 unutar bivšeg teretnog terminala omogućila je smanjenje troškova ulaganja i održavanja, što je postignuto smanjenom udobnosti koja se u tom terminalu nudi putnicima.
- (80) Francuska tvrdi da su dugoročni izgledi za upotrebu terminala mp2 zadovoljavajući. Izgradnja tog terminala izraz je želje za razvojem novog prometa u čvoruštu koji nije bio opsluživan terminalom mp1 te zbog čega zračna luka nije otvarala linije koje je TGV već opsluživao. Povećanjem broja odredišta sa 100 u 2005. na 119 u 2010. dodatno je pospješena atraktivnost te nove usluge, a tako i njezini dugoročni izgledi. Francuska ističe da predviđanja prometa za terminal mp2, koja su potkrijepljena brojkama stvarnog prometa za godine 2007. do 2010., ukazuju na to da će nakon pet godina biti iskorišteno 50 % njegovog kapaciteta. Naposljetku, povećanje prometa društva Air France s polaskom iz terminala mp1 od 2. listopada 2011. dokazuje da dodatni kapacitet koji donosi terminal mp2 ne konkurira glavnom terminalu, nego je adut zračne luke koji joj omogućuje da povoljno odgovori na zahtjeve društva Air France.
- (81) Francuska tvrdi da dodijeljene subvencije ograničeno utječu na trgovinu unutar Zajednice. U pogledu Zračne luke Avignon, koja je udaljena manje od 60 minuta od Zračne luke Marseille Provence, Francuska napominje da je niskotarifni promet u toj Zračnoj luci ostao stabilan od 2007., da je Zračna luka preuređena nakon 2007. jer su se otvarale nove linije te da niješto od opsluživanih odredišta nije moguće pristupiti iz Zračne luke Marseille Provence. U pogledu proširenog područja Zračnih luka Nîmes i Toulon, Francuska napominje da one pripadaju kategoriji malih regionalnih zračnih luka i da stoga nemaju istu namjenu kao Zračna luka Marseille Provence čiji promet prelazi 5 milijuna putnika. Činjenica da nije svim opsluživanim odredištima (osim Londona i Bruxellesa) moguće pristupiti iz Zračne luke Marseille Provence dokazuje da ta čvorista nisu međusobno konkurenta.
- (82) Francuska tvrdi da je subvencija Općeg vijeća bila potrebna za ostvarivanje praga profitabilnosti koji uobičajeno traže prijevoznici. Budući da je u poslovnom planu iz svibnja 2006. utvrđen USP od [...] * % tako što je oduzeta subvencija Općeg vijeća, Francuska tvrdi da je profitabilnost projekta u nedostatku subvencije pala na [...] * %. Francuska tvrdi i da je proporcionalnost primljene subvencije opravdana činjenicom da je zbog nje moguće ostvariti zadovoljavajući USP, s obzirom na to da nije bilo povoljnije mogućnosti kojom bi se mogli ostvariti jednak rezultati. Napominje da su za radeve povezane s terminalom bili objavljeni javni natječaji, što potvrđuje

⁽¹⁸⁾ Komunikacija Komisije „Akcijski plan za kapacitete, učinkovitost i sigurnost zračnih luka u Europi”, COM 2006 (819) final, neobjavljena u SL-u

da su troškovi u najvećoj mjeri ograničeni. Naposljetku, Francuska podsjeća da dodijeljena subvencija pokriva samo 50 % ukupnog iznosa projekta terminala mp2, odnosno 80 % radova povezanih sa zrakoplovima i 30 % radova povezanih s terminalom.

3.1.3.2. *Spojivost subvencija EFRR-a od 22. kolovoza 2002. razvoju teretnog zračnog prijevoza*

- (83) Francuska najprije napominje da se dio subvencije odnosio na ulaganja povezana s negospodarskim djelatnostima, a da bi se samo preostali dio dodijeljene potpore trebao smatrati spojivim s pravilima iz UFEU-a⁽¹⁹⁾.
- (84) Francuska podsjeća na to da je zahtjev za financiranje Zračne luke Marseille-Provence podnesen EFRR-u bio razmotren u okviru programa povezanog s Ciljem br. 2 strukturnih fondova za razdoblje od 2000. do 2006., prema kojem je regija Provence Alpes Côte d'Azur bila prihvatljiva, te da ga je Europska komisija odobrila 22. ožujka 2001.
- (85) Prema mišljenju Francuske, dodijeljena potpora odgovara jasno utvrđenom cilju od općeg interesa: optimiranje postojećih infrastruktura za razvoj djelatnosti prijevoza tereta, kao odgovor na smanjenje prevezene tonaze i s obzirom na područje zapošljavanja na koje utječe Zračna luka⁽²⁰⁾ na prostoru s izrazito visokom stopom nezaposlenosti.
- (86) Francuska tvrdi da je predmetna infrastruktura potrebna i proporcionalna tom cilju. Napominje da se ta infrastruktura sastoji od izgradnje obilaznice i kružnog toka kako bi se osigurala protočnost prometnice s obzirom na buduće povećanje prometa, od preuređenja teretnih terminala u neiskorištenim prostorijama, uvođenjem stajanki zrakoplova u blizini teretnih terminala kako bi se skratilo vrijeme prihvata i od povećanja područja za rukovanje teretom radi veće atraktivnosti.
- (87) Francuska tvrdi da prometni rezultati⁽²¹⁾ dokazuju da su dugoročni izgledi za upotrebu infrastrukture bili zadovoljavajući te da upućuju na to da je infrastruktura stavljena na raspolaganje svim prijevoznicima.
- (88) Naposljetku, Francuska tvrdi da subvencija opravdana potrebom za razvojem područja sa strukturnim teškoćama te koja je bila ograničena na financiranje 28 % ukupnog troška projekta ne može utjecati na trgovinu unutar Zajednice. Napominje da se financiranje ne bi trebalo dovoditi u pitanje jer su ispunjeni i kriteriji prihvatljivosti EFRR-a. Francuska ističe da su dodijeljena financiranja omogućila pojednostavljanje cestovnog pristupa infrastrukturi zračne luke te uklanjanje nedostataka koji su sprječavali slobodno kretanje robe.

3.1.3.3. *Spojivost subvencije od 26. lipnja 2003. za proširenje i restrukturiranje Zračne luke*

- (89) Francuska najprije napominje da se dio subvencije odnosio na ulaganja povezana s negospodarskim djelatnostima, a da bi se samo preostali dio dodijeljene potpore, odnosno 888 457,18 EUR, trebao smatrati spojivim s pravilima iz UFEU-a.
- (90) Francuska navodi da ta subvencija odgovara jasno utvrđenom cilju od općeg interesa koji se odnosi na gospodarski razvoj departmana Bouches-du-Rhône i Provence.
- (91) Tvrdi da su predmetna ulaganja bila potrebna i proporcionalna tom cilju jer se njima trebao povećati broj letova po satu obnavljanjem uzletno-sletne staze 1, izgradnjom odvojaka i brzih izlaza.

⁽¹⁹⁾ Komisija ističe nedosljednosti u odgovoru Francuske u kojem je uzastopno tvrdila da iznos potpore, koja je trebala biti predmet analize spojivosti, iznosi 932 649 EUR (točka 26.), a zatim 980 EUR.

⁽²⁰⁾ Francuska navodi da je u studiji utjecaja koju je izradio CCIMP zaključeno da su djelatnosti prijevoza tereta Zračne luke obuhvaćale 582 radna mjesta u 2000. i 614 radnih mjesta u 2009.

⁽²¹⁾ Francuska navodi da se teretni promet od 2005. do 2010. povećao za 20,86 % te je pritom 2010. dosegao 52 179 tona.

- (92) Francuska tvrdi da su ulaganja bila neophodna za prihvat dodatnog prometa. Tako se provedenim radovima povećao kapacitet uzletno-sletnih staza na 140 000 komercijalnih letova godišnje. Međutim, Francuska u svojem odgovoru iznosi da ciljevi prometa za 2015. iznose 113 909 letova, a za 2020. 122 449 letova. Tako zbog provedenih uređenja neće tijekom deset sljedećih godina biti potrebno provoditi radove povećanja kapaciteta uzletno-sletnih staza, pri čemu su, prema mišljenju Francuske, ostvareni zadovoljavajući srednjoročni izgledi za upotrebu.
- (93) Francuska potvrđuje da svi korisnici imaju jednak pristup infrastrukturi te navodi da je Zračna luka Avignon koja pripada kategoriji D jedina komercijalna zračna luka udaljena manje od 60 minuta putovanja cestom, a s kojom Zračna luka Marseille Provence nije u konkurenciji, te stoga potpora koja se analizira ne utječe na trgovinu unutar Zajednice.

3.1.3.4. *Spojivost subvencije od 26. srpnja 2004. za razvoj Zračne luke*

- (94) Francuska najprije napominje da se dio subvencije odnosio na ulaganja povezana s negospodarskim djelatnostima, a da se samo preostali dio dodijeljene potpore, odnosno 816 535 EUR, trebao smatrati spojivim s pravilima iz UFEU-a.
- (95) Francuska navodi da ta subvencija odgovara na jasno utvrđeni cilj od općeg interesa koji se odnosi na prostorni razvoj Marseilla i njegove regije, oslanjajući se na jačanje nacionalnog prometa i razvoj međunarodnog prometa u Zračnoj luci Marseille Provence te povezanost željeznicom.
- (96) Francuska tvrdi da su za ostvarivanje tog cilja bili potrebni provedeni radovi, odnosno povećanje kapaciteta hale 1 i njezino usklađivanje s međunarodnim normama, optimiranje uzletno-sletne staze 1 i obnova uzletno-sletne staze 2 te izgradnja željezničkog kolodvora za TGV.
- (97) Francuska tvrdi da razvoj ostvarenog putničkog prometa dokazuje da je ta oprema imala zadovoljavajuće dugoročne izglede za upotrebu. Dodaje da je planirana izgradnja željezničke linije mogla samo posjećiti posjećenost Zračne luke.
- (98) Prema mišljenju Francuske, svi korisnici imaju nediskriminirajući pristup infrastrukturi. Istiće da je podjela hala prema nacionalnim letovima, letovima unutar schengenskog prostora i međunarodnim letovima bila potrebna za dobro upravljanje protokom putnika u skladu s pravilima o kontroli granica te da raspoređivanje letova između jednog ili drugog terminala ne mijenja činjenicu da svi prijevoznici mogu slobodno pristupiti oba terminalima ovisno o letovima koje opslužuju.
- (99) Francuska podsjeća da smatra da provedeni radovi ne utječu na trgovinu unutar Zajednice s obzirom na to da na istom području djelovanja ne postoji zračna luka iste kategorije te nadalje ističe da ulaganja obuhvaćena subvencijom od 26. srpnja 2004. nisu bila izravno namijenjena povećanju kapaciteta Zračne luke.
- (100) Francuska tvrdi da se načinima dodjele subvencije koja se analizira zajamčilo poštovanje načela proporcionalnosti⁽²²⁾. Podsjeća da je obveza javne vlasti bila ograničena na 1 milijun EUR u tri godine.

3.2. TEST RAZUMNOG SUBJEKTA U TRŽIŠNOM GOSPODARSTVU PRIMIJENJEN NA TERMINAL MP2

- (101) Francuska tvrdi da je neosnovana kritika ureda PwC prema kojoj prorata oduzimanje subvencije za ulaganje u amortizaciju infrastrukture terminala mp2 narušava test razumnog subjekta u tržišnom gospodarstvu. Prema mišljenju Francuske, računovodstvenim pravilima na snazi propisuje se da se subvencije za opremu koje su pripisive budućim poslovnim godinama oduzimaju od neto računovodstvenih vrijednosti nepokretne imovine. Usto, postupano je jednako prema terminalima mp1 i mp2 u pogledu subvencija: oba su primila subvenciju

⁽²²⁾ Ugovorom sklopljenim između CCIMP-a i Gradske zajednice Marseille Provence Métropole propisuje se da je sudjelovanje javne vlasti utvrđeno ovisno o programima ulaganja koje predlaže Zračna luka Marseille i prihvata Zajednica te da su sredstva izričito namijenjena pokrivanju tako odobrenih troškova, da je godišnje sudjelovanje javne vlasti ograničeno na troškove koje u toj poslovnoj godini stvarno snosi Zračna luka, da su svi pozivi na upis kapitala popraćeni sažetim izvještajem o rashodima te da CCIMP daje na raspolaganje Zajednici sve račune povezane s poslovanjem.

u visini od 30 % iznosa radova na terminalu. Naposljetku, uzimanje u obzir bruto protoka kapitala pri utvrđivanju osnove troškova za naknadu po putniku navelo je upravitelja da korisnicima naplati troškove koje oni inače ne bi snosili. Šire gledano, budući da je Francuska smatrala da je subvencija koju je primilo Opće vijeće bila spojiva s francuskim pravom i pravom Unije, smatra da se CCIMP ponio kao razuman subjekt u tržišnom gospodarstvu jer u dostavljeni poslovni plan nije uključila troškove koje neće trebati snositi.

- (102) Kada je riječ o tome da je u poslovnom planu novčanom toku dodan iznos neto knjigovodstvene vrijednosti (NKV) ulaganja provedenih tijekom razdoblja, Francuska navodi da samo izražava računovodstvenim pojmovima odredbe iz specifikacije Ugovora o koncesiji iz 1987. Francuska tvrdi da je ta vrsta odredbe uobičajena u ugovorima o koncesiji te se njome želi uzeti u obzir trajanje projekta ulaganja odnosno ugovora o koncesiji.
- (103) Kako bi opravdala primjenjenu vrijednost od 7,5 % koja bi trebala odražavati ponderirani prosječni trošak kapitala (PPTK), Francuska tvrdi da je ona u skladu s prosječnom procjenom PPTK-a francuskih zračnih luka⁽²³⁾, iako je malo viša zbog reguliranog područja zračne luke i jer je procjena provedena u razdoblju (2004.) koje prethodi procjenama navedenima u upućivanju. Francuska ističe da ured Mazars u svojoj studiji primjenjuje isti pretpostavljeni PPTK kao i upravitelj Zračne luke Marseille-Provence.
- (104) Francuska navodi da je Komisija pogrešno utvrdila da nisu povećani vanjski rashodi povezani s mjerama prilagodbe zbog pitanja od općeg interesa (poticanje uvođenja novih linija) jer su te prilagodbe u svim razmatranim slučajevima uzete u obzir, ne kao rashodi, nego kao popusti za slijetanje, rasvjetu i parkiranje u podacima o prometu. Francuska dodaje da su te prilagodbe jednako pogodovale korisnicima terminala mp2 i mp1 te da je o njihovo provjedbi od 2005. do 2010. sastavljen kumulativni izvještaj odobrenih popusta za oba terminala ([...]* milijuna EUR za terminal mp1 i [...]* milijuna EUR za terminal mp2). Francuska je dostavila i poslovni plan izrađen *a posteriori* za godine od 2005. do 2010., kojim je potvrđeno da su se poslovni planovi dostavljeni u rujnu 2005. i svibnju 2006. temeljili na predviđenim podacima koji su slični ostvarenim podacima te da se profitabilnost terminala mp2 pokazala većom od one predviđene u trenutku donošenja odluke o ulaganju.

3.3. OPERATIVNI DOPRINOS U KORIST DRUŠTVA CCIMP

- (105) U pogledu doprinosâ u iznosu od [...] milijuna EUR koje su javna tijela platila CCIMP-u, Francuska tvrdi da oni ne predstavljaju operativne subvencije, nego naknadu za usluge koje je opći odjel CCIMP-a pružio Zračnoj luci Marseille-Provence. Francuska pojašnjuje da, s obzirom na to da se računi odjela zračne luke CCI-ja i njegovih drugih odjela vode odvojeno, iznosi koji su predmet ove Odluke odgovaraju prefakturiranjima usluga koje je opći odjel pružio Zračnoj luci te stoga predstavljaju doprinose za usluge obračunane za razdoblje od 2001. do 2010.
- (106) Francuska ističe da je u potvrdi revizora CCIMP-a potvrđen nedostatak finansijskog protoka od središnjih odjela CCIMP-a prema Zračnoj luci Marseille Provence.
- (107) Francuska je pojasnila i funkcioniranje sustava pristojbe zračne luke kako bi isključila eventualno postojanje državne potpore povezane s tim mehanizmom. Francuska podsjeća da je pristojba zračne luke predviđena u članku 1609.w Općeg poreznog zakonika, kojim je propisano da se ona naplaćuje u korist javnih ili privatnih osoba koje upravljaju zračnim lukama, da je plaćaju svi zračni prijevoznici i da je isključivo namijenjena naknadi troškova upravitelja zračne luke koji su nastali pri provedbi državnih zadataka, poput vatrogasnih usluga te usluga zaštite i spašavanja, susbjanja opasnosti od naleta ptica te sigurnosne usluge. Francuska zatim navodi da iznos pristojbe zračne luke svake godine određuje svaka zračna luka zasebno, ovisno o uslugama koje pruža u skladu s propisima na snazi i predviđenom kretanju prometnih podataka, troškova i drugih prihoda upravitelja. Upravitelji zračnih luka u tom pogledu sastavljaju godišnji izvještaj o troškovima i prometu, koji se prosljeđuje na odobrenje lokalnim upravama za sigurnost civilnog zrakoplovstva Izračun cijena provodi se na razini središnje administracije opće uprave za civilno zrakoplovstvo, pri čemu se uzimaju u obzir kumulativni rezultati ostvareni prethodnih godina.
- (108) Francuska osporava tvrdnju prema kojoj je taj mehanizam mogao sadržavati elemente državne potpore. Francuska najprije ističe da je ta mjera općenita i da se primjenjuje na sve francuske zračne luke, na temelju istih pravila.

⁽²³⁾ U odlukama Povjerenstva za savjetovanje zračne luke koje je dostavila Francuska upućuje se u slučaju Zračne luke Pariz na PPTK od 5,8 % do 6,5 % za razdoblje od 2006. do 2010. te od 6,2 % do 6,8 % za razdoblje od 2011. do 2015. te od 6 % do 6,5 % u slučaju Zračne luke Toulouse za razdoblje od 2009. do 2013.

- (109) Zatim navodi da, s obzirom na to da se stopa pristoje određuje ovisno o predviđenim podatcima o troškovima i prometu, prihodi teško mogu savršeno odgovarati troškovima u danoj godini, ali osporava da je moglo doći do prekomjerne naknade.
- (110) Francuska u tom pogledu podsjeća da upravitelji zračne luke ostvaruju naknadu za nastale troškove tek *a posteriori*, ovisno o sredstvima za amortizaciju i tek nakon što se utvrdi pozitivan preostali iznos, on se unosi u kumulativna izvješta sljedećih godina te se dodjeljuje finansijskim troškovima koje snosi upravitelj, pri čemu se prilagođava cijena pristoje za sljedeću godinu. Francuska navodi da je sustav pristoje zračne luke globalno deficitaran već nekoliko godina (oko 110 milijuna EUR krajem 2010.), zbog čega za dio troškova sigurnosti i zaštite koje su snosile zračne luke nije ostvarena naknada jer je taj dio dodijeljen finansijskim troškovima koje snosi država. Francuska ističe da se pri *a posteriori* povećanjima cijena trebaju uzeti u obzir utjecaji na zračne prijevoznike, čime se isključuje prebrzo nadoknadivanje.
- (111) Naposljetku, Francuska navodi sustav „povratka na nulu” u slučaju promjene upravitelja zračne luke, kojim je upravitelj obvezan vratiti eventualni pozitivan preostali iznos utvrđen nakon njegova mandata.
- (112) U pogledu Zračne luke Marseille Provence, Francuska pojašnjuje da je kumulativni manjak sustava pristoje zračne luke 2000. iznosio 2,7 milijuna EUR, da je ravnoteža ponovno uspostavljena 2010. s cijenom pristoje utvrđenom na 8,20 EUR te da je cijena smanjena 2011. (7,774 EUR) kako ne bi nastao višak.

3.4. ODREDIVANJE NAKNADA PO PUTNIKU ZA TERMINALE MP1 I MP2.

- (113) Francuska tvrdi da su razlike među cijenama između terminala mp1 i mp2 u skladu s odredbama Direktive 2009/12/EZ Europskog parlamenta i Vijeća⁽²⁴⁾ te podsjeća da je terminal mp2 otvoren za sve zračne prijevoznike. Napominje da se razlika u cijenama između terminala mp1 i mp2 temelji na razlici između uključenih troškova koji ovise o putnicima u tim terminalima. Francuska tvrdi da je Državno vijeće u svojoj odluci od 26. srpnja 2011. potvrdilo da su cijene određene za terminal mp1 bile valjane te je tako slučajno potvrdila valjanost pravila računovodstvene podjela troškova i prihoda između terminalâ mp1 i mp2. Naposljetku, Francuska ističe da su, zbog načela „jedne blagajne” koje se primjenjuje na Zračnu luku Marseille Provence, razlikom između cijene koštanja naknade po putniku i cijene te naknade obuhvaćena izvanzrakoplovna sredstva predmetnog terminala, koja bi razuman subjekt uzeo u obzir pri određivanju cijene koja će se primjenjivati na terminal.
- (114) Francuska osporava da je CCIMP u obzir uzeo samo dodatne troškove koji su izravno povezani sa stavljanjem u pogon i upravljanjem terminalom mp2. Tvrdi da, s obzirom na to da su oba terminala prostorno odvojena, moguće je razdvojiti sva ulaganja potrebna za terminal mp2, odnosno 8,95 milijuna EUR. Francuska podsjeća da se struktura troškova zračne luke uglavnom sastoji od fiksnih troškova.
- (115) Zatim iznosi elemente koji su doveli do utvrđivanja operativnih troškova koji su pripisani terminalu mp2:

- s obzirom na to da terminal mp2 zauzima samo 8,9 % ukupne površine terminala Zračne luke, na njega ukupno otpada tek 9,8 % stavke „porezi, pristoje i osiguranja”,
- troškovi tekućeg i investicijskog održavanja koji se uglavnom odnose na popravke mehaničkih uređaja, poput dizala, pokretnih traka i pokretnih stepenica, u terminalu jednostavnih usluga, u kojem nema ni pokretnе trake ni pokretnih stepenica, predstavljaju tek 5 % stavke rashodi za „tekuće i investicijsko održavanje”,
- na novi, bolje izolirani terminal mp2 čija je svjetla visina znatno niža od svjetle visine terminala mp1 i koji zauzima 8,9 % površine terminala Zračne luke otpada tek 8,6 % „režijskih troškova” (energija),
- terminal mp2 teret se troškovima čišćenja u visini od 7,8 %, s obzirom na površinu koju zauzima (8,9 %), podnu oblogu (podne pločice u terminalu mp2, tapison u terminalu mp1), pri čemu se oba terminala čiste jednakom učestalom,

⁽²⁴⁾ Direktiva 2009/12/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 2009. o naknadama zračnih luka (SL L 70, 14.3.2009., str. 11.).

— otvaranjem terminala mp2 nije nastala potreba ni za kakvim troškom dodatnog osoblja, osim jednog radnog mjesa koordinatora terminala u 2007., radnog mjesa koordinatora upravljanja i radnog mjesa na informacijskom pultu u 2010. Ta je prepostavka prikazana u tablici koju je dostavila Francuska, koja je u svojem odgovoru navela načine na koje su raspodijeljeni operativni rashodi između dvaju terminala.

- (116) Francuska stoga tvrdi da s obzirom na raspodjelu operativnih troškova nastalih uz stalni broj zaposlenika, troškovi pripisani terminalu mp2 predstavljaju uštedu koja proizlazi iz naknade po putniku terminala mp1. Francuska, uostalom, ističe da troškovi koji su pripisani terminalu mp2 odgovaraju dodatnim troškovima koje bi terminal mp1 snosio da drugi terminal nije izgrađen (prilozi 44. i 25.).
- (117) Francuska osporava i zaključak ureda PwC prema kojem se ulaganja koja nisu izravno dodijeljena terminalima trebaju neizravno dodijeliti te navodi ulaganja koja nisu povezana s naknadama po putniku i njihovim unošenjem u računski plan (ulaganja u zgrade odvojene od terminala, koje su predmet zasebnih prihoda od najma, jednokratna ulaganja u zamjenu zastarjelih instalacija dodijeljena su u namjenske analitičke centre, ulaganja u ceste, informatičku opremu, most za ulaz putnika pripisana su u namjenski analitički centar te su, ovisno o slučaju, uključena u dio općih troškova). Francuska zatim osporava argument ureda PwC prema kojem je 10 % amortizacije terminala mp1 trebalo pripisati terminalu mp2 jer su putnici terminala mp2 mogli upotrebljavati objekte terminala mp1. Tvrdi da je takva upotreba malo vjerojatna zbog jasnog odvajanja infrastrukture u čvoruštu te da bi to odgovaralo dodjeljivanju jednakovrijedne površine ukupnoj površini terminala mp2, a to bi zahtijevalo proporcionalno pripisivanje komercijalnih prihoda terminala mp1 terminalu mp2, odnosno smanjenje marže glavnog terminala za [...] * milijuna EUR.
- (118) Francuska nadalje ističe da se pretpostavke u pogledu prometa koje je PwC uzeo u obzir u svojim izvještajima iz 2006. i 2007. temelje na brojkama predviđenima u poslovnom planu iz studenoga 2004. te da se njima nije uzelo u obzir smanjenje prometa u poslovnim planovima iz rujna 2005. i svibnja 2006. nakon što je Air France donio odluku da svoju liniju „La Navette“ ne prenese u terminal mp2 te o šestomjesečnoj odgodi odluke o otvaranju novog terminala, što je 2006. i 2007. znatno smanjilo promet. Francuska osporava da terminal mp2 „kanibalizira“ promet terminala mp1 kako je navedeno u izvješću ureda PwC. U tom pogledu naglašava da prijevoznik Air France naposljetku nije proveo svoj zacrtani prijenos letova linije „La Navette“ prema Zračnoj luci Orly u terminal mp2 te da je promet društva Air France ostao stabilan u razdoblju od 2008. do 2011. u pogledu obaju odredišta kojima su konkurirale linije kojima je Ryanair od 2009. upravljao iz terminala mp2.
- (119) Francuska tvrdi da je cijena od 3,84 EUR po putniku neosnovana jer su neosnovani i argumenti društva PwC iz kojih proizlazi da je ta cijena viša od cijene koja se 2007. primjenjivala u terminalu mp1.
- (120) Francuska podsjeća da je, nakon što je Državno vijeće ukinulo cijene koje su se u terminalu mp2 primjenjivale 2006., 2007. i 2008. te cijene koje su se 2008. primjenjivale u terminalu mp1, upravitelj Zračne luke odredio nove cijene za svaki od terminala. Opravданje povećanja cijena u terminalu mp2 temelji se na zahtjevu koji je postavilo regulatorno tijelo (ministri zaduženi za gospodarstvo i civilno zrakoplovstvo) da se samo tom terminalu pripisu troškovi od ugovora o oglašavanju s društvom AMS, a da nisu dovedeni u pitanje načini podjele troškova između terminala.
- (121) Prema mišljenju Francuske, CCIMP je trebao odrediti visinu cijene kojom bi se za svaki terminal mogla ostvariti jednaka stopa pokrivenosti troškova (odnosno [...] * %). Francuska tvrdi da je Direktivom 2009/12/EZ predviđeno da se visina naknada zračne luke razlikuje osobito ovisno o njihovim troškovima i da je, kako bi se osiguralo da je to razlikovanje cijena opravdano razlikom u troškovima, potrebno osigurati jednaku stopu pokrivenosti troškova svakog terminala naknadom po putniku. Francuska dodaje da ta stopa pokrivenosti može biti manja od 100 % pod uvjetom da se pri reguliranju na temelju „jedne blagajne“ uzme u obzir ukupna gospodarska ravnoteža zračne luke, kao i izvanzrakoplovni prihodi. Francuska podsjeća da je ured Mazars u svojem izvješću za 2007. smatrao da je pokrivenost troškova po putniku prihodom od naknade po putniku iznosila [...] * % u terminalu mp1 i [...] * % u terminalu mp2.
- (122) Francuska iz toga zaključuje da cijene naknade po putniku u terminalu mp2 ne mogu predstavljati gospodarsku prednost u korist prijevoznika u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a jer su određene u skladu s rashodima koji se odnose na izgradnju i upravljanje terminalom mp2, da je razlika između naknade po putniku za upotrebu svakog od terminala objektivna, transparentna i opravdana troškovima koji su dodijeljeni svakom terminalu te da je razlikovanje u tom smislu izričito predviđeno člankom 10. Direktive 2009/12/EZ.

(123) U ovom slučaju nije dokazana ni selektivnost mjere jer su se cijene jednako primjenjivale na sve prijevoznike koji su se služili terminalom mp2.

(124) U pogledu smanjenih naknada po putniku za nacionalne letove, Francuska navodi da je Odlukom od 16. listopada 2009. zabranjeno svako razlikovanje cijena u zemljama schengenskog prostora te podsjeća da je Komisija u svojoj Odluci do 28. siječnja 2009. smatrala da nije potrebno predložiti dodatne mjere.

3.5. SMANJENJE NAKNADA RADI UVOĐENJA NOVIH LINIJA

(125) Francuska najprije tvrdi da prilagodbe cijena koje se odobravaju zračnim prijevoznicima i predmet su ocjene Komisije u uvodnim izjavama od 116. do 137. odluke o pokretanju postupka postoje u svim državnim zračnim lukama i u brojnim decentraliziranim zračnim lukama u Francuskoj.

(126) Dodaje da su te mjere namijenjene poticanju otvaranja novih zračnih linija. Te mjere odgovaraju na pitanje od općeg interesa za poboljšanje opsluženosti i povezanosti regije, prostorno planiranje i integraciju europskog tržišta.

(127) Prema mišljenju Francuske, Komisija mora navedeno pitanje od općeg gospodarskog interesa uzeti u obzir pri svojoj analizi spojivosti tako dodijeljenih potpora s europskim pravom.

(128) Francuska tvrdi i da ona godišnje odobrava prilagodbe cijena u okviru postupka homologacije, koje se primjenjuju na sve državne zračne luke, čime se osigurava nediskriminirajuća narav mjera. Francuska tvrdi da je godišnjim postupkom homologacije cijena tako ispunjen zahtjev da je na razini države članice predviđen žalbeni postupak kako bi se ispravila svaka diskriminacija pri dodjeli potpora, što je jedan od kriterija spojivosti potpore koja se ispituje.

(129) Francuska podsjeća da je nacionalnim pravom (članak R.224-2-2 Zakonika o civilnom zrakoplovstvu), kojim je uvedena mogućnost prilagodbe cijena, osoba zadužena za određivanje cijena obvezna utvrditi pokazatelje za praćenje koji odgovaraju utvrđenom cilju općeg interesa. Francuska tvrdi da je predviđenim pokazateljima za praćenje svake godine omogućeno potvrđivanje primjereno poduzimanja mjere i njezine eventualne prilagodbe, što je dovoljno da se ispuni kriterij spojivosti potpore čime se želi uspostaviti mehanizam sankcija u slučaju da prijevoznik ne poštuje obveze koje je preuzeo prema zračnoj luci.

(130) Francuska navodi da je popis prilagodbi cijena od 2005., kada je ta mjeru uspostavljena, redovito iznošen u dokumentima za sastanke povjerenstva Cocoéco, čime je utvrđeno da su predstavnici korisnikâ čvorista bili upoznati s dodijeljenim mjerama, što je dovoljno da se ispuni kriterij spojivosti potpore u pogledu objavljivanja predmetnih mjera.

(131) Francuska ističe da su prilagodbe cijena koje se ispituju u skladu s odredbama Direktive 2009/12/EZ kojima se državama članicama odobrava da prilagode naknade zračne luke zbog pitanja od javnoga i općeg interesa. Francuska iz toga zaključuje da upravitelj zračne luke nije obvezan ponašati se kao razuman subjekt u tržišnom gospodarstvu kada uvodi takvu prilagodbu cijene. Istimče da u francuskom pravu postoje druge prilagodbe cijena zbog pitanja od općeg interesa, osobito zbog pitanja zaštite okoliša, kao što je prilagodbe naknade za slijetanje ovisno o kategoriji zrakoplova i dobu dana s obzirom na buku.

(132) Francuska osporava da takve mjeru predstavljaju potpore za započinjanje poslovanja i tvrdi da se njima žele internalizirati određeni elementi javnog interesa (naknada za onečišćenje okoliša, poboljšanje prostorne povezanosti itd.) koji u suprotnome ne bi bili pokriveni cijenama naknada.

(133) Francuska tvrdi da poslovni plan u kojem je dokazano da odobrene prilagodbe nisu profitabilne ipak ne znači da upravitelj treba od njega odustati jer tim poslovnim planom nisu uzeti u obzir vanjski učinci uzrokovani mjerama, kao što su uštede ostvarene u pogledu emisije onečišćujućih tvari ili buke, ili poboljšanja prostorne povezanosti i bolje opsluženosti. Prema mišljenju Francuske, budući da je teško procijeniti novčanu vrijednost tih vanjskih učinaka, ti su poticaji u Direktivi 2009/12/EZ predmet zasebne pretpostavke.

- (134) Francuska osporava metodološki pristup kojim se vodila Komisija i koji je obuhvaćao primjenu testa razumnog subjekta u tržišnom gospodarstvu, a koji nije pogodan za analizu mјera čiji je predmet pogodovati javnom interesu pozitivnih vanjskih učinaka.
- (135) Francuska tvrdi da su pogrešne informacije iznesene u uvodnoj izjavi 124. Komisijine odluke o pokretanju postupka. Navedene cijene ukazuju na promjenjivi dio naknade za slijetanje po putniku. Zapravo, promjenjivi dio naknade za slijetanje izračunava se na temelju tonaze zrakoplova, a ne broja putnika.
- (136) Podredno, Francuska tvrdi da su prilagodbe cijena za otvaranje nove linije ekonomski isplative za Zračnu luku Marseille Provence. Francuska u svojem odgovoru iznosi studiju izrađenu *a posteriori* u pogledu profitabilnosti dodijeljenih mјera. Prema mišljenju Francuske, izračuni provedeni na temelju komercijalnih prihoda za 2008. pokazuju da je prosječni odobreni popust za liniju na kojoj lete vrste zrakoplova koji se upotrebljavaju u terminalima mp1 i mp2 manji od prihoda proizašlih iz prihoda dodijeljenih svakom od tih terminala te iz njega proizlazi neto rezultat od [...]* EUR po putniku za terminal mp1 i [...]* EUR po putniku za terminal mp2. Francuska tvrdi da se 83 % prometa, koji je posljedica te mјere, zadržalo tri godine te je njime ostvarena dodatna dobit. Francuska tvrdi da je nova studija profitabilnosti prilagodbi koju je Coccoéco izglasao 6. prosinca 2004. izrađena na temelju poslovnog plana iz rujna 2005. koji je ažuriran u svibnju 2006. na temelju zrakoplova B737 od 67 tona za terminal mp2 i zrakoplova A319 za terminal mp1. U studiji su iznesene dvije pretpostavke o prometu: u prvoj se povećanje prometa od treće godine uvođenja prilagodbi odnosi samo na povećanje broja letova na postojećim linijama, dok se u drugoj povećanje prometa odnosi isključivo na nove linije. Iz prve pretpostavke proizlazi neto rezultat čiji promet iznosi [...]* %, a NSV [...]* EUR te iz druge pretpostavke neto rezultat čiji promet iznosi [...]* %, a NSV [...]* EUR.
- (137) Francuska tvrdi da prilagodbe nisu bile diskriminirajuće te da se primjenjuju na sve prijevoznike koji su ispunjavali uvjete primjenjivosti. Francuska tako osporava da je pri utvrđivanju državne potpore ispunjen kriterij selektivnosti mјere.
- (138) Francuska podsjeća da je Komisija u svojoj Odluci o Zračnoj luci Manchester⁽²⁵⁾, navedenoj u Odluci Charleroi⁽²⁶⁾, potvrdila da dodjela smanjenja naknada za slijetanje predstavlja mjeru ograničenog trajanja koja je dio sustava otvorenog svim zračnim prijevoznicima koji pokreću novu liniju s polaskom iz Manchester-a, tako da je njome izbjegnut rizik od narušavanja tržišnog natjecanja te ona nije obuhvaćena područjem primjene članka 107. UFEU-a. Francuska iz toga zaključuje da je mјera kojoj imaju pristup svi zračni prijevoznici i koja je dodijeljena na ograničeno razdoblje isključuje iz područja primjene članka 107. UFEU-a.
- (139) Francuska iznosi sustav prilagodbe cijene na snazi od 15. veljače do 31. srpnja 2009. te napominje da se njime služilo 24 prijevoznika. Podsjeća da je Upravni sud u Marseilleu ukinuo taj sustav u presudi od 30. lipnja 2009. jer je obujam prilagodbe bio prevelik te je 1. veljače 2010. zamijenjen mjerom kojom su smanjene predviđene stope popusta, a uvjeti dodjele postroženi. Francuska tvrdi da su uvjeti uvedeni Odlukom Manchester ispunjeni u slučaju obaju primjenjenih sustava prilagodbe cijena jer predmetne prilagodbe nisu obuhvaćene člankom 107. UFEU-a. Prema mišljenju Francuske, Komisija je u svojoj odluci o pokretanju postupka pogrešno ispitala predmetne prilagodbe s obzirom na načelo razumnog subjekta.

3.6. SMANJENJA NAKNADA ZA PARKIRANJE NOĆU

- (140) Francuska tvrdi da je taj popust uveden, poput onog u pogledu novih linija, zbog potreba povezanih s općim interesom. Prilagodbom naknade za parkiranje noću omogućeno je da se u Zračnoj luci Marseille Provence poveća protok letova početkom i krajem dana, čime je poboljšana upotreba infrastrukture. Francuska ističe da je utjecaj te mјere ograničen na [...]* % prihoda od naknade za parkiranje bez učinaka prilagodbe za otvaranje novih linija.
- (141) Francuska podsjeća na svoje mišljenje da prilagodbe zbog pitanja od općeg interesa nije primjereno strogo ocjenjivati s obzirom na njihovu profitabilnost. Međutim, dodatno navodi da je na temelju studije o „utvrđivanju dodatnih troškova nastalih parkiranjem noću“ koja je proizašla iz računovodstvenih podataka za 2004. dokazano

⁽²⁵⁾ Odluka od 14. lipnja 1999., Zračna luka Manchester, NN 109/98

⁽²⁶⁾ Odluka Komisije 2004/393/EZ od 12. veljače 2004. o prednostima koje je Valonska regija dodijelila Zračnoj luci Charleroi (SL L 137, 30.4.2004., str. 1.).

da je u ovom slučaju poštovano načelo razumnog subjekta u tržišnom gospodarstvu. Prilagodba cijena potaknula je zračne prijevoznike da svoje zrakoplove drže u Zračnoj luci jer su stajanke noću bile neiskorištene i na raspolaganju, a uz ograničen dodatni trošak za Zračnu luku. Slotovi obuhvaćeni mjerom najatraktivniji su za poslovnu klijentelu, koja donosi najviše komercijalnih prihoda. Velik dio troškova povezanih s naknadom za parkiranje sastoji se od amortizacija i finansijskih troškova na čije ekonomsko trajanje ne utječe parkiranje noću ni porez na poslovanje (*taxe professionnelle*) koja je neovisna o upotrebi stajanke. Stoga su dodatni troškovi nastali parkiranjem noću ograničeni na troškove radne snage, održavanja, popravaka i raznih troškova, odnosno [...]* EUR po noći po zrakoplovu. Francuska navodi da se izračuni profitabilnosti te prilagodbe cijena za parkiranje noću temelje na studijama finansijske marže po letu, koje su navedene u poslovnom planu iz rujna 2005. koji je ažuriran u svibnju 2006. u kojem je izraženo da prihod po povratnom letu za terminal mp1 iznosi [...]* EUR, a za terminal mp2 [...]* EUR. U pogledu terminala mp1 smatralo se da se samo nacionalnim zrakoplovima srednjeg doleta (*La Navette* prema Orlyju) ostvaruju dodatni povratni letovi. U pogledu terminala mp2 smatralo se da, s obzirom na to da niskotarifni prijevoznici iz svoje matične zračne luke ne upravljaju jednim svakodnevnim odlaznim letom i jednim povratnim letom, svaki njihov zrakoplov ostvaruje jedan dodatni povratni let svakog dana. Primjenjen je faktor ponderiranja od 50 % radi umanjenja utjecaja tih dodatnih marža po povratnom letu za svaki terminal. S obzirom na te pretpostavke, Francuska u svojem odgovoru iznosi dokument prema kojem je prosječna stopa neto dobiti ili gubitka od prometa dosegla [...]* % te je neto sadašnja vrijednost (NSV) diskontirana po stopi od 7,5 % iznosila [...]* EUR u razdoblju od 2005. do 2021. Analiza osjetljivosti faktora ponderiranja pokazala je da stopa marže ostaje veća od [...]* % do vrijednosti koeficijenta od 35 %, što znači da popust na cijenu donosi dobitak Zračnoj luci čak i ako samo jedan zrakoplov od tri, koja su preko noći parkirana, ostvaruje dodatni povratni let.

Tablica 4.

Simulacija profitabilnosti prilagodbe cijene za parkiranje noću

- (142) U skladu sa studijom temeljenom na finansijskim izvještajima za poslovnu godinu 2008., varijabilni troškovi naknade za parkiranje noću utvrđeni su na [...]* EUR po zrakoplovu po noći, dok su 2004. procijenjeni na [...]* EUR. U slučaju zrakoplova B737-800 sa stopom popunjenošću od 80 % ti troškovi iznose [...]* EUR po putniku, a u slučaju A319 sa stopom popunjenošću od 70 % [...]* EUR po putniku. Međutim, na temelju finansijskih izvještaja iznesenih 18. veljače 2009. na sastanku povjerenstva Coccoéco, komercijalne djelatnosti i djelatnosti parkirališta omogućuju pokrivanje [od 100 % do 150 %] troškova putnika u terminalu mp1, odnosno neto maržu od [...]* EUR po putniku i [od 100 % do 150 %] troškova putnika u terminalu mp2, odnosno neto maržu od [...]* EUR po putniku. Te bi neto marže uvelike pokrile dodatne troškove parkiranja noću.
- (143) Francuska naposljetku ističe da Komisija nije kritizirala sustav naknada zračne luke koji je uspostavljen u Zračnoj luci Charleroi.

3.7. FINANCIRANJE MARKETINŠKIH DJELATNOSTI

- (144) U pogledu programa potpore uspostavljene Odlukom CCIMP-a od 21. studenoga 2005., iz kojeg je proizašla samo jedna isplata [manja od 300 000] EUR u korist društva BMI baby, Francuska u svojem dopisu od 28. prosinca 2010. napominje da je taj iznos, iako može predstavljati državnu potporu, u svakom slučaju obuhvaćen Uredbom Komisije (EZ) br. 1998/2006⁽²⁷⁾ (*de minimis*). Podredno ističe da CCIMP nakon najave prodaje tog prijevoznika više nije mogao dobiti izjavu pod prigonom o potporama primljenima u drugim europskim zračnim lukama.

3.8. UGOVOR O ZAKUPU OGLASNOG PROSTORA S DRUŠTVOM AMS

- (145) U pogledu Ugovora o zakupu oglasnih prostora sklopljenog 19. svibnja 2006. s društvom AMS, Francuska tvrdi da je sklanjanje ugovora provedeno, u skladu s propisima o javnim natječajima, bez prethodnog natječajnog postupka jer je postojao samo jedan pružatelj usluga.
- (146) Francuska podsjeća da promidžbena politika ima izravan utjecaj na profitabilnost infrastrukture zračne luke zahvaljujući prihodima koji nastaju naknadama zračne luke i izvanraklopovnim naknadama. Napominje da je oglašavanje koje provode zračni prijevoznici nedovoljno i naglašava da je 2006. društvo AMS bilo jedini pružatelj usluga koji je istodobno nudilo jedinstven i ekskluzivan sustav prodaje karata društva Ryanair, jedinog prijevoznika koji se obvezao da će novi terminal mp2 biti matična zračna luka zrakoplova, da će privući široku publiku korisnika interneta koji su cilj promidžbene politike te da će pružiti marketinške usluge prilagođene kupnji zraklopovnih karata prema Provansi.
- (147) Francuska tvrdi da se CCIMP ponio kao razuman subjekt u tržišnom gospodarstvu kada je sklopio Ugovor s društvom AMS, tako da taj Ugovor ne sadržava nikakav oblik potpore.
- (148) Francuska najprije smatra da je dogovorena cijena u skladu s tržišnim praksama, posebno s obzirom na rezultate prethodne komparativne studije izrađene putem web-mjesta viamichelin.com. Francuska stoga osporava da je AMS marketinške usluge pružio pod povlaštenim uvjetima i podsjeća da je Europska komisija u svojoj Odluci o Zračnoj luci Ostende⁽²⁸⁾ dopustila da promidžbeni program putem kataloga organizatora putovanja ne predstavlja državnu potporu.
- (149) Usto, Francuska tvrdi da Ugovor o marketinškim uslugama s društvom AMS predstavlja profitabilno ulaganje za Zračnu luku Marseille Provence, konkretno za razvoj terminala mp2. Francuska navodi da su uvjeti Ugovora određeni na temelju studije profitabilnosti finansijskih marži proizašlih iz leta društva Ryanair, koja je izrađena prije sklanjanja Ugovora te je dostavljena u prilog njezinim zaključcima. Iz te studije proizlazi da je profitabilnost ugovorne mjeru bila ostvarena od četvrte godine upravljanja, s maržom od [...]* EUR po letu nakon promidžbe. Francuska ističe da iz iste studije proizlazi da iz profitabilnosti postignute kumulativnim prilagodbama od otvaranja novih linija i ugovorom s društvom AMS samo za letove društva Ryanair u razdoblju od 2007. do

⁽²⁷⁾ Uredba Komisije (EZ) br. 1998/2006 od 15. prosinca 2006. o primjeni članaka 87. i 88. Ugovora na *de minimis* potpore (SL L 379, 28.12.2006., str. 5.).

⁽²⁸⁾ Odluka Komisije 98/337/EZ od 21. siječnja 1998. o potporama koje je Flamanska regija dodijelila prijevozniku Air Belgium i organizatoru putovanja Sunair za poslovanje u Zračnoj luci Ostende (SL L 148, 19.5.1998., str. 36.).

2021. proizlazi prosječna stopa marže ([...]* %) unutar standarda profitabilnosti u sektoru, koji je Komisija procijenila na 7,31 % u svojoj Odluci od Zračnoj luci Bratislava (29).

- (150) Simulacija profitabilnosti ažurirana na temelju podataka o ostvarenom prometu i troškovima koje je revidirao ured Mazars ukazuje na to da profitna marža od treće godine iznosi [...] * EUR po letu.
- (151) Francuska podsjeća da su troškovi povezani s Ugovorom sklopljenim s društвом AMS bili uzeti u obzir u poslovnom planu iz rujna 2005. i ažuriranom u svibnju 2006., u kojem je utvrđena ukupna profitabilnost terminala mp2 [veća od 7,5]* % u razdoblju od 2005. do 2021. Na temelju cijena iz 2006., prosječna stopa neto dobiti od prihoda iz Ugovora s društвом AMS u odnosu na promet društva Ryanair iznosi [više od 7,5]* %, a NSV iznosi [...] * milijuna EUR.
- (152) Francuska tvrdi i da, uzimajući u obzir prihode od zrakoplovnih naknada, izvanzrakoplovnih prihoda i pristojbe zraчne luke, ali i druge naknade, marža po putniku u odlasku prije potpisivanja Ugovora (30) utvrđena je na [...] * EUR. Budуći da je procijenjeno da marketinške mjere (od kojih posebno u pogledu društva AMS) prosječno iznose [...] * EUR po putniku u odlasku, neto marža marketinških troškova stoga iznosi [...] * EUR po putniku. Stoga je potrebno zaključiti da, prema mišljenju Francuske, Zraчna luka ostvaruje dobit po putniku u terminalu mp2.
- (153) Tako je Zraчna luka mogla od 2006. do 2012. zabilježiti prosječan omjer fakturiranja po putniku od [...] * EUR po putniku do [...] * EUR po putniku sa sedmogodišnjim prosjekom malo ispod očekivanja, ali i dalje dovoljnim s [...] * EUR po putniku.
- (154) Francuska dodaje da se Ugovor sklopljen s društвом AMS odnosio na razne obvezе prijevoznika Ryanair u pogledu broja zrakoplova kojima je Zraчna luka Marseille Provence matična zraчna luka, broja dnevnih letova i godišnjeg broja putnika.
- (155) Stoga iz zbroja troškova po putniku društva Ryanair na temelju Ugovora s društвом AMS s ukupnim inkrementalnim troškom po putniku društva Ryanair proizlazi ukupan trošak od [...] * EUR po putniku, pri čemu je inkrementalna marža povezana s prisutnoшću društva Ryanair, uzimajući u obzir troškove povezane s Ugovorom s društвом AMS, utvrđena na zadovoljavajuću razinu od [...] * EUR po putniku.
- (156) Naposljetku, Francuska tvrdi da sudac privremene pravne zaštite Upravnog suda u Marseilleu u rješenju od 20. listopada 2009. zaključio da godišnji iznosi predviđeni ugovorom sklopljenim s društвом AMS, koji su povezani s uslugama koje to društvo mora pružiti i s obujmom publike na koju se odnosi poduzeta promidžbena mјera, nisu bespredmetni te nisu bez dovoljne naknade.

3.9. POSLOVNI PLAN TERMINALA MP2 I PRIMJENA NAČELA RAZUMNOG SUBJEKTA U TRŽIŠNOM GOSPODARSTVU

- (157) Francuska država tvrdi da je kriterij razumnog subjekta u tržišnom gospodarstvu ispunjen jer je politika koju je provela Zraчna luka dovela do pozitivnih financijskih učinaka na poslovanje Zraчne luke. U tom pogledu svoju analizu valja temeljiti na višegodišnjim poslovnim planovima s obzirom na određene kriterije, kao što su neto sadašnja vrijednost (NSV) i unutarnja stopa povrata (USP) te testovi osjetljivosti. U tom je pogledu Zraчna luka svoju analizu ulaganja temeljila na dva načela: „stvarni“ tokovi sredstava i vrijednosti vremena putem diskontiranja tih tokova sredstava koje je uzela u obzir.
- (158) Francuska smatra da su posljedice izgradnje terminala mp2 bile sljedeće:
  - podjela troškova između dvaju terminala, čime su smanjeni troškovi glavnog terminala,
  - odgoda određenih ulaganja čiji trošak utječe na USP, poput izgradnje prostora za registraciju putnika i prtljage na europskim letovima i dvorane za ukrcavanje putnika na europskim i međunarodnim letovima

(29) Odluka Komisije 2011/60/EU od 27. siječnja 2010. o državnoj potpori C-12/08 (ex NN 74/07) – Slovačka – Ugovor između Zraчne luke Bratislava i društva Ryanair (SL L 27, 1.2.2011., str. 24.).

(30) Vijeće Zraчne luke održano 15. studenoga 2005.

- (159) Podjela troškova i odgoda određenih ulaganja, do čega dolazi zbog novog terminala mp2, utječu na razinu cijene koja će se primijeniti u potonjem terminalu kao i na promet uključen u izračun USP-a.
- (160) Stoga Francuska smatra da bi se za pristup koji je primijenila Zračna luka odlučio i privatni subjekt. Zapravo, tvrdi da je analiza koju je proveo ured PwC pogrešna jer je potonji ured zamjerio Francuskoj što nije sastavila poslovni plan „utemeljen na pretpostavkama u pogledu terminala mp2”, što ured nije dodatno pojasnio. Francuska u tom pogledu podsjeća da su pitanja o podjeli troškova među različitim korisnicima različitih terminala proizašla iz analize određivanja različitih cijena Zračne luke, a ne iz studije profitabilnosti projekta novog terminala.

4. PRIMJEDBE TREĆIH ZAINTERESIRANIH OSOBA

4.1. AIR FRANCE

4.1.1. SUBVENCije za ulaganje u korist CCIMP-A

- (161) Društvo Air France tvrdi da, iako su subvencije dodijeljene za usklađenje infrastrukture Zračne luke s normama pogodovale svim prijevoznicima prisutnim u čvoruštu Marseille-Provence, subvencije za ulaganje namijenjene terminalu mp2 mogle su narušiti tržišno natjecanje među zračnim prijevoznicima koji se služe obama terminalima.
- (162) Osporava ocjenu koju je Komisija iznijela u odluci o pokretanju postupka prema kojoj je pristup terminalu mp2 jednak i nediskriminirajući. Odluka CCIMP-a da se sav promet terminala mp2 ograniči na izravne letove primorala je Air France, koji upravlja i međunarodnim letovima te koji, među ostalim, prevozi transferne putnike, da svoje letove iz Marseillea podijeli između dvaju terminala, zbog čega je Air France odustao od poslovanja u terminalu mp2. Otvaranjem terminala mp2 međunarodnim letovima društva Ryanair od listopada 2006. dokazano je, prema mišljenju društva Air France, da je CCIMP povlašteno postupao prema tom subjektu. Usto, Air France podsjeća da je terminal mp2 nudio samo usluge zrakoplovima s najviše 200 mjesta, zbog čega su bili isključeni zrakoplovi tipa Airbus 321 te da je prijevoznik Air Méditerranée podnio tužbu Upravnom sudu u Marseilleu s namjerom dokazivanja da je ta odredba pravilnika o upotrebi terminala mp2 arbitarna i diskriminirajuća.
- (163) Air France tvrdi da se čini da je jedini cilj uvjeta prihvatljivosti za poslovanje u terminalu mp2 koje je prvotno nametnuo CCIMP osigurati da se to društvo ne može služiti novim terminalom, dok ekonomske ravnoteže čvorušta zasigurno ne bi bilo da je Air France mogao svoje cjelokupno poslovanje prenijeti u terminal mp2, u kojem je razina naknada bila znatno smanjena.

4.1.2. OPERATIVNE SUBVENCije CCIMP-A

- (164) Air France tvrdi da je postojala mogućnost da razina pristojbe zračne luke, koja se naplaćivala za račun države, ali se zatim u cijelosti uplaćivala upravitelju zračne luke, ne odgovara stvarnim troškovima koje je snosila Zračna luka za financiranje mjera obuhvaćenih ovlastima javnih tijela te da bi tako mogla predstavljati operativnu subvenciju u korist Zračne luke Marseille Provence.

4.1.3. POTPORE KOJE JE ZRAČNA LUKA MARSEILLE PROVENCE DODIJELILA ODREĐENIM ZRAČNIM PRIJEVOZNICIMA

4.1.3.1. Smanjenje naknade po putniku za nacionalne letove

- (165) Air France ne osporava tvrdnju koju je Komisija iznijela u svojoj odluci o pokretanju postupka prema kojoj se otvaranjem niskotarifnog terminala moglo odgovoriti na tržišnu potražnju. Međutim, Air France podsjeća da je na upravitelju zračne luke da osigura profitabilnost tog projekta.
- (166) Air France osporava tvrdnju Komisije da se čini uobičajenim da privatni upravitelj zračne luke traži plaćanje troškova koji su veći zbog prijevoza putnika zračnih prijevoznika koji su odlučili ponuditi udobniju uslugu,

a čija klijentela ima veću „sposobnost plaćanja”. Tvrdi da nije pridonio određivanju razine kvalitete usluge u terminalu, a koja je opisana kao „udobna”, te podsjeća da je upitno jesu li kriteriji koje primjenjuju upravitelji zračne luke za pristup novom terminalu namijenjenom novim niskotarifnim prijevoznicima stvarno nediskriminirajući. Air France navodi da su prijevoznici koji se dugo služe terminalima često zatočenici tih infrastruktura. Smatra da upravitelji zračne luke, s obzirom na to da imaju monopol u zračnu luku, mogu nepošteno povećati svoje cijene koje naplaćuju toj zatočenoj klijenteli kako bi ponudili atraktivne cijene klijenteli koja se služi niskotarifnim terminalima, koja svoje poslovanje može lako prebaciti s jednog zračnog čvorišta na drugo.

- (167) Air France smatra da cijene primjenjene na Zračnu luku Marseille Provence proizlaze iz odabrane računovodstvene obrade čiji je jedini cilj bio pogodovati prijevoznicima koji se služe terminalom mp2. Metoda podjele općih troškova omogućila je, prema mišljenju društva Air France, umjetno snižavanje cijene naknade po putniku koja je primjenjiva u terminalu mp2. Air France želi da Komisija pri svojem razmatranju uzme u obzir činjenicu da su zračne luke zračnim prijevoznicima „nužne infrastrukture” i da je upravitelj zato dužan primjenjivati cijene koje odražavaju trošak pružene usluge (obveza koja se nalaže i Direktivom 2009/12/EZ).
- (168) Air France ističe da, prema njegovu saznanju, CCIMP nije nikad poduzeo mjeru kako bi vratio dodatne naknade koje duguje na temelju retroaktivne ponovne procjene cijena naknade po putniku u terminalu mp2. Naglašava da iako je, nakon rješenja od 28. srpnja 2009., Državno vijeće koje je odlučivalo o zahtjevu za privremenu pravnu zaštitu obustavilo primjenu 20 % iznosa naknade po putniku u terminalu mp1, CCIMP svejedno nije ispravio iznos naknade po putniku na snazi u terminalu mp2. Air France podsjeća da je, s obzirom na to da Državno vijeće nije ukinulo cijene primjenjive u terminalu mp1 (Odluka od 27. lipnja 2011.), ukupan iznos od 20 % primijenjen na temelju rješenja o privremenoj pravnoj zaštiti konačno isplaćen CCIMP-u.
- (169) Air France ističe da je Komisija u prethodnoj odluci⁽³¹⁾ zaključila da je program potpore nespojiv sa zajedničkim tržištem u pogledu sustava razlikovanja naknada zračne luke ovisno o odredištu leta (nacionalni/međunarodni). Podsjeća da, s obzirom na to da je Francuska poduzela mјere kojima se ukida taj sustav, Komisija nije željela poduzeti odgovarajuće dodatne mјere. Air France iz toga zaključuje da je Komisija prethodnom odlukom sve nove istrage o tom sustavu ocijenila bespredmetnima.

4.1.3.2. Naknade za uvođenje novih linija

- (170) Iako Air France priznaje da svaka zračna luka treba poduzeti takvu mjeru, zračni prijevoznik ipak podsjeća da je i na zračnoj luci da dokaže da je djelovala kao razuman subjekt u tržišnom gospodarstvu. U tom je pogledu potrebno dokazati da se mjerom dugoročno želi ostvariti povrat ulaganja. Stoga cilj mora biti poboljšanje vlastitih prihoda, a ne povećanje turističke posjećenosti regije.
- (171) Air France dodaje da, kako bi bila prihvatljiva, takva mјera treba biti transparentna, nediskriminirajuća, degresivna i vremenski ograničena kako ne bi predstavljala javno financiranje operativnih troškova prijevoznika koji je prima.

4.2. RYANAIR

4.2.1. SUBVENCije za ulaganje u korist CCIMP-a

- (172) Ryanair tvrdi da subvencije za ulaganje dodijeljene za izgradnju terminala mp2 ukazuju na ponašanje razumnog subjekta u tržišnom gospodarstvu.
- (173) Prema mišljenju društva Ryanair, Komisijinom analizom potrebno je uzeti u obzir izvanzrakoplovne prihode koje ostvaruje terminal mp2, u okviru najma vozila, naknade za upotrebu parkirališta i dodatnih komercijalnih prihoda od prodaje putnicima u terminalu mp2, koji imaju pristup trgovinama glavnog terminala koji je od terminala mp2 udaljen manje od jedne minute hoda. Ryanair iz toga zaključuje da izvanzrakoplovni prihodi koje stvaraju putnici u terminalu mp2 znatno pridonose profitabilnosti glavnog terminala.

⁽³¹⁾ Odluka Komisije od 28. siječnja 2009., potpora E4/2007, C(2009) 184 final.

- (174) Zatvaranje Zračne luke, koje bi uzrokovalo dodatne troškove (otkazi, dekontaminiranje, oportunitetni trošak već provedenih ulaganja), iako bi prodajna cijena Zračne luke mogla biti niska odnosno negativna, nije bila ekonomski prihvatljiva alternativa u 2006.
- (175) Strategija kojom se vodila Zračna luka, a koja je dovela do povećanja prometa i prihoda te do smanjenja neiskorištenih kapaciteta Zračne luke, pridonijela je povećanju njezine tržišne vrijednosti Ryanair tvrdi da bi imovina terminala mp2 i provedena ulaganja mogli povećati vrijednost prilikom prodaje, suprotno argumentu koji je iznio PwC.

4.2.2. ODREĐIVANJE NAKNADA PO PUTNIKU ZA TERMINAL MP2

- (176) Ryanair tvrdi da odluka o određivanju naknade po putniku primjenjive na terminal mp2 nije pripisiva državi, u skladu s kriterijima navedenima u sudskej praksi iz predmeta Stardust Marine⁽³²⁾. Istiće da se trgovacke i industrijske komore, u skladu s francuskim zakonodavstvom, smatraju posebnom kategorijom javnih tijela koja nisu podređena državi⁽³³⁾. Ryanair stoga osporava stav Komisije koja je samo prepostavila pripisivost predmetnih mjera jer se CCIMP nalazi pod kontrolom države te podsjeća da Komisija treba u pojedinim slučajevima ispitati posebne okolnosti koje su dovele do eventualnog utvrđivanja pripisivosti mјere.
- (177) Ryanair dodaje da u slučaju CCIMP-a Francuska nije mogla potaknuti zračnu luku niti ju je poticala da poduzme osporavane mјere. Naprotiv, Ryanair tvrdi da je DGAC opetovan odbijao cijene koje je primjenjivao CCIMP⁽³⁴⁾.
- (178) Podredno, Ryanair navodi da je određivanjem naknade po putniku u terminalu mp2 poštovan test razumnog subjekta u tržišnom gospodarstvu. Ryanair tvrdi da Komisija u svojoj analizi iz više razloga nije pravilno primjenjila test razumnog subjekta, kao što to zahtijeva Sud⁽³⁵⁾,
- (179) Kao prvo, Komisija nije najprije usporedila naknade primjenjene u Zračnoj luci Marseille Provence s tržišnom cijenom. Ryanair je dostavio studiju u kojoj je utvrđeno da je tržišnu cijenu za usluge zračne luke moguće utvrditi na temelju usporedbe s cijenama koje su se plaćale sličnim privatnim zračnim lukama diljem Europe. Prijevoznik je proveo usporedbu sa zračnim lukama Luton, Eastern Midlands, Prestwick i Liverpool. Tvrdi da se tim zračnim lukama upravljaljalo bez državnih potpora i bez intervencije javnih tijela te da su cijene koje on njima plaća u prosjeku tri puta niže od cijena Zračne luke Marseille Provence. Ryanair iz toga zaključuje da cijena koju on plaća Zračnoj luci Marseille Provence za usluge zračne luke nije niža od tržišne cijene tih usluga i da plaćena cijena stoga ne sadržava elemente državne potpore.
- (180) Kao drugo, Komisija je u svoje izračune uključila nepovratne troškove umjesto da svoju ocjenu temelji samo na graničnim troškovima. Ryanair u tom pogledu podsjeća da je Zračna luka Marseille Provence izgrađena 1922. te da se, prije liberalizacije zračnog prijevoza, upotrebljavala uglavnom za regionalni promet koji je država financirala u obliku javne usluge te kao baza za zrakoplove za gašenje šumskih požara. Dodaje da je Zračna luka, kako bi se nosila s padom prometa zabilježenim od 2001. do 2003., razvila strategiju otvaranja niskotarifnim prijevoznicima tako što je izgradila terminal posebno namijenjen njihovoj upotrebi. Ryanair podsjeća da je on nekoliko godina ostvarivao 40 % prometa u terminalu mp2. Tvrdi da su regionalne zračne luke slabo privlačne zračnim prijevoznicima koji mogu od pregovora sa zračnom lukom opravdano očekivati niže cijene ovisno o broju putnika koje dovode u zračnu luku. Ryanair podsjeća da je Komisija dužna pri zaključivanju o postojanju potpore uzeti u obzir situaciju koja je prevladavala u trenutku u kojem je mјera dodijeljena korisniku. Tvrdi da je upravitelj Zračne luke u ovom slučaju, uzimajući u obzir ugovorne obveze koje je Ryanair preuzeo u pogledu broja prevezeni putnika, na dan kada je Ryanair počeo poslovati u Zračnoj luci Marseille Provence mogao opravdano očekivati znatan porast prometa zahvaljujući prisutnosti društva Ryanair u čvorишtu. Ryanair navodi da, s obzirom na to da je gospodarska situacija malih regionalnih zračnih luka s prekomjernim kapacitetima

⁽³²⁾ Presuda Suda od 16. svibnja 2002., presuda C-482/99, *Francuska/Komisija*, Zb. 2002, str. I-4397.

⁽³³⁾ Ryanair u prilog tom argumentu navodi mišljenje Državnog vijeća od 16. lipnja 1992. br. 351 654.

⁽³⁴⁾ Ryanair u tom pogledu upućuje na stavke odluke o pokretanju postupka koji se odnose na činjenicu da CCIMP ne isplaćuje povrate proizašle iz retroaktivne primjene cijena, da Francuska opetovan zahtijeva ukidanje nižih naknada za nacionalne letove i da je CCIMP uveo marketinšku potporu bez prethodnog odobrenja Francuske.

⁽³⁵⁾ Ryanair se poziva na presudu Općeg suda od 17. prosinca 2008., T-196/04, *Ryanair/Komisija*.

drukčija od one koju je Sud analizirao u presudi Charleroi, pod uvjetom da je na njih primjenjiva analiza po troškovima, tu je analizu potrebno prilagoditi. Uzimanje u obzir samo graničnih troškova i prihoda povezanih s ugovorima sklopljenima s društvom Ryanair odražava ponašanje razumnog subjekta u tržišnom gospodarstvu. Ryanair dodaje da nije potrebno uzeti u obzir troškove povezane s ulaganjima provedenima prije njegova dolaska i s fiksnim operativnim troškovima. Dodaje da profitabilnost ili deficitarnost zračne luke uglavnom nije relevantna za postojanje potpore u korist zračnog prijevoznika.

- (181) Ryanair tvrdi da je analiza troškova koju je Komisija provela u svrhu testa razumnog subjekta pogrešna jer njome nije uzeta u obzir razina usluga pruženih u terminalu mp2, koja je niža od usluga pruženih tradicionalnim prijevoznicima te stoga odgovara razini naknade na snazi. Napominje da terminal mp2 nudi samo osnovnu infrastrukturu⁽³⁶⁾ i da po putniku nudi znatno manju površinu u odnosu na glavni terminal (1,66 m² naspram 6,06 m²). Ryanair tvrdi da niskotarifni prijevoznici ne bi trebali plaćati naknade za usluge kojima se ne služe ili kojima se služe u manjoj mjeri od tradicionalnih prijevoznika⁽³⁷⁾. Ryanair podsjeća da on primjenjuje naknade za prtljagu kako bi putnike potaknuo da ne predaju prtljagu, što je dovelo do toga da samo jedna trećina putnika društva Ryanair predaje prtljagu. Usto, putnici društva Ryanair sami prenose svoju prtljagu od šaltera za registraciju putnika do osiguranja zračne luke, zbog čega je cjelokupna infrastruktura terminala beskorisna. Radi usporedbe, Ryanair ističe da se Air France više služi zemaljskim uslugama povezanim s prihvatom prtljage u zračnoj luci.
- (182) Ryanair tvrdi da on upravlja najvećim zrakoplovima koji se upotrebljavaju u Zračnoj luci Marseille Provence, čime se izbjegava da Zračna luka snosi oportunitetne troškove povezane s upravljanjem malih zrakoplova zbog malog broja prevezenih putnika. Ryanair ističe da se između povratnih letova na tlu zadržava 25 minuta, dok taj vremenski razmak kod tradicionalnih prijevoznika, poput društva Air France, iznosi od 45 do 60 minuta. Međutim, kraćim zadržavanjem na tlu ograničava se vrijeme upotrebe korisne površine po zrakoplovu i po putniku. Ryanair podsjeća da se, uostalom, kriteriji upotrebe terminala mp2 temelje na zahtjevu upotrebe zrakoplova kategorije C koji mogu primiti do 200 putnika i kraće se zadržavati na tlu.
- (183) Naposljetu, Ryanair kritizira činjenicu da Komisija u svojoj odluci ne uzima u obzir pozitivne vanjske učinke povezane s prisutnošću društva Ryanair u zračnoj luci, odnosno činjenicu da vrijednost infrastrukture raste s njezinom posjećenosti, uzimajući u obzir rizike povezane s upravljanjem prvih linija u čvorишtu. Usto, Ryanair navodi da prisutnost zračnoj prijevozniku u zračnoj luci stvara povoljan učinak koji dovodi do povećanja broja putnika u tom čvorишtu i tako do poboljšanja komercijalne i transportne infrastrukture zračne luke, što pospješuje atraktivnost čvorista. Ryanair ističe da se ugovorom obvezao na prijevoz određenog broja putnika u Zračnoj luci Marseille, i time pridonio stvaranju takvih vanjskih učinaka, kao što to dokazuju, s jedne strane, povećanje prometa u čvorishtu, osobitu u terminalu mp2, i, s druge strane, povećanje broja zračnih prijevoznika koji posluju iz Zračne luke. Osim toga, Ryanair ističe da se takvom obvezom želi na zračnog prijevoznika prebaciti sav rizik povezan s upravljanjem linije te obrazlaže da Zračna luka može pristati na nižu stopu povrata ulaganja od one koju bi zahtijevala u nedostatku takvih obveza.
- (184) Ryanair potiče Komisiju da u svojoj analizi primijeni pristup „jedne blagajne“ kojim se u obzir uzimaju svi zrakoplovni i komercijalni prihodi koji proizlaze iz prisutnosti zračnog prijevoznika u čvorishtu. U tom pogledu napominje da prevozi više putnika po letu od društva Air France i da upravlja izravnim letovima na kojima putnici, smatra Ryanair, mogu stvoriti više komercijalnih prihoda od tranzitnih putnika. Ryanair ističe da su od početka njegova djelovanja u Zračnoj luci Marseille Provence u terminalu mp2 počele poslovati brojne trgovine i nekoliko društava za iznajmljivanje vozila te da su izvanzrakoplovni prihodi nastali tim djelatnostima pridonijeli profitabilnosti tog terminala.
- (185) Naposljetu, Ryanair tvrdi da činjenica da je naknadama određenima za terminal mp2 poštovan test razumnog subjekta u tržišnom gospodarstvu dokazuje da na društvo Ryanair nisu prenesena javna sredstva dodijeljena upravitelju Zračne luke. Iako je još potrebno dokazati postojanje potpore u korist Zračne luke, Ryanair osporava da bi to dovelo do zaključka da je on bio krajnji korisnik.

⁽³⁶⁾ Ryanair podsjeća da terminal mp2 nema sljedeće elemente: skupe podne obloge poput mramora, spuštene stropove, zaslone iznad šaltera za ukrcaj putnika, opremu za prijevoz prtljage do glavne dvorane, kolica za prtljagu, čekaonice, informacijski pult, pokretne stepenice, pokretnu traku ni produžni most za ulaz.

⁽³⁷⁾ U prilog toj tvrdnji Ryanair navodi Odluku CAA UK od 27. svibnja 2011. o pritužbi koju je Ryanair podnio protiv naknade koja je u Zračnoj luci Gatwick primijenjena na diskriminirajući način.

- (186) Ryanair zatim tvrdi da naknade primijenjene u terminalu mp2 nisu ni u kojem slučaju selektivne jer Komisija nije utvrdila da je Ryanair ostvario povoljnije uvjete od drugih zračnih prijevoznika u Zračnoj luci Marseille. Istiće da za taj zaključak nije dovoljno utvrditi da su se različite razine naknada primjenjivale na različite zračne prijevoznike, nego da je Komisija trebala uzeti u obzir trošak usluga koje Zračna luka nudi tim prijevoznicima, kao i pozitivne vanjske učinke i izvanrakoplovne prihode koje proizvodi svaki prijevoznik. Ryanair podsjeća da se njegov poslovni model temelji na tome da na svakom letu prevozi veći broj putnika od ostalih prijevoznika te da se ta ušteda koju zračna luka ostvaruje u pogledu tako izbjegnutih oportunitetnih troškova treba odrazit u stopi naknada primjenjenih na Ryanair.
- (187) Naposljetu, Ryanair navodi da razlikovanje cijena između nacionalnih i međunarodnih letova predstavlja zlouporabnu diskriminaciju u smislu članka 102. UFEU-a jer ono proizlazi iz odluke zračne luke, s obzirom na njezin dominantni položaj pri stavljanju na raspolaganje infrastrukture. Ryanair tvrdi da usluge pružene putnicima nisu temeljno različite u pogledu njihova odredišta (nacionalni i međunarodni letovi) i da je provjera putnih dokumenata međunarodnih putnika dio državnih ovlasti i stoga se ne treba financirati naknadama zračne luke. Žali što Francuska nije tvrdnju o razlikovanju između nacionalnih letova i letova unutar schengenskog prostora proširila na letove izvan schengenskog prostora, na koje se u glavnom terminalu primjenjuje naknada veća za 56 %. Ryanair tvrdi i da taj sustav razlikovanja predstavlja državnu potporu. Istiće da Air France i prijevoznici koji su s njime povezani uglavnom upravljaju nacionalnim letovima i stoga se na njih primjenjuje sustav razlikovanja cijena. Prema tome, Ryanair od Komisije traži da mjerama koje su predmet ovog ispitivanja obuhvati prednost dodijeljenu društvu Air France koja je proizašla iz razlikovanja naknada između letova unutar i izvan schengenskog prostora kako bi pred francuskim sudovima dobio naknadu štete.
- (188) Ryanair je proslijedio dodatne informacije u pogledu društva AMS i analize koju treba provesti Komisija. Navodi da je postojanje potpore u ugovoru s društvom AMS potrebno ocijeniti odvojeno od ostalih mjera. Ipak, ako ga Komisija odluči ocijeniti zajedno s uvjetima koje je Ryanair ostvario u Zračnoj luci, Ryanair predlaže gospodarsku analizu i zaključuje da bi na toj osnovi ugovor s društvom AMS Zračnoj luci donio kratkoročnu profitabilnost.

4.3. CCIMP

4.3.1. SUBVENCIJE ZA ULAGANJE U KORIST CCIMP-a

- (189) CCIMP se slaže s argumentima Francuske da se zastarjele subvencije i subvencije namijenjene financiranju negospodarskih djelatnosti ne mogu kvalificirati kao državne potpore. U svakom slučaju, javna financiranja dodijeljena prije stupanja na snagu Smjernica iz 2005. ne predstavljaju državne potpore na temelju Komunikacije iz 1994. Podredno, subvencije koje predstavljaju državne potpore spojive su s pravilima iz UFEU-a, posebno na temelju članka 107. stavka 3. točke (c) UFEU-a. CCIMP dijeli mišljenje Francuske o spojivosti ispitanih potpora u pogledu uvjeta predviđenih Smjernicama, posebno uvjeta proporcionalnosti i potrebe.
- (190) CCIMP naglašava izravan i neizravan gospodarski utjecaj novog terminala na regiju Marseillea i svoju ulogu u rasterećenju središnjih zračnih luka, europskoj prostornoj povezanosti i povećanju kapaciteta zračnih luka kako ne bi došlo do zasićenosti ⁽³⁸⁾.
- (191) CCIMP smatra da je uređenje novog terminala bilo neophodno za dolazak niskotarifnih prijevoznika koji rijetko posluju u tradicionalnim infrastrukturama, čije karakteristike ne odgovaraju njihovom gospodarskom modelu. CCIMP podsjeća da je samo izgradnjom niskotarifnog terminala omogućeno ispunjavanje zahtjeva niskotarifnih prijevoznika u području naknada zračne luke, pod transparentnim i nediskriminirajućim uvjetima.

4.3.2. OPERATIVNE SUBVENCIJE U KORIST CCIMP-a

- (192) CCIMP navodi, uz razmatranja koja je iznijela Francuska, da se finansijski tokovi u ukupnom iznosu od [...] milijuna EUR odnose na doprinose plaćene općem odjelu Zračne luke u zamjenu za pružene usluge. Istoće da CCI nije prenio nikakva sredstva na Zračnu luku Marseille Provence. Podsjeća da je Zračna luka Marseille Provence, kao i svaki poduzetnik prisutan u regiji, obveznik pristojbe za troškove trgovačkih i industrijskih komora, koju je za 2010. platila u iznosu od 213 553 EUR.

⁽³⁸⁾ Vidjeti bilješku 18.

4.3.3. ODREĐIVANJE NAKNADA PO PUTNIKU ZA TERMINAL MP2

- (193) CCIMP podsjeća da niskotarifni terminal mp2 nudi jednostavne usluge i različite cijene te potvrđuje da su pri određivanju tih cijena uzeti u obzir svi troškovi. CCIMP iz toga zaključuje da se Zračna luka Marseille Provence može pozvati na načelo razumnog subjekta kako bi opravdala postojanje različitih naknada u svakom od terminala.
- (194) CCIMP smatra da jedino tzv. metoda „doprinosa“ primijenjena pri izračunu stope profitabilnosti terminala mp2 omogućuje uzimanje u obzir prijenosa prijevoznika s jednog terminala na drugi, pri čemu ekonomija razmjera podrazumijeva stabilnost predmetnih troškova, dok njihova podjela na terminale dovodi do smanjenja na glavnem terminalu. Podsjeća da je izgradnja terminala mp2 imala za posljedicu podjelu određenih troškova između dvaju terminala, s učinkom smanjenja troškova glavnog terminala, odgode određenih ulaganja (odgoda izgradnje prostora za registraciju putnika i prtljage na europskim letovima te dvorane za ukrcavanje putnika na europskim i međunarodnim letovima).

4.3.4. POTICAJNI ZA ZAPOČINJANJE POSLOVANJA NOVIH LINIJA

- (195) CCIMP izjavljuje da je izradila plan razvoja namijenjen povećanju posjećenosti Zračne luke, posebno putem otvaranja novih linija. Poticaji su, prema mišljenju CCIMP-a, namijenjeni ispunjenju tog cilja, u skladu s uobičajenom praksom upraviteljā zračnih luka, kao što je Komisija istaknula u svojoj Odluci o Zračnoj luci Manchester⁽³⁹⁾. Prema mišljenju CCIMP-a, potrebno je na temelju objektivnih kriterija uspostavljeni sustav smatrati komercijalnom praksom koja isključuje svaku potporu u smislu članka 107. UFEU-a jer je otvoren, nediskriminirajući te jer je na snazi ograničeno vrijeme.
- (196) CCIMP tvrdi da je potrebno odbaciti kvalifikaciju mjere kao potpore jer bi razuman subjekt koji djeluje u uobičajenim uvjetima tržišnog gospodarstva mogao intervenirati u jednakim uvjetima. CCIMP navodi da su donesene prilagodbe u skladu s povećanjem profitabilnosti Zračne luke te se temelje na poslovnom planu koji se nalazi u pripremnom dokumentu za sastanak povjerenstva Cocoéco od 14. rujna 2009. Ažuriranjem te studije koje je obrazloženo u odgovoru Francuske potvrđena je profitabilnost mjera.
- (197) CCIMP dodaje da je, s obzirom na uobičajene tržišne prakse u odnosu na koje je potrebno ocijeniti njegovo ponašanje, uspostavljeni sustav i dalje razuman.

4.3.5. POTPORE ZA MARKETING – UGOVOR SKLOPLJEN S DRUŠTVOM AMS

- (198) CCIMP tvrdi da se ponio kao razuman subjekt u tržišnom gospodarstvu kada je sklopio Ugovor s društvom AMS. Napominje da je za pružene usluge platilo očito proporcionalnu i razumno cijenu s obzirom na prakse u sektoru te osporava relevantnost studije koju je iznio Air France, a koja se odnosi samo na web-mjesta namijenjena širokoj publici. Naprotiv, CCIMP podsjeća da su proizvodi istaknuti na web-mjestu društva Ryanair namijenjeni širokoj publici korisnika interneta u potrazi za zrakoplovnim kartama.
- (199) CCIMP navodi da je bilo primjereno samo ciljano oglašavanje jer je cilj bio povećati promet terminala mp2, a posebno međunarodnih putnika velike kupovne moći. Prema mišljenju CCIMP-a, samo je Ryanair na svojem web-mjestu nudio najveću vidljivost i učinkovitost oglašavanja.
- (200) CCIMP podsjeća da je godišnji trošak Ugovora s društvom AMS sveden na broj prevezениh putnika 2010. iznosio otprilike [...] EUR.

⁽³⁹⁾ Odluka od 14. lipnja 1999., Zračna luka Manchester, NN 109/98

4.4. UDRUGA EUROPSKIH ZRAČNIH PRIJEVOZNIKA

4.4.1. SUBVENCije DODIJELJENE CCIMP-u

- (201) Udruga europskih zračnih prijevoznika (*Association of European Airlines*, AEA) podsjeća da podržava sve mјere koje mogu pridonijeti regionalnom razvoju, ali da učinak subvencija dodijeljenih malim regionalnim zračnim lukama ne smije dovesti do narušavanja tržišnog natjecanja. Sektor zračnog prometa potrebno je, prema mišljenju AEA-a, smatrati sektorom djelatnosti u kojem bilo kakva intervencija, zakonodavna ili finansijska, može uzrokovati narušavanje tržišnog natjecanja. Zato su subvencije dodijeljene malim regionalnim zračnim lukama prihvatljive samo ako nediskriminirajuće pogoduju svim korisnicima te ako ne pridonose narušavanju tržišnog natjecanja među zračnim lukama koje se nalaze u istom prihvatnom području.
- (202) AEA tvrdi da je na razini Europe potrebno primijeniti obvezujući okvir na cjelokupni sektor zračnog prometa kako bi se spriječile nekontrolirane subvencije te zajamčio konkurentski okvir među gospodarskim subjektima. On se treba temeljiti na načelu ispitivanja potpora za infrastrukturu ovisno o potražnji i ne smije pogodovati usmjeravanju prometa prema regijama slabije potražnje.

4.4.2. RAZLIKOVANJE CIJENA U TERMINALU MP2

- (203) AEA podupire ideju da zračna luka može svoju infrastrukturu razlikovati ovisno o uslugama koje nudi korisnicima. AEA ipak tvrdi da u tom slučaju zračna luka pri izračunu naknada mora poštovati načela transparentnosti i proporcionalnosti s troškovima. U praksi, AEA navodi da je riječ o razlikovanju troškova povezanih s upotrebom zajedničkih infrastruktura, s jedne strane, i troškova povezanih s upotrebom posebnih infrastruktura, s druge strane. Prema mišljenju AEA, svi zračni prijevoznici trebaju plaćati iste cijene za upotrebu središnjih infrastruktura (uzletno-sletne staze, parkiralište, oprema zračne sigurnosti, sigurnosne kontrole, rukovanje prtljagom, pristojbe za zaštitu okoliša i, ovisno o slučaju, za buku). Naknade za terminal i rukovanje prtljagom mogu varirati od jednog terminala do drugog, ovisno o kvaliteti usluga ponuđenih zračnim prijevoznicima te ih je potrebno odrediti na temelju nastalih troškova.
- (204) AEA tvrdi i da pristup terminalima s manjim obujmom usluga ne bi trebao biti ograničen na niskotarifne prijevoznike, nego bi trebao biti otvoren svim zračnim prijevoznicima u skladu s načelom nediskriminacije.
- (205) Kako bi se osiguralo da među zračnim prijevoznicima prisutnima na istoj platformi zračne luke ne postoji narušavanje tržišnog natjecanja, AEA ističe da upravitelji zračnih luka ne bi trebali povećavati naknade u glavnom terminalu da naknade troškove terminala s manjim obujmom usluga.

4.4.3. POTPore ZA ZAPOČINJANJE POSLOVANJA

- (206) AEA tvrdi da su zračni prijevoznici stvarni korisnici tih programa, dok regionalne zračne luke od njih imaju tek neizravne koristi. Smatra da se takve potpore ne smiju dodjeljivati za linije kojima već upravlja drugi zračni prijevoznik. Prema mišljenju AEA-a, linija se ne može smatrati „novom“ ako u zračnoj luci koja se nalazi na istom prihvatnom području već postoji jednaka linija. AEA navodi da bi se idealno trebalo smatrati da se zračne luke udaljene manje od 100 km ili 120 minuta putovanja vlakom TGV nalaze na istom prihvatnom području.
- (207) AEA smatra da je za potporu za započinjanje poslovanja trogodišnje razdoblje izrazito dugo. Tvrdi da je održivost linije očita nakon samo nekoliko mjeseci, a najviše nakon godinu dana. AEA ističe da se potporom ne smiju pokrivati tekući operativni troškovi, kao što su amortizacije zrakoplova, troškovi najma zrakoplova ili upotreba infrastrukture zračne luke.
- (208) Prema mišljenju AEA-a, potpore za započinjanje poslovanja ne smiju se kumulirati s drugim potporama dodijeljenima za upravljanje istom linijom. AEA tvrdi da se mehanizmi sankcija trebaju primijeniti na prijevoznika koji ne poštuje ugovorne obveze. Ističe da potpore dodijeljene u sektoru zračnog prometa trebaju uvijek biti restriktivne i smiju se odobriti samo na temelju pojedinačnog ispitivanja.

- (209) AEA tvrdi da se potpore smiju dodijeliti samo na temelju transparentnog i nediskriminirajućeg postupka. Uvjeti pod kojima su dodijeljene potpore za započinjanje poslovanja trebaju se objaviti u *Službenom listu Europske unije*. Usto, AEA tvrdi da je svaki finansijski doprinos koji dodijeli regionalna vlast regionalnoj zračnoj luci potrebno prijaviti predmetnoj državi članici najmanje tri mjeseca prije njegova stupanja na snagu, tako da potonja odluci je li o tome potrebno obavijestiti Europsku komisiju. U slučaju prijavljene potpore, AEA ističe da je potrebno podsjetiti lokalna tijela da će se svaka isplata potpore prije nego što je odobri Europska komisija smatrati državnom potporom.

4.5. AIRPORT MARKETING SERVICES

- (210) AMS najprije tvrdi da odluka o sklapanju Ugovora od 19. svibnja 2006. nije pripisiva francuskoj državi. AMS ističe da, iako je mišljenje države putem povjerenstva Cocoéco prije svakog donošenja odluke o naknadama zračne luke relevantan pokazatelj za utvrđivanje pripisivosti tih odluka, isto ne vrijedi za odluku o nabavi marketinških usluga. Tvrdi da nabava marketinških usluga nije nikako povezana s odlukama o primjenjivim naknadama zračne luke te se ne razlikuje od bilo kojeg drugog zakupa oglasnog prostora. Osim toga, AMS podsjeća da organizacijski kriterij na kojem se temelji analiza Komisije za utvrđivanje pripisivosti državi odluka Trgovačke i industrijske komore nije dovoljan s obzirom na zahtjeve postavljene u sudskoj praksi iz predmeta Stardust Marine (⁴⁰).
- (211) AMS zatim navodi da je sklapanje ugovora o nabavi marketinških usluga u skladu s ponašanjem razumnog subjekta u tržišnom gospodarstvu. Istiće da je taj ugovor sličan ugovorima sklopljenima s privatnim zračnim lukama, poput Liverpoola ili Oslo Rygea, koje su se nesumnjivo ponijele kao razumni subjekti u tržišnom gospodarstvu. AMS navodi da ni na koji način ne diskriminira javne i privatne zračne luke te da su primjenjene cijene javne i lako dostupne na njegovu web-mjestu.
- (212) Podredno, AMS tvrdi da su utvrđene cijene u skladu s tržišnim cijenama. AMS navodi da su cijene utvrđene na temelju studije koju je, na zahtjev društva Ryanair, 2004. proveo Mindshare, društvo kći društva WPP, poduzetnika koji pruža marketinške usluge. Dodaje da partneri, kao što su Hertz i NeedaHotel, plaćaju zakup prostora dostupnog na web-mjestu za promidžbu vlastitih usluga te da je na temelju ugovora sklopljenih s tim subjektima moguće najbolje procijeniti tržišnu cijenu. AMS naposljetku napominje da je razvio cjenovnu ponudu na temelju standardne metode izračuna izloženosti internetskog oglasa kako bi se vrednovala ponuđena izloženost na web-mjestu društva Ryanair. Cijene su utvrđene na temelju troškova putem broja prikaza web-mjesta, a po broju letova utvrđuje se raspon cijena za većinu ponuđenih usluga oglašavanja.
- (213) AMS tvrdi da je Air France iznio usporedbu između cijena koje je AMS nudio u trenutku potpisivanja ugovora, odnosno 2006., te cijena koje je Viamichelin nudio 2011., dok je Zračna luka Marseille Provence svoju usporedbu primjereno temeljila na cijenama koje je Viamichelin nudio 2006. Uzimajući u obzir činjenicu da se cijene ponuđene za marketinške usluge prosječno mijenjaju svakih šest godina, AMS smatra da usporedbe koje je izradio Air France nisu relevantne.
- (214) AMS tvrdi da su Zračnoj luci Marseille Provence bili ponuđeni izrazito pogodni komercijalni uvjeti. U tom pogledu AMS podsjeća da su cijene zamrzнуте od 2006. do 2011. na temelju broja posjetitelja na web-mjestu društva Ryanair u travnju 2005., dok se u stvarnosti taj broj povećavao od 0,65 milijuna po danu u 2005. do 1,2 milijuna po danu u 2011. Usto, broj primatelja biltena zamrznut je na temelju broja utvrđenog u travnju 2005., dok se taj broj povećao s 1,2 milijuna na 2,6 milijuna. AMS ističe da Air France u svojoj usporedbi nije uzeo u obzir te elemente u pogledu broja letova, zbog čega je ta usporedba kriva.
- (215) AMS podsjeća da je broj posjetitelja web-mjesta društva Viamichelin niži od onog web-mjesta društva Ryanair te da je to web-mjesto slabo poznato izvan Francuske. Smatra da to web-mjesto stoga nije pogodno za promidžbu zračne luke na europskoj razini, što je potkrijepljeno činjenicom da do danas nijedna zračna luka nije zatražila njegove usluge. AMS ističe da je australsko web-mjesto društva Lonely Planet slabo poznato u Europi i da je mnogo manje posjećeno od web-mjesta društva Ryanair, Naposljetku, AMS ističe da web-mjesta koja nisu povezana sa zračnim prijevoznicima nisu pogodna jer posjetitelju ne omogućuju da istodobno rezerviraju svoju

(⁴⁰) Presuda Suda od 16. svibnja 2002., Francuska/Komisija, C-482/99, Zb., str. I-04397., točke 52. i 58.

zrakoplovnu kartu. AMS smatra da su cijene marketinških usluga na web-mjestu društava Air France, British Airways i Expedia više od onih koje se primjenjuju na web-mjestu društva Ryanair, unatoč njihovo slabijoj posjećenosti.

- (216) Usto, AMS osporava da je Ryanair primorao Zračnu luku Marseille na sklapanje ugovora o marketinškim uslugama. AMS tvrdi da nije u njegovu interesu da nameće zakup prostora na web-mjestu društva Ryanair jer je ono ograničeno sredstvo prema kojem je usmjerena velika potražnja.
- (217) AMS smatra da prisutnost reklamnih poveznica na web-mjestu društva Ryanair privlači pozornost upravitelja ili vlasnika zračnih luka i da, ukazujući na prisutnost redovnog prijevoznika i izvanzrakoplovnih prihoda koji su s njim povezani, povećava temeljnu vrijednost zračnih luka u očima mogućih kupaca.
- (218) AMS tvrdi da je Komisija u svojoj Odluci Bratislava potvrdila vrijednost marketinških usluga ⁽⁴¹⁾.
- (219) Naposljetku, AMS tvrdi da se Smjernice iz 2005. ne primjenjuju na odnose između zračne luke i pružatelja marketinških usluga.

5. OPASKE FRANCUSKE NA PRIMJEDBE TREĆIH OSOBA

- (220) U svojoj opaski na primjedbe trećih osoba Francuska tvrdi da je Air France u svojem iskazu iznio više pogrešnih navoda.
- (221) Francuska podsjeća da je pristup terminalu mp2, suprotno tvrdnjama društva Air France, jednak i nediskriminirajući.
- (222) Francuska navodi da se Zračnoj luci Marseille Provence ne može prigovoriti da nije namjeravala terminal mp2 otvoriti međunarodnim letovima izvan schengenskog prostora, čije je uvođenje bilo predviđeno tek nakon potpisivanja Sporazuma o otvorenom nebu između Maroka i Europske unije 29. prosinca 2006. Francuska podsjeća da su zaključci studija o izgledima za razvoj prometa dosada uglavnom ukazivali na izglede za razvoj prometa unutar schengenskog prostora i da zato prvočnim uređenjem terminala mp2 nije bila predviđena infrastruktura svojstvena sustavima za kontrolu granica koji bi doveli do nepotrebнog troška. Francuska ističe da Air France, koji navodi da je ta nemogućnost upravljanja međunarodnim letovima iz terminala mp2 bila namijenjena isključivo sprječavanju pristupa tom terminalu, i dalje ne upravlja letovima iz terminala mp2, iako je otvoren međunarodnom prometu.
- (223) Francuska podsjeća da su odredbe pravilnika o pristupu terminalu mp2 obrazložene ciljevima postizanja udobnosti i sigurnosti koje je utvrdila Zračna luka, kao što je ograničena veličina dvorana za ukrcaj. Francuska ističe da je pritužbu koju je Air Méditerranée podnio Upravnom sudu u Marseilleu u pogledu pristupa terminalu mp2 taj sud odbio ⁽⁴²⁾.
- (224) Francuska osporava tvrdnju društva Air France da gospodarska ravnoteža terminala mp2 ne bi bila narušena da je Air France mogao svoje cjelokupno poslovanje prenijeti na terminal mp2 u kojem je iznos naknada bio znatno niži od onog na snazi u glavnom terminalu. Prema mišljenju Francuske, ta je tvrdnja osporena činjenicom da je Zračna luka u svoj prvočni poslovni plan uključila pretpostavku o prijenosu linije La Navette društva Air France u terminal mp2. Francuska smatra da je Air France zapravo prigovarao zbog razine usluge u terminalu mp2, koja nije odgovarala očekivanjima njegove klijentele. Francuska u tom pogledu podsjeća da je razlikovanje usluga zračne luke i naknada povezanih sa svakom od tih usluga i dalje dopušteno europskim i nacionalnim propisima.
- (225) Naposljetku, Francuska podsjeća da smatra da Državno vijeće u svojoj odluci od 26. srpnja 2011. nije osudilo metodu podjele troškova između terminala mp1 i mp2, nego je potvrdilo da su cijene terminala mp1 utvrđene na

⁽⁴¹⁾ Odluka 2011/60/EU, uvodna izjava 114.

⁽⁴²⁾ Upravni sud u Marseilleu, rješenje sudac privremene pravne zaštite, 17. ožujka 2011., br. 1101332, kojim je Sud presudio da situacija nema dovoljno ozbiljan i neposredan utjecaj na javni interes, koji bi mogao biti od hitne važnosti te je odbacio zahtjev za obustavu primjene. Još je potrebno odlučiti o meritumu pritužbe.

temelju „metode izračuna koja je opravdana točnim računovodstvenim studijama”. Francuska osporava napomenu društva Air France da je CCIMP trebao povisiti iznos naknada po putniku u terminalu mp2 nakon rješenja o privremenoj pravnoj zaštiti od 28. srpnja 2009. s obzirom na izostanak presude o meritumu te podsjeća da je Zračna luka znatno izmjenila strukturu tih svojih naknada nakon odluke od 26. srpnja 2011.

6. OCJENA MJERA U KORIST CCIMP-a – POSTOJANJE POTPORE

6.1. POSTOJANJE EVENTUALNE POTPORE ZA ULAGANJE U KORIST CCIMP-a

- (226) U skladu s člankom 107. stavkom 1. Ugovora pravila državnih potpora primjenjuju se samo kada je korisnik „poduzetnik”. Sud Europske unije dosljedno definira poduzetnike kao subjekte uključene u gospodarske djelatnosti bez obzira na njihov pravni status ili vlasništvo te način financiranja.⁽⁴³⁾ Sve djelatnosti koje se sastoje od ponude robe ili usluga na tržištu gospodarske su djelatnosti.⁽⁴⁴⁾ Gospodarska priroda djelatnosti kao takve ne ovisi o tome nastaje li djelatnostima dobit.⁽⁴⁵⁾
- (227) Djelatnost zračnih prijevoznika koja obuhvaća pružanje prijevoznih usluga putnicima i/ili poduzetnicima predstavlja gospodarsku djelatnost. U svojoj presudi „Aéroports de Pariz” Sud je presudio da upravljanje zračnom lukom koje obuhvaća pružanje usluga zračne luke zračnim prijevoznicima i različitim pružateljima usluga jednako tako predstavlja gospodarsku djelatnost. U svojoj presudi „Zračna luka Leipzig-Halle” Opći sud potvrdio je da je upravljanje zračnom lukom gospodarska djelatnost čiji je neodvojivi dio izgradnja infrastrukture zračne luke.
- (228) U pogledu prethodno poduzetih finansijskih mjeru, postupan razvoj tržišnih sila u zrakoplovnom sektoru ne dopušta određivanje točnog datuma od kojeg bi se upravljanje zračnom lukom trebalo nesumnjivo smatrati gospodarskom djelatnošću. Ipak, Opći je sud potvrdio razvoj naravi djelatnosti zračne luke. U svojoj presudi „Zračna luka Leipzig-Halle” Opći sud presudio je da se od 2000. primjena pravila o državnim potporama na infrastrukturu zračnih luka više ne može isključiti. Stoga, od donošenja presude „Aéroports de Pariz” (12. prosinca 2000.) potrebno je smatrati da su upravljanje infrastrukturom zračne luke i njezina izgradnja obuhvaćeni područjem primjene nadzora državnih potpora.
- (229) Suprotno tome, prije presude „Aéroports de Pariz” javne su vlasti mogle legitimno smatrati da financiranje infrastrukture zračne luke ne predstavlja državnu potporu te se u skladu s tim ta mjeru nije trebala prijavljivati Komisiji. Iz toga slijedi da Komisija ne može na temelju pravila o državnim potporama osporavati finansijske mjeru dodijeljene prije donošenja presude „Aéroports de Pariz”.
- (230) Ipak, iako mjeru koje su poduzete prije bilo kakvog razvoja konkurenčije u zrakoplovnom sektoru u trenutku donošenja nisu predstavljale državne potpore, takvima su se mogle smatrati u skladu s člankom 1. točkom (b) podtočkom v. Uredbe (EZ) br. 659/1999 ako su ispunjeni uvjeti iz članka 107. stavka 1. UFEU-a.
- (231) Komisija napominje da su sljedeće potpore dodijeljene prije donošenja presude „Aéroports de Pariz” (odnosno prije 12. prosinca 2000.). Prema tome, Komisija iz toga zaključuje da nije nadležna za njihovo ispitivanje na temelju pravila o državnim potporama.
  - subvencija Općeg vijeća od 14. prosinca 1999. u iznosu od 3 064 000 EUR,
  - subvencija Regionalnog vijeća od 24. listopada 1997. u iznosu od 8 032 000 EUR,
  - subvencija Regionalnog vijeća od 8. srpnja 1994. u iznosu od 1 372 000 EUR,

⁽⁴³⁾ Vidjeti Komunikaciju Komisije o primjeni pravila o državnoj potpori Europske unije na kompenzaciju za pružanje usluga od općeg gospodarskog interesa (SL C 8, 11.1.2012., str. 4., točka 2.1.), kao i pripadajuću sudske praksu i, posebno, presudu Suda od 12. rujna 2000. u spojenim predmetima od C-180/98 do C-184/98 *Pavlov i dr.* (Zb. 2000, str. I-6451.)

⁽⁴⁴⁾ Presuda Sud od 16. lipnja 1987. u predmetu 118/85, *Komisija/Italija* (Zb. 1987, str. 2599., točka 7.); predmet C-35/96 *Komisija/Italija* (Zb. 1998, str. I-3851., točka 36.); *Pavlov i dr.*, točka 75.

⁽⁴⁵⁾ Presuda Suda od 29. listopada 1980. u spojenim predmetima od 209/78 do 215/78 i 218/78, *Van Landewyck* (Zb. 1980, str. 3125., točka 88.); presuda Suda od 16. studenoga 1995. u predmetu C-244/94, *FFSA i dr.* (Zb. 1995, str. I-4013., točka 21.); i presuda Suda od 1. srpnja 2008. u predmetu C-49/07, *MOTOE* (Zb. 2008, str. I-4863., točke 27. i 28.).

- državna subvencija od 26. travnja 2000. u iznosu od 290 000 EUR,
- državna subvencija od 23. lipnja 1999. u iznosu od 579 000 EUR.

(232) Komisija će prema tome ograničiti svoje ispitivanje na sljedeće subvencije:

Tablica 5.

Subvencija	Ukupan iznos ulaganja (u tisućama EUR)	Ukupan plaćeni iznos (u tisućama EUR)
Opće vijeće 27.9.2002.	2 098	209
Opće vijeće 26.6.2003.	8 920	3 000
Opće vijeće 19.5.2005.	15 580	7 600
Marseille Provence Métropole 26.7.2004.	16 124	889
Francuska država 19.12.2001.	nije poznato	5 032
EFRR 22.8.2002.	5 280	1 520
Ukupno	48 002	18 250

(233) U skladu s člankom 107. stavkom 1. UFEU-a, svaka potpora koju dodijeli država članica ili koja se dodjeljuje putem državnih sredstava u bilo kojem obliku kojim se narušava ili prijeti da će narušiti tržišno natjecanje stavljanjem određenih poduzetnika ili proizvodnje određene robe u povoljniji položaj, nespojiva je s unutarnjim tržištem u mjeri u kojoj utječe na trgovinu među državama članicama.

6.1.1. GOSPODARSKA DJELATNOST I POJAM PODUZETNIKA

- (234) U tom pogledu Komisija napominje da infrastrukturom na koju se odnosi ova Odluka komercijalno upravlja CCIMP koji je upravitelj Zračne luke i koji troškove naplaćuje korisnicima te infrastrukture. Prema tome, CCIMP je, barem kada je riječ o upravljanju zračnom lukom, poduzetnik u smislu prava Unije o tržišnom natjecanju.
- (235) Međutim, neovisno o pravnom statusu upravitelja zračne luke, sve njegove djelatnosti nisu nužno gospodarske naravi. Stoga je potrebno razlikovati i utvrditi u kojoj su mjeri različite djelatnosti gospodarske ili negospodarske naravi ⁽⁴⁶⁾.
- (236) Sud je tako utvrdio da djelatnosti za koje je uobičajeno odgovorna država u okviru izvršavanja svoje službene ovlasti kao javno tijelo nisu gospodarske i nisu obuhvaćene područjem primjene pravila o državnim potporama. Takve djelatnosti uobičajeno obuhvaćaju sigurnost, kontrolu zračnog prometa, policiju i carinu ⁽⁴⁷⁾.

⁽⁴⁶⁾ Presuda Suda od 19. siječnja 1994. u predmetu C-364/92, SAT Fluggesellschaft mbH/Eurocontrol, Zb. 1994, str. I-43.

⁽⁴⁷⁾ Presuda Suda od 18. ožujka 1997. u predmetu C-343/95, Diego Calì & Figli/Servizi Ecologici Porto di Genova, Zb. 1997, str. I-1547. Odluka Komisije od 19. ožujka 2003., N 309/2002 Odluka Komisije N 438/02 od 16. listopada 2002., potpora funkcijama javnog tijela u belgijskom lučkom sektoru

- (237) Komisija prema tome smatra da u nedostatku zakonske obveze da zračne luke snose trošak financiranja tih djelatnosti i povezanih infrastruktura, činjenica da ga preuzima država uobičajeno ne predstavlja državnu potporu (48).
- (238) U ovom se slučaju pokazala potreba za razlikovanjem predmetnih djelatnosti na sljedeći način.
- (239) U okviru troškova provedbe državnih zadataka valja priznati da troškovi povezani s javnom sigurnosti i zaštitom pridonose obavljanju negospodarskih djelatnosti.
- (240) Prije svega potrebno je priznati da takvu narav imaju djelatnosti kojima se osigurava javna sigurnost u zračnoj luci jer se njima žele spriječiti nezakonite radnje i posebno suzbijanje terorizma. U tom su pogledu troškovi povezani sa zadatcima policije i prisutnosti mornaričke vatrogasne postrojbe grada Marseillea obuhvaćeni tom djelatnošću. Isto vrijedi i za zadatke carine.
- (241) U pogledu djelatnosti povezanih s javnom sigurnosti u zračnoj luci, njima se osigurava zaštita osoba i dobara. Isto vrijedi i kada je predmetna imovina javno dobro kao u ovom slučaju. U pogledu tog zadatka u predmetnom slučaju posebno valja istaknuti sljedeće djelatnosti:
- pregled predane prtljage,
  - kontrola zajedničkih prilaza zoni ograničenog kretanja,
  - pregled putnika i ručne prtljage,
  - automatizirana granična kontrola biometrijskom identifikacijom,
  - videonadzor.
- (242) Međutim, javnim financiranjem negospodarskih djelatnosti koje su nužno povezane s obavljanjem gospodarske djelatnosti ne smije se uzrokovati neopravdana diskriminacija između zračnih prijevoznika i upravitelja zračnih luka. Zapravo, iako je uobičajeno da u predmetnom pravnom sustavu zračni prijevoznici ili upravitelji zračnih luka preuzimaju određene troškove, dok ostali to ne čine, potonji ostvaruju prednost, čak i ako su ti troškovi povezani s djelatnostima koje se smatraju negospodarskim. Stoga je analiza pravnog okvira primjenjivog na upravitelja zračne luke potrebna za ocjenjivanje trebaju li, na temelju tog pravnog okvira, upravitelji zračnih luka ili zračni prijevoznici snositi troškove koji proizlaze iz obavljanja određenih djelatnosti koje bi same po sebi mogle biti neprofitabilne, ali koje su potrebne za razvoj drugih gospodarskih djelatnosti.
- (243) U tom pogledu Komisija napominje da na temelju francuskog prava (49) upravitelji zračnih luka u načelu ne moraju svojim sredstvima financirati infrastrukturu i opremu potrebnu za te djelatnosti.
- (244) Naprotiv, da bi se određeni zadatak smatrao negospodarskom djelatnosti nije dovoljno samo da je ta djelatnost obvezna na temelju postojećeg zakonodavstva. U tom se pogledu ne može smatrati da se troškovi povezani s usklađivanjem infrastrukture sa zakonodavnim i normativnim zahtjevima u pogledu zaštite od požara, posebno troškovi povezani s uređajima i vatrodojavnim mrežama u prostorijama, odnose na državne zadatke jer su zajednički svim poduzetnicima. Svaki poduzetnik mora osigurati poštovanje sigurnosnih protupožarnih normi i snositi njihove troškove. Isto vrijedi i za sigurnost upravljanja, iako je ona propisana specifikacijom koncesije. Riječ je o troškovima koje svaki poduzetnik uobičajeno mora snositi kako bi obavljao svoju djelatnost.
- (245) Stoga iz prethodno navedenog proizlazi da se samo za djelatnosti koje su u tablici 6. opisane kao negospodarske može ostvariti javno financiranje na koje se ne primjenjuju pravila o državnim potporama.

(48) Odluka Komisije N 309/2002 od 19. ožujka 2003., sigurnost zračnog prometa – naknada za troškove nakon napada od 11. rujna 2001. Vidjeti Odluku Komisije N 620/2006 od 7. ožujka 2007., uredenje regionalne Zračne luke Memmingen, Njemačka (SL C 133, 15.6.2007., str. 8.).

(49) Člankom L6332-2 Zakonika o prijevozu propisano je da „policiju u zračnim lukama [...] osigurava [...] predstavnik države u departmanu“. Prema mišljenju Državnog vijeća br. 381.644 od 2. rujna 2008., zadaci od općeg interesa i državni zadaci „ostaju u isključivoj nadležnosti države koja može, kako bi raspolagala dijelom potrebnih sredstava, uvesti pristojbe, poput „pristojbe zračne luke“. Isključeno je dvostruko financiranje potporom za ulaganje i „pristojbom zračne luke“.

Tablica 6.

Subvencija	Datum	Troškovi povezani s negospodarskim djelatnostima (EUR)				Troškovi povezani s gospodarskim djelatnostima (EUR)	
		Javna sigurnost		Javna zaštita			
		Policija i carina	Vatrogasci	Videonadzor, pregled i kontrola	Pristup javnom dobru		
Opće vijeće	27. rujna 2002.	0	0	0	0	1 118 537,45	
Opće vijeće	26. lipnja 2003.	259 786,3	0	89 883,11	129 022,39	1 632 851,02	
Opće vijeće	19. svibnja 2005.	94 192,24	0	105 228,51	203 702,13	1 870 135,77	
Marseille Provence Métropole	26. srpnja 2004.	0	0	0	0	72 095,00	
EFRR	22. kolovoza 2002.	0	0	0	0	0	
Francuska država	19. prosinca 2001.	5 032 000	0	0	0	0	

(246) Na temelju prethodnih razmatranja i tablice 6. moguće je sastaviti sažetu tablicu (tablica 7.) o potporama za ulaganje koje je primila Zračna luka Marseille Provence i koje su predmet ovog postupka:

Tablica 7.

Subvencija	Ukupan iznos ulaganja (u tisućama EUR)	Ukupan plaćeni iznos (u tisućama EUR)	Iznos negospodarskih djelatnosti (u tisućama EUR)	Preostali iznos nakon isključivanja negospodarskih djelatnosti (u tisućama EUR)	Stopa subvencije umanjena za negospodarske djelatnosti (%)
Opće vijeće 27.9.2002.	2 098	209	0	209	10
Opće vijeće 26.6.2003.	8 920	3 000	478	2 522	28
Opće vijeće 19.5.2005.	15 580	7 600	403	7 197	46
Marseille Provence Métropole 26.7.2004.	16 124	889	0	889	6
Francuska država 19.12.2001.	nije poznato	5 032	nije poznato	0	nije poznato
EFRR 22.8.2002.	5 280	1 520	0	1 520	29
Ukupno	48 002	18 250	5 913	12 337	26

6.1.2. DRŽAVNA SREDSTVA I PRIPISIVOST

- (247) Opće vijeće dodijelilo je CCIMP-u subvencije financirane sredstvima departmana Bouches-du-Rhône, decentralizirane regionalne vlasti. Naime, sredstva regionalnih i lokalnih vlasti državna su sredstva u skladu s člankom 107. UFEU-a⁽⁵⁰⁾.
- (248) Isto vrijedi i za subvencije koje je primila Gradska zajednica Marseille Provence Métropole.
- (249) Subvencije DGAC-a proizlaze izravno iz središnjeg državnog tijela.
- (250) Razvoj teretnog zračnog prijevoza djelomično se financira sredstvima EFRR-a, koja su državna sredstva jer se dodjeljuju pod nadzorom predmetne države članice⁽⁵¹⁾.
- (251) Budući da su tijela koja su dodijelila subvencije dio javne uprave i da konačne odluke u pogledu upotrebe sredstava EFRR-a donosi Francuska, te su subvencije pripisive francuskoj državi.
- (252) Zaključno, mjere koje su predmet ove Odluke poduzete su putem državnih sredstava te su pripisive državi.

6.1.3. SELEKTIVNA PREDNOST U KORIST CCIMP-a

- (253) Kako bi se ocijenilo predstavlja li državna mјera potporu u korist poduzetnika, potrebno je utvrditi je li predmetni poduzetnik ostvario gospodarsku prednost zbog koje je izbjegao plaćanje troškova koji bi uobičajeno teretili njegova vlastita finansijska sredstva ili je li ostvario prednost koju ne bi ostvario u uobičajenim tržišnim uvjetima⁽⁵²⁾.
- (254) U skladu sa sudskom praksom Suda, upravitelj zračne luke mora snositi operativne troškove te zračne luke, uključujući troškove infrastrukture⁽⁵³⁾.
- (255) U tom je pogledu ipak potrebno napomenuti da se kapital koji država izravno ili neizravno stavi poduzetniku na raspolaganje u okolnostima koje odgovaraju uobičajenim tržišnim uvjetima ne može se smatrati državnom potporom⁽⁵⁴⁾.
- (256) Stoga je potrebno ispitati je li Opće vijeće djelovalo kao razuman subjekt u tržišnom gospodarstvu kada je donosilo odluku o financiranju izgradnje terminala mp2.
- (257) Francuska navodi da se CCIMP ponio kao razuman subjekt u tržišnom gospodarstvu kada je u poslovni plan o izgradnji terminala mp2 uključio neto tokove ulaganja od subvencije koju je primilo Opće vijeće. Na taj način Francuska procjenjuje profitabilnost terminala mp2 za upravitelja Zračne luke, koji neće snositi sve troškove izgradnje. Međutim, nije utvrdila profitabilnost ulaganja sa stajališta primatelja potpore, Općeg vijeća.
- (258) Prema tome, Francuska smatra da nijedan element ne dokazuje da je Opće vijeće, primatelj subvencije, očekivao određenu profitabilnost od ulaganja provedenih u čvoruštu Zračne luke Marseille Provence.

⁽⁵⁰⁾ Presuda Općeg suda od 12. svibnja 2011. u spojenim predmetima T-267/08 i T-279/08, Région Nord-Pas-de-Calais, još neobjavljena, točka 108.

⁽⁵¹⁾ U pogledu kvalifikacije sredstava EFRR-a kao državne potpore, vidjeti Odluku Komisije u predmetu N 514/2006 South Yorkshire digital region broadband project, uvodnu izjavu 29. i Odluku Komisije u predmetu N 44/2010, Development of infrastructure on Krievu Sala for relocation of port activities out of the city center, uvodne izjave od 69. do 70.

⁽⁵²⁾ Presuda Suda od 14. veljače 1990., predmet C-301/87, Francuska/Komisija, Zb. 1990, str. I-307., točka 41.

⁽⁵³⁾ Presuda Općeg suda od 24. ožujka 2011. u spojenim predmetima T-443/08 i T-445/08, Freistaat Sachsen i dr./Komisija, Zb. 2011, str. II-1311., točka 107.

⁽⁵⁴⁾ Presuda Suda od 16. svibnja 2002., C-482/99, Francuska/Komisija „Stardust Marine”, točka 69.

- (259) Francuska osim toga tvrdi (⁵⁵) da je Opće vijeće dodjeljivanjem subvencije za financiranje terminala mp2 djelovalo u svrhu postizanja cilja od općeg interesa potičući lokalno zapošljavanje, regionalni razvoj i poboljšanje prostorne povezanosti.
- (260) Međutim, ponašanje subjekta u tržišnom gospodarstvu određeno je izgledima za profitabilnost (⁵⁶). Uobičajeno se smatra da je načelo subjekta u tržišnom gospodarstvu ispunjeno ako su zbog strukture i budućih izgleda poduzetnika u razumnom roku može očekivati uobičajen prinos u obliku isplate dividendi ili povećanja kapitala, po uzoru na sličnog privatnog poduzetnika. U tim je okolnostima potrebno zanemariti sva socijalna pitanja te pitanja sektorske ili regionalne politike (⁵⁷).
- (261) U tom okviru mogući pozitivni učinci na gospodarstvo regije oko zračne luke ne mogu ni u kojem slučaju imati ulogu pri toj procjeni kojom se želi utvrditi sadržava li intervencija elemente potpore (⁵⁸).
- (262) Francuska se nije pozvala ni na jedan drugi element kako bi dokazala da se Opće vijeće namjeravalo ponijeti kao razuman subjekt kada je dodijelila predmetne subvencije. Iz toga slijedi da se Opće vijeće, s obzirom na to da nije imalo utemeljena očekivanja za profitabilnost predviđenih ulaganja, nije ponijelo kao razuman subjekt u tržišnom gospodarstvu pri donošenju odluke da Zračnoj luci Marseille Provence dodijeli subvenciju za financiranje drugog terminala.
- (263) Francuska ne tvrdi da su se druga javna tijela koja su svojim subvencijama pridonijela financiranju infrastrukture Zračne luke Marseille Provence ponijela pri donošenju odluke kao razumni subjekti u tržišnom gospodarstvu. Nadalje, nijedan element iz spisa ne dokazuje da bi to mogao biti slučaj.
- (264) Iz toga proizlazi da je subvencijama koje su dodijelili Opće vijeće, Marseille Provence Métropole, francuska država te subvencijama koje je financirao EFRR CCIMP-u dodijeljena prednost koju potonji ne bi ostvario u uobičajenim tržišnim uvjetima.
- (265) U ovom slučaju Komisija napominje da subvencije za ulaganje daju prednost samo CCIMP-u u odnosu na druge upravitelje zračne luke i poduzetnike u drugim sektorima. Stoga je mjera selektivna u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a.

6.1.4. UTJECAJ NA TRŽIŠNO NATJECANJE I TRGOVINU UNUTAR ZAJEDNICE

- (266) CCIMP je, kao upravitelj Zračne luke Marseille Provence, u konkurenциji s drugim čvorишima koja opslužuju isto prihvatno područje na udaljenosti manjoj od 100 km ili 60 minuta. U tom pogledu Komisija osobito napominje da se u navedenom području nalaze Zračne luke Avignon i Nîmes. Konkretno, Komisija navodi da je Zračna luka Nîmes udaljena 98 km, a da je Zračna luka Toulon-Hyères udaljena 113 km od Zračne luke Marseille Provence te da potonje Zračne luke nude letove prema odredištima Bruxelles-Charleroi, Fes i London. Usto, Zračnu luku Nîmes, jednakao kao i Zračnu luku Marseille Provence, opslužuje Ryanair. Stoga potpora dodijeljena CCIMP-u može narušiti tržišno natjecanje. Budući da su tržište usluga zračne luke i tržište zračnog prijevoza otvoreni tržišnom natjecanju unutar Unije, potpora može utjecati i na trgovinu među državama članicama. Nadalje, postoji tržišno natjecanje među upraviteljima zračne luke koji su zaduženi za njihovo upravljanje te prema tome dodjela potpore CCIMP-u može ojačati njegov položaj na tom tržištu. Osim toga, zračne luke koje se nalaze izvan istog prihvatnog područja jednakako se natječu jer zračni prijevoznici, a posebno niskotarifni, svoja odredišta odabiru među različitim zračnim lukama u Europi i izvan nje.

6.1.5. ZAKLJUČAK O POSTOJANJU POTPORE

- (267) Zato subvencije za ulaganje u ukupnom iznosu od 12,337 milijuna EUR koje su razna javna tijela dodijelila za financiranje ulaganja u Zračnu luku Marseille Provence, među kojima je subvenciju od 7,197 milijuna EUR dodijelilo Opće vijeće za izgradnju terminala mp2, predstavljaju državne potpore u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a.

⁽⁵⁵⁾ Francuska podredno argumentira da subvencija koju je Opće vijeće dodijelilo za financiranje terminala mp2 predstavlja potporu spojivu s odredbama UFEU-a.

⁽⁵⁶⁾ Presuda Općeg suda od 12. prosinca 2000. u predmetu T-296/97, Alitalia/Komisija, Zb. 2000, str. II-3871., točka 84.; prethodno navedena presuda C-305/89, točka 20.

⁽⁵⁷⁾ Vidjeti u tom pogledu Smjernice iz 2005., točku 46.

⁽⁵⁸⁾ Vidjeti presudu Općeg suda od 21. siječnja 1999., spojeni predmeti T-129/95, T-2/96 i T-97/96, Neue Maxhütte Stahlwerke i Lech Stahlwerke/Komisija, Zb. 1999, str. II-17., točka 120. Vidjeti i presudu Suda od 10. srpnja 1986., C-40/85, Belgija/Komisija, Zb. 1986, str. 2321., točka 13.

6.2. POSTOJANJE EVENTUALNE OPERATIVNE POTPORE U KORIST CCIMP-a

6.2.1. FINANCIJSKI TOKOVI IZMEĐU ZRAČNE LUKE MARSEILLE PROVENCE I CCI-ja

- (268) Francuska navodi da finansijski tokovi u ukupnom iznosu od [...] milijuna EUR od 2001. do 2010. ne predstavljaju subvenciju u korist CCIMP-a, nego doprinos koji je Zračna luka platila općem odjelu CCI-ja za obračunane usluge na temelju troškova koje je snosio opći odjel⁽⁵⁹⁾. Francuska tvrdi da Zračna luka Marseille Provence nije nikad primila finansijsku potporu od općeg odjela CCI-ja. Francuska dostavlja potvrdu revizora CCIMP-a koji potvrđuje pouzdanost navedenih računovodstvenih podataka. Nijedan element iz spisa ne ukazuje na suprotno. Stoga je očito da su usluge obračunavane na razini stvarnih troškova.

6.2.2. EVENTUALNA POTPORA KOJA JE PROIZAŠLA IZ PRISTOJBE ZRAČNE LUKE

- (269) Sustavom pristojbe zračne luke želi se, u skladu s francuskim zakonodavstvom, financirati državne zadatke kao što su sigurnosne, vatrogasne i spasilačke usluge te usluge zaštite (pregled predane prtljage, kontrola zajedničkog pristupa, pregled putnika i ručne prtljage) te automatizirana granična kontrola.
- (270) Komisija mora potvrditi da taj mehanizam preraspodjele ne može dovesti do prekomjernih naknada koje se poistovjećuju s potporama, posebno jer navedeni mehanizam ovisi o broju putnika
- (271) Međutim, sustavom koji je uspostavljen člankom 1609.w Općeg poreznog zakonika te Međuministarskom odlukom od 30. prosinca 2009. o posebnim pravilima za prijavu upravitelja zračnih luka radi utvrđivanja putničke cijene pristojbi zračne luke kako je izmijenjena 2012. želi se spriječiti svaka prekomjerna naknada istodobnom kombinacijom sustava izračuna na temelju nastalih troškova i mogućih *a posteriori* ispravaka.
- (272) U tom se pogledu pristojba zračne luke izračunava na sljedeći način: zračna luka plaća unaprijed troškove povezane sa zadatcima kako su utvrđeni relevantnim propisima, zatim šalje prijavu tih troškova te podatke o ostvarenom prometu lokalnoj upravi DGAC-a na provjeru i potvrdu na temelju primjenjivog zakonodavstva. Središnja uprava DGAC-a zatim provodi drugu provjeru u odnosu na prethodne godine. Naknade su određene u Međuministarskoj odluci posebno za svaku zračnu luku ovisno o troškovima nastalima u svakoj zračnoj luci pri obavljanju državnih zadataka koji su joj povjereni.
- (273) Osim toga, izračun pristojbe temelji se i na višegodišnjim predviđanjima troškova i prometa te na mehanizmima prilagodbe od jedne godine do druge. Usto, *a posteriori* provjere dopuštaju ispravljanje eventualnih prekomjernih naknada.
- (274) Iz toga proizlazi da, s obzirom na to da se pristojba stvarno upotrebljava za pokrivanje državnih djelatnosti i da Zračna luka Marseille Provence prima iznos koji ne premašuje troškove koje snosi u pogledu tih zadataka, Zračna luka nije mogla ostvariti selektivnu prednost. Pristojba zračne luke uplaćena CCIMP-u stoga ne može predstavljati državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a.

6.3. SPOJIVOST POTPORE ZA ULAGANJE SA ZAJEDNIČKIM TRŽIŠTEM

- (275) Komisija je ocijenila može li se potpora smatrati spojivom s unutarnjim tržištem. U članku 107. stavku 3. UFEU-a predviđene su iznimke od opće zabrane potpora navedenih u stavku 1. istog članka. U tom pogledu Smjernice iz 2005. temelj su za ocjenjivanje može li se potpora u korist zračnih luka smatrati spojivom s unutarnjim tržištem u skladu s člankom 107. stavkom 3. točkom (c) UFEU-a.
- (276) U skladu s točkom 61. Smjernica iz 2005.⁽⁶⁰⁾, potpora za financiranje infrastrukture zračne luke može se proglašiti spojivom, posebno na temelju članka 107. stavka 3. točaka (a), (b) ili (c) te članka 93. stavka 2., ako:
- gradnja i korištenje infrastrukture zadovoljavaju jasno definirane ciljeve od općeg interesa (regionalni razvoj, dostupnost itd.);

⁽⁵⁹⁾ Usluge koje je opći odjel pružio odjelu zračne luke sastoje se, prema mišljenju Francuske, od administrativnih i organizacijskih zadataka, upravljanja ljudskim potencijalima i stručnih pravnih poslova.

⁽⁶⁰⁾ Za pojedinosti o ocjeni *ratione temporis* Smjernica iz 2005. Komisija upućuje na točke od 218. do 222. odluke o pokretanju postupka.

- ii. infrastruktura je potrebna i proporcionalna postavljenom cilju;
- iii. infrastruktura ima zadovoljavajuće srednjoročne izglede za korištenje, osobito u pogledu korištenja postojeće infrastrukture;
- iv. svi potencijalni korisnici infrastrukture imaju pristup do nje na jednak i nediskriminirajući način;
- v. na razvoj trgovine ne utječe u mjeri koja je protivna zajedničkom interesu.

Osim što treba utvrditi ispunjenje tih kriterija, potrebno je utvrditi potrebu za potporom⁽⁶¹⁾. Iznos potpore potrebno je ograničiti samo na ono što je potrebno za ostvarivanje postavljenog cilja.

6.3.1. SPOJIVOST POTPORE ZA ULAGANJE U SVRHU FINANCIRANJA TERMINALA MP2

- i. Gradnja i korištenje infrastrukture zadovoljavaju jasno definirane ciljeve od općeg interesa (regionalni razvoj, dostupnost itd.)

- (277) U skladu sa specifikacijom primjenjivom na koncesiju za Zračnu luku Marseille Provence, koncesionar je zadužen i odgovoran za izgradnju infrastrukture. Kada upravitelj zračne luke donese odluku o troškovima ulaganja i te troškove snosi, tada je riječ o potpori za ulaganje u korist tog upravitelja.
- (278) Prema mišljenju Francuske, Zračna luka Marseille-Provence trebala se suočiti u manje ili više kratkom roku s poteškoćama zagуšenja prometa. U poslovnom planu iz studenoga 2004. utvrđeno je da se zasićenje prometa u Zračnoj luci Marseille-Provence predviđalo za 2007. na šalteru za registraciju putnika, a za 2016. u prostorima za ukrcavanje putnika ako ne bude novih zahvata. Stoga je prvi cilj bio riješiti kratkoročno zasićenje zbog očekivanog povećanja zračnog prometa.
- (279) Drugi je cilj bio promicati gospodarski razvoj regije boljim upravljanjem zračnom lukom i povećanjem zračnog prometa. U tom se pogledu razvoj usluge koja bi dopunjavala onu koja se nudi u Zračnoj luci Marseille-Provence, u skladu sa strategijom zračne luke koja je dovela do privlačenja niskotarifnih zračnih prijevoznika, smatrala okosnicom razvoja djelatnosti zračne luke. S jedne strane, izgradnja terminala mp2 bila je neophodna kako bi se ponudile različite usluge niskotarifnim prijevoznicima, koje se u toj regiji još nisu pružale. Taj je terminal bio posebno osmišljen kako bi bio što prilagođeniji toj novoj funkciji Zračne luke. Naime, terminal mp2 odgovara na drukčiju potrebu kupaca koji su spremni pristati na jednostavniju razinu usluge kako bi platili nižu cijenu. Prijevoznici koji su željeli nuditi takve jednostavnije usluge nisu mogli posloватi iz terminala mp1 za čiju su upotrebu cijene naknade zračne luke bile znatno više, u skladu s većom kvalitetom njegove infrastrukture i višom razinom troškova. Ta se razina naknada nužno morala odraziti na cijenu zrakoplovnih karata. Naime, potražnja za tom vrstom jednostavnih usluga osjetljiva je na svako povećanje troškova. S druge strane, uvjeti upravljanja terminalom mp1 nisu obuhvaćali potrebu za brzim ukrcajem i iskrcajem putnika.
- (280) Francuska tvrdi da je provedba projekta trebala znatno utjecati na gospodarski i socijalni razvoj regije, a posebno na oživljavanje zapošljavanja, dok bi postupno smanjenje prometa u terminalu mp1 dovelo do smanjenja radnih mјesta.
- (281) Izgradnja terminala mp2 stoga je u skladu s Akcijskim planom iz 2007. za unaprjeđenje kapaciteta, učinkovitosti i sigurnosti zračnih luka u Europi⁽⁶²⁾, kojim je utvrđeno da će se, „s obzirom na očekivani razvoj prometa, Europa suočiti sa stalno rastućim odstupanjem između kapaciteta i potražnje“ u slučaju zračnih luka te je zaključeno da „manjak kapaciteta zračnih luka predstavlja prijetnju za sigurnost, učinkovitost i konkurentnost svih sudionika u lancu pružanja usluga zračnog prijevoza“⁽⁶³⁾. U skladu s tim akcijskim planom, nije samo potrebno učiniti učinkovitijom upotrebu postojećih infrastruktura, nego i „poticati izgradnju novih infrastruktura“. Komisija napominje važnost regionalnih zračnih luka za rješavanje manjka kapaciteta.

⁽⁶¹⁾ Odluka Komisije od 18. veljače 2011. u predmetu NN 26/2009 – Grčka – Povećanje Zračne luke Ioannina, točke 69. i 70.

⁽⁶²⁾ COM(2006) 819 final

⁽⁶³⁾ Akcijski plan br. 7 i okvir na stranici 4.

- (282) S obzirom na prethodno navedeno, valja utvrditi da upravljanje terminalom mp2 i njegova izgradnja odgovaraju jasno utvrđenim ciljevima od općeg interesa pa je kriterij spojivosti u ovom slučaju ispunjen.

ii. Infrastruktura je potrebna i proporcionalna postavljenom cilju

- (283) Uvezši u obzir predviđanja prometa, upravitelj zračne luke predvio je dva scenarija za uređenje čvorista kako bi se suocilo s utvrđenim poteškoćama zasićenja na šalterima za registraciju putnika i u prostorima za ukrcavanje putnika. Poslovni planovi sastavljeni u studenome 2004. te ažurirani u rujnu 2005. i svibnju 2006. ukazuju na to da je scenarij s izgradnjom novog niskotarifnog terminala imao najbolje izglede za profitabilnost. Nadalje, poslovni plan iz rujna 2005. te ažuriran u svibnju 2006., kojim je uzeta u obzir potpora koju je dodijelilo Opće vijeće, doveo je do zaključka da plan izgradnje terminala mp2 pokazuje veću profitabilnost od alternativnog plana uređenja čvorista s obzirom na pretpostavke prometa ⁽⁶⁴⁾. Stoga je izgradnja terminala mp2 bila najprikladnija opcija ostvarivanju cilja rješavanja poteškoća povezanih sa zasićenjem Zračne luke, a da se pritom i razvija promet u čvoristu Marseille Provence.
- (284) Usto, terminal mp2 izgrađen je obnovom starog, nekorištenog teretnog terminala, čime je omogućena optimizacija postojeće infrastrukture.
- (285) Naposljetku, terminal mp2 posebno je osmišljen kako bi niskotarifnim prijevoznicima ponudio razinu usluge u skladu s njihovim poslovnim modelom, dok se činilo da terminal mp1 nije prilagođen za prihvat te vrste prometa, posebno zbog nedostatka stajanki povezanih s terminalom i jer vrijeme spajanja mosta za ulaz putnika ne odgovara 30-minutnom zadržavanju na tlu koje je element gospodarskog modela niskotarifnih prijevoznika. Naprotiv, terminal mp2 osmišljen je tako da putnici mogu doći pješke od dvorane za ukrcavanje do stajanke zrakoplova. Stoga je zbog koncepcije uređenja terminala mp2 taj projekt posebno prilagođen prihvatu prometa niskotarifnih prijevoznika, što je utvrđeno kao ključan element strategije povećanja prometa u čvoristu Marseille Provence te razvoja gospodarskih djelatnosti i regionalnog zapošljavanja koji su s njime izravno i neizravno povezani.
- (286) Druga opcija za izbjegavanje zasićenja Zračne luke bilo bi povećati postojeći terminal mp1. S obzirom na narav tog projekta, njegovi su troškovi ograničeni koliko god je bilo moguće. Izgradnja terminala mp2 izabrana je kao najpovoljnija opcija koja bi mogla dovesti do najvećeg porasta prometa.
- (287) Zato je konačno moguće zaključiti da je predmetna infrastruktura potrebna i proporcionalna za ostvarivanje postavljenih ciljeva.

iii. Infrastruktura ima zadovoljavajuće srednjoročne izglede za korištenje, osobito što se tiče korištenja postojeće infrastrukture

- (288) U poslovnom planu iz studenoga 2004. procijenjen je kapacitet dvorana za ukrcavanje i registraciju putnika niskotarifnog terminala na 3,8 milijuna putnika te su utvrđena predviđanja niskotarifnog prometa za razdoblje od 2005. do 2021. Iz tih predviđanja proizlazi da bi se 50 % kapaciteta terminala mp2 trebalo upotrebljavati od 2012., a 2021. 89 %. Procjene prometa na kojima se temelji taj poslovni plan potkrijepljene su prometom ostvarenim u terminalu mp2 od 2006. do 2010.

Tablica 8.

Godine	Predviđeni promet (osobe)	Ostvareni promet	Stopa iskorištenosti kapaciteta – predviđena (**)%
2006.	250 000	107 418 (*)	6,58
2007.	900 000	934 481	23,68

⁽⁶⁴⁾ U scenariju bez izgradnje novog terminala naveden je ukupni kumulativni novčani tok za to razdoblje od [...] * EUR, dok je u scenariju s izgradnjom terminala mp2 naveden ukupni kumulativni novčani tok za to razdoblje od [...] * EUR. Iz razlike između dvaju scenarija proizlazi USP od [...] * %.

Godine	Predviđeni promet (osobe)	Ostvareni promet	Stopa iskorištenosti kapaciteta – predviđena (**) (%)
2008.	1 200 000	1 059 663	31,58
2009.	1 450 000	1 670 240	38,16
2010.	1 650 000	1 730 000	43,42
2011.	1 850 000	1 372 164	48,68
2012.	2 050 000	1 811 616	53,94

(*) Promet ograničen na 2006. obrazložen je kasnjim otvaranjem (u listopadu 2006.) terminala mp2.

(**) Ukupni kapacitet: 3,8 milijuna putnika

- (289) Osim toga, s obzirom na to da terminali mp1 i mp2 nude različite usluge, ocjena izgleda za upotrebu terminala mp2 ne treba se temeljiti na utvrđenim kretanjima prometa u glavnom terminalu. U svakom slučaju, promet ostvaren od 2006. do 2010. ukazuje na to da je stopa iskorištenosti kapaciteta terminala mp1 ostala stabilna od otvaranja drugog terminala.

Tablica 9.

Godine	Ostvareni promet	Stopa iskorištenosti kapaciteta – ostvarena (*) (%)
2006.	6 008 466	69,86
2007.	6 028 292	70,09
2008.	5 907 174	68,68
2009.	5 619 879	65,34
2010.	5 799 435	67,43
2011.	5 990 703	69,65
2012.	6 483 863	75,39

(*) Ukupni kapacitet: 8,6 milijuna putnika

- (290) Prema tome, nova infrastruktura nudi dobre srednjoročne izglede za upotrebu, posebno u pogledu upotrebe postojeće infrastrukture.

iv. Svi potencijalni korisnici infrastrukture imaju pristup do nje na jednak i nediskriminirajući način

- (291) U skladu s informacijama koje je dostavila Francuska, a posebno s pravilnikom o upotrebi terminala mp2, a Komisija ih je već navela u svojoj odluci o pokretanju postupka, nova infrastruktura stavlja se jednako i nediskriminirajuće na raspolaganje svim potencijalnim korisnicima (zračni prijevoznici).

v. Na razvoj trgovine ne utječe u mjeri koja je protivna interesu Zajednice

- (292) Intenzitet potpore ne prelazi 50 % prihvatljivih troškova. Iako je Zračna luka Marseille Provence jedina zračna luka kategorije B na prihvatnom području, promet terminala mp2 odgovara izravnim linijama koje se mogu razviti i na malim regionalnim zračnim lukama. Zračna luka Avignon od nje je udaljena oko 75 km i 45 minuta putovanja, a Zračna luka Nîmes Garons oko 100 km i 60 minuta. Zračna luka Toulon udaljena je 113 km od Zračne luke Marseille Provence pa se i ona potencijalno nalazi na istom prihvatnom području.

- (293) Međutim, iz dostupnih informacija ne proizlazi da je otvaranje terminala mp2 moglo omesti razvoj tih zračnih luka niti utjecati na razvoj trgovine u mjeri koja je protivna zajedničkom interesu.

vi. Potreba za potporom

- (294) U skladu s predviđanjima iz poslovnih planova, izgradnja terminala ne bi bilo profitabilna bez potpore. Stoga je potpora bila potrebna u trenutku donošenja odluke o ulaganju jer privatni ulagač ne bi izgradio terminal bez potpore države. Osim toga, s obzirom na ograničeni intenzitet te potpore, Komisija smatra da ona nije neproporcionalna.

6.3.2. SPOJIVOST SUBVENCIJE EFRR-A ZA RAZVOJ TERETNOG ZRAČNOG PRIJEVOZA.

i. Gradnja i korištenje infrastrukture zadovoljavaju jasno definirane ciljeve općeg interesa⁽⁶⁵⁾

- (295) Dodijeljena subvencija odgovara cilju razvoja djelatnosti prijevoza tereta u Zračnoj luci Marseille Provence i poticanja na taj način gospodarskih djelatnosti kojima se stvaraju radna mjesta u području koje ima znatno veću stopu nezaposlenosti od državnog prosjeka.
- (296) Potpora koju je dodijelio EFRR dio je programa „Cilja 2“ strukturnih fondova za razdoblje od 2000. do 2006., koji se odnosi na regije sa strukturnim poteškoćama, čiju je gospodarsku i socijalnu preobrazbu potrebno podržati⁽⁶⁶⁾.
- (297) Subvencija koju je dodijelio EFRR za razvoj djelatnosti prijevoza tereta u Zračnoj luci Marseille Provence jednako tako odgovara na jasno utvrđeni cilj od općeg interesa.

ii. Infrastruktura je potrebna i proporcionalna postavljenom cilju

- (298) Iz dostupnih informacija proizlazi da je zabilježen veliki pad prevezene tonaze tereta u zračnoj luci Marseille Provence u 1997., a zatim u 2008. Tako je bila predviđena podrška očuvanju djelatnosti prijevoza tereta kako bi se optimirala postojeća infrastruktura, a posebno uzletno-sletna staza i korisne površine oko uzletno-sletne staze koje uglavnom tijekom noći imaju duga razdoblja raspoloživosti.
- (299) Provedena uređenja odnosila su se na osiguranje cestovne protočnosti, preuređenje neiskorištenih teretnih terminala, izgradnju stajanki zrakoplova u neposrednoj blizini teretnog terminala kako bi se skratilo vrijeme prihvata i povećale zemljavične čestice radi povećanja atraktivnosti područja.
- (300) Zračna luka Marseille Provence opisane je radove provela za ukupan iznos od 5 280 000 EUR. Primljena subvencija, u iznosu od 1 520 000 EUR, predstavljala je tek 28,79 % ukupnog finansijskog okvira projekta. Usto, u članku 5. Ugovora od 22. kolovoza 2002. između Zračne luke Marseille Provence i prefekture regije PACA propisano je da se potpora zajednice isplaćuje tek nakon obrazloženja tijeka napredovanja radova i pod uvjetom da sufinanciranje dogovorenog u okviru plana financiranja bude stvarno poštovano.

⁽⁶⁵⁾ Komisija primjenjuje isti kriterij spojivosti na prijevoz tereta, vidjeti Odluku Komisije od 23. srpnja 2014. u predmetu SA.30743 (11/C) (ex N 138/10) – Njemačka – Financiranje infrastrukturnih mjera u Zračnoj luci Leipzig/Halle (SL C 284, 28.9.2011. str. 6.), uvodna izjava 128.

⁽⁶⁶⁾ Uredba Vijeća (EZ) br. 1260/1999 od 21. lipnja 1999. o utvrđivanju općih odredaba o strukturnim fondovima (SL L 161, 26.6.1999., str. 1.), članak 1.

(301) Valja zaključiti da je izgrađena infrastruktura potrebna i proporcionalna postavljenom cilju od općeg interesa.

iii. Infrastruktura ima zadovoljavajuće srednjoročne izglede za korištenje, osobito što se tiče korištenja postojeće infrastrukture

(302) Iako je Zračna luka Marseille Provence zabilježila pad teretnog prometa nakon što je društvo Aéropostale raskinulo obveze (prvi klijent za prijevoz tereta) i zbog manjka mjesta za predanu prtljagu na liniji La Navette Marseille – Orly, osmišljen je razvoj teretne platforme prema Magrebu koja bi omogućila zadržavanje lokalnih radnih mjestâa izravno povezanih s tom djelatnošću, optimirajući pritom dostupnu infrastrukturu.

(303) Rezultati prometa dokazuju da je prevezena tonaža povećana za 20 % od 2005. do 2010.

(304) Nova infrastruktura stoga nudi dobre srednjoročne izglede za upotrebu, posebno u pogledu upotrebe postojeće infrastrukture koja će biti optimirana predviđenim radovima.

iv. Svi potencijalni korisnici infrastrukture imaju pristup do nje na jednak i nediskriminirajući način

(305) U skladu s dostupnim informacijama, pristup infrastrukturi za prijevoz tereta nije ograničen nikakvim pravilnikom o poslovanju. Na području za rukovanje teretom prihvâćali su se subjekti za ekspresnu dostavu tereta, subjekti za pružanje zemaljskih usluga, prijevoznici tereta i cestovni prijevoznici.

(306) Iz toga proizlazi da su svi korisnici imali jednak i nediskriminirajući pristup infrastrukturi za prijevoz tereta.

v. Na razvoj trgovine ne utječe u mjeri koja je protivna interesu Zajednice

(307) Potpora dodijeljena u okviru projekta razvoja djelatnosti prijevoza tereta ograničena je na 28 % ukupnog iznosa radova. Usto, taj je projekt pridonio razvoju europskog prijevoznog sustava i gospodarskom razvoju.

(308) Prema tome, moguće je zaključiti da ne postoji utjecaj na razvoj trgovine u mjeri koja je protivna zajedničkom interesu.

vi. Potreba za potporom

(309) O ulaganju je odlučeno u okolnostima koje je obilježilo otvaranje linije TGV Pariz – Marseille 2000. i smanjenje zračnog prometa nakon 11. rujna 2001. Financijski su se kapaciteti Zračne luke Marseille Provence, uostalom, redovito i znatno pogoršavali od 2000. do 2003. CCIMP je stoga morao reagirati na pad putničkog i teretnog prometa. Skupi su radovi obnove dviju uzletno-sletnih staza bili predviđeni za 2005. – 2006. U tim okolnostima, čak i da nije bila isključena profitabilnost projekta, povrat ulaganja bio bi nasumičniji, i to u razumnom vremenskom razdoblju. Stoga je vjerojatno da bi bez subvencije EFRR-a Zračna luka, zabrinuta padom putničkog prometa, odgodila, odnosno potpuno obustavila, svoja ulaganja u djelatnost prijevoza tereta.

(310) S obzirom na tržišne uvjete koji su prevladavali u trenutku dodjele potpore, a koji su se odlikovali nestalnim količinama tereta u Zračnoj luci, visokom razinom rizika i neizvjesnim izgledima za profitabilnost na upravo liberaliziranom tržištu, privatni ulagač najvjerojatnije ne bi uložio u razvoj prijevoza tereta u Zračnoj luci Marseille. Potpora je, prema tome, bila potrebna za ostvarivanje postavljenog cilja. Nadalje, s obzirom na ograničeni intenzitet potpore Komisija smatra da potpora nije bila neproporcionalna u odnosu na ostvarenje tog cilja.

6.3.3. SPOJIVOST SUBVENCIJA OPĆEG VIJEĆA OD 27. RUJNA 2002. I 26. LIPNJA 2003. TE SUBVENCIJA GRADSKE ZAJEDNICE MARSEILLE PROVENCE MÉTROPOLE OD 26. SRPNJA 2004. ŽA PROŠIRENJE, RESTRUKTURIRANJE I RAZVOJ ZRAČNE LUKE

i. Gradnja i korištenje infrastrukture zadovoljavaju jasno definirane ciljeve od općeg interesa (regionalni razvoj, dostupnost itd.)

- (311) Subvencije iz 2002. i 2003. odnose se na rade obnavljanja glavne uzletno-sletne staze, dilataciju betonskih ploča na stajankama zrakoplova, izgradnju odvojaka i brzih izlaza koji su trebali omogućiti povećanje broja letova po satu i tako optimirati upotrebu postojeće infrastrukture. Iz informacija koje je dostavila Francuska proizlazi da nijedna od dvaju uzletno-sletnih staza nisu bili obnavljane od 1980. do 2000., dok se broj komercijalnih letova povećao s 46 603 na 100 047. Stoga je cilj te mјere bio odgovoriti na buduću zasićenost zrakoplovnih površina zračne luke.
- (312) Subvencija iz 2004. pridonijela je financiranju proširenja kapaciteta hale 1, optimiranju uzletno-sletne staze 1 i obnovi uzletno-sletne staze 2. Procijenjeno je da su ta uređenja potrebna da bi se Zračna luka Marseille Provence mogla nositi sa znatnim povećanjem europskog prometa, s obzirom na predviđanja kretanja broja putnika ⁽⁶⁷⁾.
- (313) Izgradnjom željezničkog kolodvora za TGV željela se postići bolja koordinacija između različitih vrsta prijevoza.

- (314) Osim tvrdnji u pogledu izgradnje terminala mp2, Komisija zaključuje da proširenje, restrukturiranje i razvoj zračne luke odgovaraju ciljevima od općeg interesa kojima se želi osigurati kontinuitet zračnog prometa i njegov budući razvoj.

ii. Infrastruktura je potrebna i proporcionalna postavljenom cilju

- (315) Poduzeti radovi bili su potrebni za povećanje i održavanje kapaciteta uzletno-sletnih staza Zračne luke te za ublažavanje postojećih uskih grla kao i za optimiranje povezanosti s mrežom vlakova velikih brzina.
- (316) Usto, subvencija Općeg vijeća pokriva 9,5 % iznosa provedenih radova i 7 % prvotnog programa za opremanje. Subvencija Gradske zajednice Marseille Métropole Provence pokriva 6,2 % iznosa provedenih radova i 5,6 % iznosa predviđenog programa za radove.
- (317) Valja zaključiti da je izgrađena infrastruktura potrebna i proporcionalna postavljenom cilju od općeg interesa.

iii. Infrastruktura ima zadovoljavajuće srednjoročne izglede za korištenje, osobito što se tiče korištenja postojeće infrastrukture

- (318) Procijenjeno je da su financirana uređenja bila potrebna za prihvat dodatnog prometa. Međutim, iz dostupnih podataka proizlazi da se broj putnika prevezениh u Zračnu luku Marseille Provence povećao za više od 25 % od 2006. do 2012. Usto, kapacitet uzletno-sletnih staza danas iznosi 140 000 letova godišnje. U skladu s predviđanjima iznesenima u izvješću o Projektu izloženosti buci priloženom Odluci prefekta od 4. kolovoza 2006., cilj prometa Zračne luke za 2015. bio bi ostvaren sa 113 909 letova, a cilja za 2020. sa 122 449 letova. Tako se uređenjima uzletno-sletnih staza te ulaznih i izlaznih odvojaka odgovorilo na predviđanja prometa do 2020., a infrastruktura ima zadovoljavajuće izglede za upotrebu.

iv. Svi potencijalni korisnici infrastrukture imaju pristup do nje na jednak i nediskriminirajući način

- (319) Iz dostupnih informacija proizlazi da svi potencijalni korisnici infrastrukture imaju pristup do nje na jednak i nediskriminirajući način.

⁽⁶⁷⁾ U ugovoru o partnerstvu sklopljenom 14. svibnja 2004. između Zračne luke Marseille Provence i Gradske zajednice Marseille Métropole Provence navedena su predviđanja povećanja nacionalnog prometa za 5 % godišnje i međunarodnog prometa od gotovo 10 % godišnje od 2003. do 2006.

v. Na razvoj trgovine ne utječe u mjeri koja je protivna interesu Zajednice

- (320) Kao što je navedeno u uvodnim izjavama 293. i 308., razvoj prometa u Zračnoj luci Marseille Provence nije utjecao na djelatnost zračnih luka koje se nalaze na istom prihvatnom području te ne postoji utjecaj na razvoj trgovine u mjeri koja je protivna zajedničkom interesu.

vi. Potreba za potporom

- (321) O ulaganju je odlučeno u okolnostima koje je obilježilo otvaranje linije TGV Pariz – Marseille 2000. i smanjenje zračnog prometa nakon 11. rujna 2001. Financijski su se kapaciteti Zračne luke Marseille Provence, uostalom, redovito i znatno pogoršavali od 2000. do 2003. CCIMP je stoga morao reagirati na pad putničkog i teretnog prometa. Intenzitet tih potpora ograničen je na 13 %⁽⁶⁸⁾. Budući da nije bilo moguće izbjegći ulaganja u zrakoplovne površine, program se, u nedostatku subvencije, smanjio za iznos veći od 3 milijuna EUR, koji se vjerojatno oduzeo od iznosa za preuređenje interijera hale 1, a poslužio je za prihvat organizatora putovanja i za postavljanje šaltera za prodaju karata prijevoznicima ili za uređenje trgovina. Međutim, ta su ulaganja omogućila prihvat stranih prijevoznika, organizatora putovanja i razvoj komercijalnih prihoda.
- (322) S obzirom na tržišne uvjete koji su prevladavali u trenutku dodjele potpore, a koji su se odlikovali nedostatkom iskustva i inicijative privatnih subjekata koji nisu bili skloni ulaganju u infrastrukturu zračne luke, visokom razinom rizika i neizvjesnim izgledima za profitabilnost na upravo liberaliziranom tržištu, privatni ulagač najvjerojatnije ne bi uložio u obnovu infrastrukture Zračne luke i u povezivanje Zračne luke Marseille linijom TGV-a. Potpora je, prema tome, bila potrebna za ostvarivanje postavljenog cilja. Nadalje, s obzirom na ograničeni intenzitet potpore Komisija smatra da potpora nije bila neproporcionalna u odnosu na ostvarenje tog cilja.

7. OCJENA MJERA U KORIST ZRAČNIH PRIJEVOZNIKA KORISNIKA ZRAČNE LUKE – POSTOJANJE POTPORE

7.1. EVENTUALNA POTPORA DODIJELJENA SMANJENJEM NAKNADE PO PUTNIKU ZA NACIONALNE LETOVE

- (323) Komisija je u prethodnoj odluci⁽⁶⁹⁾ zaključila da postoji program potpore koji je nespojiv sa zajedničkim tržištem, a koji je dodijeljen u korist prijevoznika koji opslužuju linije s nacionalnim odredištem. Francuska je poduzela mјere kojima se ukida ta mјera.
- (324) Izvadak iz Odluke povjerenstva Cocoéco iz 2007. koji je dostavila Francuska dokazuje da su cijene naknade po putniku primjenjivane na nacionalne letove i na letove prema državama Unije koje su članice schengenskog prostora u Zračnoj luci Marseille Provence ukinute od 1. siječnja 2008.
- (325) Stoga Komisija smatra da ta ukinuta mјera ne treba biti predmet njezine nove istrage.

7.2. EVENTUALNE POTPORE DODIJELJENE ZRAČNIM PRIJEVOZNICIMA KORISNICIMA ZRAČNE LUKE PUTEM RAZLIKOVANJA NAKNADA ZRAČNE LUKE I EVENTUALNA POTPORA DRUŠTVIMA RYANAIR I AMS PUTEM MARKETINŠKOG UGOVORA

7.2.1. DRŽAVNA SREDSTVA I PRIPISIVOST

- (326) Kako bi utvrdila predstavljaju li sredstva CCIMP-a državna sredstva, Komisija napominje da javna ustanova upravnog karaktera predstavlja autonomno javno tijelo koje je ipak dio organizacije javne uprave i da zato podliježe vrlo strogoj kontroli drugih javnih tijela.

⁽⁶⁸⁾ Ponderirani projek

⁽⁶⁹⁾ Vidjeti bilješku 31.

- (327) Usto, opći proračun trgovačkih i industrijskih komora financira se poreznim prihodima ostvarenima od poduzetnika upisanih u registar trgovine i društava.
- (328) Osim toga, trgovačke i industrijske komore pripadaju kategoriji javnih tijela u smislu Direktive Komisije 2000/52/EZ⁽⁷⁰⁾ i predstavljaju javne naručitelje u smislu Direktive Europskog parlamenta i vijeća 2004/18/EZ⁽⁷¹⁾ ili, ovisno o slučaju, naručitelje u smislu Direktive 2004/17/EZ Europskog parlamenta i Vijeća⁽⁷²⁾ te su pri svojim nabavama dužne provoditi postupke primjenjive na javnu nabavu.
- (329) U skladu sa sudsakom praksom Općeg suda, elementi koji proizlaze iz unutarnje organizacije javnog sektora i postojanje pravila kojima se osigurava neovisnost javnog tijela u odnosu na druga tijela ne dovode u pitanje samo načelo javne naravi tog tijela. Pravo Unije ne može prihvati da se samo osnivanjem samostalnih institucija zaduženih za raspodjelu potpora omogući zaobilaznje pravila o državnim potporama⁽⁷³⁾. Na temelju francuskog prava komercijalne i industrijske komore posrednička su tijela države. Njihovi su postupci stoga u svakom slučaju pripisivi francuskoj državi jer su njegovin sastavni dio. Budući da su trgovačke i industrijske komore dio javne uprave te da podliježu strogoj kontroli drugih javnih tijela (vidjeti uvodnu izjavu 10.), Komisija smatra da su odluke tih javnih tijela nužno pripisive države. Stoga je njihov položaj drukčiji od položaja javnih poduzetnika. U slučaju trgovačkih i industrijskih komora nije potrebno utvrditi pripisivost, kao što je bio slučaj u presudi „Stardust Marine”, na temelju drugog javnog tijela povezanog s odlučivačkim procesom javnog poduzetnika, kao što potvrđuju i brojni zadaci od javnog interesa koji su im povjereni zakonom.
- (330) Nadalje, čak i da je Komisija trebala utvrditi pripisivost odluka CCIMP-a državi, smatrujući da je CCIMP tek javni poduzetnik, ona raspolaze određenim brojem elemenata koji omogućuju utvrđivanje te pripisivosti.
- (331) Najprije, CCIMP podliježe strogom upravnom nadzoru, kao što je objašnjeno u odjeljku 2.1.2. Konkretno, da bi odluke CCIMP-a o cijenama u zračnoj luci bile izvršive posebno ih treba odobriti nadzorno tijelo. Usto, od povjerenstva Cocoéco koje obuhvaća Opće vijeće Bouches-du-Rhône, Regionalno vijeće Provence Alpes Côte d'Azur i Gradsku zajednicu Marseille Provence Métropole svaki se puta traži mišljenje prije uvođenja novih cijena naknada zračne luke te ih ono odobrava.
- (332) Stoga je vrlo malo vjerojatno da ni povjerenstvo Cocoéco nije odobrilo odluku o potpisivanju ugovora o marketinškim uslugama s društвom AMS ili da barem nije bilo uključeno u tu odluku. Čak i da se nije službeno izjasnilo u pogledu ugovora, odobrava opću ravnotežu sredstava Zračne luke putem kontrole cijena naknada zračne luke. Međutim, odluke o naknadama zračne luke i o ugovoru o marketinškim uslugama sklopljenim s društвom AMS trebaju upravo biti predmet zajedničke ocjene.
- (333) Usto, CCIMP je sklopio više ugovora o partnerstvu⁽⁷⁴⁾ s predmetnim tijelima kako bi potonja tijela preuzeila financiranje dijela programa ulaganja u infrastrukturu zračne luke. U zamjenu za taj finansijski doprinos Zračna luka Marseille Provence obvezala se da će provoditi dinamičnu komercijalnu politiku kako bi osigurala što veći razvoj nacionalnih i međunarodnih zračnih linija⁽⁷⁵⁾, za koju je prethodno navedeno da se mora provoditi „u dogovoru s Općim vijećem”, pri čemu potonje može od Zračne luke zatražiti da mu podnese studije o razvoju zračnog prometa i mogućnosti za razvoj novih linija.
- (334) Nadalje, Francuska i CCIMP općenito su iznijeli da se strategija razvoja koju je donijela Zračna luka Marseille Provence odnosila na cilj od općeg interesa, a težila je gospodarskoj dinamičnosti predmetne regije i stvaranju radnih mјesta, što su ciljevi koji su u izravnom interesu lokalnih i regionalnih vlasti, kao što je navedeno u ugovorima sklopljenima s CCIMP-om⁽⁷⁶⁾.

⁽⁷⁰⁾ Direktiva Komisije 2000/52/EZ od 26. srpnja 2000. kojom se izmjenjuje i dopunjuje Direktiva 80/723/EEZ o transparentnosti finansijskih odnosa između država članica i javnih poduzeća (SL L 193, 29.7.2000., str. 75.)

⁽⁷¹⁾ Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća 2004/18/EZ od 31. ožujka 2004. o usklađivanju postupaka za sklapanje ugovora o javnim radovima, ugovora o javnoj nabavi robe te ugovora o javnim uslugama (SL L 134, 30.4.2004., str. 114.)

⁽⁷²⁾ Direktiva 2004/17/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 31. ožujka 2004. o usklađivanju postupaka nabave subjekata koji djeluju u sektoru vodnog gospodarstva, energetskom i prometnom sektoru te sektoru poštanskih usluga (SL L 134, 30.4.2004., str. 1.)

⁽⁷³⁾ Presuda Općeg suda od 12. prosinca 1996., T-358/94, Air France/Komisija, Zb. 1996, str. II-2109., točka 62.

⁽⁷⁴⁾ Ugovori sklopljeni s Općim vijećem 3. listopada 2002., 5. rujna 2003. i 19. svibnja 2005. te s Gradskom zajednicom Provence Métropole 14. svibnja 2004.

⁽⁷⁵⁾ Ugovori od 5. rujna 2003. i 19. svibnja 2005.

⁽⁷⁶⁾ Vidjeti, na primjer, u preambuli Ugovora od 19. svibnja 2005.

- (335) Nadalje, s obzirom na uvodnu izjavu 10. očito je da su trgovačke i industrijske komore integrirane u strukturu javne uprave, da obavljaju svoje gospodarske djelatnosti u sasvim posebnim uvjetima koji uopće nisu nalik uvjetima privatnih subjekata, da njihov pravni status pripada javnom pravu i da javna tijela strogo nadziru upravljanje trgovačkih i industrijskih komora.
- (336) S obzirom na prethodno navedeno, valja zaključiti, prema tome, da su mjere određivanja cijena zračne luke i ugovor o marketinškim uslugama sklopljen s društvom AMS financirani putem državnih sredstava i da je njihovo financiranje pripisivo državi.

7.2.2. SELEKTIVNA PREDNOST U KORIST ZRAČNIH PRIJEVOZNIKA KOJI POSLUJU U ZRAČNOJ LUCI MARSEILLE PROVENCE

- (337) Kako bi se ocijenilo predstavlja li državna mjera potporu, potrebno je utvrditi je li poduzetnik ostvario gospodarsku prednost zbog koje je izbjegao plaćanje troškova koji bi uobičajeno teretili njegova vlastita finansijska sredstva ili je li ostvario prednost koju ne bi ostvario u uobičajenim tržišnim uvjetima.
- (338) Komisija u tom pogledu podsjeća da se razmatranja o regionalnom razvoju ne mogu uzeti u obzir pri primjeni testa razumnog subjekta u tržišnom gospodarstvu.

Primjena komparativnog pristupa

- (339) Ryanair tvrdi da, kako bi se isključilo postojanje gospodarske prednosti koja se ne bi mogla ostvariti u uobičajenim tržišnim uvjetima, naknade predviđene ugovorima iz 1999. potrebno je usporediti s naknadama zračne luke primjenjenima na niskotarifne zračne prijevoznike u drugim europskim zračnim lukama.
- (340) Komisija u načelu ne isključuje taj pristup. Ipak, definicija elementa usporedbe najprije podrazumijeva da postoji dovoljan broj usporedivih zračnih luka koje pružaju usporedive usluge u uobičajenim tržišnim uvjetima.
- (341) U tom pogledu Komisija napominje da su u trenutku kada su ugovori iz 1999. bili sklopljeni mnogi smatrali da su zračne luke Unije dio javne uprave i da slijede socijalne i regionalne ciljeve te da ih stoga financiraju javna tijela neovisno o njihovoj profitabilnosti. Zapravo, većina zračnih luka Unije i dalje prima javna sredstva kojima pokrivaju troškove ulaganja i upravljanja. Stoga Komisija smatra da se cijene tih zračnih luka uglavnom ne određuju na temelju tržišnih razmatranja i, posebno, zadovoljavajućih izgleda za *ex ante* profitabilnost, nego većinom uzimajući u obzir socijalna pitanja ili pitanja regionalne politike.
- (342) Komisija nadalje navodi da, čak i kada su neke zračne luke u privatnom vlasništvu ili pod privatnom upravom i ne uzimaju u obzir socijalna ili regionalna pitanja, na njihove cijene mogu snažno utjecati cijene koje zaračunava većina upravitelja zračnih luka s javnim subvencijama jer te cijene uzimaju u obzir zračni prijevoznici tijekom svojih pregovora s privatnim ili privatno upravljenim zračnim lukama.
- (343) U ovom su slučaju zračne luke koje se uzimaju u obzir pri usporedbi primile javno financiranje prije, odnosno, nakon svoje privatizacije. Tako je Zračnom lukom Luton, u javnom vlasništvu, počelo upravljati privatno društvo nakon što je primilo ulaganje od 80 milijuna GBP u okviru javno-privatnog partnerstva. Zračna luka Liverpool je, među ostalim, primila sufinsaniranje iz strukturnih fondova Unije, a Zračna luka Prestwick, koja je bilježila manjak, nedavno je ponovno prenesena u državno vlasništvo za simboličan iznos od 1 GPB. Usto, nije izvjesno je li užet u obzir trošak postojećih infrastruktura tijekom privatizacije tih referentnih zračnih luka. Konačno, usporedivost podataka iz studije društva Oxera ograničena je jer cijenama plaćenima Zračnoj luci Marseille Provence nije užet u obzir ugovor o marketinškim uslugama s društvom AMS, dok cijene navedene za sve druge zračne luke ne uključuju nikakav doprinos zračne luke marketinškim djelatnostima društva Ryanair.
- (344) U tim okolnostima Komisija ne može utvrditi primjeren element usporedbe za utvrđivanje tržišne cijene za usluge koje pružaju upravitelji zračnih luka.

Analiza profitabilnosti

- (345) U nedostatku jasno utvrđenog elementa usporedbe Komisija smatra da je *ex ante* analiza dodatne profitabilnosti relevantan kriterij za ocjenu ugovora koje su predložili ili sklopili upravitelji zračnih luka s različitim zračnim prijevoznicima. U tom su kontekstu ispitane mjere dio provedbe globalne strategije zračne luke koja dovodi do profitabilnosti, barem dugoročne.
- (346) Komisija smatra da je određivanje različitih cijena uobičajena komercijalna praksa. Međutim, takva praksa ipak mora biti komercijalno opravdana kako bi se ispunilo načelo subjekta u tržišnom gospodarstvu (77).
- (347) Francuska tvrdi da je Zračna luka Marseille Provence djelovala racionalno te da svoju tvrdnju potkrepljuje *ex ante* izračunima Zračne luke.
- (348) Komisija će pri ocjeni tog kriterija uzeti u obzir zrakoplovne prihode (naknade zračne luke) i prihode od izvanzrakoplovnih djelatnosti Zračne luke (trgovine, parkiralište itd.).

7.2.2.1. Sniženja cijena radi uvođenja novih linija

- (349) CCIMP je uzastopno uveo dva različita sustava sniženja cijena radi poticanja otvaranja novih zračnih linija. Povjerenstvo Cocoéco je 6. prosinca 2004. glasalo za uvođenje popusta od 90 % za prvu godinu i od 50 % za drugu godinu na naknade za slijetanje, rasvjetu i parkiranje za putničke linije. Taj je sustav bio na snazi od 15. veljače 2005. do 31. srpnja 2009.
- (350) U pogledu prve mjere, Francuska tvrdi da je u *ex ante* studiji o profitabilnosti od 8. prosinca 2004. procijenjen, s jedne strane, godišnji popust za postojeće linije ili za linije koje bi bile uvedene bez te mjere od [...] * EUR i, s druge strane, dodatni troškovi za novo osoblje i automobilska parkirališta od [...] * EUR godišnje. Pretpostavljalo se da će samo 20 % novih linija ostati otvoreno i treću godinu, što iznosi [...] * EUR. Prihodi od novih linija bili su procijenjeni na [...] * EUR. Prepostavke navedene u izvornoj studiji činile su se realističnima u trenutku kada su iznesene.
- (351) Budući da je Zračna luka očekivala pozitivnu maržu i da tom mjerom nije bilo predviđeno prvotno ulaganje, Komisija zaključuje da je ta mjera u skladu s načelom razumnog subjekta u tržišnom gospodarstvu.
- (352) U pogledu sniženja na snazi od 15. veljače 2005. do 31. srpnja 2009., Francuska iznosi spis sa sastanka povjerenstva Cocoéco od 14. rujna 2009. prema kojem je, s jedne strane, 83,1 % popusta dodijeljeno linijama koje su se zadržale nakon primjene popusta i, s druge strane, prilagodba nije dovela do ulaganja u kapacitete.
- (353) Naposljetu, studija o gospodarskom utjecaju prilagodbe iznesena na tom sastanku povjerenstva Cocoéco navodi na zaključak da je, za svakog putnika na letu s prilagođenom cijenom naknade, prosječna marža tijekom triju godina primjene mjeru bila pozitivna:
- za mp1: [...] * - [...] * = [...] * EU,
  - za mp2: [...] * - [...] * = [...] * EUR
- (354) Takav je ishod pokazao da su *ex ante* polazišni izračuni zapravo bili vrlo oprezni. Konkretno, nakon isteka prvotnih popusta zadržalo se znatno više od 20 % novih linija. Prema tome, tijekom ažuriranja poslovnih planova i izrade kasnijih studija, prepostavke su ažurirane kako bi se uzelo u obzir prvotno iskustvo stećeno u pogledu te mjeru.

(77) Vidjeti Odluku 2011/60/EU i Odluku Komisije 2013/664/EU od 25. srpnja 2012. o mjeri SA.23324 – C25/07 (ex NN 26/07) – Finska – Finavia, Airpro i Ryanair u Zračnoj luci Tampere-Pirkkalan (SL L 309, 19.11.2013., str. 27.).

- (355) Na temelju tog iskustva drugi sustav poticaja donesen je 18. rujna 2009. za nove linije te je stupio na snagu 1. veljače 2010. Tim se sustavom tijekom prve godine upravljanja novom linijom dodjeljiva popust od 60 %, tijekom druge godine od 45 % i tijekom treće godine od 20 %. Iz njega je trebala i proizaći profitna marža. Na temelju prethodno navedenih izračuna, uvjerljiva je bila i profitabilnost drugog sustava. On je postupno ukinut te je okončan 31. listopada 2011.
- (356) Komisija stoga zaključuje da je ta mјera jednako tako u skladu s načelom razumnog subjekta u tržišnom gospodarstvu jer je bilo predviđeno da donese dodatnu dobit.

7.2.2.2. Besplatno parkiranje noću

- (357) Od 1. ožujka 2005. do danas parkiranje je besplatno od 22 h do 6 h za djelatnost prijevoza putnika, za pet tjednih letova na istoj liniji tijekom najmanje jedne sezone IATA-e i za zrakoplove koji su bili parkirani barem šest uzastopnih sati od 22 h do 6 h. Ta se mјera nediskriminirajuće primjenjuje u oba terminala na sve prijevoznike.
- (358) Prema mišljenju Francuske, parkiranje noću u čvorишtu omogućivalo je zračnim prijevoznicima da ukrcaju putnike u prvom jutarnjem slotu i da slete na samom kraju dana te da zrakoplovi srednjeg doleta tako dnevno obave četiri povratna leta umjesto tri.
- (359) Francuska tvrdi da studija koja je proizašla iz računovodstvenih podataka iz 2004. omogućuje utvrđivanje *ex ante* profitabilnosti te mјere za upravitelja zračne luke.
- (360) Ta se studija temelji na pretpostavci da su u terminalu mp1 dodatne povratne letove mogli ostvariti samo zrakoplovi srednjeg doleta na nacionalnim letovima jer je naknada za parkiranje noću bila besplatna. Za terminal mp2 smatralo se da svaki zrakoplov niskotarifnih prijevoznika korisnika tog terminala koji iz svoje noćne matične zračne luke ne upravljuju jednim svakodnevnim povratnim letom ostvaruje dodatni svakodnevni povratni let. Faktor ponderiranja od 50 % primijenjen je na te pretpostavke o dodatnim povratnim letovima.
- (361) U dostavljenoj je studiji pretpostavljeno da su dodatni troškovi nastali parkiranjem noću ograničeni na troškove radne snage, održavanja, popravaka i raznih troškova procijenjenih na [...] * EUR po noći po zrakoplovu.
- (362) Pretpostavke navedene u izvornoj studiji činile su se realističnima u trenutku kada su iznesene. Zapravo iz studije provedene 2008. proizlazi da su troškovi bili podcijenjeni, ali je uzeta u obzir činjenica da su dodatni povratni letovi ostvareni tom mјerom ipak doveli do neto dobiti od 2010. Prema tome, tijekom ažuriranja poslovnih planova i izrade kasnijih studija, pretpostavke su ažurirane kako bi se uzelo u obzir prvotno iskustvo stećeno u pogledu te mјere.
- (363) Iz svih tih elemenata proizlazi da se CCIMP ponio kao razuman subjekt u tržišnom gospodarstvu kada je donio odluku o odobravanju besplatnog parkiranja noću u Zračnoj luci Marseille Provence.

7.2.2.3. Financiranje marketinških djelatnosti

- (364) Prva je mјera financiranja marketinških djelatnosti u Zračnoj luci Marseille Provence uspostavljena Odlukom CCIMP-a od 21. studenoga 2005. Ipak, taj je sustav ukinut prije nego što je stupio na snagu. Prema mišljenju Francuske, njime bi prijevoznik BMI baby primio tek iznos [manji od 300 000] * EUR.
- (365) Francuska je smatrala da je taj iznos, čak i da može predstavljati državnu potporu, obuhvaćen Uredbom (EZ) br. 1998/2006. Prijevoznik BMI baby je 2012. prekinuo svoje poslovanje.
- (366) Komisija je zaključila da ta potpora stvarno predstavlja *de minimis* potporu.

7.2.2.4. Određivanje cijene naknade po putniku za terminal mp2

- (367) Financijski aspekt poslovnog plana iz studenoga 2004., ostvaren prije donošenja odluke o izgradnji terminala mp2, dokazao je da je bila riječ o rješenju koje je omogućivalo rješavanje poteškoća zagruženja prometa, nudeći najbolje izglede za profitabilnost. Uzimajući u obzir subvenciju primljenu za izgradnju terminala mp2, petnaestogodišnji poslovni plan sastavljen u trenutku donošenja odluke o izgradnji terminala mp2 ukazivao je na to da je taj projekt profitabilan za Zračnu luku. Poslovni plan je ažuriran dva puta 2005. i 2006. prije stavljanja terminala mp2 u pogon. Tako je svaki od tih poslovnih planova potvrđio da je izgradnja terminala mp2 bila najbolje rješenje za najbolje izglede za profitabilnost.

(368) Ažuriranjem poslovnog plana iz 2006., koje je provedeno nakon određivanja cijena naknada za terminal mp2, nisu samo uzeta u obzir smanjenja naknada za nove linije i parkiranje, nego i marketinške mjere. Njime je dokazano i da je terminal mp2 profitabilan za Zračnu luku, uzimajući pritom u obzir smanjenja naknada.

Izračun finansijske marže po letu nakon dodijeljenih smanjenja naknada i marketinških mjera (metoda cjelokupnih troškova):

Tablica 10.

Zrakoplov B737 – 67 tona – GA: 5 – kapacitet: 189 osoba

Tablica 11.

Zrakoplov FOCKER 100 – 45 tona – GA: 5 – kapacitet: 100 osoba

Tablica 12.

Analiza profitabilnosti (u tisućama EUR po sadašnjoj cijeni)

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	UKUPNO 2005. – 2021.	Unutarnja stopa povrata
UKUPNA GOTOVINA s NKV-om krajem 2021. bez NT-a	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*
UKUPNA GOTOVINA s NKV-om krajem 2021. s NT-om	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*
RAZLIKA U NOVČANOM TOKU	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*
UKUPNA GOTOVINA s NKV-om krajem 2021. diskontirana bez NT-a	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*
UKUPNA GOTOVINA s NKV-om krajem 2021. diskontirana s NT-om	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*
UKUPNA RAZLIKA U NOVČANOM TOKU	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*	[...]*

Izvor: ažurirani poslovni plan od 15. rujna 2005. (NKV – neto knjigovodstvena vrijednost, NT – niskotarifni terminal).

- (369) Razuman subjekt uzet će u obzir sve zrakoplovne i izvanzrakoplovne prihode te će pritom voditi računa o elastičnosti prometne potražnje u odnosu na određivanje predviđenih cijena naknada zračne luke, kako bi utvrdio profitabilnost projekta terminala koji nudi jednostavne usluge i odgovarajuće naknade. Odstupanje između cijene naknade po putniku i troška po putniku, koji je pokriven izvanzrakoplovnim prihodima, stoga ne predstavlja prednost dodijeljenu zračnim prijevoznicima, nego je posljedica optimiranja koje upravitelj provodi kako bi, naprotiv, učinio svoj projekt ulaganja profitabilnim.
- (370) Cijene naknade po putniku (ne uključujući šalter za registraciju putnika) primijenjene u terminalu mp2 navedene su u tablici 13.

Tablica 13.

Godine	Naknada po putniku za letove unutar EU-a (EUR)		Naknada po putniku za letove izvan EU-a (EUR)	
	Izvorna	Retroaktivna	Izvorna	Retroaktivna
2006.	1,23	2,85	x	2,99
2007.	1,22	2,85	1,28	2,99
2008.	1,31	2,54	6,75	2,68
2009.	1,79		1,93	
2010.	1,79		1,93	
2011.	1,84		1,99	

- (371) Cijene su prilagođene 2009. nakon što je Državno vijeće ukinulo cijene. U odluci povjerenstva Cocoéco od 18. veljače 2009. detaljnije su objašnjene metode izračuna koje su dovele do određivanja tih cijena na temelju troškova i prihoda podijeljenih na svaki terminal kao što su navedeni u studiji koju je 2008. izradio ured Mazars i koja se odnosi na budućih šest godina. U okviru te studije i na temelju predviđanja koja se na njoj temelje, troškovi uzeti u obzir odnose se na troškove povezane sa zgradama namijenjenima svakom terminalu, troškove tekućeg i investicijskog održavanja te operativne troškove prema njihovom pripisivanju na temelju broja putnika i njihove upotrebe u pogledu svakog terminala. Prihodi koji su uzeti u obzir istodobno se odnose na prihode od naknade zračne luke (putnici i šalter za registraciju putnika) te komercijalne prihode (trgovine i parkiralište) ostvarene u čvoruštu i dodijeljene svakom od terminala.
- (372) Očito je da su cijene naknade po putniku odredene tako da zrakoplovni prihodi pokrivaju istu maržu na temelju broja putnika u terminalu mp2 i mp1, odnosno [od 50 % do 80 % za 2007., 2008., 2009. i 2010.]*.
- (373) Iz finansijskih podataka iznesenih u odluci od 18. veljače 2009. proizlazi da, ako se istodobno uzimaju u obzir prihodi od naknada zračne luke i komercijalni prihodi pripisani na temelju broja putnika, njime su pokriveni troškovi te stavke u terminalu mp2 [od 100 % do 140 % za 2007., 2008., 2009. i 2010.]*, uzimajući u obzir cijenu naknade po putniku određenu u odluci od 25. svibnja 2009.
- (374) Cijene naknade po putniku u terminalu mp2 određene su na temelju prethodne finansijske studije kojom su uzeta u obzir sva primjenjiva sniženja. U skladu s finansijskom studijom, naknadama svakog terminala trebali su se pokriti povezani troškovi. U studiji je zaključeno da je NSV bio pozitivan.
- (375) Iako su nove retroaktivne cijene izračunane tako da pokrivaju sve troškove Zračne luke, nakon ispravka radi podjele određenih zajedničkih troškovi između terminala, prvotnim su cijenama već bili pokriveni granični troškovi izravno povezani s dolaskom zračnih prijevoznika i svakog dodatnog putnika. Prema tome, u svakom je trenutku bilo predviđeno da cijenama koje se primjenjuju na zračne prijevoznike budu pokriveni barem granični troškovi povezani s upotrebom Zračne luke od strane prijevoznika.

(376) Nadalje, u prvotnom poslovnom planu iz kojeg je proizašla odluka o izgradnji terminala mp2, Zračna luka predviđala je postizanje pozitivnog NSV-a. Prije bilo kakve nove prilagodbe cijena Zračna je luka izradila uvjerljive procjene prema kojima bi mjere pozitivno pridonijele profitabilnosti Zračne luke.

(377) Stoga Komisija smatra da je odluka o određivanju cijena terminala mp2 u skladu s načelom razumnog subjekta u tržišnom gospodarstvu. Isto vrijedi i za odluke od 25. svibnja 2009. o određivanju tih cijena za 2006. do 2008. te od 1. kolovoza 2009.

7.2.2.5. Ugovor o marketinškim uslugama s društvom AMS

Zajednička ocjena gospodarske prednosti dodijeljene društvima Ryanair i AMS

(378) Komisija mora najprije preispitati je li Ryanair i njegovo društvo kći AMS potrebno ocjenjivati zajedno ili zasebno u svrhu utvrđivanja gospodarske prednosti koju su mogla ostvariti.

(379) Komisija najprije tvrdi da je AMS društvo kći u stopostotnom vlasništvu društva Ryanair i da njime rukovode visoki rukovoditelji društva Ryanair. ⁽⁷⁸⁾ Komisija nadalje tvrdi da je to društvo zapravo osnovano jedino u cilju pružanja marketinških usluga na web-mjestu društva Ryanair i da nema drugih djelatnosti.

(380) Usto, u pripremnom dokumentu CCIMP-a za sastanak vijeća Zračne luke od 15. studenoga 2005. navedeno je da su se nabava promidžbenih usluga na web-mjestu društva Ryanair i uvođenje mjere potpore za započinjanje poslovanja novih linija odnosili na stvaranje troškovnih uvjeta u Zračnoj luci Marseille Provence koji ispunjavaju kriterije profitabilnosti društva Ryanair, posebno s obzirom na uspostavu matične luke zrakoplova.

(381) Iz argumenata koje je Francuska iznijela u svojem odgovoru proizlazi da su finansijski aranžmani ugovora sklopljenog s društvom AMS utvrđeni u skladu s finansijskim maržama koje se ostvaruju svakim letom društva Ryanair. Francuska navodi i da je ugovor sklopljen s društvom AMS obuhvaćao razne obveze društva Ryanair u pogledu broja zrakoplova kojima je Zračna luka matična, broja dnevnih letova i godišnjeg broja putnika. Naposljetku, Francuska u svojem odgovoru navodi da je ponašanje CCIMP-a potrebno ocijeniti s obzirom na „profitabilnost postignutu kumulativnim prilagodbama od otvaranja novih linija i ugovorom s društvom AMS samo za letove društva Ryanair“ te ističe da „je ta studija ukupnih različitih mjer naime posebno relevantna u ovom slučaju“ ⁽⁷⁹⁾.

(382) Naposljetku, Komisija želi podsjetiti da je taj pristup primijenila i u svojoj odluci o otvaranju formalnog istražnog postupka od 29. studenoga 2007. o Zračnoj luci Pau, u svojoj odluci o proširenju postupka od 25. siječnja 2012. o toj istoj Zračnoj luci, kao i u svojim odlukama o pokretanju postupka od 8. veljače i od 23. ožujka 2012. o Zračnim lukama La Rochelle i Angoulême.

(383) Iz tih istih razloga valja zajedno ocijeniti mjere u korist društava Ryanair i AMS u svrhu utvrđivanja postojanja gospodarske prednosti, s obzirom na to da Ryanair i AMS zapravo čine jednog korisnika predmetnih mjer ⁽⁸⁰⁾.

(384) Komisija nadalje napominje da je jedina prednost koju su upravitelji zračne luke možda ostvarili od marketinških usluga koje je AMS nudio na web-mjestu društva Ryanair proizašla iz povećanja broja putnika koji lete s društvom Ryanair. Međutim, procjene prometa i stopa popunjenošću ključni su dio analize profitabilnosti ulaska u poslovni odnos s društvom Ryanair ⁽⁸¹⁾. Komisija prema tome smatra da se za potrebe primjene kriterija razumnog subjekta u tržišnom gospodarstvu pri procjeni mogućnosti ulaska u poslovni odnos s društvom Ryanair ⁽⁸²⁾ ne smiju zanemariti posljedice istodobnog sklapanja ugovora o marketinškim uslugama i, osobito, njegovih troškova.

⁽⁷⁸⁾ Vidjeti izvješće Regionalne revizorske komore Akvitaine (*Chambre régionale des Comptes d'Aquitaine*) o CCIMP-u, koje je sastavljeno 19. listopadu 2006. i u kojem je posebno zaključeno da je „društvo AMS samo ogrank društva Ryanair, kojim upravljaju dva visoka rukovoditelja prijevoznika Ryanair“.

⁽⁷⁹⁾ Dopis Francuske od 12. ožujka 2012., str. 108.

⁽⁸⁰⁾ Komisija će stoga upotrebljavati izraz „Ryanair/AMS“ u nastavku procjene kako bi označila korisnika predmetnih mjer.

⁽⁸¹⁾ Ili započinjanje poslovanja nove linije

⁽⁸²⁾ Otvaranje linije, kretanje broja letova ili njihova učestalost itd.

Kriterij razumnog subjekta u tržišnom gospodarstvu

- (385) CCIMP sklopio je 19. svibnja 2006. bez natječajnog postupka ni prethodne objave, na trajanje od pet godina i s mogućnošću jednog produljenja na isto razdoblje, ugovor o zakupu promidžbenog prostora s društvom AMS, koje je društvo kći u stopostotnom vlasništvu zračnog prijevoznika Ryanair. U odluci povjerenstva Cocoéco od 18. veljače 2009. o određivanju cijena koje su predmet Odluke od 25. svibnja 2009. navedeno je da cijena iz ugovora s društvom AMS za ugovorno razdoblje, odnosno od listopada 2006. do listopada 2011., iznosi [...]* EUR, odnosno [...]* EUR godišnje.
- (386) Francuska najprije tvrdi da su plaćanja provedena na temelju tog ugovora u skladu s tržišnom cijenom internetskih marketinških usluga te iz toga zaključuje da se CCIMP ponio kao razuman subjekt u tržišnom gospodarstvu kada je sklopio ugovor s drustvom AMS.
- (387) Međutim, kao što je navedeno u odjeljku 7.2.2.5., Komisija smatra da se eventualne prednosti koje su primila društva AMS i Ryanair trebaju zajedno analizirati, s obzirom na neodvojivost usluga koje pružaju zračni prijevoznik i njegovo društvo kći. Naime, Komisija smatra da se potencijalna vrijednost marketinških usluga koje pruža AMS temelji na povećanju prometa društva Ryanair.
- (388) Čini se da odgovor Francuske upućuje na to da i ona dijeli tu analizu. Naime, Francuska tvrdi da bi razuman subjekt pri utvrđivanju profitabilnosti leta kojim upravlja Ryanair zajedno analizirao cjenovni okvir koji se primjenjuje na društvo Ryanair i trošak marketinških usluga kupljenih od društva AMS, a tako je razmišljao i CCIMP pri donošenju odluke o sklapanju ugovora od 19. svibnja 2006.
- (389) Budući da su marketinške usluge koje pruža AMS neodvojive od odnosa između Zračne luke Marseille Provence i zračnog prijevoznika Ryanair, potrebno je zajedno ispitati prednosti dodijeljene tim dvama subjektima.
- (390) Stoga ponašanje CCIMP-a u trenutku sklapanja ugovora od 19. svibnja 2006. s društvom AMS ne treba ocijeniti u usporedbi s ponudama drugih reklamnih oglašivača na internetu, koji ne pružaju usporedive usluge.
- (391) Francuska podredno tvrdi da ugovor koji je CCIMP sklopio s društvom AMS predstavlja profitabilnu nabavu za Zračnu luku Marseille Provence, a posebno sa stajališta poslovanja terminala mp2.
- (392) Potrebno je podsjetiti da studijom o profitabilnosti ulaganja u izgradnju terminala mp2 (poslovni plan iz rujna 2005. ažuriran u svibnju 2006.) nisu uzeti u obzir troškovi ugovora sklopljenog s društvom AMS, nego troškovi povezani s prethodnom mjerom doprinosa marketinškim troškovima. Ta mjera naposletku nije bila primjenjena kao što je objašnjeno u odjeljku 7.2.2.3.
- (393) Francuska je dostavila studiju profitabilnosti finansijskih marži nastalih letovima društva Ryanair u razdoblju od 2007. do 2021., koja je izrađena u rujnu 2005. i ažurirana u svibnju 2006., prije sklapanja ugovora s društvom AMS, a na temelju koju se CCIMP oslonio pri donošenju odluke o sklapanju ugovora od 19. svibnja 2006.
- (394) Ta se studija temelji na sljedećim podatcima (za 2007.):
- finansijska marža po letu, bez uzimanja u obzir troška ugovora s društvom AMS, za zrakoplov B737 u terminalu mp2 iznosi [...]* EUR,
  - činjenica da promet društva Ryanair predstavlja 85 % pretpostavki niskotarifnog prometa,
  - činjenica da promet društva Ryanair obuhvaća 2 694 letova (što odgovara zrakoplovu sa 189 mesta i stopi popunjenošći od 75 %).
- (395) Tom je studijom dokazano da je prisutnost prijevoznika Ryanair u Zračnoj luci Marseille Provence pod cjenovnim uvjetima koji su mu ponuđeni, posebno u pogledu sniženja za nove linije, kao i za parkiranje noću, te uzimajući u obzir nabavu marketinških usluga od njegova društva kćeri, dovela do toga da je Zračna luka prve tri godine bilježila gubitke te da je pozitivnu maržu ostvarila tek nakon četvrte godine poslovanja (⁽⁸³⁾).

⁽⁸³⁾ Osim toga, studija izrađena *a posteriori* na temelju podataka o ostvarenom prometu od 2007. do 2008. i troškova koje je revidirao ured Mazars pokazuje da je svaki let kojim je upravlja Ryanair, uzimajući u obzir prilagodbe cijena koje su pogodovalle prijevozniku korisniku i troškove marketinških usluga, prve dvije godine stvarao gubitke za Zračnu luku.

- (396) Iz poslovnog plana proizlazi da je u 15 godina (2007. – 2021.) prosječna stopa marže za sve letove dovoljno visoka da zadovolji očekivanja profitabilnosti razumnog subjekta u tržišnom gospodarstvu.

(397) Ugovor od 19. svibnja 2006. sklopljen je u svrhu srednjoročnog razvoja prometa Zračne luke. Ugovor s društvom AMS zamijenio je marketinške mjere koje su prvotno predviđene u poslovnom planu za projekt izgradnje terminala mp2. Prosječni troškovi ugovora s društvom AMS po putniku društva Ryanair omogućili bi tako utvrđivanje ukupne profitabilnosti projekta izgradnje terminala mp2.

Tablica 14

Simulacija profitabilnosti ugovora s društvom AMS u odnosu na promet društva Ryanair (uključujući učinke prilagodbi cijena)

Prosječna cijena po osobi iz ugovora s društvom AMS izračunana na 5 godina	[...]*
Prosječna cijena po osobi iz ugovora s društvom AMS izračunana na 10 godina	[...]*

- (398) Prema tome cijene primijenjene na zračne prijevoznike, uzimajući u obzir iznesena različita sniženja te troškove ugovora s društvom AMS, u svakom trenutku pokrivaju barem dodatne troškove povezane s upotrebom zračne luke od strane zračnog prijevoznika.
- (399) Nadalje, u prvotnom poslovnom planu iz kojeg je proizašla odluka o izgradnji terminala mp2, Zračna luka predviđala je postizanje pozitivnog NSV-a. Prije bilo kakve nove prilagodbe cijena i prije potpisivanja ugovora o marketinškim uslugama s društvom AMS Zračna je luka izradila uvjerljive procjene prema kojima mјere pozitivno pridonose profitabilnosti Zračne luke.
- (400) Čini se da su prepostavke i drugi scenariji predviđeni prvim poslovnim planom i njegovim novim verzijama, kao i finansijski izračuni povezani s naknadnim mјerama bili realistični u trenutku kada su sastavljeni. Razvoj događaja pokazao je da su zapravo bili prilično oprezni. Osim toga, redovno su ažurirani i revidirani te su cijene redovno prilagođavane kako bi se dugoročno osigurala profitabilnost Zračne luke, a kratkoročno prilagodbe cijena.

7.2.3. ZAKLJUČAK O POSTOJANJU POTPORE

- (401) Iz točke 6.3. proizlazi da je Zračna luka Marseille Provence primila potporu za ulaganje koja je spojiva s unutarnjim tržištem. Komisija smatra da kada upravitelj zračne luke primi spojivu potporu, prednost koja proizađe iz takve potpore ne prenosi se na određenog zračnog prijevoznika, posebno ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:
- i. svi prijevoznici imaju pristup infrastrukturi (uključujući infrastrukturu koje će vjerojatno upotrebljavati određene kategorije, poput niskotarifnih ili charter prijevoznika) koja nije namijenjena određenom prijevozniku;
  - ii. zračni prijevoznici plaćaju cijene kojima su pokriveni barem granični troškovi.
- (402) U ovom slučaju Komisija napominje, kao prvo, da terminal mp2 i povezana stajanka zrakoplova nisu namijenjeni određenom prijevozniku. Pristup terminalu mp2 imaju svi prijevoznici koji ga žele upotrebljavati, a razina usluga u terminalu je ograničena. Kako bi se osiguralo da svi zainteresirani subjekti imaju pristup terminalu, Zračna je luka objavila poziv za iskazivanje interesa za upotrebu infrastrukture. Međutim, budući da nije iskorišten potpuni kapacitet terminala, on je na raspolaganju svim zainteresiranim zračnim prijevoznicima.
- (403) Kao drugo, u skladu s prethodno navedenom procjenom (vidjeti točke od 7.2.2.1. do 7.2.2.5.), zračni prijevoznici jednako plaćaju cijene kojima su pokriveni barem granični troškovi nastali svakim ugovorom.
- (404) Komisija podsjeća da su ispitani ugovori dio provedbe globalne strategije zračne luke koja vodi do profitabilnosti, barem dugoročne. Radi procjene učinka ugovora između Zračne luke i zračnog prijevoznika na profitabilnost Zračne luke, Komisija uzima u obzir konkretnе rascpoložive dokaze, kao i razvoj događaja koji se u trenutku sklapanja ugovora mogao razumno predviđjeti. Posebno uzima u obzir:
- i. tržišne uvjete koji su u to doba prevladavali, posebno promjene do kojih je došlo nakon liberalizacije tržišta zračnog prijevoza, dolazak na tržište i razvoj niskotarifnih prijevoznika ⁽⁸⁴⁾ i drugih prijevoznika s izravnim letovima, izmjene organizacijske i gospodarske strukture zrakoplovnog sektora ⁽⁸⁵⁾, stupanj diversifikacije i složenosti funkcija zračnih luka, jačanje tržišnog natjecanja između zračnih prijevoznika i zračnih luka, neizvjestan gospodarski kontekst zbog promjene tržišnih uvjeta ili bilo koja druga neizvjesnost u gospodarskom kontekstu;
  - ii. predviđene dugoročne učinke na profitabilnost Zračne luke.

⁽⁸⁴⁾ Povećanje tržišnog udjela niskotarifnih prijevoznika s 1,5 % u 1992. na 45,94 % u 2013.

⁽⁸⁵⁾ Tek je od donošenja presude „Aéroports de Pariz“ (12. prosinca 2000.) potrebno smatrati da su upravljanje infrastrukturom zračne luke i njezina izgradnja obuhvaćeni područjem primjene nadzora državnih potpora (vidjeti uvodnu izjavu 228.). Do te presude zračne su se luke smatrале poduzetnicima u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a.

- (405) Komisija ističe da je, u skladu s informacijama koje je dostavila Francuska, Zračna luka predviđela u prvotnom poslovnom planu iz kojeg je proizašla odluka o izgradnji terminala mp2 postizanje pozitivnog NSV-a. Prema mišljenju Francuske, finansijski rezultati terminala mp2 potvrdili su optimistična predviđanja. Usto, smanjenja naknada, koja su primjenjiva na cijelu Zračnu luku, uključujući terminal mp1, temeljila su se na stabilnim finansijskim izračunima u skladu s kojima je Zračna luka mogla očekivati da će poduzimanjem tih mjera postići profitabilnost. Komisija smatra da su predviđanja u pogledu profitabilnosti i upotrebe terminala mp2 bila razumna i solidna. Uglavnom su se pokazala opreznima. Prema tome, Komisija smatra da su primjenjene naknade, dodijeljena sniženja, kao i ugovor o marketinškim uslugama sklopljen s društвom AMS dio globalne strategije Zračne luke koja vodi do profitabilnosti, barem dugoročne.
- (406) Stoga tvrdi da ugovori sklopljeni između Zračne luke Marseille Provence i zračnih prijevoznika korisnika ne predstavljaju državnu potporu. Nadalje, smatra da bi u tim uvjetima, čak i da je zračnim prijevoznicima dodijeljena državna potpora, ona u svakom slučaju bila spojiva s unutarnjim tržištem iz istih razloga kojima je opravdana spojivost potpore u korist Zračne luke.
- (407) Budući da jedan od kumulativnih kriterija navedenih u članku 107. stavku 1. UFEU-a nije ispunjen, Komisija smatra da ispitane mjere ne sadržavaju državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a.

8. ZAKLJUČAK

8.1. MJERE U KORIST ZRAČNE LUKE

- (408) Komisija tvrdi da je Francuska nezakonito provela potpore za ulaganje u korist Zračne luke Marseille-Provence i tako prekrшила članak 108. stavak 3. UFEU-a. Ipak, potrebno je napomenuti da su te potpore spojive s unutarnjim tržištem u smislu članka 107. stavka 3. točke (c).
- (409) Pristojba zračne luke ni transakcije između Zračne luke i CCIMP-a ne predstavljaju državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a.

8.2. MJERE U KORIST ZRAČNIH PRIJEVOZNICA KORISNIKA ZRAČNE LUKE

- (410) Komisija tvrdi da se Zračna luka u svojim finansijskim odnosima sa zračnim prijevoznicima korisnicima Zračne luke ponijela kao razuman subjekt u tržišnom gospodarstvu. Različite prilagodbe cijena i ugovor o marketinškim uslugama s društвом AMS ne predstavljaju državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a,

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Subvencije za ulaganje koje je Francuska stavila na raspolažanje Zračnoj luci Marseille Provence u iznosu od 12,337 milijuna EUR državne su potpore spojive s unutarnjim tržištem u skladu s člankom 107. stavkom 3. točkom (c) UFEU-a.

Pristojba zračne luke u korist Zračne luke, transakcije između Zračne luke i CCIMP-a, smanjene naknade u korist zračnih prijevoznika korisnika Zračne luke i ugovor o marketinškim uslugama u korist društva AMS koje je provela Francuska ne predstavljaju potporu u smislu članka 107. stavak 1. UFEU-a.

Članak 2.

Ova je Odluka upućena Republici Francuskoj.

Sastavljeno u Bruxellesu 20. veljače 2014.

Za Komisiju
Joaquín ALMUNIA
Potpredsjednik

ODLUKA KOMISIJE (EU) 2016/1699**od 11. siječnja 2016.****o programu državnih potpora u pogledu izuzeća od oporezivanja viška dobiti SA.37667 (2015/C)
(ex 2015/NN) koji je provela Belgija***(priopćeno pod brojem dokumenta C(2015) 9837)***(Vjerodostojni su samo tekstovi na francuskom i nizozemskom jeziku)****(Tekst značajan za EGP)**

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 108. stavak 2. prvi podstavak,

uzimajući u obzir Sporazum o europskom gospodarskom prostoru, a posebno njegov članak 62. stavak 1. točku (a),

nakon poziva zainteresiranim stranama da dostave svoje primjedbe, u skladu s navedenim člancima ⁽¹⁾ i uvida u te primjedbe,

budući da:

1. POSTUPAK

- (1) Dopisom od 19. prosinca 2013. Komisija je od Belgije zatražila da joj dostavi podatke o „sustavu prethodnih poreznih mišljenja o višku dobiti” („izuzeće od oporezivanja viška dobiti” ili „predmetni sustav”), koji se temelji na članku 185. stavku 2. točki (b) „Zakona o porezu na dobit iz 1992.” (*Code des impôts sur les revenus 1992*, „ZPD iz 1992.”). Komisija je zatražila i popis prethodnih mišljenja o primjeni sustava izuzeća od oporezivanja viška dobiti.
- (2) Dopisom od 21. siječnja 2014. Belgija je odgovorila na pitanja navedena u Komisijinu zahtjevu za podatke. Belgija međutim nije proslijedila taj traženi popis prethodnih poreznih mišljenja, s objašnjenjem da će dostava takvog popisa zahtijevati više vremena.
- (3) Komisija je 21. veljače 2014. poslala popratna pitanja te je ponovno dostavila svoj zahtjev u pogledu popisa prethodnih poreznih mišljenja. Kada je riječ o mišljenjima izdanima 2004., 2007., 2010. i 2013. u pogledu predmetnog sustava, zatražila je i da joj dostavi cijeli tekst mišljenja te pripadajuće zahtjeve za mišljenja, priloge i, po potrebi, sve naknadne dopise koji se odnose na te zahtjeve.
- (4) Belgija je 18. ožujka 2014. odgovorila na popratna pitanja Komisije te joj je proslijedila tražena prethodna porezna mišljenja, uključujući zahtjeve, priloge i naknadne dopise povezane s donošenjem tih mišljenja.
- (5) Dopisom od 28. srpnja 2014. Komisija je iznijela da bi izuzeće od oporezivanja viška dobiti moglo predstavljati državnu potporu nespojivu s unutarnjim tržištem. Tražila je i dodatne podatke o nekoliko određenih mišljenja. Dopisima od 1. rujna i 4. studenoga 2014. Belgija je odgovorila na zahtjev od 28. srpnja 2014.
- (6) Sastanak službi Komisije i belgijskih tijela održan je 25. rujna 2014.

⁽¹⁾ SL C 188, 5.6.2015., str. 24.

- (7) Dopisom od 3. veljače 2015. Komisija je obavijestila Belgiju da je odlučila pokrenuti formalni istražni postupak predviđen člankom 108. stavkom 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije („UFEU”) u pogledu izuzeća od oporezivanja viška dobiti.
- (8) Nakon podnošenja zahtjeva za odgodu roka Belgija je 29. svibnja 2015. iznijela svoje primjedbe o odluci o pokretanju postupka.
- (9) Odluka o pokretanju formalnog istražnog postupka („odluka o pokretanju postupka“) objavljena je 5. lipnja 2015. u *Službenom listu Europske unije*⁽²⁾. U toj je odluci Komisija pozvala zainteresirane strane da podnesu svoje primjedbe o predmetnoj mjeri.
- (10) Zainteresirane su strane 1. i 2. srpnja 2015. iznijele svoje primjedbe o odluci o pokretanju postupka, koje su prosljedene belgijskim tijelima. Belgija je 14. rujna 2015. obavijestila Komisiju da ne namjerava komentirati primjedbe.
- (11) Dopisom od 16. rujna 2015. Komisija je od Belgije zatražila da potkrijepi određene argumente iznesene u svojim pisanim primjedbama od 29. svibnja 2015. o odluci o pokretanju postupka. Belgija je na taj zahtjev odgovorila dopisom od 16. listopada 2015.
- (12) Sastanci službi Komisije i belgijskih tijela održani su 20. listopada i 7. prosinca 2015.

2. OPIS PREDMETNOG SUSTAVA

2.1. Sustav izuzeća od oporezivanja viška dobiti

- (13) Sustav izuzeća od oporezivanja viška dobiti omogućuje rezidentnim belgijskim društвima koja su dio multinacionalne grupe i belgijskih stalnih poslovnih jedinica inozemnih rezidentnih društava koja su dio multinacionalne grupe („belgijski subjekti grupe“) da smanje svoju oporezivu osnovicу u Belgiji tako da stvarno zabilježene dobiti umanje za „višak dobiti“. Taj se višak dobiti utvrđuje procjenom prosječne hipotetske dobiti koju bi neovisno poduzeće⁽³⁾ koje obavlja slične djelatnosti moglo ostvariti u sličnim okolnostima te se taj iznos odbija od dobiti koju je belgijski subjekt predmetne grupe stvarno zabilježio. Kako bi bilo moguće ostvariti izuzeće od oporezivanja viška dobiti, „Služba za donošenje prethodnih poreznih mišljenja“ treba donijeti prethodno porezno mišljenje.
- (14) Prema mišljenju belgijskih tijela⁽⁴⁾, izuzeće od oporezivanja viška dobiti opravdano je nastojanjem da se osigura oporezivanje jedino dobiti nepristrane transakcije belgijskog subjekta grupe te da mu se omogući da od svoje porezne osnovice izuzme od oporezivanja zabilježeni višak dobiti koji premašuje navedenu dobit nepristrane transakcije, što odgovara sinergiji, ekonomiji razmjera ili drugim prednostima koje proizlaze iz njegova sudjelovanja u multinacionalnoj grupi, a koje ne bi imalo slično neovisno poduzeće.
- (15) Prema mišljenju belgijskih tijela⁽⁵⁾, iznos viška dobiti koji je izuzet od oporezivanja na temelju sustava izuzeća od oporezivanja određuje se pristupom u dvije faze:
- kao prvo, cijene nepristrane transakcije koje se primjenjuju na transakcije između belgijskog subjekta grupe i društava s kojima je povezan utvrđuju se na temelju izvještaja o transfernim cijenama koje dostavlja porezni obveznik. Budуći da se belgijski subjekt grupe smatra „središnjim poduzetnikom“ u okviru tog odnosa, njemu se pripisuje rezidualna dobit proizašla iz tih transakcija.

⁽²⁾ idjeti bilješku 1.

⁽³⁾ Vidjeti točku 30. primjedaba Belgije od 29. svibnja 2015. u pogledu odluke o pokretanju postupka, u kojoj je pojam „neovisan“ opisan kao onaj koji ne pripada multinacionalnoj grupi povezanih društava.

⁽⁴⁾ Vidjeti, posebno, primjedbe Belgije od 29. svibnja 2015. u pogledu odluke o pokretanju postupka, točke 39. i 40.

⁽⁵⁾ Vidjeti primjedbe Belgije od 29. svibnja 2015. u pogledu odluke o pokretanju postupka, točka 30.

— kao drugo, prema mišljenju Belgije, rezidualna dobit ne treba se smatrati dobiti nepristrane transakcije belgijskog subjekta grupe jer može premašivati dobit koju bi slično neovisno poduzeće moglo ostvariti u okolnostima koje su usporedive s okolnostima u kojima posluje subjekt koji nije dio multinacionalne grupe. Prema tome, ti se „viškovi dobiti” utvrđuju na temelju drugog izvještaja koji dostavlja porezni obveznik u okviru svojeg zahtjeva za prethodno porezno mišljenje koji podnosi u okviru predmetnog sustava, te se izuzimaju od oporezivanja,

- (16) Belgija tvrdi da se u izvještajima podnesenima tijekom te dvije faze primjenjuju najprimjerene metode utvrđivanja transfernih cijena OECD-a. U praksi, dostavljene informacije ukazuju na to da je metoda upotrijebljena u drugoj fazi metode transakcijske neto marže („MTMN”). MTMN se u tim okolnostima upotrebljava za približno određivanje profitabilnosti subjekta koji je dio multinacionalne grupe uspoređujući njegovu profitabilnost s dobiti sličnih neovisnih (samostalnih) poduzeća ⁽⁶⁾ koja obavljaju slične djelatnosti. S pomoću MTMN-a moguće je procijeniti dobit koju bi neovisna poduzeća mogla ostvariti od neke djelatnosti, na primjer od prodaje dobara, tako da se na primjerenu osnovicu poput troškova, prometa ili ulaganja u trajna sredstva (ovisno o obavljanim djelatnostima, preuzetim rizicima i upotrijebljenoj imovini) primjeni stopa dobiti („pokazatelj razine dobiti”) koja odražava stopu dobiti koju su na temelju te osnovice zabilježila slična neovisna poduzeća.
- (17) S pomoću MTMN-a moguće je izračunati prosječnu hipotetsku dobit belgijskog subjekta grupe na temelju studije kojom se taj subjekt uspoređuje sa sličnim samostalnim poduzećima ⁽⁷⁾. Prosječna hipotetska dobit utvrđuje se kao vrijednost unutar interkvartilnog raspona pokazatelja razine dobiti koji je odabran za sva slična samostalna poduzeća ⁽⁸⁾, čiji se projek izračunava za određeno razdoblje (uobičajeno za pet godina). Belgija smatra da je ta prosječna hipotetska dobit ona dobit koju je belgijski subjekt grupe mogao ostvariti da je bio neovisno poduzeće, a ne dio multinacionalne grupe. Za potrebe ove Odluke dobit se označuje pojmom „uskladena dobit nepristrane transakcije”.
- (18) Iznos viška dobiti koji se izuzima od oporezivanja potom se izračunava kao razlika između dobiti nepristrane transakcije koja je procijenjena u pogledu belgijskog subjekta grupe nakon prve faze (projek izračunat za predviđeno razdoblje) i „uskladene dobiti nepristrane transakcije” koja je dobivena u drugoj fazi (jednako tako projek izračunat za isto predviđeno razdoblje). Ova je razlika izražena stopom izuzeća dobiti prije oporezivanja (EBIT ⁽⁹⁾ ili PBT ⁽¹⁰⁾) kako bi se dobio prosječan postotak viška dobiti u promatranom razdoblju. Taj postotak predstavlja smanjenje porezne osnovice koja je prihvaćena i primjenjena na temelju predmetnog sustava na dobit koju je belgijski subjekt grupe stvarno ostvario u pet godina tijekom kojih je prethodno porezno mišljenje obvezujuće za belgijsku poreznu upravu.
- (19) Belgija tvrde da se očekivani poslovni rezultati subjekata na koje se primjenjuje predmetni sustav procjenjuju na temelju dobiti koju su stvarno zabilježili nakon tri godine. Ako je potrebno, dogovoren se postotak može zatim uskladiti tijekom te procjene. Međutim, ništa ne ukazuje na to da je takva procjena već dovela do dogovorenog uskladjenja postotka smanjenja u slučajevima koje je ispitivala Komisija.
- (20) Na temelju članka 185. stavka 2. ZPD-a iz 1992., prethodno je porezno mišljenje obvezno kako bi se moglo ostvariti izuzeće od oporezivanja viška dobiti. Tom se odredbom ograničava i izdavanje takvog mišljenja subjektima koji su dio multinacionalne grupe povezanih društava u kontekstu njihovih prekograničnih odnosa. Osim toga, prema belgijskom Zakonu od 24. prosinca 2002. ⁽¹¹⁾, prethodna se porezna mišljenja mogu izdavati samo u novim okolnostima ⁽¹²⁾.
- (21) Budući da je prethodno porezno mišljenje nužno za ostvarivanje izuzeća od oporezivanja viška dobiti i da se takvo mišljenje može izdati samo za dobit koja proizlazi iz nove okolnosti, prednost koju multinacionalna grupa može stići predmetnim sustavom podredna je premještanju ili povećanju njezinih djelatnosti u Belgiji te je razmjerna važnosti novih djelatnosti i novih dobiti ostvarenih u zemlji. Prethodna porezna mišljenja izdana

⁽⁶⁾ Vidjeti glosar Smjernica OECD-a o transfernim cijenama: „Dva su poduzetnika neovisna jedan o drugome ako nisu povezani.”

⁽⁷⁾ U određenim slučajevima Komisija primjećuje da subjekti koji su odabrani kao usporedivi za potrebe komparativne studije nisu samostalna poduzeća koja se smatraju sličnim, nego holding društva ili društva majke koja se smatraju sličnim, odnosno konsolidirana grupa, odabrana na temelju konsolidiranih podataka.

⁽⁸⁾ Prinos od prodaje pokazatelj je razine dobiti koji se najčešće upotrebljava za određivanje porezne osnovice belgijskog subjekta grupe.

⁽⁹⁾ Earnings Before Interest and taxes (EBIT), odnosno dobit prije oporezivanja i kamata.

⁽¹⁰⁾ Profit before tax, odnosno dobit prije oporezivanja.

⁽¹¹⁾ Zakon od 24. prosinca 2002. o izmjeni sustava društava u pogledu poreza na dohodak i uspostavi sustava prethodnih poreznih mišljenja, službeni list *Moniteur Belge* br. 410, drugo izdanje, 31. prosinca 2002., str. 58817.

⁽¹²⁾ Vidjeti uvodne izjave 44. i 45.

u okviru predmetnog sustava koja je ispitala Komisija odnose se redom na promjene organizacijske strukture multinacionalne grupe. U tim okolnostima, ključnim elementima opisani u zahtjevima za prethodno porezno mišljenje naglašava se planirano premještanje djelatnosti u Belgiju, nova ulaganja koja će biti provedena i otvaranje radnih mjesto u zemlji.

- (22) Ukratko, belgijski subjekti grupe koji su dobili prethodno porezno mišljenje u okviru predmetnog sustava mogu na temelju članka 185. stavka 2. točke (b) ZPD-a iz 1992. proaktivno uskladiti na nižu vrijednost svoju osnovicu poreza na dobit trgovackih društava, tako što će odbiti navodne „viškove dobiti“ od stvarno zabilježene dobiti. Belgijska tijela smatraju da te viškove dobiti ne treba pripisati belgijskom subjektu grupe te bi ih stoga trebalo isključiti iz svoje porezne osnovice u Belgiji kako je utvrđeno člankom 185. stavkom 2. točkom (b) ZPD-a iz 1992. Posljedično, belgijskom subjektu grupe koji ostvaruje izuzeće od oporezivanja viškova dobiti oporezuje se iznos koji odgovara razlici dobiti koju je stvarno zabilježilo i „viškova dobiti“.

2.2. Primjenjivi zakonski i podzakonski okvir

2.2.1. Oporezivanje prihoda u okviru sustava poreza na dobit trgovackih društava u Belgiji

- (23) Pravila oporezivanja dohotka primjenjiva u Belgiji utvrđena su ZPD-om iz 1992. U članku 1. utvrđene su četiri kategorije poreza na dohodak koje obuhvaćaju porez na osobni dohodak (glava II.: članci 3. do 178.), rezidentna društva (glava III.: članci 179. do 219.), druge pravne osobe (glava IV.: članci 220. do 226.) i nerezidentne porezne obveznike: fizičke osobe, poduzeća i druge pravne osobe (glava V.: članci 227. do 248/3.).
- (24) U članku 183. ZPD-a iz 1992. utvrđeno je da su prihodi koji podliježu oporezivanju na temelju glave III. (rezidentna društva) istovrsni prihodima koji podliježu oporezivanju na temelju glave II. (pravne osobe) te da se porezna osnovica utvrđuje u skladu s pravilima koja se primjenjuju na dobiti. U članku 24. ZPD-a iz 1992. utvrđeno je da oporezivi prihodi industrijskih, trgovackih i poljoprivrednih poduzeća obuhvaćaju sve prihode koji proizlaze od poduzetničkih djelatnosti, poput dobiti od „svih radnji koje obavljaju subjekti tih poduzeća ili putem njih“ te „povećanja vrijednosti elemenata imovine [...] i smanjenja vrijednosti elemenata obveza [...] ako su ti dobitci ili gubitci ostvareni ili iskazani u računima ili godišnjim izvještajima“.
- (25) U članku 185. stavku 1. ZPD-a iz 1992. utvrđeno je da, u pogledu društava, ukupan iznos dobiti prije podjele podliježe oporezivanju. U vezi s člancima 1., 24. i 183. ZPD-a iz 1992. ta odredba znači da oporeziva dobit na temelju belgijskog poreznog prava mora obuhvatiti, barem kao polazni podatak i neovisno o eventualnim naknadnim uskladišnjima naviše ili naniže, ukupan iznos dobiti zabilježenih u računima poreznog obveznika.
- (26) Naime, osnovica belgijskog poreza na dohodak utvrđuje se na temelju dobiti koje su stvarno zabilježene u računima poreznog obveznika kao polazni podatak. Naknadno se može primijeniti određeni broj uskladišnja na višu vrijednost (poput porezno nepriznatih rashoda) ili na nižu vrijednost (poput djelomičnog izuzeća od oporezivanja određenih isplaćenih dividendi, odbitka prenesenih gubitaka i poreznih poticaja) kako bi se utvrdila porezna osnovica. Za svaku od tih radnji porezni obveznici moraju poreznoj upravi dostaviti podatke putem svojih poreznih prijava (obrazac 275.1) te moći dostaviti dokumente kojima se opravdavaju takva uskladišnja.
- (27) Kada je belgijskim poreznim pravom predviđeno trajno izuzeće od oporezivanja dijela stvarno zabilježene dobiti u računima poreznog obveznika poput rezerve, moguće je provesti uskladišvanje pri prvom izračunu porezne osnovice „uvećanjem početnog stanja rezervi“.
- (28) Prema tome, iako porezna osnovica ne odgovara uvijek nužno neto dobiti stvarno zabilježenoj u godišnjim izvještajima poreznog obveznika, uvezši u obzir uskladišnja te osnovice u porezne svrhe, utvrđivanje osnovice

treba se u svakom slučaju temeljiti na brojkama koje su stvarno zabilježene u računima kao polazni podatak. Utvrđivanje porezne osnovice započinje, na primjer, izračunom neto povećanja ili smanjenja oporezivih rezervi (dobiti/gubitaka u poslovnoj godini, prenesene dobiti/gubitaka i drugih dobiti raspoređenih u rezervu) tijekom porezne godine. U slučajevima koji su opravdani primjenom odredaba belgijskog poreznog prava ili nakon poreznog nadzora, brojke zabilježene u računima poreznog obveznika ili brojke navedene u njegovoj poreznoj prijavi mogu biti predmet uskladištanja ili ispravaka.

2.2.2. Zakon od 21. lipnja 2004. o izmjeni ZPD-a iz 1992.

- (29) Zakonom od 21. lipnja 2004. ⁽¹³⁾ Belgija je uvela nove porezne odredbe o prekograničnim transakcijama povezanih subjekata unutar multinacionalne grupe. Članku 185. ZPD-a iz 1992. dodan je drugi stavak kako bi se u belgijsko porezno pravo prenijelo međunarodno prihvaćeno načelo „nepristrane transakcije” u svrhu utvrđivanja transferrnih cijena ⁽¹⁴⁾. U članku 185. stavku 2. ZPD-a iz 1992. propisano je sljedeće:

„[...], u pogledu dvaju društava koja su dio multinacionalne grupe povezanih društava kada je riječ o njihovim uzajamnim prekograničnim odnosima:

- (a) kada su dva društva u svojim poslovnim ili financijskim odnosima povezana ugovorenim ili nametnutim uvjetima koji se razlikuju od uvjeta koje bi ugovorila neovisna društva, dobiti koje bi jedno od društava ostvarilo bez tih uvjeta, ali ih nije ostvarilo zbog tih uvjeta, mogu biti uključene u dobiti tog društva;
- (b) kada su u dobiti jednog društva navedene dobiti koje su navedene u dobiti drugog društva te su tako uključene dobiti koje bi to drugo društvo ostvarilo da su uvjeti ugovorenii između oba društva bili uvjeti koje bi ugovorila dva neovisna društva, tada se dobiti prvog društva uskladjuju na primjeren način.

Podstavak 1. primjenjuje se prethodnim poreznim mišljenjem ne dovodeći u pitanje primjenu Konvenciju o ukidanju dvostrukog oporezivanja.”

- (30) Iako je članak 185. stavak 2. ZPD-a iz 1992. drukčije sročen, sličan je članku 9. predloška porezne konvencije OECD-a u pogledu dohotka i kapitala, koji predstavlja pravnu osnovu za uskladištanja transferrnih cijena u većini bilateralnih ugovora sklopljenih između dvaju jurisdikcija kako bi se spriječilo dvostruko oporezivanje dohodaka koje ostvaruje rezident u jednoj od predmetnih jurisdikcija („ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja”).

- (31) U skladu s posljednjim podstavkom članka 185. stavka 2. ZPD-a iz 1992., uskladištanje na višu vrijednost iz točke (a) i uskladištanje na nižu vrijednost iz točke (b) predmet su postupka obveznog prethodnog odobrenja iz kojeg proizlazi prethodno porezno mišljenje. Slučajevi u kojima uskladištanje proizlazi iz primjene Konvencije o ukidanju dvostrukog oporezivanja u vezi s uskladištanjem dobiti povezanih poduzeća („Arbitražna konvencija EU-a”) ⁽¹⁵⁾ ili ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja jedine su iznimke od tog pravila.

- (32) Zakonom od 21. lipnja 2004. jednako je tako izmijenjen članak 235. stavak 2. ZPD-a iz 1992. kako bi se pravila o utvrđivanju transferrnih cijena iz članka 185. stavka 2. ZPD-a iz 1992. primjenjivala i na stalne belgijske poslovne jedinice nerezidentnih društava.

⁽¹³⁾ Zakon od 21. lipnja 2004. o izmjeni Zakona o porezu na dohodak iz 1992. i Zakona od 24. prosinca 2002. o izmjeni sustava društava u pogledu poreza na dohodak i uspostavi sustava prethodnih poreznih mišljenja, objavljen u službenom listu Moniteur belge od 9. srpnja 2004. http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi/article_body.pl?language=fr&caller=summary&pub_date=04-07-09&numac=2004003278. Zakon je stupio na snagu 19. srpnja 2004.

⁽¹⁴⁾ Vidjeti odjeljak 2.3.2.

⁽¹⁵⁾ SL L 225, 20.8.1990., str. 10.

2.2.3. Obrazloženje Zakona od 21. lipnja 2004. i smjernice koje sadržava

2.2.3.1. Obrazloženje Zakona od 21. lipnja 2004.

- (33) U obrazloženju Zakona od 21. lipnja 2004. („obrazloženje“) navedene su smjernice o cilju i primjeni članka 185. stavka 2. ZPD-a iz 1992. ⁽¹⁶⁾. Na temelju obrazloženja, članak 185. stavak 2. ZPD-a iz 1992. „temelji se na odredbi članka 9. predloška porezne konvencije OECD-a u pogledu dohotka i kapitala“ ⁽¹⁷⁾. U obrazloženju je, među ostalim, navedeno da se „predloženom odredbom omogućuje usklađivanje belgijskog zakonodavstvu s međunarodno prihvaćenom normom“ ⁽¹⁸⁾. Istačje se vrlo snažna povezanost između računovodstvenog i poreznog prava, zbog koje je potrebno da se odstupanje od računovodstvenog prava u porezne svrhe temelji na izričitoj pravnoj osnovi. Stoga se smatralo da je potrebna kodifikacija načela nepristrane transakcije belgijskim Zakonom o porezu na dohodak kako bi se omogućila usklađivanja transfernih cijena koja se zahtijevaju međunarodnim normama, ali kojima se odstupa od računovodstvenog prava.
- (34) U pogledu usklađivanja na nižu vrijednost iz članka 185. stavka 2. točke (b) ZPD-a iz 1992., u obrazloženju je objašnjeno da je cilj te odredbe „izbjegći ili ukinuti (moguće) dvostruko oporezivanje“. Nadalje je navedeno da se to usklađivanje provodi samo ako je Služba za donošenje prethodnih poreznih mišljenja ocijenila da je primarno usklađivanje opravdano u pogledu njegova načela i iznosa.
- (35) Obrazloženje sadržava i smjernice o tome što treba smatrati multinacionalnom grupom povezanih društava i zadaćom Službe za donošenje prethodnih poreznih mišljenja. Osobito je obrazloženo da Služba za donošenje prethodnih poreznih mišljenja treba pri određivanju porezne osnovice odlučiti o upotrijebljenoj metodologiji, preuzetim funkcijama i rizicima te o upotrijebljenoj imovini.

2.2.3.2. Upravna okružnica od 4. srpnja 2006.

- (36) Dana 4. srpnja 2006. objavljena je upravna okružnica sa smjernicama o primjeni članka 185. stavka 2. ZPD-a iz 1992. („okružnica“) u pogledu usklađivanja transfernih cijena na višu vrijednost i usklađivanja transfernih cijena na nižu vrijednost ⁽¹⁹⁾. Okružnicom su potvrđene definicije utvrđene u obrazloženju u pogledu subjekata koji su dio multinacionalne grupe i prekograničnih transakcija iz članka 185. stavka 2. ZPD-a iz 1992. U njoj su opisane i uloga, odgovornosti i nadležnosti Službe za donošenje prethodnih poreznih mišljenja.
- (37) Okružnicom se upućuje na obveznu intervenciju Službe za donošenje prethodnih poreznih mišljenja u pogledu usklađivanja na nižu vrijednost te na samostalnost koju ova Služba ima pri utvrđivanju uvjeta za svaki pojedini slučaj, a koja bi trebala pridonijeti većoj učinkovitosti i sigurnosti kada je riječ o poreznim obveznicima te poboljšati ulagačko ozračje u Belgiji.
- (38) U okružnici je potvrđeno da će u svrhu izračuna porezne osnovice biti provedeno primjereni usklađivanje dobiti na nižu vrijednost na temelju članka 185. stavka 2. točke (b) ZPD-a iz 1992. u obliku „povećanja početnog stanja rezervi“ u poreznoj prijavi poduzeća (obrazac 275.1) ⁽²⁰⁾. Kada je riječ o pojmu „primjereni“ koji je upotrijebljen u članku 185. stavku 2. točki (b) ZPD-a iz 1992. u pogledu usklađivanja na nižu vrijednost, u okružnici je istaknuto da neće biti korelativnog usklađivanja na nižu vrijednost ⁽²¹⁾ ako je primarno usklađivanje na višu vrijednost koje je provelo drugo nadležno tijelo prekomjerno. U njoj je opisan i način na koji treba bilježiti usklađivanja transfernih cijena u poreznim računima predmetnog belgijskog društva. Nапослјетку, okružnicom se podsjeća da se članak 185. stavak 2. ZPD-a iz 1992. primjenjuje od 19. srpnja 2004.

⁽¹⁶⁾ DOC 51, 1079/001; Zastupnički dom Belgije, 30. travnja 2004.: <http://www.lachambre.be/FLWB/pdf/51/1079/51K1079001.pdf>.

⁽¹⁷⁾ Ispitivanje svakog pojedinog članka, članak 2.: „Pojam načela nepristrane transakcije uveden je u porezno zakonodavstvo dodavanjem drugog stavka članku 185. ZPD-a iz 1992. Temelji se na odredbi članka 9. predloška porezne konvencije OECD-a u pogledu dohotka i kapitala.“

⁽¹⁸⁾ idem „Predloženom se odredbom omogućuje usklađivanje belgijskog zakonodavstva s međunarodno prihvaćenom normom.“

⁽¹⁹⁾ Okružnica br. Ci.RH.421/569.019 (AOIF 25/2006) od 4. srpnja 2007.

⁽²⁰⁾ Vidjeti uvodnu izjavu 27.

⁽²¹⁾ U glosaru Smjernica OECD-a o transfernim cijenama korelativno usklađivanje definirano je kako slijedi: „Usklađivanje dospjelog poreza povezanog poduzeća koje ima poslovni nastan u drugoj državi, a koje je provela njezina porezna uprava radi uvažavanja primarnog usklađivanja koje je provela porezna uprava prve države radi dosljedne raspodjele dobiti među dvjema državama“.

2.2.3.3. Odgovori ministra financija na parlamentarna pitanja o izuzeću od oporezivanja viškova dobiti

- (39) U odgovoru na parlamentarno pitanje postavljeno 2005. (22), tadašnji je ministar financija potvrdio da dobit koju je stvarno zabilježio belgijski subjekt grupe koja premašuje dobit nepristrane transakcije ne treba biti oporezovana u Belgiji te da nije na belgijskim poreznim tijelima da određuju koji su to drugi inozemni subjekti grupe koji svojoj poreznoj osnovici trebaju pridodati te viškove dobiti.
- (40) Parlamentarnim pitanjem iz 2007. o prethodnim poreznim mišljenjima i međunarodnoj poreznoj utaji (23) upućuje se na povezanost između točaka (a) i (b) članka 185. stavka 2. ZPD-a iz 1992., s jedne strane, te odgovarajućih stavaka 1. i 2. članka 9. predloška porezne konvencije OECD-a u pogledu dohotka i kapitala, s druge strane. Zastupnik koji je postavio pitanje napomenuo je da je većina ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja koje je sklopila Belgija sadržavala samo jednu odredbu o uskladišnjima transfernih cijena na višu vrijednost. U ugovorima sa samo jednom odredbom o uskladišnjima transfernih cijena na nižu vrijednost, uskladišnjivanje na nižu vrijednost koje su provela belgijska tijela uvijek predstavlja reakciju na uskladišnjivanje na višu vrijednost koje je provela druga država ugovornica. Zastupnik je napomenuo i da su malobrojni porezni obveznici zatražili prethodno porezno mišljenje o uskladišnjivanju transfernih cijena na višu vrijednost, iako se, s pravnog gledišta, obveza primjenjuje i na taj tip uskladišnjavanja. Naposljetu, zastupnik je pitao bi li Belgija izvršila jednostrano uskladišnjivanje na nižu vrijednost pod uvjetom da predmetna inozemna država prilagodi svoje primarno uskladišnjivanje ili da bude obaviještena o belgijskom uskladišnjivanju na nižu vrijednost.
- (41) Tadašnji je ministar financija odgovorio da su do tada, naime, bili za primljeni jedino zahtjevi za uskladišnjivanje na nižu vrijednost. Osim toga, ministar je tvrdio da Belgija nije bila dužna navesti državu kojoj je trebalo pripisati viškove dobiti te da je stoga bilo nemoguće utvrditi državu s kojom bi se trebale razmijeniti informacije o belgijskom uskladišnjivanju na nižu vrijednost.
- (42) U siječnju 2015., nakon što su u tisku objavljena otkrića povezana s predmetom „LuxLeaks”, ministru financija ponovno je upućeno više parlamentarnih pitanja o razmjeni informacija između poreznih uprava ili o njihovom izostanku, o promidžbi sustava izuzeća od oporezivanja viška dobiti pod sloganom „Only in Belgium” i mogućnostima ponuđenima multinacionalnim grupama da smanje dospjeli iznos poreza na dobit trgovачkih društava zahvaljujući prethodnim poreznim mišljenjima (24). Ministar financija naveo je da je u prethodnim poreznim mišljenjima o izuzeću od oporezivanja viška dobiti Služba za donošenje prethodnih poreznih mišljenja samo primjenjivala načelo nepristrane transakcije te je potvrdio odgovor ministra financija iz 2007. o razmjeni informacija.

2.2.4. Zakon od 24. prosinca 2002. o uspostavi sustava prethodnih poreznih mišljenja

- (43) Na temelju Zakona od 24. prosinca 2002. ministar financija može odlučivati putem prethodnih poreznih mišljenja o bilo kojem zahtjevu za provedbu odredaba poreznog prava (25).
- (44) U članku 20. tog Zakona definirano je prethodno porezno mišljenje te je utvrđeno načelo prema kojem takvo porezno mišljenje ne može dovesti do smanjenja iznosa poreza ili do izuzimanja poreznog obveznika od njegova plaćanja.

„Prethodno porezno mišljenje treba smatrati pravnim aktom kojim Savezna javna služba za financije (Service public fédéral Finances) određuje u skladu s važećim odredbama kako će se zakon primjenjivati na neki slučaj ili određenu transakciju koja još nije imala poreznih posljedica.

Prethodno porezno mišljenje ne može dovesti do izuzeća ili ublažavanja oporezivanja“.

- (45) U članku 22. Zakona utvrđene su okolnosti u kojima se prethodno porezno mišljenje ne može donijeti, na primjer, kada se zahtjev odnosi na jednake slučajeve ili transakcije koji su već imali poreznih posljedica. U članku 23. Zakona utvrđeno je načelo prema kojem prethodna porezna mišljenja ubuduće obvezuju poreznu upravu te okolnosti u kojima prethodno porezno mišljenje ne obvezuje poreznu upravu. To je slučaj kada se pokaže da prethodno porezno mišljenje nije u skladu s odredbama Ugovorâ, prava Unije ili međunarodnog prava.

⁽²²⁾ Zapisnik sa sastanka Povjerenstva za financije i proračun od 13. travnja 2005., CRABV 51 COM 559 – 19.

⁽²³⁾ Zapisnik sa sastanka Povjerenstva za financije i proračun od 11. travnja 2007., CRABV 51 COM 1271 – 06.

⁽²⁴⁾ Zapisnik sa sastanka Povjerenstva za financije i proračun od 6. siječnja 2015., CRABV 54 COM 043 – 02.

⁽²⁵⁾ Vidjeti bilješku 11.

- (46) Zakonom od 21. lipnja 2004. izmijenjen je Zakon od 24. prosinca 2002. o uspostavi sustava prethodnog poreznog mišljenja koji podrazumijeva osnivanje samostalnog tijela unutar belgijske uprave zaduženog za izdavanje tih prethodnih poreznih mišljenja⁽²⁶⁾. Na temelju Zakona od 21. lipnja 2004. Služba za donošenje prethodnih poreznih mišljenja osnovana je Kraljevskim dekretom od 23. kolovoza 2004. unutar Ministarstva finansija te je nadležna za izdavanje prethodnih poreznih mišljenja („Savezna javna služba za financije“). Služba za donošenje prethodnih poreznih mišljenja objavljuje godišnje izvješće o svojim aktivnostima.

2.3. Opis uputa OECD-a o transfernim cijenama

2.3.1. Predložak porezne konvencije OECD-a i Smjernice OECD-a o transfernim cijenama

- (47) Organizacija za gospodarsku suradnju i razvoj („OECD“) daje svojim državama članicama upute o oporezivanju. Upute OECD-a o transfernim cijenama navedene su u predlošku porezne konvencije OECD-a i u Smjernicama OECD-a o transfernim cijenama za multinacionalna poduzeća i porezne uprave („Smjernice OECD-a o transfernim cijenama“)⁽²⁷⁾, koji su neobvezujući pravni instrumenti.
- (48) Budući da su predložak porezne konvencije i Smjernice OECD-a o transfernim cijenama neobvezujući, njima se porezne uprave država članica OECD-a samo potiču da ih slijede. Općenito, ta se dva instrumenta ipak uzimaju kao referentna točka i imaju određeni utjecaj na porezne prakse država članica OECD-a (a i država nečlanica). Osim toga, u brojnim državama članicama OECD-a ti su instrumenti stekli pravnu snagu zakona ili služe kao referenca za tumačenje ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i nacionalnog poreznog zakonodavstva⁽²⁸⁾. Ako u ovoj Odluci Komisija navodi predložak porezne konvencije i Smjernice OECD-a o transfernim cijenama, to je zato što su ti instrumenti proizašli iz stručnih rasprava unutar OECD-a te su u njima navedene pojedinosti o tehnikama kojima je moguće odgovoriti na zajedničke izazove.
- (49) Iz predloška porezne konvencije OECD-a i njegovog komentara proizlaze smjernice o tumačenju ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja. Iz Smjernica OECD-a o transfernim cijenama proizlaze smjernice poreznim upravama i multinacionalnim poduzećima o primjeni načela nepristrane transakcije u pogledu određivanja transfernih cijena⁽²⁹⁾. Transferne cijene znače fakturirane cijene poslovnih transakcija između različitih subjekata iste grupe poduzeća. Zbog međusobne povezanosti članovi multinacionalne grupe mogu u svojim odnosima unutar grupe, koji utječu na transferne cijene (a posljedično i na oporezive prihode), utvrditi posebne uvjete koji se razlikuju od uvjeta koji bi se primjenjivali da su članovi grupe postupali kao neovisna poduzeća⁽³⁰⁾. Tim se može omogućiti prijenos dobiti s jednog poreznog područja na drugo i potaknuti na pripisivanje što manje dobiti na područjima s većom poreznom stopom. Kako bi se ti slučajevi izbjegli, porezne uprave ne bi trebale odobravati transferne cijene među poduzećima iste grupe kojima se naknadju transakcije kao da su te cijene utvrđene pregovorima među neovisnim poduzećima u usporedivim uvjetima nepristrane transakcije⁽³¹⁾. To se naziva „načelom nepristrane transakcije“.
- (50) Primjena načela nepristrane transakcije temelji se, prema tome, na usporedbi kontroliranih uvjeta transakcija (unutar grupe) sa sličnim uvjetima transakcija među neovisnim poduzećima koje se provode u sličnim okolnostima, čime je osigurano da nikakva moguća razlika među uspoređenim slučajevima ne može znatno utjecati na analizirane uvjete (na primjer, cijenu ili maržu) ili da se mogu provesti pouzdani ispravci kako bi se otklonio utjecaj takvih razlika.

⁽²⁶⁾ Vidjeti bilješku 13.

⁽²⁷⁾ Smjernice OECD-a o transfernim cijenama za multinacionalna poduzeća i porezne uprave, OECD, srpanj 2010. Smjernice OECD-a o transfernim cijenama u izvornoj inačici od 27. lipnja 1995. donio je Odbor za porezna pitanja OECD-a. Smjernice iz 1995. znatno su ažurirane u srpnju 2010. Svako upućivanje u ovoj Odluci na Smjernice OECD-a o transfernim cijenama smatra se upućivanjem na Smjernice iz 2010.

⁽²⁸⁾ U Belgiji je načelo nepristrane transakcije uspostavljeno Zakonom o porezu na dobit trgovackih društava uvođenjem članka 185. stavka 2. ZPD-a iz 1992.

⁽²⁹⁾ Potiču se porezne uprave država članica OECD-a da slijede Smjernice OECD-a. Općenito, te se Smjernice OECD-a o transfernim cijenama ipak uzimaju kao referentna točka te znatno utječu na porezne prakse država članica OECD-a (a i država nečlanica).

⁽³⁰⁾ Vidjeti točku 6. predgovora Smjernicama OECD-a o transfernim cijenama.

⁽³¹⁾ Porezne uprave i zakonodavci svjesni su tog problema te je poreznim zakonodavstvom, općenito, omogućeno poreznim upravama da ispravljaju porezne prijave povezanih poduzeća koja netočno primjenjuju transferne cijene kako bi umanjile svoj oporezivi prihod zamjenskim cijenama koje odgovaraju pouzdanoj približnoj vrijednosti cijena koje su odobrila neovisna poduzeća pregovarajući u uvjetima nepristrane transakcije.

- (51) Predložak porezne konvencije kao i Smjernice OECD-a o transfernim cijenama temelje se na načelu koje su primijenile države članice OECD-a i, šire, prema kojem se različiti pravni subjekti cijele multinacionalne grupe smatraju različitim subjektima u pogledu poreza na dobit trgovackih društava („metoda različitog subjekta“). Iz te metode različitog subjekta proizlazi da se svakom pojedinom subjektu multinacionalne grupe oporezuju njegovi prihodi ⁽³²⁾. Metodu različitog subjekta odabrale su države članice OECD-a kao međunarodno načelo oporezivanja u svrhu točnog utvrđivanja porezne osnovice u svakoj državi i izbjegavanja dvostrukog oporezivanja, tako što će se izbjegći sporovi među poreznim upravama te promicati međunarodna trgovina i ulaganja.
- (52) U točki 1.10. Smjernica OECD-a o transfernim cijenama izričito se upućuje na ekonomiju razmjera i prednosti integracije (sinergije) kada je riječ o metodi različitog subjekta na kojoj se temelji načelo nepristrane transakcije:

„Neki smatraju da načelo nepristrane transakcije ima unutarnju pogrešku jer se metodom različitog subjekta na kojoj se temelji ne uzima uvijek u obzir ekonomija razmjera i interakcije među različitim djelatnostima koje proizlaze iz integriranja poduzeća. Ne postaje, međutim, opće prihvaćeni objektivni kriteriji za pripisivanje ekonomije razmjera ili koristi od integriranja različitim povezanim poduzećima.“

2.3.2. Načelo nepristrane transakcije

- (53) Priznatim se načelom nepristrane transakcije iz članka 9. predloška porezne konvencije OECD-a, na kojem se temelje ugovori o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja, obvezuju države članice OECD-a, među kojima je Belgija, a osim toga i države nečlanice. Fleksibilnost koja je predviđena sporazumom o transfernim cijenama može dovesti do premještanja porezne osnovice s jednog područja na drugo, a načelo nepristrane transakcije koje je priznato ugovorima o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja u službi je cilja kojim se vode ti ugovori, odnosno izbjegavanja dvostrukog oporezivanja i sprječavanja porezne utage.
- (54) U članku 9. predloška porezne konvencije OECD-a naveden je način postupanja pri usklađivanju porezne osnovice u pogledu transfernih cijena te se utvrđuje kada se takva usklađivanja trebaju provesti.

- U članka 9. stavku 1. utvrđuje se da država ugovornica može utvrditi poreznu osnovicu poreznog obveznika rezidenta na njezinu području ako smatra da su transferne cijene koje primjenjuje dovele do prenische porezne osnovice te dopušta toj državi da ga posljedično oporezuje. Ovo se naziva „primarnim usklađivanjem“, kojim porezna uprava revidira naviše oporezive dobiti koje je prijavio porezni obveznik ⁽³³⁾.
- Člankom 9. stavkom 2. određeno je da je potrebno izbjegći da dobiti koje je tako oporezovala država ugovornica provodeći primarno usklađivanje u skladu s člankom 9. stavkom 1. budu oporezovane i na razini povezanog poduzeća u drugoj državi ugovornici ⁽³⁴⁾. U tu se svrhu tu drugu državu ugovornicu obvezuje da smanji poreznu osnovicu tog povezanog poduzeća za iznos uskladene dobiti koju je nakon primarnog usklađivanja oporezovala prva država ugovornica ili da predviđi povrat već naplaćenih poreza. Takvo usklađivanje koje je izvršila druga država ugovornica, međutim, nije automatsko. Ako smatra da primarno usklađivanje nije bilo opravdano, zbog načela ili iznosa, može se suzdržati od provođenja takvog usklađivanja, a načelno će tako i postupiti ⁽³⁵⁾.

⁽³²⁾ Vidjeti točku 1.15. Smjernica OECD-a o transfernim cijenama.

⁽³³⁾ Članak 9. stavak 1. glasi kako slijedi: „Kada [...] su dva [povezana] poduzeća u svojim poslovnim ili financijskim odnosima povezana ugovorenim ili nametnutim uvjetima koji se razlikuju od uvjeta koje bi ugovorila neovisna poduzeća, dobiti koje bi jedno od poduzeća ostvarilo bez tih uvjeta, ali ih, zapravo, nije ostvarilo zbog tih uvjeta, mogu biti uključene u dobiti tog poduzeća i posljedično oporezovane“.

⁽³⁴⁾ Članak 9. stavak 2. glasi kako slijedi: „Kada država ugovornica uključi u dobiti poduzeća iz te države, i posljedično ih oporezuje, dobiti koje su poduzeću iz druge države ugovornice oporezovane u toj drugoj državi, i kada su tako uključene one dobiti koje bi poduzeće prve države ostvarilo da su uvjeti ugovoreni između oba poduzeća bili uvjeti koje bi ugovorila dva neovisna poduzeća, druga država provodi primjereno usklađivanje iznosa poreza koji je naplaćen na te dobiti. Pri određivanju tog usklađivanja, uzimaju se u obzir druge odredbe ove Konvencije, te se, prema potrebi, savjetuju nadležna tijela država ugovornica.“

⁽³⁵⁾ U slučaju neslaganja među predmetnim stranama u pogledu iznosa i naravi primjerenog usklađivanja, potrebno je pokrenuti postupak međusobnog dogovora iz članka 25. predloška porezne konvencije OECD-a, čak i ako ne postoji odredba poput one iz članka 9. stavka 2. Predmetna nadležna tijela obvezna su jedino učiniti sve što je u njihovoј moći, ali ne i postići rezultat, tako da problem dvostrukog oporezivanja ne mora biti riješen ako države ugovornice u poreznoj konvenciji nisu ugovorile odredbu o arbitraži.

Usklađivanje na nižu vrijednost koje je provela druga država ugovornica na temelju članka 9. stavka 2. naziva se „korelativnim usklađivanjem” te se njime, ako je odobreno, učinkovito sprječava dvostruko oporezivanje dobiti.

- (55) Smjernicama OECD-a o transferrim cijenama predviđeno je pet metoda za utvrđivanje približne vrijednosti cijena nepristrane transakcije i raspodjele dobiti među poduzećima iste grupe: i. metoda usporedive cijene na slobodnom tržištu; ii. metoda uvećanog troška; iii. metoda prodajne cijene; iv. metoda transakcijske neto marže (MTMN) i v. transakcijska metoda podjele dobiti. Smjernicama OECD-a o transferrim cijenama određuje se razlika između tradicionalnih metoda utemeljenih na transakcijama (prve tri metode) i transakcijskih metoda utemeljenih na dobiti (posljednje dvije metode). Multinacionalna su poduzeća i dalje slobodna primjenjivati metode utvrđivanja transferrnih cijena opisane u tim načelima pod uvjetom da se tim metodama dobiju transferne cijene prema načelu nepristrane transakcije ⁽³⁶⁾.
- (56) MTMN jedna je od „neizravnih metoda” za utvrđivanje približne vrijednosti cijena nepristrane transakcije transakcija i raspodjele dobiti među poduzećima iste grupe. Tom se metodom utvrđuje približna vrijednost dobiti prema načelu nepristrane transakcije za niz kontroliranih transakcija ili cjelinu neke aktivnosti, a ne za određenu transakciju.
- (57) Ako se primjenjuje MTMN, potrebno je odabrat stranu u kontroliranoj transakciji ili u nizu kontroliranih transakcija za koje je odabran i testiran pokazatelj neto dobiti ⁽³⁷⁾. Ovaj odabir treba biti u skladu s provedenom funkcionalnom analizom. Općenito, strana testirana u okviru studije koja se temelji na metodi MTMN jest strana na koju se metoda može primijeniti na najpouzdaniji način i za koju se mogu pronaći najpouzdaniji elementi usporedbe. U praksi će to od predmetnih dviju strana biti ona koja je, na temelju funkcionalne analize, manje složena, dok će rezidualna dobit ostvarena kontroliranim transakcijom ili nizom kontroliranih transakcija biti pripisana složenijoj strani ⁽³⁸⁾.
- (58) Metoda MTMN posljedično se često primjenjuje na slučajeve u kojima jedna od strana kontrolirane transakcije ili niza kontroliranih transakcija pruža sve složene i/ili jedinstvene doprinose povezane s transakcijom ili transakcijama, dok druga strana osigurava ustaljenije i/ili automatske funkcije i ne daje nikakav jedinstveni doprinos, kao što je slučaj, na primjer, distributera s ograničenim rizikom. Suprotno, mali su izgledi da metoda MTMN bude pouzdana ako svaka strana donosi vrijedne jedinstvene doprinose. U takvom slučaju, transakcijska metoda raspodjele dobiti smatra se najprimijerenijom metodom utvrđivanja transferrnih cijena ⁽³⁹⁾.

2.4. Korisnici osporavanog sustava

- (59) Sustav izuzeća od oporezivanja viška dobiti primjenjuje se od 2004. te je postupno postao još važniji. Prema informacijama koje je dostavila Belgija, broj poduzeća koja su bila korisnici osporavanog sustava od njegova uvođenja iznosi 55, u odnosu na ukupno 66 prethodnih poreznih mišljenja ⁽⁴⁰⁾. Belgijska su tijela navela da od uvođenja osporavanog sustava nikada nisu odbacila zahtjev za prethodnim poreznim mišljenjem na temelju kojega je moguće dobiti izuzeće od oporezivanja viška dobiti ⁽⁴¹⁾. Broj odobrenih prethodnih poreznih mišljenja godišnje, od uvođenja osporavanog sustava 2004., naveden je u tablici.

Broj prethodnih poreznih mišljenja na temelju kojih se odobrava izuzeće od oporezivanja viška dobiti od 2004.

Godina	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Broj predmeta	0	2	3	5	4	7	6	7	15	9	8

Izvor: belgijsko Ministarstvo financija, 31. svibnja 2014.

⁽³⁶⁾ U skladu s točkom 2.9. Smjernica OECD-a o transferrim cijenama: „Međutim, te druge metode ne mogu zamijeniti metode koje priznaje OECD ako su potonje primjerene okolnostima slučaja.”

⁽³⁷⁾ Pokazatelj neto dobiti definiran je u glosaru Smjernica OECD-a o transferrim cijenama kao „odnos neto dobiti i primjerene osnovice” (npr. troškova, prometa, imovine). Pokazatelji neto dobiti često se nazivaju i pokazateljima razine dobiti.

⁽³⁸⁾ Vidjeti točku 3.18. Smjernica OECD-a o transferrim cijenama.

⁽³⁹⁾ Vidjeti točku 2.59. Smjernica OECD-a o transferrim cijenama.

⁽⁴⁰⁾ Informacije ažurirane 31. svibnja 2015.

⁽⁴¹⁾ Vidjeti odgovor od 18. ožujka 2014. na pitanje 1. drugog zahtjeva za informacije Komisije: „Navodimo da nije doneseno nijedno negativno mišljenje.”

- (60) Belgija je dostavila ključne finansijske podatke za svih 66 prethodnih poreznih mišljenja s pomoću kojih je odobreno izuzeće od oporezivanja viška dobiti (za više detalja, vidjeti Prilog).
- (61) Slučajevi u kojima je odobreno izuzeće od oporezivanja viška dobiti moguće je ilustrirati primjerima iznesenima u uvodnim izjavama 62. do 64.
- (62) Prvi primjer: u svojem zahtjevu za prethodno porezno mišljenje poduzeće A iznosi namjeru da poveća kapacitete proizvodnje određenog proizvoda u svojoj belgijskoj tvornici i istodobno premjesti koordinacijsku funkciju (funkcija „središnjeg poduzetnika“) iz inozemnog društva kćeri u Belgiju. U zahtjevu je navedeno i da će poduzeće A u Belgiju premjestiti više radnih mjeseta u ekvivalentu punog radnog vremena(„ETP“). Iz prethodnog poreznog mišljenja proizlazi da nema poteškoća s dvostrukim oporezivanjem. U mišljenju je navedeno da činjenica da su računovodstvene dobiti u Belgiji veće nego dobiti nekog neovisnog društva povezana je osobito sa znanjem i iskustvom, prednostima u pogledu nabave, popisom kupaca itd. koje je grupa imala prije nego što je funkcija središnjeg poduzetnika prenesena u Belgiju. Međutim, u prethodnom poreznom mišljenju navedeno je da je grupa tu „nematerijalnu imovinu“ besplatno stavila na raspolaganje belgijskom subjektu grupe, što podrazumijeva da drugdje u grupi nema nikakvog drugog oporezivog prihoda te, stoga, ni rizika od dvostrukog oporezivanja. Zapravo, u prethodnom poreznom mišljenju (točka 48.) podsjeća se da „nije na belgijskim poreznim tijelima da određuju konto ‚dobiti‘ inozemnih poduzeća u kojima trebaju biti navedeni viškovi dobiti“.
- (63) Drugi primjer: u svojem zahtjevu za prethodno porezno mišljenje poduzeće B iznosi svoju namjeru ulaganja u širenje u Belgiji. Tvrdi da je za njega novo ulaganje povoljnije ako je subjekt grupe nego neovisno društvo. Sinergija na koju se upućuje u prethodnom poreznom mišljenju odnosi se na prednosti koje to poduzeće ostvaruje u Belgiji u obliku nižih troškova ulaganja povezanih s činjenicom da već ima pogon u Belgiji, nižih operativnih troškova povezanih s činjenicom da se opći troškovi tvornice mogu podijeliti na širi proizvodni pogon te pristupom jeftinoj energiji.
- (64) Treći primjer: u svojem zahtjevu za prethodno porezno mišljenje poduzeće C objašnjava svoju namjeru da svoje belgijsko društvo kći učini svojim središnjim poduzetnikom nakon restrukturiranja svojih djelatnosti u Europi. Poduzeće C će u Belgiji povećati broj svojih zaposlenika u ekvivalentu punog radnog vremena. Belgija i u ovom slučaju pristaje na primjenu metode MTMN tako što će kao pokazatelj razine dobiti pri izračunu porezne osnovice središnjeg poduzetnika uzeti u obzir dobiti prije oporezivanja koje su ostvarila neovisna poduzeća u okviru usporedivih transakcija na slobodnom tržištu. Poduzeće C će na temelju toga dobiti usklađivanje na nižu vrijednost od oko 60 % svoje neto dobiti prije oporezivanja.
- (65) Nakon ispitivanja uzorka od 22 prethodna porezna mišljenja Komisija smatra da su ova tri primjera reprezentativna za cjelokupni predmetni sustav. Iako se činjenice, predmetni iznosi i transakcije razlikuju od slučaja do slučaja, svaki od tih primjera odnosi se na multinacionalne grupe koje su povećale svoje djelatnosti u Belgiji te zatražile i postigle da njihove stvarno zabilježene dobiti u Belgiji, koje su se navodno pripisive sinergiji, ekonomiji razmjera ili drugim čimbenicima povezanim s njihovom pripadnošću nekoj grupi, budu odbijene od osnovice poreza na dobit trgovačkih društava. Na temelju tog uzorka Komisija je zamijetila da izuzeća od oporezivanja viška dobiti nisu odobrena malim poduzećima, a belgijska tijela nisu mogla potkrijepiti svoj navod prema kojem je izuzeće od oporezivanja viška dobiti moglo biti odobreno i subjektima koji su dio manje grupe ili na temelju razloga koji se ne odnose na sinergiju ili ekonomiju razmjera.
- (66) Nakon što su pozvana da potkrijepi dostupnost izuzeća od oporezivanja viška dobiti za mala i srednja poduzeća (dalje u tekstu: „MSP“), belgijska su tijela navela tri primjera među najmanjim korisnicima:
- poduzeće D koje ostvaruje ukupan iznos bilance od [100–120] (*) milijuna EUR i promet od [60–80] milijuna EUR te zapošljava [200–250] radnika u ekvivalentu punog radnog vremena,
  - poduzeće E koje ostvaruje ukupan iznos bilance od [70–90] milijuna EUR i zapošljava [250–300] radnika u ekvivalentu punog radnog vremena,
  - poduzeće F koje ostvaruje ukupan iznos bilance od [50–70] milijuna EUR i promet od [70–90] milijuna EUR te zapošljava [350–400] radnika u ekvivalentu punog radnog vremena.

(*) Obuhvaćeno obvezom čuvanja profesionalne tajne.

- (67) Nakon što su pozvana da potkrijepe dostupnost izuzeća od oporezivanja viška dobiti na temelju razloga koji se ne odnose na navodno postojanje sinergije ili ekonomije razmjera, belgijska su tijela navela tri primjera. U tim je prethodnim poreznim mišljenjima o transfernim cijenama Služba za donošenje prethodnih poreznih mišljenja, na zahtjev belgijskih poduzeća grupe, odobrila korelativno usklađivanje na nižu vrijednost na razini tih poduzeća, na temelju članka 185. stavka 2. točke (b) ZPD-a iz 1992. Međutim, u ta tri slučaja usklađivanje na nižu vrijednost odobreno belgijskim subjektima uslijedilo je nakon primarnog usklađivanja na višu vrijednost dobiti povezanih poduzeća grupe u Njemačkoj, Ujedinjenoj Kraljevini i Danskoj putem transfernih cijena, koje su provela njemačka, britanska odnosno danska porezna uprava.
- (68) Ova se Odluka ne odnosi ni na takva autentična korelativna usklađivanja transfernih cijena ni na druga slična usklađivanja. Odnosi se samo na prethodna porezna mišljenja kojima se odobrava izuzeće od oporezivanja viška dobiti, a koje predstavlja jednostrano i proaktivno smanjenje belgijske porezne osnovice koje ne odgovara primarnom pozitivnom usklađivanju transfernih cijena koje je provela druga porezna jurisdikcija i bez ikakve druge naznake da su smanjeni iznosi bili uključeni u inozemnu poreznu osnovicu. Za potrebe primjene izuzeća od oporezivanja viška dobiti nije nužno da su dobiti izuzete od oporezivanja bile oporezovane ili čak uključene u poreznu osnovicu drugog inozemnog poduzeća grupe. Na temelju te karakteristike razlikuju se prethodna porezna mišljenja o izuzeću od oporezivanja viška dobiti od drugih prethodnih poreznih mišljenja o transfernim cijenama koje je odobrila Služba za donošenje prethodnih poreznih mišljenja na temelju članka 185. stavka 2. točke (b) ZPD-a iz 1992., kojima se dopušta i smanjenje stvarno zabilježene dobiti u porezne svrhe, ali u slučajevima u kojima je smanjenje posljedica stvarnog oporezivanja ili primarnog usklađivanja transfernih cijena na višu vrijednost koje je provela inozemna porezna uprava.

3. RAZLOZI ZA POKRETANJE POSTUPKA

- (69) Komisija je odlučila pokrenuti formalni istražni postupak jer je najprije procijenila da sustav izuzeća od oporezivanja viška dobiti predstavlja program državnih potpora zabranjen člankom 107. stavkom 1. UFEU-a jer nije spojiv s unutarnjim tržištem.
- (70) Kao prvo, prema prethodnom mišljenju Komisije, sustav izuzeća od oporezivanja viška dobiti predstavlja program državnih potpora u smislu članka 1. točke (d) Uredbe Vijeća (EU) 2015/1589⁽⁴²⁾, kojim je određenim belgijskim društvinama koja pripadaju multinacionalnim grupama omogućeno da dobiju, bez daljnjih provedbenih mjeru, znatno smanjenje iznosa poreza na dobit trgovackih društava koji moraju platiti u Belgiji. Komisija je došla do tog zaključka neovisno o činjenici da se izuzeće odobrava na temelju prethodnih poreznih mišljenja.
- (71) Kao drugo, Komisija je najprije procijenila da se osporanim sustavom odobrava selektivna prednost njegovim korisnicima. Smatrala je da sustav predstavlja odstupanje od referentnog sustava jer se izuzeće od oporezivanja dohotka društava odobrava za jedan dio ostvarene dobiti iako je u biti ostvaruje i u svoje račune unosi belgijski subjekt grupe. Komisija je izrazila sumnju i u činjenicu da bi tzv. višak dobiti koji je izuzet od oporezivanja u okviru sustava bio u skladu s načelom nepristrane transakcije jer je mogućnost odvojenog utvrđivanja takvog sastavnog dijela dobiti vrlo sporna i jer je stvarna dobit koju društvo ostvaruje zbog pripadnosti multinacionalnoj grupi u svakom slučaju znatno precijenjena.
- (72) Prije svega, Komisija je zaključila i da je prednost dodijeljena osporanim sustavom selektivna jer je ostvaruju samo belgijski subjekti koji su dio multinacionalne grupe. Naime, belgijski subjekti koji svoje djelatnosti obavljaju isključivo u Belgiji nisu mogli prijaviti takvu dobit. Korisnici sustava su, osim toga, uglavnom premjestili znatan dio svojih djelatnosti u Belgiju ili su u toj zemlji proveli znatna ulaganja.
- (73) Komisija je najprije procijenila i da se izuzeće od oporezivanja viška dobiti ne može opravdati potrebom za izbjegavanjem dvostrukog oporezivanja jer nijedna druga država ne namjerava oporezivati istu dobit.

⁽⁴²⁾ S učinkom od 14. listopada 2015., Uredbom Vijeća (EU) 2015/1589 od 13. srpnja 2015. o utvrđivanju detaljnih pravila primjene članka 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (kodificirani tekst), objavljenom u SL L 248, 24.9.2015., str. 9., stavljena je izvan snage i zamijenjena Uredba Vijeća (EZ) br. 659/1999 od 22. ožujka 1999. o utvrđivanju detaljnih pravila primjene članka 93. Ugovora o EZ-u (SL L 83, 27.3.1999., str. 1.). Upućivanja na Uredbu (EZ) br. 659/1999 proširuju se na Uredbu (EU) 2015/1589 te ih je potrebno razmatrati zajedno s koreacijskom tablicom iz Priloga II. potonjoj Uredbi.

- (74) Budući da su ispunjeni svi drugi uvjeti predviđeni člankom 107. stavkom 1. UFEU-a i da nijedan drugi očiti razlog ne omogućuje utvrđivanje spojivosti sustava izuzeća od oporezivanja viška dobiti s unutarnjim tržištem, Komisija je došla do prethodnog zaključka da taj sustav predstavlja program državnih potpora koji nije spojiv s unutarnjim tržištem. Stoga je u pogledu predmetnog sustava odlučila pokrenuti postupak iz članka 108. stavka 2. UFEU-a.

4. PRIMJEDBE BELGIJE

- (75) Belgija je iznijela primjedbe o okviru koji je u odluci o pokretanju postupka primijenjen pri ocjenjivanju mjere, navela je nepoštivanje načela jednakog postupanja te je tvrdila da odluka o pokretanju postupka sadržava nekoliko pogrešaka u tumačenju.

4.1. Primjedbe Belgije o okviru primijenjenog pri ocjenjivanju mjere i načelu jednakog postupanja

- (76) Belgija osporava da spoj članka 185. stavka 2. ZPD-a iz 1992., okružnice od 4. srpnja 2006., godišnjih izvješća Službe za donošenje prethodnih poreznih mišljenja i analize prethodnih poreznih mišljenja predstavlja program potpora koji odgovara kriterijima iz članka 1. točke (d) Uredbe (EU) 2015/1589. Smatra da se u nedostatku temeljitog ispitivanja svih prethodnih poreznih mišljenja kojima su odobrena izuzeća od oporezivanja viška dobiti, analiza mjere kao sustava treba odnositi isključivo na zakonske odredbe. Smatra da su primjeri navedeni u odluci o pokretanju postupka odabrani selektivno i da se njima omogućuje donošenje samo površnih zaključaka.

- (77) Tvrdi i da je ona jedina država članica za koju je Komisija pokrenula formalni istražni postupak u pogledu sustava prethodnih poreznih mišljenja, umjesto u pogledu individualne mjere, dok se većina država članica služi prethodnim poreznim mišljenjima. Belgija procjenjuje da je taj način suprotan načelu jednakog postupanja.

4.2. Primjedbe Belgije o postojanju pogrešaka u tumačenju u odluci o pokretanju postupka

4.2.1. Uloga računovodstvene dobiti i referentnog sustava

- (78) Belgija tvrdi da Komisija pri utvrđivanju referentnog sustava prevelik značaj pridaje računovodstvenoj dobiti belgijskih poduzeća. Belgijskim zakonodavstvom koje se odnosi na porez na dobit trgovačkih društva odobravaju se ili propisuju brojna usklađivanja, na višu ili nižu vrijednost, za prijelaz s računovodstvene na oporezivu dobit. Prema mišljenju Belgije, ta usklađivanja, a posebno ona iz članka 185. stavka 2. točke (b) ZPD-a iz 1992., predstavljaju svojstveni element referentnog sustava te se primjenjuju na sve porezne obveznike koji ispunjavaju uvjete za ostvarivanje predmetnih usklađivanja.

- (79) Belgija tvrdi i da je cilj članka 185. stavka 2. točke (b) ZPD-a iz 1992. izbjegći dvostruko oporezivanje. Budući da ni nacionalne grupe ni samostalni subjekti nemaju probleme dvostrukog ekonomskog oporezivanja, oni se s obzirom na cilj koji se želi postići predmetnom mjerom nalaze u drukčjoj činjeničnoj i pravnoj situaciji od one multinacionalnih poduzeća. Stoga članak 185. stavak 2. točka (b) ZPD-a iz 1992. ne predstavlja odstupanje od zajedničkog poreznog sustava.

4.2.2. Belgija primjenom načela nepristrane transakcije na temelju članka 185. stavka 2. točke (b) ZPD-a iz 1992. ne dodjeljuje nikakvu prednost

- (80) Belgija tvrdi da se samo dobit nepristrane transakcije može oporezivati na temelju njezinoga sustava poreza na dobit trgovačkih društava. Osim toga, budući da je Komisija prethodno prihvatile načelo nepristrane transakcije kao načelo kojim se za potrebe ocjenjivanja državnih potpora može utvrditi postojanje prednosti, prethodnim se poreznim mišljenjem može dodjeliti prednost poreznom obvezniku samo ako je u suprotnosti s načelom nepristrane transakcije.

- (81) Belgija podsjeća da određivanje transfernih cijena služi samo za utvrđivanje primjerene cijene dobara i usluga kojima trguju povezana društva, ali i za raspodjelu viška dobiti među različitim poduzećima u grupi. Belgija tvrdi

da čak i ako su sve transakcije među poduzećima točno fakturirane, to nužno ne znači da je ukupna dobit u skladu s načelom nepristrane transakcije⁽⁴³⁾. Dodaje da i sam mehanizam usklađivanja transfernih cijena dokazuje da se u porezne svrhe nije moguće osloniti na cijene navedene u poslovnim računima. Prema tome, činjenica da je poslovna dobit viša od prihvачene dobiti nepristrane transakcije nije relevantna.

- (82) Belgija tvrdi da SE višak dobiti ne može pripisati belgijskim subjektima prema metodi različitog subjekta, na kojoj se upravo i temelji načelo nepristrane transakcije. Isključivanje te dobiti iz porezne osnove belgijskih subjekata stoga ne dovodi do dodjeljivanja prednosti tim subjektima. Prema mišljenju Belgije, ne postoji nikakav međunarodni konsenzus o tome kako se dobit ostvarena zahvaljujući sinergiji u grupi i/ili ekonomiji razmjera treba raspodijeliti među različitim subjektima grupe. Čak i ako se višak dobiti ne bi ni na koji način ne bi oporezovao jer ih ne oporezuje ni jedna druga porezna jurisdikcija, dok je u Belgiji izuzet od oporezivanja, potonja nije dužna osigurati da sva dobit bude oporezovana.
- (83) Belgija je u dva navrata dostavila opis postupka, koji je ukratko naveden u uvodnoj izjavi 15. i koji se upotrebljava pri utvrđivanju umanjene dobiti na temelju izuzeća od oporezivanja viška dobiti.
- (84) Smatra da je podrijetlo viška dobiti nevažno za utvrđivanje dodjeljuje li ona prednost jer u cijelosti oporezuje dobit nepristrane transakcije predmetnih poduzeća. Belgija tvrdi da je višak dobiti uglavnom rezultat sinergije ili ekonomije razmjera te upućuje na točku 1.10. Smjernica OECD-a o transfernim cijenama kako bi opravdala neprispisivanje te dobiti Belgiji⁽⁴⁴⁾. Procjenjuje da ako višak dobiti nije pisan nijednom drugom poreznom području te da ako stoga nije ni na koji način oporezovan, riječ je o kršenju načela nepristrane transakcije.
- (85) Belgija osporava postojanje nedosljednosti u odabiru najprimjereniye metode transfernih cijena ili u odabiru ispitivane strane. Osim toga, prema mišljenju Belgije, moguće utvrđene nedosljednosti ne mogu se generalizirati za potrebe ocjenjivanja sustava, a da se ne provede detaljnija analiza svakog pojedinog slučaja svih prethodnih poreznih mišljenja.
- (86) Belgija tvrdi da oporezivanje ili neoporezivanje viška dobiti u inozemstvu nije dio njezine odgovornosti. Objavljena su određena prethodna porezna mišljenja kojima se odobrava izuzeće od oporezivanja viška dobiti i određena poduzeća dokazuju transparentnost svojih godišnjih izvješća. Nije moguća razmjena informacija jer Belgija ne može odlučivati o podjeli dobiti i o mjestu njezina oporezivanja. Ako se stvarno dokaže da ta dobit nije ni na koji način oporezovana, to je zbog razlike između belgijskog i inozemnog zakonodavstva i/ili kršenja načela nepristrane transakcije.

4.2.3. Primjena članka 185. stavka 2. točke (b) ZPD-a iz 1992. nije selektivna

- (87) Pozivajući se na sudsku praksu Općeg suda⁽⁴⁵⁾, Belgija tvrdi da poduzeća na koja se primjenjuje članak 185. stavak 2. točka (b) ZPD-a iz 1992. nemaju zajednička obilježja koja bi omogućila njihovo razlikovanje od drugih poduzeća, osim činjenice da ispunjavaju uvjete za primjenu te odredbe. Prema mišljenju Belgije, činjenica da je ta odredba ograničena na multinacionalna društva nije dovoljna da bi se utvrdila njezina selektivnost jer poduzeća te vrste, za razliku od primjerice offshore društava, ne dijele zajednička obilježja u smislu gospodarskog sektora, djelatnosti, veličine bilance, broja zaposlenika ili države poslovnog nastana.
- (88) Belgija osporava i argument prema kojem bi premještanje znatnih djelatnosti, provedba ulaganja ili otvaranje radnih mjeseta u Belgiji predstavljalo implicitni ili eksplicitni uvjet za primjenu prethodnih poreznih mišljenja kojima se odobrava izuzeće od oporezivanja viška dobiti. Prema mišljenju Belgije, zakonodavstvom se ne nameće nikakav uvjet te vrste, a Služba za donošenje prethodnih poreznih mišljenja nema ovlast za utvrđivanje takvih uvjeta. Jedina zakonska obveza nametnuta podnositelju zahtjeva odnosi se na dostavljanje opisa djelatnosti te potpunog opisa određene situacije ili transakcije kao što je predviđeno člankom 21. Zakona od 24. prosinca 2002. kojim se u belgijsko porezno pravo uvodi sustav prethodnih poreznih mišljenja.

⁽⁴³⁾ Belgija u tom pogledu upućuje na primjere neplaćenih usluga unutar grupe iz točke 7.12. i 7.13. Smjernica OECD-a o transfernim cijenama.

⁽⁴⁴⁾ Vidjeti uvodnu izjavu 52.

⁽⁴⁵⁾ Predmet T-399/11, Banco Santander SA i Santusa Holding/Komisija, ECLI:EU:T:2014:938.

4.2.4. Obrazloženje

- (89) Belgija smatra da je izuzeće od oporezivanja viška dobiti opravdano kao potrebno i proporcionalno sredstvo za izbjegavanje mogućeg dvostrukog oporezivanja. Belgija naglašava da cilj tog izuzeća nije smanjiti dvostruko oporezivanje niti riješiti taj problem.

4.2.5. Povrat

- (90) Belgija smatra da bi povrat potpora u svakom slučaju bio isključen na temelju načela pravne sigurnosti i legitimnih očekivanja⁽⁴⁶⁾ jer su je prethodne odluke Komisije o transfernim cijenama i državnim potporama navele na razmišljanje da nije moguće zaključiti da postoji državna potpora ako država članica poštuje načelo nepristrane transakcije⁽⁴⁷⁾, s obzirom na to da na razini Unije ne postoji usklađeno zakonodavstvo u tom području. Osim toga, Belgija upućuje na zaključke Vijeća ministara u pogledu kodeksa postupanja koji se odnosi na oporezivanje poduzeća⁽⁴⁸⁾, upućujući na drugi sustav koji se navodno temelji na načelima koja su jednaka načelima sustava izuzeća od oporezivanja viška dobiti,⁽⁴⁹⁾ te se poziva na činjenicu da je Komisija potonju problematiku razmotrila s obzirom na pravila o državnim potporama tek deset godina nakon isteka niza sporazuma o neslužbenom kapitalu. Naposljetku, povrat potpora bio bi izuzetno složen te bi doveo do dvostrukog oporezivanja i do nejednakog postupanja između Belgije i drugih država članica koje jednako tako primjenjuju praksu prethodnih poreznih mišljenja u području poreza.

5. PRIMJEDBE ZAINTERESIRANIH STRANA

- (91) AGC Glass Europe SA/NV je primjedbe iznio 1. srpnja 2015., a [...] 3. srpnja 2015. Dva su se poduzeća dobila prethodna porezna mišljenja na temelju članka 185. stavka 2. točke (b) ZPD-a iz 1992.
- (92) U svojim primjedbama AGC Glass Europe SA/NV ističe da nikad nije primijenio niti proveo prethodno porezno mišljenje koje je dobio na temelju članka 185. stavka 2. točke (b) ZPD-a iz 1992.
- (93) [...] tvrdi da je pogrešno što je u odluci o pokretanju postupka naveden među korisnicima predmetne mjere. Dodaje da je dobio prethodni sporazum o cijenama koji može dovesti do usklađivanja transfernih cijena na višu vrijednost na temelju članka 185. stavka 2. točke (a) ZPD-a iz 1992. ili do usklađivanja na nižu vrijednost na temelju članka 185. stavka 2. točke (b) ZPD-a iz 1992.⁽⁵⁰⁾ Uzimajući u obzir te elemente, smatra da se nije služila sustavom te traži da ga se isključi iz konačne odluke i svakog povrata do kojeg bi moglo doći.

6. OCJENJIVANJE MJERE

6.1. Postojanje programa

- (94) Komisija smatra da predmetna mjera predstavlja program potpora u smislu članka 1. točke (d) Uredbe (EU) 2015/1589. Na temelju tog članka, program potpora podrazumijeva „svaki akt na temelju kojega se, bez potrebe za donošenjem daljnjih provedbenih mjeru, pojedinačne potpore mogu dodjeljivati poduzetnicima određenima u okviru tog akta u općem i apstraktnom smislu”.
- (95) Sudska praksa Unije ni na koji način ne ukazuje na to kako je tu definiciju potrebno tumačiti. Komisija ipak primjećuje da se sudsakom praksom Unije u prošlosti prihvaćala njezina praksa kvalificiranja programa potpora, u smislu te odredbe, kao poreznih mjeru koje su po brojnim obilježjima bile nalik predmetnom programu⁽⁵¹⁾.

⁽⁴⁶⁾ Vidjeti spojene predmete C-182/03 i C-217/03, Belgija i Forum 187 ASBL/Komisija, ECLI:EU:C:2006:416, točke 69. i 147.

⁽⁴⁷⁾ Ibid.

⁽⁴⁸⁾ Vidjeti zaključke Predsjedništva prilikom Vijeća Ecofin od 19. ožujka 2003. koji upućuju na izvješće grupe „Kodeks postupanja“ s oznamkom 7018/1/03 FISC 31 REV 1 i koji su dostupni na sljedećem web-mjestu: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7431-2003-INIT/fr/pdf>.

⁽⁴⁹⁾ Sustav tzv. sporazuma o neslužbenom kapitalu, koji je u dokumentima kodeksa postupanja utvrđen kao sustav E002.

⁽⁵⁰⁾ [...] priložio je svojim primjedbama predmetno prethodno porezno mišljenje, kao i studiju o transfernim cijenama na kojoj se temelji.

⁽⁵¹⁾ Vidjeti, posebno, spojene predmete C-182/03 i C-217/03, Belgija i Forum 187 ASBL/Komisija, ECLI:EU:C:2006:416 i predmet C-519/07 P, Komisija/Koninklijke FrieslandCampina, ECLI:EU:C:2009:556.

- (96) Po definiciji, program potpora odgovara na tri sljedeća kriterija: i. riječ je o odredbi na temelju koje se potpore mogu dodjeljivati; ii. program ne iziskuje daljnje provedbene mjere; i iii. programom se utvrđuju potencijalni korisnici potpora u općenitom i apstraktnom smislu.
- (97) U pogledu prvog od tih kriterija, izuzeće od oporezivanja viška dobiti odobrava se na temelju članka 185. stavka 2. točke (b) ZPD-a iz 1992. Tom odredbom, koja je u belgijski Zakon o porezu na dohodak uvedena Zakonom od 21. lipnja 2004., odobravaju se usklađivanja na nižu vrijednost transfernih cijena uključenih u poreznu osnovicu poreznih obveznika ako su ispunjeni određeni uvjeti. U različitim prethodnim poreznima mišljenjima kojima se odobrava izuzeće od oporezivanja viška dobiti ta je odredba navedena kao zakonska osnova za to izuzeće, a Belgija je spominje u različitim dokumentima u kojima je opisano izuzeće⁽⁵²⁾.
- (98) Primjena članka 185. stavka 2. točke (b) ZPD-a iz 1992. objašnjena je u obrazloženju Zakona od 21. lipnja 2004., u okružnici od 4. srpnja 2006. i u odgovorima ministra financija na parlamentarna pitanja o primjeni te odredbe. U tim je odgovorima potvrđeno da primjena izuzeća od oporezivanja viška dobiti nadilazi okvire predviđene prethodno navedenom odredbom te da je proširena na dobit koja nije uključena i u dobit povezanog poduzeća koje je dio iste grupe na drugom poreznom području. Činjenica da ne postoji nikakva obveza dokazivanja da je ista dobit uključena u poreznu osnovicu dvaju povezanih poduzeća (jednog u inozemstvu i drugog u Belgiji) važan je element kojim se prethodna porezna mišljenja kojima se odobrava izuzeće od oporezivanja viška dobiti mogu razlikovati od drugih prethodnih poreznih mišljenja kojima se odobrava usklađivanje transfernih cijena na nižu vrijednost na temelju članka 185. stavka 2. točke (b) ZPD-a iz 1992.⁽⁵³⁾
- (99) Ukratko, članak 185. stavak 2. točka (b) ZPD-a iz 1992., obrazloženje Zakona od 21. lipnja 2004., okružnica od 4. srpnja 2006. i odgovori ministra financija na parlamentarna pitanja o primjeni članka 185. stavka 2. točke (b) ZPD-a iz 1992. predstavljaju akte na temelju kojih se odobrava izuzeće od oporezivanja viška dobiti.
- (100) U pogledu drugog kriterija, Komisija smatra da je izraz „provedbene mjere“ potrebno shvatiti kao da se njime podrazumijeva izvršavanje nezanemarive diskrecijske ovlasti tijela pri dodjeli potpora koje može utjecati na iznos, svojstva ili uvjete dodjele potpora donošenjem naknadnih akata⁽⁵⁴⁾. Suprotno tome, jednostavna tehnička primjena akta kojim se predviđa dodjela predmetnih potpora ne predstavlja provedbenu mjeru u smislu članka 1. točke (d) Uredbe (EU) 2015/1589.
- (101) Komisija smatra da se izuzeće od oporezivanja viška dobiti dodjeljuje bez potrebe za donošenjem dalnjih provedbenih mjera na temelju članka 1. točke (d) Uredbe 2015/1589. Elementi potrebni za dobivanje tog izuzeća mogu se opisati *in abstracto*. Oni ukazuju na postojanje sustavnog načina postupanja pri dodjeli potpora koji je utvrđen na uzorku prethodnih poreznih mišljenja koje je Komisija pregledala, a Belgija opisala u svojim primjedbama o odluci o pokretanju postupka.
- (102) Tako se izuzeće od oporezivanja viška dobiti odobrava ako su ispunjeni sljedeći kumulativni elementi:
- subjekti korisnici dio su multinacionalnog poduzeća,

⁽⁵²⁾ Jednako je tako moguće zaključiti da program postoji jer da Služba za donošenje prethodnih poreznih mišljenja u svojem godišnjem izvješću navodi porezna mišljenja kojima se odobrava izuzeće od oporezivanja viška dobiti kao posebnu kategoriju prethodnih poreznih mišljenja i jer druga belgijska tijela promiču program. Vidjeti, osobito, Région de Bruxelles Capitale, <http://www.investinbrussels.com>, „Belgian R&D incentives unparalleled in Europe”, 18.1.2013.: „Companies established in Belgium acting as the principal in a centralised business model can also apply an ‘excess accounting profit’ ruling, resulting in an average tax rate of between 7-9 %.”; Service Public Fédéral Finances, Cellule Fiscalité des Investissements Etrangers, prezentacije pod naslovom „Incitants fiscaux en Belgique”, 2009., i „Fiscalité belge: Nouvelles mesures innovatrices”, Pariz, 9. listopada 2007., dostupne na sljedećem web-mjestu: http://finances.belgium.be/fr/sur_le_spf/structure_et_services/services_du_president/Fiscaliteit_van_de_buitenlandse_investeringen/publications/presentations.

⁽⁵³⁾ Ne temelje se sva usklađivanja na nižu vrijednost provedena na temelju članka 185. stavka 2. točke (b) ZPD-a iz 1992. na postojanju viška dobiti. Ta je odredba i pravna osnova za usklađivanja transfernih cijena provedenih kada Belgija na zahtjev belgijskih poreznih obveznika pristane smanjiti poreznu osnovicu u Belgiji kao odgovor na početno usklađivanje na višu vrijednost provedeno na nekom drugom poreznom području. Činjenica da članak 185. stavak 2. točka (b) ZPD-a iz 1992. služi i kao pravna osnova za usklađivanja porezne osnovice na nižu vrijednost, ne uključujući one povezane s izuzećem od oporezivanja viška dobiti, ne onemoguće da čini pravnu osnovu osporovanog programa.

⁽⁵⁴⁾ Na primjer, kad je javni subjekt ovlašten služiti se različitim instrumentima za promicanje lokalnog gospodarstva i kad u tu svrhu poduzima više mjera potpore, to uključuje izvršavanje značajne diskrecijske ovlasti u pogledu iznosa, svojstava ili uvjeta potpore, kao i cilja koji se želi ostvariti njezinom dodjelom te stoga nije moguće donijeti zaključak o postojanju programa potpora. Vidjeti Odluku Komisije 2012/252/EU od 13. srpnja 2011. o državnoj potpori br. C 6/08 (ex NN 69/07) koju je provela Finska u korist društva Ålands Industrihus Ab (SL L 125, 12.5.2012., str. 33.), uvodna izjava 110.

- ti subjekti dobivaju obvezno prethodno odobrenje putem poreznog mišljenja Službe za donošenje prethodnih poreznih mišljenja zbog čega je potporu moguće dodijeliti samo za dobit povezanu s novom okolnosti koja još nije imala porezne posljedice, na primjer s reorganizacijom zbog koje se središnji poduzetnik premješta u Belgiju, s porastom djelatnosti ili provedbom novih ulaganja u zemlji (⁽⁵⁵⁾),
- dobit koju su ostvarili ti subjekti premašuje dobit koju bi usporedivi samostalni subjekti ostvarili u sličnim okolnostima,
- ti subjekti ne moraju ustanoviti primarno usklađivanje na višu vrijednost u drugoj državi članici.

- (103) Kao što je navedeno u uvodnoj izjavi 65., Komisija je procijenila uzorak od 22 pojedinačna prethodna porezna mišljenja koji se može smatrati reprezentativnim za predmetni sustav. Zapravo, iako se pojedinačne činjenice, predmetni iznosi i transakcije razlikuju od jednog prethodnog poreznog mišljenja do drugog, svako od tih mišljenja odnosi se na velike multinacionalne grupe koje su povećale svoje djelatnosti u Belgiji te zatražile i postigle da njihove stvarno zabilježene dobiti u Belgiji, koje su navodno pripisive sinergiji, ekonomiji razmjera ili drugim čimbenicima povezanim s njihovom pripadnošću nekoj grupi, budu odbijene od osnovice poreza na dobit trgovačkih društava.
- (104) Suprotno onome što je tvrdila Belgija, činjenica da Komisija upućuje na zajedničke elemente utvrđene na uzorku prethodnih poreznih mišljenja ne znači da smatra da elementi državne potpora proizlaze iz pojedinačnih prethodnih poreznih mišljenja umjesto iz sustava. Komisija smatra da su prethodna porezna mišljenja sredstvo putem kojeg se primjenjuje sustav, kao što je predviđeno Zakonom na kojem se sustav temelji, te da je opisom određenih pojedinačnih prethodnih poreznih mišljenja u odluci o pokretanju postupka samo prikazan način na koji se sustav primjenjuje u praksi. U svakom slučaju, u odjeljku 4.1. odluke o pokretanju postupka Komisija je jasno objasnila zašto je u toj fazi smatrala da mjera predstavlja program potpora, tako da Belgija nije mogla ni u kojem slučaju naslućivati da bi Komisija mogla smatrati da elementi državne potpore proizlaze iz pojedinačnih prethodnih poreznih mišljenja, a ne iz sustava.
- (105) Obveza pribavljanja pojedinačnog prethodnog poreznog mišljenja kako bi se moglo koristiti izuzeće od oporezivanja viška dobiti ne predstavlja provedbenu mjeru, već tehnički način primjene sustava koji služi da bi se potvrdilo poštivanje uvjeta definiranih sustavom i provjerila metoda koju je porezni obveznik odabrao za utvrđivanje iznosa navodnog viška dobiti koji je potrebno izuzeti od oporezivanja (⁽⁵⁶⁾).
- (106) Na taj zaključak ne utječe činjenica da Služba za donošenje prethodnih poreznih mišljenja raspolaže ograničenom diskrecijskom ovlašću za prihvatanje točne stope usklađivanja na nižu vrijednost primijenjene na poreznu osnovicu na temelju informacija koje dostavlja porezni obveznik ili za procjenu jesu li ispunjeni određeni uvjeti u kojima je moguće dodijeliti takav odbitak (na primjer, postojanje nove okolnosti koja još nije imala porezne posljedice). Naime, postojanje posebne službe zadužene za donošenje prethodnih poreznih mišljenja koja raspolaže isključivom ovlašću za izdavanje prethodnih poreznih mišljenja radi procjene pouzdanosti približnog

⁽⁵⁵⁾ Ako je porezni obveznik, u načelu, dužan dostaviti studiju o transfernim cijenama, u pravilu se primjenjuje izuzeće od oporezivanja viška dobiti, a da pritom nije potrebno dokazati postojanje dvostrukog oporezivanja. Izuzeće se, osim toga, uvijek temelji na pretpostavci da se višak dobiti može pripisati sinergiji, ekonomiji razmjera ili drugim prednostima koje proizlaze iz pripadnosti multinacionalnoj grupi.

⁽⁵⁶⁾ Vidjeti, po analogiji, Odluku Komisije 2003/601/EZ od 17. veljače 2003. o programu potpore C54/2001 (ex NN 55/2000) Irska — inozemni dohodak (SL L 204, 13.8.2003., str. 51.) (posebno uvodnu izjavu 30. te Odluke); Odluku Komisije 2003/755/EZ od 17. veljače 2003. o programu potpora koji je provela Belgija u korist koordinacijskih centara sa sjedištem u Belgiji (SL L 282, 30.10.2003., str. 25.) (posebno uvodnu izjavu 13. te Odluke: da bi im mogao dodijeliti poseban porezni status odobren programom, koordinacijske je centre najprije potrebno pojedinačno ovlastiti kraljevskom odlukom); Odluka Komisije 2003/515/EZ od 17. veljače 2003. o programu potpora koji je provela Nizozemska za međunarodne finansijske djelatnosti (SL L 180, 18.7.2003., str. 52.) (posebno uvodnu izjavu 16. te Odluke: nizozemska porezna uprava trebala je odobriti uspostavu pričuve za rizike iz kojeg proizlazi izuzeće od oporezivanja na temelju programa); Odluka Komisije 2003/501/EZ od 16. listopada 2002. o programu državnih potpora C 49/2001 (ex NN 46/2000) — Koordinacijski centri — koji je proveo Luksemburg (SL L 170, 9.7.2003., str. 20.) (posebno izjavu 9. te Odluke: da bi se sustavu koordinacijskih centara mogao dodijeliti poseban porezni status potrebno je prethodno administrativno odobrenje); i Odluku Komisije 2003/81/EZ od 22. kolovoza 2002. o programu državnih potpora koji Kraljevina Španjolska primjenjuje na „koordinacijske centre u pokrajini Biskaja“ C 48/2001 (SL L 31, 6.2.2003., str. 26.) (posebno uvodnu izjavu 14. te Odluke da bi se na poduzeća mogao primjenjivati porezni sustav koordinacijskih centara, ona najprije trebaju dobiti odobrenje poreznih tijela koje vrijedi najviše pet godina).

iznosa viška dobiti koju je prijavio porezni obveznik tijekom druge faze, nužno iziskuje ograničenu diskrecijsku ovlast Službe za donošenje prethodnih poreznih mišljenja. Međutim, time se može jamčiti samo dosljedna primjena izuzeća.

- (107) Služba za donošenje prethodnih poreznih mišljenja sustavno je izdavala porezna mišljenja kojima je dodjeljivala izuzeće od oporezivanja viška dobiti kada su bili ispunjeni uvjeti navedeni u uvodnoj izjavi 102. Osim toga, kao što je potvrdila Belgija, Služba za donošenje prethodnih poreznih mišljenja nikad nije odbacila nijedan zahtjev za prethodno porezno mišljenje kojim se odobrava izuzeće od oporezivanja viška dobiti (57).
- (108) Komisija iz toga zaključuje da se izuzećem od oporezivanja viška dobiti ne iziskuje nijedna daljnja provedbena mjera.
- (109) U pogledu trećeg kriterija, aktom na temelju kojeg se odobrava izuzeće od oporezivanja viška dobiti utvrđeni su potencijalni korisnici tog izuzeća u općem i apstraktnom smislu. Primjena članka 185. stavka 2. točke (b) ZPD-a iz 1992., koji predstavlja zakonsku osnovu prethodnih poreznih mišljenja koja su potrebna za dobivanje izuzeća, ograničena je na subjekte koji su dio „multinacionalne grupe povezanih društava“.
- (110) Zaključno, izuzeće od oporezivanja viška dobiti, kao što ga sustavno primjenjuje Služba za donošenje prethodnih poreznih mišljenja, ispunjava uvjete za postojanje programa potpora koji su utvrđeni člankom 1. točkom (d) Uredbe (EU) 2015/1589. Prema sudskej praksi Suda, u slučaju programa potpora Komisija se može ograničiti na ispitivanje općih svojstava predmetnog programa te nije dućna ispitati svaki pojedinačni slučaj u kojem je program primjenjen (58).

6.2. Postojanje potpore

- (111) U skladu s člankom 107. stavkom 1. UFEU-a, svaka potpora koju dodjeli država članica ili koja se dodjeljuje putem državnih sredstava u bilo kojem obliku kojim se narušava ili prijeti da će narušiti tržišno natjecanje stavljanjem određenih poduzetnika ili proizvodnje određene robe u povoljniji položaj, nespojiva je s unutarnjim tržištem u mjeri u kojoj utječe na trgovinu među državama članicama.
- (112) Prema ustaljenoj sudskej praksi, kvalifikacijom državne potpore u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a zahtijeva se ispunjavanje svih uvjeta koji su u njemu navedeni (59). Stoga je jasno da, kako bi se neka mjera mogla smatrati državnom potporom, kao prvo, mora podrazumijevati državnu intervenciju ili državna sredstva, kao drugo, ta intervencija mora utjecati na trgovinu među državama članicama, kao treće, njome se mora poduzetniku dodijeliti selektivna prednost i kao četvrto, njome se mora narušavati tržišno natjecanje ili prijetiti da će narušiti tržišno natjecanje (60).
- (113) U pogledu prvog uvjeta za postojanje potpore, izuzeće od oporezivanja viška dobiti temelji se na članku 185. stavku 2. točki (b) ZPD-a iz 1992. i na svim smjernicama kojima je potkrijepljen način na koji belgijska tijela tumače tu odredbu kojom se odobrava izuzeće. Usto, izuzeće se dodjeljuje na temelju obveznih prethodnih poreznih mišljenja koja izdaje Služba za donošenje prethodnih poreznih mišljenja, tijelo belgijske porezne uprave, i koja su obvezujuća za belgijsku poreznu upravu. Stoga je izuzeće od oporezivanja viška pripisivo belgijskoj državi.
- (114) U pogledu financiranja sustava državnim sredstvima, prema ustaljenoj sudskej praksi Suda, mjera kojom javna tijela određenim poduzećima odobravaju izuzeće od oporezivanja kojim se, iako ono ne obuhvaća pozitivan prijenos državnih sredstava, ta poduzeća stavlja u povoljniji finansijski položaj u odnosu na druge porezne obveznike, predstavlja državnu potporu (61). Komisija će u odjeljku 6.3. dokazati da izuzeće od oporezivanja viška dobiti dovodi do smanjenja poreza koji poduzeća, koja su u okviru predmetnog sustava dobila prethodno porezno mišljenje, moraju platiti u Belgiji, čime se odstupa od poreza koji bi ta poduzeća moralia platiti na temelju zajedničkog sustava oporezivanja dobiti trgovачkih društava da taj sustav ne postoji. Prema tome, izuzeće

⁽⁵⁷⁾ Vidjeti uvodnu izjavu 59.

⁽⁵⁸⁾ Vidjeti spojene predmete C-182/03 i C-217/03, Belgija i Forum 187 ASBL/Komisija, ECLI:EU:C:2006:416, točku 82. predmet 248/84, Njemačka/Komisija, ECLI:EU:C:1987:437, točku 18.; predmet C-75/97, Belgija/Komisija, ECLI:EU:C:1999:311, točku 48.

⁽⁵⁹⁾ Vidjeti predmet C-399/08 P, Komisija/Deutsche Post, ECLI:EU:C:2010:481, točku 38., i navedenu sudsку praksu.

⁽⁶⁰⁾ Vidjeti predmet C-399/08 P, Komisija/Deutsche Post, ECLI:EU:C:2010:481, točku 39., i navedenu sudsку praksu.

⁽⁶¹⁾ Vidjeti spojene predmete C-106/09 P i C-107/09 P, Komisija/Government of Gibraltar i Ujedinjena Kraljevina, ECLI:EU:C:2011:732, točku 72. i navedenu sudsку praksu.

od oporezivanja viška dobiti dovodi do gubitka državnih sredstava jer iz svakog smanjenja poreza koji duguju poduzeća korisnici predmetnog sustava proizlazi gubitak poreznih prihoda kojima bi Belgija inače raspolagala.

- (115) U pogledu drugog uvjeta za postojanje državne potpore, poduzeća korisnici predmetnog sustava multinacionalna su društva koja svoje djelatnosti obavljaju u više država članica, tako da svaka potpora u njihovu korist može utjecati na trgovinu unutar Unije. Usto, budući da se prethodno porezno mišljenje kojim se odobrava izuzeće može izdati samo za dobit koja proizlazi iz nove okolnosti, što podrazumijeva premještaj ili povećanje djelatnosti poduzeća u Belgiji, te s obzirom na to da je prednost dodijeljena izuzećem proporcionalna značaju novih djelatnosti i nove dobiti koju poduzeće ostvaruje u Belgiji, sustav može utjecati na odabir mesta ulaganja multinacionalnih grupa u Uniji, a tako i na trgovinu unutar Unije.
- (116) Nadalje, smatra se da mjera koju je odobrila država narušava ili prijeti da će narušiti tržišno natjecanje ako se njome jača konkurenčki položaj korisnika u odnosu na druga konkurenčka poduzeća⁽⁶²⁾. Budući da se smanjenjem poreza dospjeloga na temelju zajedničkog sustava poreza na dobit trgovačkih društava poduzeća korisnici oslobađaju troška koji bi inače morala snositi, predmetnim se sustavom narušava ili prijeti da će narušiti tržišno natjecanje jer jača finansijski položaj tih poduzeća, tako da je ispunjen i četvrti uvjet za postojanje državne potpore.
- (117) U pogledu trećeg uvjeta za postojanje državne potpore, Komisija će u sljedećom odjeljku dokazati kako je predmetnim sustavom dodijeljena selektivna prednost belgijskim subjektima grupe koji se služe tim sustavom, kao i multinacionalnim grupama kojima ti subjekti pripadaju. Ta prednost proizlazi iz jednostranog uskladišnja njihove porezne osnovice na nižu vrijednost, što dovodi do smanjenje poreza na dobit trgovačkih društava koji ti subjekti duguju u Belgiji u odnosu na porez koji bi inače trebali platiti na temelju zajedničkog ustava poreza na dobit trgovačkih društava.

6.3. Postojanje selektivne prednosti

- (118) Prema sudskoj praksi „člankom 107. stavkom 1. UFEU-a propisano je da je potrebno utvrditi stavlja li se nacionalnom mjerom u danom pravnom sustavu ‘određene poduzetnike ili proizvodnje određene robe’ u povoljniji položaj u odnosu na druge koji se s obzirom na cilj navedenoga sustava nalaze u sličnoj pravnoj i činjeničnoj situaciji. U slučaju potvrdnog odgovora, predmetna mjera ispunjava uvjet selektivnosti”⁽⁶³⁾.
- (119) U predmetima koji se odnose na oporezivanje Sud je osmislio analizu u tri faze kako bi utvrdio je li određena porezna mjera selektivna⁽⁶⁴⁾. Najprije je potrebno utvrditi zajednički ili uobičajeni porezni sustav primjenjiv u državi članici, tzv. „referentni sustav“. U drugoj je fazi potrebno utvrditi odstupa li se predmetnom poreznom mjerom od tog sustava jer se njome uvode razlike između gospodarskih subjekata koji se s obzirom na ciljeve svojstvene tom sustavu nalaze u sličnoj pravnoj i činjeničnoj situaciji. Ako se mjerom odstupa od referentnog sustava, u trećoj je fazi potrebno utvrditi je li ta mjera opravdana prirodnom ili općom strukturu referentnog sustava. Porezna mjera kojom se odstupa od primjene referentnog sustava može se opravdati ako predmetna država članica uspije dokazati da ta mjera proizlazi izravno iz temeljnih ili vodećih načela njezinog poreznog sustava⁽⁶⁵⁾. Ako je to slučaj, porezna mjera nije selektivna. Teret dokazivanja u toj trećoj fazi je na državi članici.

6.3.1. Određivanje referentnog sustava

- (120) Za potrebe analize selektivnosti mjeri potpore, referentni se sustav sastoji od dosljednog skupa pravila koja se na temelju objektivnih kriterija primjenjuju na sva poduzeća iz njegova područja primjene koje je utvrđeno njegovim ciljem.

⁽⁶²⁾ Vidjeti predmet 730/79, Philip Morris, ECLI:EU:C:1980:209, točku 11.; i spojene predmete T-298/97, T-312/97 itd., Alzetta, ECLI:EU:T:2000:151, točku 80.

⁽⁶³⁾ Predmet C-172/03, Heiser ECLI:EU:C:2005:130, točka 40.

⁽⁶⁴⁾ Vidjeti spojene predmete C-78/08 do C-80/08, Paint Graphos, ECLI:EU:C:2011:550, točke 49. i 63.

⁽⁶⁵⁾ Vidjeti spojene predmete C-78/08 do C-80/08, Paint Graphos, ECLI:EU:C:2011:550, točku 65.

6.3.1.1. Referentni sustav jest sustav poreza na dobit trgovačkih društava u Belgiji.

- (121) U ovom slučaju Komisija smatra da je referentni sustav zajednički sustav poreza na dobit trgovačkih društava predviđen sustavom poreza na dohodak trgovačkih društava u Belgiji⁽⁶⁶⁾, čiji je cilj oporezivanje dobiti svih društava koja su obveznici poreza u Belgiji. Sustav poreza na dobit trgovačkih društava u Belgiji primjenjuje se na rezidentna društva u Belgiji i na belgijske podružnice nerezidentnih društava. Rezidentna društva u Belgiji⁽⁶⁷⁾ dužna su plaćati porez na dobit koju ostvaruju na svjetskoj razini⁽⁶⁸⁾, osim kada se primjenjuje sporazum o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja. Nerezidentna društva podliježu plaćanju poreza na dobit samo na određene vrste posebnih prihoda belgijskog podrijetla⁽⁶⁹⁾. U oba slučaja belgijski porez na dobit trgovačkih društava plaća se na cijelokupnu dobit, neovisno o tome je li ostvarena na svjetskoj razini ili u Belgiji. Prema tome, općenito se smatra da sva poduzeća koja ostvaruju dohodak u Belgiji nalaze u sličnoj pravnoj i činjeničnoj situaciji u pogledu oporezivanja poduzeća.
- (122) Ukupna dobit određuje se prema pravilima o dobiti utvrđenima u odredbama o izračunu oporezive dobiti pojedinačnih poduzetnika koja su utvrđena člankom 24. ZPD-a iz 1992. Ukupna dobit odgovara prihodima umanjenima za porezno priznate rashode koji su općenito zabilježeni u računima, tako da stvarno zabilježena dobit predstavlja osnovicu za izračun ukupne oporezive dobiti na temelju sustava poreza na dobit trgovačkih društava u Belgiji⁽⁷⁰⁾.

6.3.1.2 Izuzeće od oporezivanja viška dobiti nije sastavni dio referentnog sustava

- (123) Na temelju sustava poreza na dobit trgovačkih društava u Belgiji, stvarno zabilježena dobit predmet je niza usklađivanja na višu i nižu vrijednost predviđenih belgijskim poreznim pravom u svrhu dobivanja ukupne oporezive dobiti⁽⁷¹⁾. U tom pogledu, Belgija tvrdi da su sva usklađivanja stvarno zabilježene dobiti koja su predviđena ZPD-om iz 1992., među kojima i izuzeće od oporezivanja viška dobiti, sastavni dio referentnog sustava.
- (124) Komisija ne dijeli mišljenje prema kojem je izuzeće od oporezivanja viška dobiti sastavni dio referentnog sustava iz razloga iznesenih u uvodnim izjavama od 125. do 128.
- (125) Kao prvo, izuzeće od oporezivanja viška dobiti nije propisano nijednom odredbom ZPD-a iz 1992. Naime, Komisija napominje da se člankom 185. stavkom 2. točka (b) ZPD-a iz 1992., na temelju kojeg se stvarno odobrava izuzeće od oporezivanja viška dobiti, upućuje na određene transakcije ili sporazume među povezanim subjektima koji su dio grupe. Svojstvo nepristrane transakcije uvjeta utvrđenih za te transakcije ili te sporazume može dovesti do usklađivanja transfornih cijena na temelju te odredbe, ali se njime ne odobrava niti propisuje jednostrano apstraktno izuzeće od oporezivanja fiksnog dijela ili fiksnog postotka dobiti koju je stvarno zabilježio belgijski subjekt koji je dio multinacionalne grupe. Tom se odredbom najprije zahtijeva poistovjećivanje transakcije ili sporazuma (ili niza transakcija) s drugom specifičnom inozemnom povezanom stranom koja pripada grupi. Naime, samo je člankom 185. stavkom 2. točkom (a) ZPD-a iz 1992., koja se odnosi na usklađivanja transfornih cijena na višu vrijednost, belgijskoj poreznoj upravi odobreno da provede primarno jednostrano usklađivanje transfornih cijena ako se uvjeti utvrđeni za transakciju ili sporazum razlikuju od onih koji bi bili dogovoren u uvjetima nepristrane transakcije. Suprotno tome, primjena članka 185. stavka 2. točke (b) ZPD-a iz 1992., koji se odnosi na usklađivanja transfornih cijena na nižu vrijednost, dodatno je uvjetovana time da dobit ostvarena transakcijom ili sporazumom koja se izuzima od oporezivanja jednako tako mora biti uključena u dobit inozemne strane u toj transakciji ili sporazumu.
- (126) Kao drugo, cilj je sustava poreza na dobit trgovačkih društava u Belgiji oporezivati sva poduzeća koja podliježu oporezivanju stvarne dobiti, neovisno o tome je li riječ o neovisnim društvima ili društvima koja su dio grupe, onima koja su dio nacionalne ili multinacionalne grupe, onima koja su dio veće ili manje multinacionalne grupe

⁽⁶⁶⁾ Vidjeti spojene predmete C-182/03 i C-217/03, Belgija i Forum 187 ASBL/Komisija, ECLI:EU:C:2006:416, točku 95.

⁽⁶⁷⁾ Odnosno, društva koja u Belgiji imaju sjedište, glavno mjesto poslovanja ili sjedište uprave ili nadzornog odbora (članak 2. stavak 1. točka 5. ZPD-a iz 1992.).

⁽⁶⁸⁾ Vidjeti članak 185. stavak 1. ZPD-a iz 1992.

⁽⁶⁹⁾ To uključuje dohodak od nekretnina u Belgiji, dohodak od dijelova imovine ili belgijskog kapitala i dobit ostvarenu putem stalne poslovne jedinice smještene u Belgiji (članak od 227. do 229. ZPD-a iz 1992.).

⁽⁷⁰⁾ Vidjeti uvodnu izjavu 25.

⁽⁷¹⁾ Vidjeti uvodne izjave 26. do 28.

te onima koja tek odnedavno poslju u Belgiji ili ondje svoje djelatnosti obavljaju već dulji niz godina. Drugim riječima, svi se ti porezni obveznici nalaze u pravnoj i činjeničnoj situaciji koja je usporediva s obzirom na cilj sustava poreza na dobit trgovačkih društava, odnosno oporezivanje svih društava koja podliježu oporezivanju svoje stvarne dobiti. Uostalom, belgijskim su pravom utvrđeni subjekti u Belgiji koji podliježu porezu na dobit trgovačkih društava te su uključena sva propisno osnovana društva, udruženja, ustanove ili organizacije koja imaju pravnu osobnost te ostvaruju prihod od upravljanja ili poslovanja⁽⁷²⁾. Ni pravni oblik poduzeća ni njegova struktura (grupa društava ili neovisno poduzeće) ne predstavljaju odlučujući kriterij za oporezivanje dobiti trgovačkih društava u Belgiji. Prema tome, iako su uskladivanja stvarno zabilježene dobiti koja su dostupna svim tim poreznim obveznicima općenite naravi i stoga neselektivna u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a⁽⁷³⁾, u izuzeću od oporezivanja viška dobiti postoji razlika među tim poreznim obveznicima jer se samo belgijski subjekti koji su dio dovoljno velike multinacionalne grupe svoje djelatnosti tek odnedavno obavlja u Belgiji mogu služiti predmetnim sustavom, kao što je objašnjeno u odjeljku 6.3.2.

- (127) Kao treće, razlika u izračunu oporezive dobiti između neovisnih društava i društava koja su dio grupe ne utječe na cilj sustava poreza na dobit trgovačkih društava u Belgiji, odnosno oporezivanje dobiti svih rezidentnih društava ili društava koja poslju putem stalne poslovne jedinice u Belgiji, neovisno o tome jesu li neovisna ili integrirana. Dok je izračun oporezive dobiti neovisnih društava koja nisu integrirana/nacionalna i koja provode transakcije na tržištu relativno jednostavan jer se temelji na razlici između prihoda i rashoda koje određuje konkurentno tržište, izračun oporezive dobiti u slučaju integriranih društava multinacionalne grupe iziskuje upotrebu neizravnih podataka. Stoga će integrirana društva multinacionalne grupe morati odrediti cijene koje se primjenjuju na transakcije unutar grupe kako bi izračunala svoju oporezivu dobit, umjesto da se služe cijenama koje izravno diktira tržište. Čak i ako je moguće procijeniti da su odredene strateške odluke donesene u višem interesu cijele grupe, porez na dobit trgovačkih društava u Belgiji naplaćuje se pojedinačnim subjektima, a ne grupama. Predmetni se sustav odnosi isključivo na oporezivu dobit belgijskih društava grupe, tako da se svako smanjenje poreznih prihoda temelji pojedinačno na rezultatima tih društava. Iako je točno da su belgijskim poreznim zakonodavstvom predviđene posebne odredbe primjenjive na grupe, cilj je tih odredaba općenito uspostaviti jednakopravni položaj između neintegriranih društava i gospodarskih subjekata strukturiranih u grupe, a ne potonje staviti u povoljniji položaj.
- (128) Naposljetku, kada bi Komisija prihvatile argument Belgije u tom pogledu, to bi značilo da države članice mogu izbjegći primjenu pravila Unije u području državnih potpora jednostavnim uvođenjem izuzeća u svoje porezne zakone.

6.3.1.3. Zaključak o referentnom sustavu

- (129) Zaključno, referentni sustav koji je potrebno uzeti u obzir pri utvrđivanju je li izuzeće od oporezivanja viška dobiti selektivno jest sustav poreza na dobit trgovačkih društava u Belgiji, čiji je cilj na isti način oporezivati dobit svih rezidentnih društava ili društava koja poslju putem stalne poslovne jedinice u Belgiji. Naime, budući da je cilj predmetnog sustava uskladiti oporezivu dobit društava radi naplate poreza na dobit trgovačkih društava u Belgiji u skladu sa sustavom poreza na dobit trgovačkih društava u Belgiji, taj sustav predstavlja referentni sustav na temelju kojeg je sustav potrebno ispitati kako bi se utvrdilo je li njegovim korisnicima dodijeljena selektivna prednost.

6.3.2. Izuzećem od oporezivanja viška dobiti odstupa se od referentnog sustava

- (130) Budući da je sada ustanovljeno da zajednički sustav poreza na dobit trgovačkih društava u Belgiji predstavlja referentni sustav na temelju kojeg je potrebno ocijeniti predmetni sustav, potrebno je utvrditi odstupa li se izuzećem od oporezivanja viška dobiti od tog referentnog sustava, tako da dovodi do nejednakog postupanja prema društвima koja se nalaze u sličnoj pravnoj i činjeničnoj situaciji s obzirom na cilj tog sustava.

⁽⁷²⁾ Članak 179., u vezi s člankom 2. stavkom 1. točkom 5. ZPD-a iz 1992.

⁽⁷³⁾ Vidjeti predmet C-6/12 P, Oy, ECLI:EU:2013:525, točku 18; i spojene predmete C-106/09 P i C-107/09 P, Komisija/Government of Gibraltar i Ujedinjena Kraljevina, ECLI:EU:C:2011:732, točku 73.

- (131) U pogledu te druge faze analize selektivnosti, utvrđivanje odstupa li se poreznom mjerom od referentnog sustava općenito će biti popraćeno definicijom prednosti dodijeljene njezinim korisnicima. Naime, ako neka porezna mjera dovodi do neopravданog smanjenja poreza koji duguju korisnici, koji bi da ta mjera ne postoji trebali platiti veći porez na temelju referentnog sustava, to smanjenje predstavlja odstupanje od referentnog sustava i prednost dodijeljenu poreznom mjerom.
- (132) Komisija smatra da izuzeće od oporezivanja viška dobiti koje je odobreno na temelju članka 185. stavka 2. točke (b) ZPD-a iz 1992. predstavlja odstupanje od sustava poreza na dobit trgovačkih društava u Belgiji, a ne jednostavnu primjenu tog sustava. Kao što na to ukazuju sljedeća dva pododjeljka, Komisija smatra da je tim odstupanjem dodijeljena selektivna prednost korisnicima predmetnog sustava.
- (133) Najprije, izuzećem od oporezivanja viška dobiti odstupa se od zajedničkog sustava oporezivanja dobiti trgovačkih društava predviđenog sustavom poreza na dobit trgovačkih društava u Belgiji, na temelju kojeg se oporezuju subjekti rezidentnih društava ili oni koji posluju putem stalne poslovne jedinice u Belgiji na temelju njihove ukupne dobiti, odnosno stvarno zabilježene dobiti, a ne na temelju hipotetske razine dobiti dobivene procjenom „uskladene dobiti nepristrane transakcije“ predmetnog subjekta. Izuzećem od oporezivanja viška dobiti belgijskim se subjektima grupe koji su korisnici predmetnog sustava dodjeljuje selektivna prednost u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a, tako što se društvima u Belgiji odobrava izuzeće od oporezivanja dijela stvarno zabilježene dobiti⁽⁷⁴⁾.
- (134) Nadalje, ne dovodeći u pitanje prethodnu uvodnu izjavu i neovisno o činjenici da se može smatrati da referentni sustav obuhvaća općenito pravilo kojim je predviđeno da stvarno zabilježena dobit koja premašuje dobit nepristrane transakcije rezidentnih društava multinacionalne grupe ili društava koja posluju putem stalne poslovne jedinice u Belgiji ne bi trebala biti oporezovana, što nije slučaj⁽⁷⁵⁾, Komisija smatra da izuzeće od oporezivanja viška dobiti predstavlja lošu primjenu načela nepristrane transakcije i stoga odstupanja od tog načela, koje je dio tog sustava⁽⁷⁶⁾.

6.3.2.1. Predmetnim se sustavom dodjeljuje selektivna prednost njezinim korisnicima, tako što se odstupa od zajedničkog sustava poreza na dobit trgovačkih društava u Belgiji

- (135) Gospodarska se prednost može dodjeliti raznovrsnim smanjenjem poreznog opterećenja poduzeća, a posebno smanjenjem porezne osnovice ili iznosa dugovanog poreza⁽⁷⁷⁾. Kao što je objašnjeno u odjeljku 2.1., sustavom izuzeća od oporezivanja viška dobiti rezidentnim se subjektima ili subjektima koji posluju putem stalne poslovne jedinice u Belgiji, a dio su multinacionalne grupe, omogućuje da smanje svoj dugovani porez u Belgiji odbijanjem tzv. „viška“ dobiti od njihove stvarno zabilježene dobiti. Taj se višak dobiti izračunava procjenom prosječne hipotetske dobiti koju bi neovisno poduzeće koje obavlja slične djelatnosti moglo ostvariti u sličnim okolnostima. Razlika između te stvarno zabilježene dobiti subjekta i prosječne hipotetske dobiti preračunava se u postotak izuzeća dobiti prije oporezivanja kako bi se dobio postotak prosječnog viška dobiti u predviđenom razdoblju. Taj postotak predstavlja poreznu osnovicu utvrđenu za korisnika predmetnog sustava u razdoblju od pet godina tijekom kojih je belgijska porezna uprava obvezana prethodnim poreznim mišljenjem.
- (136) Međutim, izuzeće od oporezivanja viška dobiti nije dostupno svim subjektima društava koji se nalaze u sličnoj pravnoj i činjeničnoj situaciji što se, s obzirom na cilj sustava poreza na dobit trgovačkih društava u Belgiji koji se sastoji od oporezivanja dobiti društava, odnosi na sva društva koja podliježu plaćanju poreza na dobit trgovačkih

⁽⁷⁴⁾ Vidjeti odjeljak 6.3.2.1.

⁽⁷⁵⁾ Vidjeti odjeljak 6.3.1.2.

⁽⁷⁶⁾ Vidjeti odjeljak 6.3.2.2.

⁽⁷⁷⁾ Vidjeti predmet C-66/02, Italija/Komisija, ECLI:EU:C:2005:768, točku 78.; predmet C-222/04, Cassa di Risparmio di Firenze i dr., ECLI:EU:C:2006:8, točku 132.; predmet C-522/13, Ministerio de Defensa i Navantia, ECLI:EU:C:2014:2262, točke 21. do 31. Vidjeti i točku 9. Obavijesti Komisije o primjeni propisa o državnim potporama na mjere koje se odnose na izravno oporezivanje poduzetnika (SL C 384, 10.12.1998., str. 3.) Vidjeti i Odluku 2003/601/EZ, uvodne izjave od 33. do 35.

društava u Belgiji. Naime, sustav poreza na dobit trgovачkih društava u Belgiji ne sadržava nijedno načelo ni pravilo kojim se odobrava izuzeće od oporezivanja stvarno zabilježene dobiti koja premašuje hipotetsku dobit nepristrane transakcije⁽⁷⁸⁾. Članak 185. stavak 2. točka (b) ZPD-a iz 1992., na koji se poziva Belgija pri odobravanju izuzeća od oporezivanja viška dobiti u okviru predmetnog sustava, nema ni taj smisao ni taj učinak. Predmetnim se sustav prije svega odstupa od općenitog pravila predviđenog belgijskim poreznim pravom na temelju kojeg se oporezuje stvarno zabilježena dobit.

(137) Prema tome, Komisija potvrđuje mišljenje iz uvodne izjave 89. odluke o pokretanju postupka, odnosno da je predmetni sustav selektivan na više razina i iz više razloga.

(138) Kao prvo, izuzeće od oporezivanja viška dobiti dostupno je samo subjektima koji su dio multinacionalne grupe, a ne i neovisnim subjektima ili subjektima koji su dio nacionalnih grupa društava. Naime, budući da se predmetni sustav temelji na članku 185. stavku 2. točki (b) ZPD-a iz 1992., kojim je primjena izuzeća i izdavanje prethodnog poreznog mišljenja potrebnog za primjenu izuzeća ograničena na subjekte koji sudjeluju u prekograničnim transakcijama, samo se belgijski subjekti koji su dio multinacionalne grupe može odobriti to izuzeće od oporezivanja viška dobiti. Drugim riječima, gospodarska prednost dodijeljena korisnicima predmetnog sustava selektivna je *de iure* jer je dostupna samo subjektima koji su dio multinacionalne grupe, a ne i neovisnim subjektima ili subjektima koji su dio nacionalne grupe. Posebno, subjekti koji su dio nacionalne grupe društava mogli bi jednako tako djelovati kao središnji poduzetnik nakon nacionalne reorganizacije te bi stoga mogli jednako tako tvrditi da je njihova stvarno zabilježena dobit nakon te reorganizacije veća od prosječne hipotetske dobiti koju bi neovisno društvo koje obavlja slične djelatnosti moglo zabilježiti zahvaljujući (navodnoj) uspostavi sinergija ili ekonomiji razmjera na nacionalnoj razini. Međutim, središnji poduzetnici sa sjedištem u Belgiji za razliku od njihovih međunarodnih konkurenata koji posluju s inozemnim povezanim društvima grupe ne mogu ostvariti popust na svoju poreznu osnovicu koji je predviđen predmetnim sustavom u slučaju viška dobiti jer ti subjekti nisu obuhvaćeni člankom 185. stavkom 2. točkom (b) ZPD-a iz 1992.

(139) Kao drugo, za ostvarivanje izuzeća od oporezivanja viška dobiti u okviru predmetnog sustava, Služba za donošenje prethodnih poreznih mišljenja mora izdati prethodno odobrenje u obliku prethodnog poreznog mišljenja, koje je moguće dobiti samo za buduće okolnosti ili transakcije koji još nisu imali porezne posljedice, a ne za postojeće okolnosti. Sustavom prethodnih poreznih mišljenja uvedenim u belgijsko porezno zakonodavstvo Zakonom od 24. prosinca 2002. utvrđeno je, naime, da se prethodno porezno mišljenje primjenjuje „samo na određenu okolnost ili transakciju koji još nije imao porezne posljedice“ na predmetnog poreznog obveznika⁽⁷⁹⁾. Točnije, porezni obveznik nema pravo tražiti prethodno porezno mišljenje za porezne posljedice njegove trenutačne okolnosti, nego se prethodno porezno mišljenje može odnositi samo na porezne učinke „nove okolnosti“. Ti se uvjeti primjenjuju i na prethodna porezna mišljenja kojima se odobrava izuzeće od oporezivanja viška dobiti u okviru predmetnog sustava. Naime, na uzorku prethodnih poreznih mišljenja kojima se odobrava izuzeće od oporezivanja viška dobiti, a koji je analizirala Komisija, u svakom prethodnom poreznom mišljenju navedena su znatna ulaganja i/ili otvaranje radnih mjeseta i/ili premještaj djelatnosti u Belgiju⁽⁸⁰⁾. Ti elementi nisu izričito navedeni kao uvjeti za ostvarivanje izuzeća od oporezivanja viška dobiti na temelju članka 185. stavka 2. točke (b) ZPD-a iz 1992., ali su neophodni za dobivanje prethodnog poreznog mišljenja, koje je obvezno za

⁽⁷⁸⁾ Vidjeti uvodnu izjavu 125.

⁽⁷⁹⁾ Vidjeti uvodnu izjavu 44.

⁽⁸⁰⁾ Vidjeti Odluku od 26. veljače 2013. u spisu 2011.569, točka 42.: „Sustav ulaganja povezan s tim projektima glasi kako slijedi: [...] uspostava treće proizvodne linije: ulaganje od 2,2 milijuna USD [...], uspostava četvrte i pete proizvodne linije: dodatno ulaganje od najmanje 5 milijuna USD [...]; točka 43.: „U pogledu otvaranja radnih mjeseta, takva bi ulaganja trebala dovesti do povećanja broja zaposlenika grupe u Belgiji za najmanje 30 do 40 radnika u ekvivalentu punog radnog vremena“; točka 83.: „[...] (Podnositelj zahtjeva) obvezuje se povećati svoje proizvodne kapacitete u Belgiji. [...]“ i točka 91.: „(Podnositelj zahtjeva) ostvariti će veću dobit u Belgiji zbog ekonomije razmjera i sinergije koje će omogućiti povećanjem svojih proizvodnih kapaciteta nakon što grupa donose odluku o dodatnom ulaganju“; Odluka od 31. siječnja 2007. u spisu 600.460, točka 15.: „[...] the business intends to relocate the Central Entrepreneur company from (abroad) to Belgium in the course of 2007“; točka 18.: „The Entrepreneur activities that are currently carried out (abroad) require the employment of 15 positions. All these positions will be transferred to Belgium“; Odluka od 15. prosinca 2005. u spisu 500.249, točka 6.: „De totale investering bedroeg circa EUR 109,5 miljoen. De geraamde extra banentoename als gevolg van deze nieuwe investering [...] wordt geraamd op 25 mensen“; Odluka od 10. prosinca 2013. u spisu 2013.540, odjeljak 2.: Utjecaj na razinu zaposlenosti u Belgiji [...], točka 68.: „Zahvaljujući uspostavi središnjeg tijela za nabavu i ureda za kvalitetu u Belgiji, moglo bi se otvoriti 20 novih radnih mjeseta ili ih jednako toliko zadržati u Belgiji. Nakon 2015., srednjoročno se predviđa i zapošljavanje četiri dodatnih osoba.“, točka 69.: „[...] broj prodajnih mjeseta u Belgiji kao i poslovna površina [...] trebali bi se povećati. Stoga je moguće očekivati daljnje otvaranje radnih mjeseta u belgijskoj distribucijskoj mreži.“, točka 70.: „Potrebno je istaknuti i (da) bi se u slučaju stečaja, broj izgubljenih radnih mjeseta (u poduzeću) popeo na [...] 300 zaposlenika u ekvivalentu punog radnog vremena.“, točke 71.–72.: „Potrebno je napomenuti da (podnositelj zahtjeva) jednako tako namjerava [...] otvoriti novo skladište [...] što bi dovelo do otvaranja novih radnih mjeseta.“

primjenu izuzeća od oporezivanja viška dobiti. Obveza „nove okolnosti“ koja proizlazi iz obveze podnošenja zahtjeva za prethodno porezno mišljenje za ostvarivanje izuzeća od oporezivanja viška dobiti⁽⁸¹⁾ stoga dovodi do selektivnosti između multinacionalnih grupa koje mijenjaju svoj model poslovanja uspostavom novih djelatnosti u Belgiji i svih drugih gospodarskih subjekata (uključujući i multinacionalne grupe) koji u Belgiji nastavljaju poslovati po postojećem poslovnom modelu.

- (140) Kao treće, sustav izuzeća od oporezivanja viška dobiti odnosi se na dobit koja je, navodno, ostvarena sinergijom, ekonomijom razmijera ili drugim prednostima koje proizlaze iz pripadnosti multinacionalnoj grupi. Iako sve grupe mogu tražiti ostvarivanje te prednosti, samo se subjekte koji su dio multinacionalne grupe koja je dovoljno velika za ostvarivanje znatne dobiti proizašle iz sinergije, ekonomije razmijera i drugih prednosti unutar grupe potiče da traže prethodno porezno mišljenje u okviru predmetnog sustava. To je zato što postupak izdavanja prethodnog poreznog mišljenja iziskuje podnošenje detaljnog zahtjeva u kojem su navedene nove okolnosti kojima je opravdano izuzeće, podaci o radnim mjestima subjektu i potpuna studija o višku dobiti, čime se znatno više ograničavaju manje grupe društava nego velike grupe. Sinergija i uštade na troškovima navedene u zahtjevima za prethodna porezna mišljenja trebaju obuhvaćati dovoljno velik opseg i doseg djelatnosti kako bi se potkrijepio zahtjev za prethodno porezno mišljenje. Naime, u odgovoru na zahtjev Komisije, Belgija nije mogla dostaviti nijedan primjer izuzeća od oporezivanja viška dobiti koje je zatražio i dobio belgijski subjekt koji je dio manje multinacionalne grupe. Drugim riječima, predmetni je sustav jednako tako *de facto* selektivan jer samo belgijski subjekti koji su dio velike multinacionalne grupe, ili u najboljem slučaju srednje velike grupe, mogu stvarno ostvariti izuzeće od oporezivanja viška dobiti, ali ne i subjekti koji su dio manje multinacionalne grupe.
- (141) Zaključno, budući da je predmetnim sustavom samo belgijskim subjektima koji su dio dovoljno velike multinacionalne grupe koja u Belgiji uspostavlja nove djelatnosti omogućeno ostvarivanje smanjenja porezne osnovice odbijanjem tzv. „viška“ dobiti od njihove stvarno zabilježene dobiti, potrebno je smatrati da se tim sustavom dodjeljuje selektivna prednost tim subjektima u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a. Naime, smanjenjem iznosa poreza koji je inače potrebno platiti na temelju zajedničkog sustava poreza na dobit poduzeća, izuzećem od oporezivanja viška dobiti rasterećuju se sredstva tih belgijskih subjekata od troška koji bi inače morali snositi, čime im se dodjeljuje selektivna prednost.
- (142) Belgija opravdava razliku u postupanju uvedenu predmetnim sustavom pozivajući se na presudu Općeg suda od 7. studenoga 2014. u predmetu T-399/11 i tvrdeći da činjenica da je porezna mjera ograničena na multinacionalna poduzeća nije dovoljna da bi se zaključilo da je selektivna jer ta grupa društava, za razliku od primjerice offshore društava, ne dijeli zajednička obilježja u pogledu gospodarskog sektora, djelatnosti, veličine bilance, broja zaposlenika ili zemlje poslovnog nastana⁽⁸²⁾. Međutim, presuda na koju se Belgija poziva nije samo pobijvana⁽⁸³⁾, nego nije ni primjenjiva na predmetni sustav jer se odnosi na to je li porezna prednost povezana s određenim financijskim transakcijama bila selektivna, dok se predmetni sustav odnosi na prednosti dodijeljene posebnim kategorijama poduzeća. Naime, u presudi na koju se poziva Belgija Opći sud procijenio je da porezna mjera kojom se pogoduje stjecanju inozemnih društava kćeri u odnosu na stjecanje nacionalnih društava kćeri ne donosi nikakvu selektivnu prednost na temelju članka 107. stavka 1. UFEU-a jer se njome *a priori* ne sprječava nijednu kategoriju poduzeća da je ostvare. Suprotno tome, samo određene kategorije poduzeća mogu ostvariti pogodnosti sustava izuzeća od oporezivanja viška dobiti, odnosno poduzeća koja su dio dovoljno velike multinacionalne grupe koja uvodi nove djelatnosti u Belgiji.

⁽⁸¹⁾ Ta obveza ne bi predstavljala problem selektivnosti za prethodna porezna mišljenja, osim onih koja se odnose na primjenu izuzeća od oporezivanja viška dobiti. Obična prethodna porezna mišljenja nude samo pravnu sigurnost u pogledu poreznog tretmana na temelju pravila koja se jednako primjenjuju na sva društva, s prethodnim poreznim mišljenjem ili bez njega. Prema tome, osim izuzeća od oporezivanja viška dobiti, oporeziva će dobit u načelu biti ista kakva bi bila *a priori* u prethodnom poreznom mišljenju ili *a posteriori* u poreznoj prijavi. Međutim, prethodno porezno mišljenje kojim se dodjeljuje izuzeće od oporezivanja viška dobiti u tim okolnostima djeluje kao prethodno odobrenje. Zakonodavstvom je predviđeno da je popust u slučaju viška dobiti koji premašuje dobit nepristrane transakcije potrebno utvrditi putem prethodnog poreznog mišljenja te ga se ne može *a posteriori* tražiti u poreznoj prijavi. Prema tome, društvo koje stvarno zabilježi veću dobit (višak dobiti) u obavljanju svoje uobičajene djelatnosti ne može ostvariti izuzeće od oporezivanja viška dobiti. Zato bi se s dvama društvinama koja se nalaze u istoj pravnoj i činjeničkoj situaciji, od kojih je prvo prošlo restrukturiranje, a drugo obavlja svoje uobičajene djelatnosti, postupalo različito jer samo prvo društvo ima pravo tražiti prethodno porezno mišljenje kojim se odobrava izuzeće od oporezivanja viška dobiti.

⁽⁸²⁾ Predmet T-399/11, Banco Santander SA i Santusa Holding/Komisija, ECLI:EU:T:2014:938.

⁽⁸³⁾ Predmet C-21/15 P, Komisija/Banco Santander i Santusa.

- (143) Komisija jednako tako ni ne smatra, kao što to tvrdi Belgija, da je selektivna prednost povezana s neoporezivanjem u inozemstvu dobiti izuzete od oporezivanja u Belgiji jer upravo Belgija jednostrano smanjuje poreznu osnovicu belgijskog subjekta grupe koji je korisnik predmetnog sustava, neovisno o stvarnom ili navodnom oporezivanju iste dobiti u nekoj drugoj državi članici. U svakom slučaju, člankom 107. stavkom 1. UFEU-a zabranjeno je da država članica dodijeli državnu potporu. Stoga je pitanje je li posebnim sustavom dodijeljena prednost njegovim korisnicima potrebno ocijenjeno s obzirom na postupke predmetne državne članice, odnosno Belgije. Tom se ocjenom ne mora uzeti u obzir eventualni neutralan ili negativan učinak sustava na razini drugih društava grupe zbog postupanja drugih država članica prema njima.

6.3.2.2. Predmetnim se sustavom dodjeljuje selektivna prednost odstupanjem od načela nepristrane transakcije

- (144) Neovisno o tome može li se smatrati da sustav poreza na dobit trgovачkih društava u Belgiji sadržava ili ne sadržava opće pravilo kojim se zabranjuje oporezivanje stvarno zabilježene dobiti subjekata multinacionalne grupe koja premašuje dobit nepristrane transakcije, što Komisija osporava⁽⁸⁴⁾, izuzećem od oporezivanja viška dobiti odstupa se od referentnog sustava jer se razlozima kojima se opravdavaju izuzeće i metoda primjenjena pri utvrđivanju viška dobiti radi provedbe predmetnog sustava krši načelo nepristrane transakcije, koje je dio tog sustava.

(a) Načelo nepristrane transakcije u pogledu članka 107. stavka 1. UFEU-a

- (145) Sud je već presudio da se smanjenjem porezne osnovice, koje proizlazi iz porezne mjere kojom se poreznom obvezniku omogućuje da u okviru transakcija unutar grupe primjeni transferne cijene koje nisu slične cijenama koje bi neovisna poduzeća koja pregovaraju u sličnim uvjetima u skladu s načelom nepristrane transakcije primjenjivala u uvjetima slobodnog tržišnog natjecanja, dodjeljuje selektivna prednost navedenom poreznom obvezniku jer je porez koji mora platiti na temelju općeg poreznog sustava manji od onog koji moraju platiti neovisna društva koja svoju poreznu osnovicu računaju na temelju stvarno zabilježene dobiti⁽⁸⁵⁾.

- (146) U svojoj presudi o poreznom sustavu koji Belgija primjenjuje na koordinacijske centre⁽⁸⁶⁾, Sud je ispitao tužbu protiv Odluke Komisije kojom je zaključeno da se načinom utvrđivanja oporezivih prihoda koji je predviđen tim sustavom dodjeljuje selektivna prednost tim centrima⁽⁸⁷⁾. U skladu s tim sustavom, oporeziva dobit utvrđena je na paušalni iznos koji odgovara postotku ukupnog iznosa rashoda i troškova poslovanja iz kojih su isključeni troškovi osoblja i financijski rashodi. Prema mišljenju Suda, „[d]a bi se ispitalo dodjeljuje li se utvrđivanjem oporezivih prihoda, koje je predviđeno u sustavu koordinacijskih centara, prednost potonjima, potrebno je, [...], navedeni sustav usporediti sa sustavom općeg prava koji se temelji na razlici između prihoda i rashoda poduzeća koje svoje djelatnosti obavlja u uvjetima slobodnog tržišnog natjecanja.“ Sud je zatim smatrao da se „isključivanjem [troškova osoblja i financijskih rashoda] iz troškova koji služe za utvrđivanje oporezivih prihoda navedenih centara ne omogućuje dobivanje transfernih cijena koje su slične cijenama koje bi se primjenjivale u uvjetima slobodnog tržišnog natjecanja“, čime se, prema mišljenju Suda, „[dodjeljuje] gospodarska prednost navedenim centrima“⁽⁸⁸⁾.

- (147) Prema tome, Sud je potvrdio da se poreznom mjerom kojom se društvo koje je dio grupe navodi da obračunava transferne cijene koje nisu u skladu s cijenama koje bi se obračunavale u uvjetima slobodnog tržišnog natjecanja, odnosno cijene koje dogovaraju neovisna poduzeća u sličnim okolnostima na temelju načela nepristrane transakcije, dodjeljuje selektivna prednost tom društву jer se njome dovodi do smanjenja porezne osnovice, a time i poreza koji je prihvatljiv u skladu sa zajedničkim sustavom poreza na dobit trgovачkih društava. To načelo prema kojem bi se za transakcije među društвima iste grupe trebala plaćati naknada kao da su ih zaključila neovisna društva koja pregovaraju u sličnim okolnostima u uvjetima nepristrane transakcije općenito se naziva „načelo nepristrane transakcije“.

⁽⁸⁴⁾ Vidjeti odjeljak 6.3.1.2. i uvodnu izjavu 136.

⁽⁸⁵⁾ Vidjeti spojene predmete C-182/03 i C-217/03, Belgija i Forum 187 ASBL/Komisija, ECLI:EU:C:2006:416.

⁽⁸⁶⁾ Ibid.

⁽⁸⁷⁾ Odluka Komisije 2003/757/EZ od 17. veljače 2003. o programu državne potpore koji je Belgija provela u korist koordinacijskih sredstava sa sjedištem u Belgiji (SL L 282, 30.10.2003., str. 25.).

⁽⁸⁸⁾ Vidjeti spojene predmete C-182/03 i C-217/03, Belgija i Forum 187 ASBL/Komisija, ECLI:EU:C:2006:416, točke 95. i 97.

- (148) Cilj je načela nepristrane transakcije osigurati da se transakcije među društvima iste grupe porezno tretiraju s obzirom na iznos dobiti koja bi bila ostvarena da su iste transakcije zaključene među neovisnim društvima jer bi se inače s društвima grupe postupalo povlašteno u skladu sa zajedničkim sustavom poreza na dobit trgovačkih društava u pogledu izračuna njihove oporezive dobiti, za razliku od neovisnih društava, što bi dovelo do nejednakog postupanja s obzirom na cilj takvog sustava, koji je oporezivati dobit svih društava koja su obuhvaćena njegovom poreznom jurisdikcijom.
- (149) Kako bi procijenila je li Belgija predmetnim sustavom dodijelila selektivnu prednost, Komisija mora provjeriti razlikuje li se metoda utvrđivanja uskladene dobiti nepristrane transakcije tijekom druge faze sustava koju je odobrila Belgija od metode kojom se dobiva pouzdana približna vrijednost poslovnog rezultata temeljenog na tržištu i stoga na načelu nepristrane transakcije. Ako se metodom dovodi do smanjenja poreza koji duguje belgijski subjekt na temelju zajedničkog sustava poreza na dobit trgovачkih društava u Belgiji u odnosu na poduzeća koja se nalaze u sličnoj pravnoj i činjeničnoj situaciji, smatrat će se da se tim sustavom dodjeljuje selektivna prednost u skladu s člankom 107. stavkom 1. UFEU-a.
- (150) Stoga je načelo nepristrane transakcije nužno sastavni dio ocjene poreznih mjera dodijeljenih društvima grupe koju Komisija provodi na temelju članka 107. stavka 1. UFEU-a, neovisno o tome je li država članica uključila to načelo u svoj nacionalni pravni sustav i u kojem obliku. Primjenjuje se kako bi se za potrebe izračuna poreza na dobit trgovачkih društava utvrdilo je li oporeziva dobit društva koje je dio grupe izračunana primjenom metode koja je slična tržišnim uvjetima, tako da to društvo ne ostvaruje povlašteni tretman, u skladu sa zajedničkim sustavom poreza na dobit trgovачkih društava, u odnosu na tretman namijenjen neovisnim društvima čija se oporeziva dobit utvrđuje na temelju tržišta. Stoga, kako se izbjegla svaka nedoumica, Komisija pri ocjeni državnih potpora ne primjenjuje načelo nepristrane transakcije koje proizlazi iz članka 9. predloška porezne konvencije OECD-a i Smjernica OECD-a o transfernim cijenama, koji predstavljaju neobvezujuće instrumente, nego opće načelo jednakog postupanja u području oporezivanja koje proizlazi iz primjene članka 107. stavka 1. UFEU-a, kojim su obvezane države članice i obuhvaćena nacionalna porezna pravila ⁽⁸⁹⁾.
- (151) U ovom slučaju, Komisija smatra da se metodom za utvrđivanje „uskladene dobiti nepristrane transakcije“ tijekom druge faze predviđene predmetnim sustavom, kao što je opisana u uvodnoj izjavi 15., odstupa od načela nepristrane transakcije, što dovodi do dodjele selektivne prednosti subjektima korisnicima tog sustava. Prema opisu predmetnog sustava koji su sastavila belgijska tijela i s obzirom na podatke predstavljena na uzorku pojedinačnih prethodnih poreznih mišljenja koji je ispitala Komisija ⁽⁹⁰⁾, smatra se da belgijski subjekti grupe koji su korisnici izuzeća od oporezivanja viška dobiti vode i preuzimaju najsloženije dužnosti unutar svoje multina- cionalne grupe (bilo da je riječ o skupu dužnosti ili samo o onima povezanim s određenim područjem poslovanja ili zemljopisnim područjem). Kao što je objašnjeno u sljedećem pododjeljku, Komisija stoga smatra da bi se ukupnu rezidualnu dobit koja je rezultat transakcija unutar grupe zaključenih između tih subjekata i njihovih povezanih društava iz grupe trebala pripisati belgijskim subjektima grupe na temelju njihove dobiti nepristrane transakcije (u okviru prve faze). Primjena načela nepristrane transakcije ne ostavlja prostora općenitom i različitom priznavanju i pripisivanju dobiti proizašle iz sinergije i ekonomije razmjera pri ocjeni transfernih cijena (u okviru druge faze).

(b) Rezidualna dobit jest dobit nepristrane transakcije koju je belgijski subjekt grupe ostvario djelujući kao „središnji poduzetnik“

- (152) Belgijска тјела opisuju predmetni sustav kao sustav koji se temelji na ideji da belgijski subjekti grupe djeluju kao „središnji poduzetnici“ ⁽⁹¹⁾. Prema njihovu mišljenju, glavne odgovornosti za postupak donošenja

⁽⁸⁹⁾ Vidjeti spojene predmete C-182/03 i C-217/03, Belgija i Forum 187 ASBL/Komisija, ECLI:EU:C:2006:416, točku 81. Vidjeti i predmet T-538/11, Belgija/Komisija, ECLI:EU:C:2015:188, točke 65. i 66., i navedenu sudsку praksu.

⁽⁹⁰⁾ Vidjeti uvodnu izjavu 65.

⁽⁹¹⁾ U Smjernicama OECD-a o transfernim cijenama nije utvrđen izraz „središnji poduzetnik“. Točkom 9.2. tih Smjernica uvodi se izraz „naručitelj“ kao protustrana inozemnog povezanog poduzeća koja ima ulogu naručiteljevog ograničenog distributera, zastupnika, posrednika ili podugovaratelja/podizvodča, ali se tim Smjernicama ne definira preciznije izraz „naručitelj“. Drugi primjeri u kojima se subjekt smatra naručiteljem u kontroliranoj transakciji navedeni su u točkama od 9.26. do 9.27. Smjernica OECD-a o transfernim cijenama. U strukturi grupe, s ekonomskog gledišta može biti racionalno podijeliti dužnosti između, primjerice, subjekta zaduženog za strateške poslovne odluke te subjekta zaduženog za proizvodnju i provedbu. U tu svrhu takva struktura treba biti u skladu s tržišnim uvjetima kako bi se poštovalo načelo nepristrane transakcije.

strateških i taktičkih odluka te za najsloženije dužnosti grupe, neovisno o tome je li riječ o skupu dužnosti ili samo o onima koje su povezane s određenim poslovnim područjem ili zemljopisnim područjem, konsolidirane su u tim belgijskim subjektima grupe. Povezani subjekti grupe koji posluju s tim belgijskim subjektima grupe trebali bi biti i podugovaratelji ili podizvođači, pružatelji istraživačkih usluga, ograničeni distributeri ili posrednici/zastupnici⁽⁹²⁾ ili drugi subjekti koji obavljaju „automatske“ dužnosti i imaju ograničene odgovornosti.

- (153) Kao što je objašnjeno u uvodnoj izjavi 15., izuzeće od oporezivanja viška dobiti odobrava se pristupom u dvije faze. U okviru prve faze tog pristupa, belgijski subjekt grupe procjenjuje svoju dobit nepristrane transakcije kao da je riječ o rezidualnoj dobiti, što podrazumijeva primjenu jednostrane metode utvrđivanja transferrnih cijena, kao što je metoda MTMN koja se najviše primjenjuje u praksi⁽⁹³⁾. Potonja se metoda ponekad smatra primjerom metodom izračuna transferrnih cijena za utvrđivanje cijena i uvjeta kontrolirane transakcije između subjekata koji obavljaju složene dužnosti i subjekata koji obavljaju manje složene dužnosti. Strana koja se ispituje tijekom primjene metode MTMN u pravilu je strana u transakciji na koju se metoda može primijeniti na najpouzdaniji način i za koju je moguće pronaći najpouzdanije elemente usporedbe, stoga je najčešće riječ o strani s najmanje složenom funkcionalnom analizom⁽⁹⁴⁾. Tijekom primjene metode MTMN, neto dobit ispitivane strane provjerava se s obzirom na primjerenu osnovicu, kao što su troškovi, prodaja ili imovina⁽⁹⁵⁾. Suprotno tome, rezidualna dobit (ili, eventualno, rezidualni gubitak) koja proizlazi iz niza kontroliranih transakcija tijekom primjene metode MTMN dosjet će strani koja se ne ispituje, odnosno uglavnom subjektu koji ima najsloženiji profil.
- (154) Ne dovodeći u pitanje mogućnost primjene jednostrane metode određivanja transferrnih cijena pri utvrđivanju dobiti nepristrane transakcije belgijskog subjekta grupe tijekom prve faze za svaki pojedinačni slučaj u kojem je u okviru predmetnog sustava izdano prethodno porezno mišljenje⁽⁹⁶⁾, Komisija smatra da bi belgijski subjekt grupe, u svojstvu središnjeg poduzetnika zaduženog za donošenje strateških i taktičkih odluka te koji vodi i obavlja najsloženije dužnosti u multinacionalnoj grupi, trebao kao naknadu dobiti porast očekivanog prinosa kako bi mogao jamčiti rezultat u skladu s tržišnim uvjetima⁽⁹⁷⁾. Suprotno tome, te povezane strane unutar grupe koje su izložene slabom riziku dobile bi tek ograničenu naknadu jer su zaštićene od poslovnih rizika i povezanih gubitaka⁽⁹⁸⁾. Drugim riječima, nakon što se tijekom prve faze utvrde transferne cijene, belgijskom se subjektu grupe, u svojstvu „središnjeg poduzetnika“, pripisuje rezidualna dobit koja je rezultat transakcija unutar grupe. Ta je rezidualna dobit stoga jednaka dobiti nepristrane transakcije belgijskog subjekta grupe s obzirom na sustav poreza na dobit trgovачkih društava u Belgiji te je, u slučaju sustava izuzeća od oporezivanja viška dobiti, jednaka njegovoj stvarno zabilježenoj dobiti.
- (155) Međutim, tijekom druge faze postupka opisanog u uvodnoj izjavi 15., belgijski subjekt grupe procjenjuje dobit koju bi slično neovisno društvo ostvarilo u sličnim okolnostima kako bi dobio „uskladenu dobit nepristrane transakcije“ primjenom metode MTMN, ovaj put s belgijskim subjektom grupe kao ispitivanom stranom. Razlika između dobiti izračunane u prvoj i drugoj fazi (rezidualna dobit umanjena za „uskladenu dobit nepristrane transakcije“ izračunana u fazi 2) predstavlja iznos „viška dobiti“ koji je izuzet od oporezivanja na temelju

⁽⁹²⁾ Opis ugovorne proizvodnje naveden je u točki 7.40. Smjernica OECD-a o transferrnim cijenama. Ograničena distribucija opisana je u točki 9.127. te je upućivanje na izraz „zastupnik“ naveden u točki 6.37. Smjernica OECD-a o transferrnim cijenama.

⁽⁹³⁾ Druge jednostrane metode jesu metoda dodatka na troškove i metoda preprodajnih cijena.

⁽⁹⁴⁾ Vidjeti uvodnu izjavu 57.

⁽⁹⁵⁾ Vidjeti bilješku 37, te točku 2.58. i sljedeće točke Smjernica OECD-a.

⁽⁹⁶⁾ Smjernicama OECD-a o transferrnim cijenama donesenima 1995., koje su bile na snazi u trenutku uspostave osporavanog sustava, izričito se daje prednost tradicionalnim metodama koje se temelje na transakcijama, kao što je metoda usporedive nekontrolirane cijene, u odnosu na transakcijske metode, kao što je MTMN, kako bi se utvrdilo je li transferna cijena u skladu s cijenom nepristrane transakcije (vidjeti točku 3.49. Smjernica OECD-a iz 1995.). U tom je pogledu točkom 2.3. Smjernica OECD-a iz 2010. utvrđeno sljedeće: „Kada se, uzimajući u obzir kriterije opisane u točki 2.2., tradicionalna metoda koja se temelji na transakcijama i transakcijska metoda koja se temelji na dobitku mogu primjenjivati s jednakim stupnjem pouzdanosti, prednost se daje tradicionalnoj metodi koja se temelji na transakcijama u odnosu na transakcijsku metodu koja se temelji na dobitku.“

⁽⁹⁷⁾ Vidjeti točku 1.45. Smjernica OECD-a. Osim toga, točkom 9.39. istih Smjernica utvrđeno je sljedeće: „Općenito, [...] kada se na jednu od strana prenese rizik povezan s kontroliranom transakcijom, toj je strani potrebno: [...] (c) općenito, nadoknaditi rizik povećanjem očekivanog prinosa.“

⁽⁹⁸⁾ Pod uvjetom da je moguće utvrditi gospodarsko opravdanje strukture središnjeg poduzetnika. Vidjeti i točku 1.47. Smjernica OECD-a.

predmetnog sustava⁽⁹⁹⁾. Prema mišljenju Belgije, druga faza postupka opravdana je činjenicom da bi kod belgijskih subjekata multinacionalne grupe trebala biti oporezovana samo „uskladena dobit nepristrane transakcije“ te prema tome stvarno zabilježena dobit koja premašuje uskladenu dobit nepristrane transakcije može biti zanemarena za porezne potrebe jer predstavlja „višak dobiti“.

- (156) Komisija ne smatra da je druga faza u skladu s načelom nepristrane transakcije. Kao što je objašnjeno u uvodnoj izjavi 153., općenito, rezidualna dobit koja je rezultat transakcija unutar grupe trebala bi se u cijelosti smatrati kao dobit nepristrane transakcije koju je ostvario središnji poduzetnik s obzirom na poslovne rizike i povezane troškove (odnosno, eventualne troškove upravljanja ili smanjenja rizika ili troškove koji bi mogli nastati da se rizik ostvari) koje potonji snosi kao središnji poduzetnik u strukturi grupe. Dio dobiti koju Belgija smatra „viškom“ u stvari je tek sastavni dio rezidualne dobiti pripisive belgijskom subjektu grupe kao središnjem poduzetniku u njegovoj multinacionalnoj grupi. Neuzimanje u obzir svake dobiti te vrste u poreznoj osnovici središnjeg poduzetnika stoga predstavlja neopravданo odstupanje od tržišnog mehanizma, što je u protivno načelu nepristrane transakcije i dovodi do dodjele selektivne prednosti subjektima korisnicima predmetnog sustava jer dovodi do smanjenja njihove porezne osnovice na temelju sustava poreza na dobit trgovackih društava u Belgiji.
- (157) Belgija tvrdi da belgijski subjekti grupe dio rezidualne dobiti ne bilježe zbog svojih vlastitih dužnosti, rizika i imovine, nego zato što pripadaju multinacionalnoj grupi. Belgija smatra da taj dio dobiti proizlazi iz sinergije ili ekonomije razmjera i tvrdi da ga ne treba pripisivati belgijskom središnjem poduzetniku na temelju načela nepristrane transakcije. Komisija ne prihvata to obrazloženje.
- (158) Kao prvo, načelo nepristrane transakcije ne podržava usklajivanje na nižu vrijednost dobiti proizašle iz sinergije ili ekonomije razmjera. Naprotiv, u skladu s tim načelom cijelu je rezidualnu dobit koja proizlazi iz transakcija između povezanih poduzeća grupe potrebno pripisati poduzeću grupe u svojstvu središnjeg poduzetnika, uzimajući u obzir njegov jedinstveni doprinos navedenoj grupi, kao što to dokazuju obavljane dužnosti, preuzeti rizici i korištena imovina⁽¹⁰⁰⁾. Upravo se podjelom dužnosti, rizika i imovine među povezanim stranama u kontroliranim transakcijama određuje kojem se subjektu pripisuje rezidualna dobit i u kojoj mjeri, na temelju načela nepristrane transakcije, uključujući dobit proizašlu, ovisno o slučaju, iz sinergije ili ekonomije razmjera.
- (159) Komisija u tom pogledu smatra da dobit koju Belgija kvalificira kao „višak dobiti“, čak i ako je (djelomično) povezana sa sinergijom i ekonomijom razmjera, nije potrebno preraspodijeliti, nego oporezovati tamo gdje je ostvarena⁽¹⁰¹⁾. Dobit povezana sa sinergijom ili ekonomijom razmjera ne utvrđuje se, ne nadoknađuje se niti se dodjeljuje na razlikovan način na temelju načela nepristrane transakcije. Njezina podjela automatski proizlazi iz transfernih cijena i uvjeta dogovorenih između povezanih poduzeća za sve transakcije i sve sporazume između poduzeća. Ako su ti uvjeti i cijene u skladu s načelom nepristrane transakcije, dobit proizašla iz sinergije i ekonomije razmjera i način na koji je podijeljena između subjekata grupe proizaći će automatski iz tih uvjeta i cijena. Stoga ju je potrebno oporezovati na području na kojem je ostvarena.

⁽⁹⁹⁾ Rezidualna je dobit stoga jednaka zbroju prosječne hipotetske dobiti neovisnog poduzeća koje se smatra usporedivim, kao što je opisano u uvodnoj izjavi 17., koja se još naziva „uskladena dobit nepristrane transakcije“, i „viška dobiti“.

⁽¹⁰⁰⁾ Vidjeti i uvodnu izjavu 153.

⁽¹⁰¹⁾ To je potvrđeno i s točkom 1.158. izvješća OECD-a naslovljenom „Usklajivanje transfernih cijena izračunanih na temelju stvaranja vrijednosti, Akcijski plan 8.10.2015. Financijska izvješća“, Projekt OECD/G20 o smanjenju porezne osnovice i prijenosu dobiti, OECD Publishing, Pariz (dalje u tekstu: „konačno izvješće OECD-a o BEPS-u“), u kojem su navedene dodatne smjernice o sinergiji iz točke 7.13. Smjernica OECD-a: „[...] kada sinergijske prednosti i nedostaci proizlaze isključivo iz pripadnosti multinacionalnoj grupi, bez namjernih i planiranih postupaka multinacionalne grupe, ili pružanja bilo kakve usluge ili obavljanja bilo kakve druge dužnosti članica grupe, takve se sinergijske prednosti ne mogu zasebno nadoknaditi niti pojedinačno raspodijeliti među članicama grupe.“ ([...] when synergistic benefits or burdens of group membership arise purely as a result of membership in an MNE group and without the deliberate concerted action of group members or the performance of any service or other function by group members, such synergistic benefits of group membership need not be separately compensated or specifically allocated among members of the MNE group. – slobodan prijevod, hrvatska verzija još nije objavljena).

- (160) Jednako tako, čak i da se prednost koja je proizašla iz sinergije i ekonomije razmjera u grupama može smatrati relevantnom, nju nije potrebno zasebno nadoknaditi ni pojedinačno (pre)raspodijeliti na članice multinacionalne grupe. Ona se automatski dijeli na povezane strane kao rezultat primjene načela nepristrane transakcije na transferne cijene utvrđene za transakcije i usluge među poduzećima⁽¹⁰²⁾.
- (161) Kao drugo, način dobivanja uskladene dobiti nepristrane transakcije tijekom druge faze postupka opisanog u uvodnoj izjavi 15. u biti je kontradiktoran svakoj metodi za određivanje transfernih cijena koja se primjenjuje za dobivanje početne dobiti nepristrane transakcije u prvoj fazi navedenog postupka. Naime, budući da samo subjekti koji djeluju u svojstvu središnjeg poduzetnika mogu biti korisnici izuzeća od oporezivanja viška dobiti, svakom se metodom za određivanje transfernih cijena, koja se primjenjuje u prvoj fazi, moraju uzeti u obzir ti subjekti kao strane koje su najloženje i najizloženije riziku u nizu kontroliranih transakcija. Međutim, u drugoj fazi isti subjekti smatraju ispitivanim stranama koje su manje složene za potrebe primjene metode MTMN.
- (162) Ipak, metoda MTMN smatra se pouzdanom samo za utvrđivanje približne vrijednosti naknade nepristrane transakcije za stranu koja obavlja jednostavne, manje složene dužnosti i koja snosi manji rizik u transakciji ili nizu transakcija s povezanim subjektom koji obavlja složene dužnosti i snosi poslovne rizike⁽¹⁰³⁾. Ako je belgijski subjekt grupe središnji poduzetnik, manje složene strane u multinacionalnoj grupi jesu inozemni povezani subjekti tog belgijskog subjekta grupe. Budući da bi se tim povezanim subjektima trebala dodjeljivati naknada putem standardnog prinosa za standardne dužnosti koje obavljaju, belgijskom subjektu grupe trebala bi se, u skladu s tržišnim uvjetima, za složene dužnosti koje obavlja u grupi pripisati rezidualna, a ne standardna dobit. Ispitujući obje strane u kontroliranim transakcijama s pomoću jednostrane metode određivanja transfernih cijena, kao što je metoda MTMN, u različitim fazama procjene transferne cijene, kao u predmetnom sustavu, utvrđeno je da objedinjena operativna dobit povezanih transakcija između povezanih strana nije jednaka zbroju dobiti izračunanih primjenom metode MTMN na dvije strane, čime se dobiva neoporezivi dio dohotka usprkos načelu nepristrane transakcije.
- (163) Drugim riječima, ako je načelo nepristrane transakcije točno primijenjeno nakon prve faze, uvjeti i cijene transakcije između belgijskih subjekata grupe i povezanih subjekata grupe trebaju se odražavati u stvarno zabilježenoj dobiti. Zahvaljujući točnoj primjeni tog načela, standardna je dobit pripisiva inozemnim povezanim subjektima te je oni stvarno bilježe, a rezidualna je dobit pripisiva središnjem poduzetniku te je stvarno bilježe belgijski subjekti grupe.
- (164) Točkom 1.10. Smjernica OECD-a⁽¹⁰⁴⁾, na koje se poziva Belgija da bi opravdala izuzeće od oporezivanja viška dobiti, nije odobreno zanemarivanje poreza ni izuzeće od oporezivanja dobiti proizašle iz sinergije ili ekonomije razmjera, a da se potonja ne preraspoređuje na jednu ili više članica grupe⁽¹⁰⁵⁾. Čak i ako je u toj točki navedena teškoća i nedostatak dogovora oko podjele dobiti povezane sa sinergijom ili ekonomijom razmjera na različite subjekte multinacionalne grupe, u toj točki nije preporučeno da se ta dobit ne raspodijeli niti ne oporezuje u izvanrednom slučaju u kojem je moguće ustanoviti sinergiju.
- (165) Isto vrijedi i za jednostrano i apstraktno porezno usklajivanje predviđeno predmetnim sustavom i potkrijepljeno predloškom porezne konvencije OECD-a, na kojem se temelje brojni sporazumi o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja između članica i nečlanica OECD-a. Naime, jednostrano usklajivanje stvarno zabilježene dobiti subjekta grupe koje provodi Belgija nužno znači da višak dobiti koji je u okviru tog sustava izuzet od

⁽¹⁰²⁾ Vidjeti primjere u točkama 1.168. i 1.169. konačnog izvješća OECD-a o BEPS-u.

⁽¹⁰³⁾ Vidjeti točku 3.18. Smjernica OECD-a. „Općenito, ispitivana je strana ona na koju se može primijeniti metoda transfernih cijena na pouzdaniji način i za koju se mogu naći najpouzadniji elementi usporedbe. To će najčešća biti strana čija je funkcionalna analiza najmanje složena”.

⁽¹⁰⁴⁾ Vidjeti uvodnu izjavu 52.

⁽¹⁰⁵⁾ Drugim riječima, tumačenje Belgije načela nepristrane transakcije podrazumijeva da bi općenita primjena tog tumačenja Smjernica OECD-a od strane svih država u kojima posluju subjekti multinacionalnih grupa nužno dovila do zaključka da dobit grupe koja proizlazi iz sinergije unutar grupe ili ekonomije razmjera nije moguće oporezovati ni u jednoj od tih država.

oporezivanja ne može i neće biti oporezovan u nekoj drugoj poreznoj jurisdikciji jer te druge države ne priznaju pravo oporezivanja dobiti izričito proizašle iz sinergije ili ekonomije razmjera zato što se ta dobit odnosi samo na Belgiju, državu u kojoj je stvarno zabilježena.

(166) Kao treće, za ostvarivanje izuzeća od oporezivanja viška dobiti u okviru predmetnog sustava nije potrebno dokazati postojanje sinergije ili ekonomije razmjera niti ih kvantificirati tijekom druge faze. Umjesto toga, postojanje sinergije ili ekonomije razmjera prepostavlja se na apstraktan način te se mjeri kao razlika između dobiti nepristrane transakcije koju je ostvario belgijski subjekt, nakon prve faze postupka opisanog u uvodnoj izjavi 15. (kao što se odražava u njegovoj stvarno zabilježenoj dobiti), i usklađene dobiti nepristrane transakcije izračunane nakon druge faze.

(167) Belgija od belgijskih subjekata grupe ne zahtijeva da opravdaju postojanje i/ili podrijetlo dobiti proizašle iz sinergije ili ekonomije razmjera da bi se mogli služiti predmetnim sustavom. Međutim, moguće je da se sinergija uslijed reorganizacije poduzeća, od kojih se očekuje porast dobiti multinacionalne grupe, ne ostvari. Može se dogoditi da pokretanje globalnog modela poslovanja osmišljenog za povećanje sinergija grupe u stvarnosti dovede do dodatnih troškova i gubitka učinkovitosti⁽¹⁰⁶⁾. U tim slučajevima, primjena predmetnog sustava ipak bi dovela do odbijanja „viška dobiti“ od dobiti koju je stvarno zabilježio belgijski subjekt grupe.

(168) Osim toga, suprotno preporukama OECD-a⁽¹⁰⁷⁾, belgijska tijela automatski prihvaćaju da je višak dobiti, koji predstavlja dio cjelokupne rezidualne dobiti ostvarene objedinjenim transakcijama, rezultat sinergija, ekonomije razmjera ili neutvrđenih elemenata/čimbenika povezanih s grupom. Stoga je taj višak dobiti potpuno različit od analize dužnosti, rizika i imovine strana u kontroliranim transakcijama, na kojoj se temelji svako određivanje transfernih cijena. Prema tome, višak dobiti isključen je iz podjele dobiti, na kojem se temelji načelo nepristrane transakcije.

(c) Zaključak o postojanju selektivne prednosti

(169) S obzirom na prethodno navedeno, Komisija zaključuje da se metodom utvrđivanja oporezive dobiti belgijskih subjekata grupe na temelju tog sustava odstupa od metode kojom se dobiva pouzdana procjena poslovnog rezultata na temelju tržišta i stoga od načela nepristrane transakcije. Budući da primjena te metode dovodi do smanjenja stvarno zabilježene dobiti tih subjekata, koja bi trebala predstavljati polaznu točku izračuna njihove ukupne oporezive dobiti u okviru sustava poreza na dobit trgovačkih društava u Belgiji⁽¹⁰⁸⁾, potrebno je smatrati da se tim sustavom dodjeljuje selektivna prednost tim subjektima u skladu s člankom 107. stavkom 1. UFEU-a.

(170) Odstupanjem od načela nepristrane transakcije predmetnim se sustavom smanjuje porez koji njegovi korisnici trebaju platiti na temelju sustava poreza na dobit trgovačkih društava u Belgiji u odnosu na neovisna društva čija se oporeziva dobit utvrđuje na temelju tržišta. Tim se odstupanjem od načela nepristrane transakcije jednako tako dodjeljuje selektivna prednost tim korisnicima u odnosu na subjekte koji su dio nacionalnih grupa poduzeća i subjekte koji su dio multinacionalne grupe koja nastavlja s provedbom postojećih poslovnih modela u Belgiji⁽¹⁰⁹⁾, od kojih nijedno poduzeće ne može tražiti prethodno porezno mišljenje potrebno za ostvarivanje tog sustava jer se svi ti subjekti oporezuju na temelju njihove stvarno zabilježene dobiti. Naposljetku, tim se odstupanjem korisnicima sustava dodjeljuje selektivna prednost u odnosu na subjekte koji su dio manje multinacionalne grupe jer će potonji biti jednakost tako oporezovani na temelju njihove stvarno zabilježene dobiti⁽¹¹⁰⁾.

⁽¹⁰⁶⁾ Vidjeti točku 9.58. Smjernica OECD-a.

⁽¹⁰⁷⁾ Vidjeti uvodnu izjavu 159.

⁽¹⁰⁸⁾ Vidjeti bilješku 70.

⁽¹⁰⁹⁾ Vidjeti uvodne izjave 138. i 139.

⁽¹¹⁰⁾ Vidjeti uvodnu izjavu 111.

6.3.3. Nepostojanje opravdanja poreznog sustava na temelju njegove prirode i opće strukture

- (171) Mjera kojom se odstupa od referentnog sustava ipak se može smatrati neselektivnom ako je opravdana prirodom i općom strukturu tog sustava. Takav je slučaj kada je mjera izravan rezultat temeljnih ili vodećih načela referentnog sustava ili mehanizama svojstvenih funkcioniranju i učinkovitosti sustava⁽¹¹¹⁾.
- (172) Belgija smatra da je predmetni sustav opravdan izbjegavanjem mogućeg dvostrukog oporezivanja. Dvostruko oporezivanje odnosi se na situacije u kojima je dvaput oporezovana ista dobit jednog poreznog obveznika (pravno dvostruko oporezivanje) ili dvaju različitim poreznim obveznicima (ekonomsko dvostruko oporezivanje). Ako je moguće pozvati se na potrebu izbjegavanja dvostrukog oporezivanja kako bi se eventualno opravdalo odstupanje od zajedničkog sustava poreza na dobit trgovaca država⁽¹¹²⁾, Belgija nije dokazala da je to stvarno bio cilj predmetnog sustava. Belgija je čak priznala da cilj sustava nije bio smanjiti ili ukinuti stvarno dvostruko oporezivanje, nego samo potencijalno dvostruko oporezivanje⁽¹¹³⁾. Prema tome, nije moguće smatrati da izuzeće od oporezivanja viška dobiti proizlazi izravno iz temeljnih ili vodećih načela svojstvenih referentno sustavu ili da proizlazi ih važnih mehanizama potrebnih za funkcioniranje i učinkovitost sustava.
- (173) Iako se u skladu s člankom 185. stavkom 2. točkom (b) ZPD-a iz 1992. ta odredba primjenjuje na situacije koje uključuju dva društva (utvrđena ili koja se mogu utvrditi) te iako porezna uprava može primjeniti (korelativno) usklađivanje na nižu vrijednost oporezive dobiti belgijskog poduzeća ako je ista dobit uključena i u oporezivu dobit inozemnog povezanog poduzeća, u odgovorima ministra financija na parlamentarna pitanja koja se odnose na primjenu te odredbe jasno se upućuje na proširenu primjenu izuzeća od oporezivanja viška dobiti, izvan područja primjene te odredbe, na dobit koja nije zabilježena ni uključena u poreznu osnovicu inozemnog povezanog subjekta grupe na nekom drugom poreznom području. Iako se ograničenje korelativnog usklađivanja na nižu vrijednost koje se odnosi na društva koja su dio multinacionalne grupe, u skladu s člankom 185. stavkom 2. točkom (b) ZPD-a iz 1992., može opravdati prirodom i općom strukturu sustava, to nije slučaj izuzeća od oporezivanja viška dobiti.
- (174) Nepostojanje svake obveze dokazivanja da je ista dobit uključena u poreznu osnovicu dvaju povezanih poduzeća (jednog u inozemstvu i drugog u Belgiji) važan je element po kojem se razlikuju prethodna porezna mišljenja kojima se odobrava izuzeće od oporezivanja viška dobiti od drugih prethodnih poreznih mišljenja o transfernim cijenama kojima se odobrava korelativno usklađivanje transfernih cijena na nižu vrijednost na temelju članka 185. stavka 2. točke (b) ZPD-a iz 1992. U pogledu potonje vrste prethodnih poreznih mišljenja, usklađivanjem na nižu vrijednost rješava se situacija u kojoj je dobit zabilježena u Belgiji i izuzeta od oporezivanja jednako je tako prijavljena kao oporeziva dobit povezanog subjekta grupe u nekoj drugoj poreznoj jurisdikciji ili ako je inozemna porezna uprava provela početno usklađivanje na višu vrijednost oporezive dobiti tog inozemnog povezanog subjekta.⁽¹¹⁴⁾ Suprotno tome, izuzećem od oporezivanja viška dobiti unaprijed se dodjeljuje jednostrano izuzeće kojim se ne iziskuje da je dobit izuzeta od oporezivanja bila ili da jest uključena u poreznu osnovicu povezanog subjekta inozemne grupe na drugom poreznom području niti da se ta dobit stvarno oporezuje na tom području.

⁽¹¹¹⁾ Vidjeti, na primjer, spojene predmete C-78/08 do C-80/08, Paint Graphos, ECLI:EU:C:2011:550, točku 69.

⁽¹¹²⁾ Vidjeti, po analogiji, spojene predmete od C-78/08 do C-80/08, Paint Graphos, ECLI:EU:C:2011:550., točku 71., u kojima Sud navodi mogućnost pozivanja na prirodu i opću strukturu nacionalnog poreznog sustava kako bi se opravdalo da zadruge koje sve svoje prihode dodjeljuju svojim članicama nisu oporezivane na razini zadruge, ako je porez naplaćen na razini njihovih članica.

⁽¹¹³⁾ Vidjeti uvodnu izjavu 89.

⁽¹¹⁴⁾ Komisija napominje da je Belgija dostavila tri primjera prethodnih poreznih mišljenja koja se temelje na članku 185. stavku 2. točki (d) ZPD-a iz 1992., čiji je očiti cilj rješavanje stvarnih situacija dvostrukog oporezivanja (vidjeti uvodnu izjavu 67.). Ta se prethodna porezna mišljenja, međutim, jasno razlikuju od onih kojima se odobrava izuzeće od oporezivanja viška dobiti. Naime, u pogledu prethodnih poreznih mišljenja kojima se odobrava usklađivanje transfernih cijena na nižu vrijednost, to će dovesti do simetričnog bilježenja dobiti u računima društava koja su strane u kontroliranoj transakciji. Usklađivanje porezne osnovice na nižu vrijednost bilo bi stoga opravdano prirodom i općom strukturu poreznog sustava koji tako ne bi predstavljalo državnu potporu ako je bilo potaknuto željom da se nadokandi usklađivanje na višu vrijednost na drugom poreznom području. Suprotno tome, izuzeće od oporezivanja viška dobiti ne može se opravdati sličnim razlozima jer nijedno drugo porezno područje ne tvrdi da ima pravo na oporezivanje te dobit pa ne postoji nikakav problem dvostrukog oporezivanja.

- (175) Jednako se tako ne može smatrati ni da se izuzećem od oporezivanja viška dobiti daje potrebno i proporcionalno rješenje na situacije dvostrukog oporezivanja (⁽¹⁵⁾). Predmetnim se sustavom stoga jasno nadilazi ono što je potrebno i proporcionalno za postizanje cilja kojim se nastoji izbjegći dvostruko oporezivanje, te se ne može opravdati prirodom ni općom strukturom tog sustava.
- (176) Osim toga, Komisija ne smatra da je načelom nepristrane transakcije, a posebno člankom 9. predloška porezne konvencije OECD-a, u kojem je preuzeto to načelo u pogledu dvostrukog oporezivanja, opravdano jednostrano usklađivanje na nižu vrijednost porezne osnovice poreznog obveznika koje je odobreno u okviru sustava izuzeća od oporezivanja viška dobiti.
- (177) Komisija podsjeća da porezne uprave primjenjuju načelo nepristrane transakcije najprije kako bi se spriječila poduzeća koja su dio internacionalne grupe da utječu na transferne cijene, a tako i na raspodjelu dobiti među sobom, kojom ne raspolažu neovisna društva. Stoga se uobičajenom primjenom načela nepristrane transakcije poreznim upravama da je pravo da povećaju poreznu osnovicu poduzeća koja obavljaju transakcije unutar grupe kako bi se zajamčilo da porezni obveznici koji transakcije provode isključivo u tržišnim uvjetima mogu primijeniti isti pristup.
- (178) Iako se načelom nepristrane transakcije poreznim upravama omogućuje primjena jednostranih usklađivanja na višu vrijednost porezne osnovice poduzeća grupe koja ne poštuju to načelo dok utvrđuju transferne cijene, usklađivanje transfernih cijena na nižu vrijednost koje dovodi do smanjenja poreza predviđeno je (ali nije obvezno) na temelju načela nepristrane transakcije samo u iznimnoj situaciji u kojoj je riječ o korelativnom usklađivanju koje se primjenjuje simetrično nakon primarnog usklađivanja koje je provela neka druga porezna jurisdikcija. Kao što je objašnjeno u odjeljku 6.3.2.2., jednostrano usklađivanje stvarno zabilježene dobiti na nižu vrijednost, provedeno radi predostrožnosti, nije rezultat točne primjene načela nepristrane transakcije ni općenito ni u posebnom slučaju izuzeća od oporezivanja viška dobiti.
- (179) Naime, članak 9. predloška porezne konvencije OECD-a primjenjuje se samo ako je utvrđeno da je ista dobit uključena u poreznu osnovicu dvaju zasebnih poduzeća s poslovnim nastanom na različitim poreznim područjima te je „stoga oporezovana“ ili joj prijeti rizik od oporezivanja na oba područja.
- (180) Naposljetku, zabrinutost u pogledu dvostrukog neoporezivanja povezanog s usklađivanjima transfernih cijena izražena je i na Zajedničkom forumu EU-a o transfernim cijenama (⁽¹⁶⁾), na kojem je 2014. doneseno izvješće za rješavanje praktičnih problema povezanih s naknadnim usklađivanjem transfernih cijena određenih u trenutku transakcije koje se naziva „kompenzacijsko usklađivanje“ (⁽¹⁷⁾). U izvješću je naglašen značaj simetričnog izračuna dobiti povezanih poduzeća u pogledu njihovih poslovnih ili finansijskih odnosa. Poduzeća koja sudjeluju u transakciji trebala bi primjenjivati istu cijenu na svaku od transakcija. Prema tome, države članice trebale bi primjenjivati kompenzacijsko usklađivanje samo kada je usklađivanje provedeno simetrično u računima obaju subjekata koji su strane u transakciji i kada je usklađivanje provedeno prije podnošenja porezne prijave u svrhu izbjegavanja dvostrukog oporezivanja.
- (181) Zaključno, Komisija smatra da nije moguće smatrati da izuzeće od oporezivanja viška dobiti proizlazi izravno iz temeljnih ili vodećih načela svojstvenih referentnom sustavu ili da proizlazi iz važnih mehanizama potrebnih za

⁽¹⁵⁾ Vidjeti spojene predmete C-78/08 do C-80/08, Paint Graphos, ECLI:EU:C:2011:550, točku 75.

⁽¹⁶⁾ Zajednički forum EU-a o transfernim cijenama službeno je osnovan Odlukom Komisije 2007/75/EZ (SL L 32, 6.2.2007., str. 189.). On pomaže Europskoj komisiji i savjetuje je u poreznima pitanjima o transfernim cijenama. Zajednički forum EU-a o transfernim cijenama sastoji se od po jednog predstavnika poreznih uprava svake države članice i od 18 članova nevladinih organizacija. Njegov je predsjednik neovisan.

⁽¹⁷⁾ Izvješće o kompenzacijskim usklađivanjima, koje je Vijeće Europske unije potkrijepilo svojim zaključcima od 10. ožujka 2015. U glosaru Smjernica OECD-a izraz „kompenzacijsko usklađivanje“ definiran je kako slijedi: „Uusklađivanje u okviru kojeg porezni obveznik prijavljuje poreznoj upravi transfernu cijenu koja, prema njegovu mišljenju, odgovara cijeni nepristrane transakcije u okviru transakcije među povezanim poduzećima, iako se ta cijena razlikuje od iznosa koji se stvarno primjenjuje među povezanim poduzećima. To se usklađivanje provodi prije podnošenja porezne prijave.“ Općenito, u izvješću se upućuje na usklađivanja transfernih cijena na inicijativu poreznog obveznika koja se provode naknadno (uglavnom krajem godine), transfernih cijena koje se utvrđuju u trenutku jedne ili niza transakcije, ili prije te transakcije ili niza transakcija.

funkcioniranje i učinkovitost sustava. Komisija zaključuje i da se predmetnim sustavom stoga jasno nadilazi ono što je potrebno i proporcionalno za postizanje cilja kojim se nastoji izbjegći dvostruko oporezivanje, te se ne može opravdati prirodom ni općom strukturom tog sustava.

6.3.4. *Zaključak o postojanju selektivne prednosti*

- (182) Iz prethodno navedenih razloga Komisija zaključuje da je predmetnim sustavom dodijeljena selektivna prednost belgijskim subjektima koji su dio multinacionalne grupe tako što je njihova porezna osnovica jednostrano usklađena na nižu vrijednost, što je dovelo do smanjenja njihovog tekućeg poreza u Belgiji u odnosu na poreze koje bi ti poduzetnici morali platiti na temelju općeg pravnog sustava oporezivanja dobiti društava u skladu sa sustavom oporezivanja poduzeća u Belgiji.

6.3.5. *Korisnici predmetnog sustava*

- (183) Obveznici predmetnog sustava belgijski su subjekti koji su dio multinacionalne grupe te su zatražili i dobili prethodno porezno mišljenje na temelju članka 185. stavka 2. točke (b) ZPD-a iz 1992. i zbog kojih se jednostrano usklađivanje na nižu razinu primjenjivalo na stvarno zabilježene dobiti u njihovim računima za potrebe utvrđivanja njihove oporezive dobiti na temelju općeg sustava poreza na dobit trgovačkih društava u Belgiji. Komisija napominje da su ti subjekti dio multinacionalne grupe i da izuzeće od oporezivanja viška dobiti zbog njihove pripadnosti multinacionalnoj grupi predstavlja navedeni cilj predmetnog sustava.
- (184) Za potrebe primjene pravila u području državnih potpora može se smatrati da različiti pravni subjekti predstavljaju samo jednu gospodarsku jedinicu. Ta se gospodarska jedinica stoga smatra predmetnim društvom koje je primilo mjeru potpore. Kao što je Sud prije tvrdio „[p]ojam poduzetnika u kontekstu prava tržišnog natjecanja treba razumjeti kao pojam kojim se označava gospodarska jedinica, [...] iako, s pravnoga gledišta, tu gospodarsku jedinicu čini nekoliko fizičkih ili pravnih osoba“⁽¹¹⁸⁾. Kako bi utvrdio čini li više subjekata jednu gospodarsku cjelinu, Sud nastoji saznati postoji li kontrolni udio ili organska, gospodarska ili funkcionalna povezanost⁽¹¹⁹⁾. U ovom se slučaju belgijski subjekti koji su korisnici predmetnog sustava smatraju središnjim poduzetnicima koji upravljaju i kontroliraju grupu poduzetnika (ili određenu poduzetničku djelatnost u okviru grupe poduzeća). Ti subjekti tako često kontroliraju povezane subjekte određene grupe, a njih kontrolira subjekt koji upravlja cijelom grupom poduzeća. Stoga bi se cijela multinacionalna grupa trebala smatrati poduzetnikom koji je korisnik mjeru potpore.
- (185) Osim toga, cijela multinacionalna grupa odlučuje o prenošenju dijela svojih djelatnosti u Belgiju ili o provedbi znatnih ulaganja u Belgiji, što je uvjet za korištenje predmetnim sustavom. Drugim riječima, kada je utvrđivanje transfernih cijena potrebno za utvrđivanje cijena proizvoda i usluga među različitim pravnim subjektima jedne te iste grupe, to utvrđivanje utječe na više poduzeća grupe (povećanje cijene jednog poduzetnika utječe na dobit drugog).
- (186) Prema tome, neovisno o tome jesu li grupe poduzeća organizirane kao različite pravne osobnosti ili ne, poduzeća koja su dio takve grupe trebaju se smatrati jednom grupom koja je korisnik predmetnog programa potpora⁽¹²⁰⁾. Stoga, osim belgijskih subjekata kojima je odobren predmetni program, Komisija smatra da su multinacionalne grupe kojima pripadaju ti subjekti primili državne potpore na temelju tog programa u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a.

⁽¹¹⁸⁾ Predmet C-170/83, Hydrotherm, ECLI:EU:C:1984:271, točka 11. Vidjeti i predmet T-137/02, Pollmeier Malchow/Komisija, ECLI:EU:T:2004:304, točku 50.

⁽¹¹⁹⁾ Predmet C-480/09 P, Acea Electrabel Produzione SpA/Komisija, ECLI:EU:C:2010:787, točke 47. do 55.; predmet C-222/04, Cassa di Risparmio di Firenze SpA i drugi, ECLI:EU:C:2006:8, točka 112.

⁽¹²⁰⁾ Vidjeti, po analogiji, predmet 323/82, Intermills, ECLI:EU:C:1984:345, točka 11.: „Iz informacija koje su dostavili sami tužitelji proizlazi da je nakon restrukturiranja Valonska regija kontrolirala društvo Intermills i tri industrijska društva te da je, nakon prijenosa proizvodnih pogona na tri novoosnovana društva, društvo Intermills i dalje bilo zainteresirano za njih. Stoga valja utvrditi da, unatoč tome što svako od triju industrijskih društava ima pravnu osobnost koja je različita od bivšeg društva Intermills, ta društva zajedno čine jednu grupu, barem u pogledu potpore koju su dodijelila belgijska tijela. [...].”

6.4. Zaključak o postojanju potpore

- (187) S obzirom na prethodno navedeno, Komisija zaključuje da je sustavom izuzeća od oporezivanja viška dobiti, koji se temelji na članku 185. stavku 2. točki (b) ZPD-a iz 1992. i koji je uveden Zakonom od 21. lipnja 2004., dodijeljena selektivna prednost njegovim korisnicima te multinacionalnim grupama kojima pripadaju, da je taj sustav pripisiv Belgiji i financiran državnim sredstvima, da narušava ili prijeti da će narušiti tržišno natjecanje i da može utjecati na trgovinu unutar Unije. Stoga predmetni sustav predstavlja državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a.
- (188) Budući da su predmetnim sustavom smanjeni rashodi koji bi uobičajeno teretili korisnike u okviru njihovih godišnjih djelatnosti, potrebno je smatrati da je njime dodijeljena operativna potpora korisnicima i multinacionalnim grupama kojima oni pripadaju.

6.5. Spojivost potpore

- (189) Državna potpora smatra se spojivom s unutarnjim tržištem ako pripada jednoj od kategorija navedenih u članku 107. stavku 2. UFEU-a (⁽²¹⁾). Može se smatrati spojivom s unutarnjim tržištem ako Komisija utvrdi da pripada jednoj od kategorija navedenih u članku 107. stavku 3. UFEU-a. Međutim, država članica koja dodijeli potporu mora podnijeti dokaz da je potpora spojiva s unutarnjim tržištem u skladu s člankom 107. stavcima 2. i 3. UFEU-a.
- (190) Belgija tijela nisu tvrdila da je poštovan i jedan uvjet koji bi omogućio utvrđivanje spojivosti programa potpora s unutarnjim tržištem.
- (191) Osim toga, kao što je objašnjeno u uvodnoj izjavi 188., predmetni je sustav potrebno smatrati kao da je njime dodijeljena operativna potpora. Općenito, potpore te vrste u načelu se ne mogu smatrati spojivima s unutarnjim tržištem u skladu s člankom 107. stavkom 3. UFEU-a, s obzirom na to da se njima ne pogoduje razvoju određenih djelatnosti ili određenih gospodarskih regija te da predmetni porezni poticaji nisu vremenski ograničeni, degresivni ili proporcionalni onome što je potrebno za ublažavanje određene nepovoljne gospodarske situacije u predmetnim regijama.
- (192) Prema tome, sustav izuzeća od oporezivanja viška dobiti nije spojiv s unutarnjim tržištem.

6.6. Zakonitost potpore

- (193) U skladu s člankom 108. stavkom 3. UFEU-a, države članice dužne su obavještavati Komisiju o svim planovima za dodjelu potpore (obveza prijavljivanja) i ne smiju poduzeti predviđene mјere potpore prije nego što Komisija donese konačnu odluku (obveza privremene obustave).
- (194) Komisija napominje da joj Belgija nije prijavila svoju namjeru dodjeljivanja potpora kroz predmetni program, a nije niti poštovala obvezu privremene obustave koju je imala na temelju članka 108. stavka 3. UFEU-a. Prema tome, u skladu s člankom 1. točkom (f) Uredbe (EU) 2015/1589, sustav izuzeća od oporezivanja viška dobiti predstavlja nezakonit program potpora koji je proveden kršeći članak 108. stavak 3. UFEU-a.

7. POV RAT

- (195) U skladu s člankom 16. stavkom 1. Uredbe (EU) 2015/1589, Komisija je dužna zahtijevati povrat nezakonitih i nespojivih potpora, a predmetna država članica poduzeti sve potrebne mјere za povrat nezakonitih potpora koje

⁽²¹⁾ U ovom se slučaju ne primjenjuju odstupanja iz članka 107. stavka 2. Ugovora, koja se odnose na potpore socijalnog karaktera koje se dodjeljuju pojedinim potrošačima, potpore za oticanjanje štete nastale zbog prirodnih nepogoda ili izvanrednih događaja te potpore koje se dodjeljuju gospodarstvu određenih područja Savezne Republike Njemačke.

su ocijenjene nespojivima s unutarnjim tržištem. Člankom 16. stavkom 2. Uredbe (EU) 2015/1589 utvrđeno je da potpora koja se treba vratiti obuhvaća i kamatu koja počinje teći od dana kada je nezakonita potpora stavljen na raspolaganje korisniku do dana njezina povrata. U Uredbi Komisije (EZ) br. 794/2004⁽¹²²⁾ detaljno su navedene metode za izračun kamata primjenjivih na povrat. Nапослјетку, člankom 16. stavkom 3. Uredbe (EU) 2015/1589 određeno je da se „povrat potpore izvršava [...] bez odgađanja i u skladu s postupcima predviđenim nacionalnim pravom dotične države članice, pod uvjetom da isti omogućavaju neposredno i stvarno izvršenje odluke Komisije“.

7.1. Legitimna očekivanja i pravna sigurnost

- (196) Člankom 16. stavkom 1. Uredbe (EU) 2015/1589 propisano je i da Komisija ne smije zahtijevati povrat sredstava potpore ako bi to bilo u suprotnosti s općim načelima prava Unije.
- (197) Belgija najprije tvrdi da se načelima legitimnih očekivanja i pravne sigurnosti treba sprječiti povrat potpore. Naime, ranije odluke Komisije o transfernim cijenama i državnim potporama navele su je na razmišljanje da iz određene porezne mjere ne može proizaći državna potpora ako država članica poštuje načelo nepristrane transakcije. Osim toga, Belgija tvrdi da bi činjenica da je iznos potpore teško kvantificirati i da bi povrat mogao dovesti do dvostrukog oporezivanja trebala sprječiti takav povrat.
- (198) Kada je riječ o tome da se belgijska tijela pozivaju na načelo zaštite legitimnih očekivanja, Komisija podsjeća da se, u skladu sa sudskom praksom Unije⁽¹²³⁾, država članica čija su tijela dodijelila potporu kršeći postupovna pravila iz članka 108. stavka 3. UFEU-a ne može pozvati na legitimna očekivanja korisnika kako bi izbjegla svoju obvezu poduzimanja mjera potrebnih za izvršenje odluke Komisije kojom joj je izrečen povrat potpore. Naime, priznavanjem takve mogućnosti odredbe članaka 107. i 108. UFEU-a lišile bi se svakog korisnog učinka jer bi se nacionalna tijela stoga mogla osloniti na vlastito nezakonito ponašanje kako bi narušila učinkovitost odlukā koje je Komisija donijela u skladu s tim odredbama UFEU-a. Stoga nije na predmetnoj državi članici, nego na poduzetniku korisniku, da se pozove na iznimne okolnosti na kojima bi se mogla temeljiti njegova legitimna očekivanja kako bi se usprotivio povratu nezakonite potpore⁽¹²⁴⁾. Budući da se nijedan korisnik predmetnog programa nije pozvao na legitimna očekivanja u pogledu zakonitosti navedenog programa, Komisija smatra da je bespredmetno pozivanje Belgije na to načelo u svrhu povrata u skladu s ovom Odlukom.
- (199) U svakom slučaju, moguće je pozvati se na načelo zaštite legitimnih očekivanja ako se ona temelje na aktu Komisije koji upućuje na utemeljena očekivanja⁽¹²⁵⁾. Belgijska se tijela ne mogu pozvati ni na kakvo određeno očekivanje u pogledu sustava izuzeća od oporezivanja viška dobiti. Konkretno, osim činjenice da izvješće skupine za „kodeks postupanja“ na kojem je predsjedništvo temeljilo svoje zaključke od 19. ožujka 2003. nije objavljeno, Sud je potvrdio da zaključci Vijeća Europske unije, kojima je potvrđen sporazum koji su države članice sklopile tako što je skupina za „kodeks postupanja“ ispitala nacionalne porezne mjere, ne predstavljaju precizna jamstva⁽¹²⁶⁾. Sud je posebno potvrdio da „se tim zaključcima Vijeća izražava politička želja i da njihov sadržaj ne može proizvesti pravne učinke na koje bi se pojedinci mogli pozvati pred Sudom. Nadalje, navedeni zaključci ne mogu ni u kojem slučaju obvezivati Komisiju pri izvršenju njezinih ovlasti koje su joj povjerene Ugovorom u području državnih potpora.“
- (200) Kada je riječ o pozivanju Belgije na načelo pravne sigurnosti i, konkretno, o ranijoj praksi odlučivanja Komisije kojom je potvrđeno načelo nepristrane transakcije, Komisija najprije podsjeća da ona nije obvezana tom praksom

⁽¹²²⁾ Uredba Komisije (EZ) br. 794/2004 od 21. travnja 2004. o provedbi Uredbe Vijeća (EZ) br. 659/1999 o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu članka 93. Ugovora o EZ (SL L 140, 30.4.2004., str. 1.).

⁽¹²³⁾ Vidjeti predmet C-5/89, Komisija/Njemačka, ECLI:EU:C:1990:320, točku 17., i predmet C-310/99, Italija/Komisija, ECLI:EU:C:2002:143, točku 104.

⁽¹²⁴⁾ Vidjeti predmet T-67/94, Ladbrooke Racing/Komisija, ECLI:EU:T:1998:7, točku 183.; vidjeti i spojene predmete T-116/01 i T-118/01, P&O European Ferries (Vizcaya) SA i Diputacion Floral de Vizcaya/Komisija, ECLI:EU:T:2003:217, točku 203.

⁽¹²⁵⁾ Vidjeti predmet T-290/97, Mehibus Dordtselaan/Komisija, ECLI:EU:T:2000:8, točku 59.; i spojene predmete C-182/03 i C-217/03, Belgija i Forum 187 ASBL/Komisija, ECLI:EU:C:2006:416, točku 147.

⁽¹²⁶⁾ Vidjeti spojene predmete C-182/03 i C-217/03, Belgija i Forum 187 ASBL/Komisija, ECLI:EU:C:2006:416, točke 150. do 152.

odlučivanja. Svaku je mjeru potencijalne potpore potrebno ocijeniti na temelju njezinih karakteristika s obzirom na objektivne kriterije iz članka 107. stavka 1. UFEU-a tako da, kad bi se pokazalo da je praksa odlučivanja drukčija, to ne bi moglo utjecati na valjanost tvrdnji iz ove Odluke (⁽¹²⁷⁾).

- (201) Osim toga, Komisija tvrdi da je ona, u skladu s odlukama koje su navela belgijska tijela, u prošlosti zaključila da odstupanje od načela nepristrane transakcije u svrhu utvrđivanja oporezive dobiti grupe predstavlja državnu potporu ako se njime smanjuje porez koji taj subjekt mora platiti u skladu sa zajedničkim sustavom oporezivanja dobiti poduzetnika (⁽¹²⁸⁾). Usto, Komisija podsjeća da je jasno zaključila u okviru svojeg ispitivanja programa namijenjenog novim koordinacijskim centrima koji je predložila Belgija, da je u Belgiji potrebno oporezivati dobiti belgijskog subjekta, a koje premašuju dobit utvrđenu metodom dodatka na troškove (metoda „cost plus“), čak i ako iz te metode proizlazi dobit za koju se smatra da je u skladu s načelom nepristrane transakcije (⁽¹²⁹⁾). Taj je zaključak potvrdio Sud (⁽¹³⁰⁾). Budući da sustav izuzeće od oporezivanja viška dobiti predstavlja odstupanje u odnosu na načelo nepristrane transakcije, kao što je to dokazano u odjelu 6.3.2.2., Belgija se nije mogla osloniti na te odluke kako bi utvrdila da bi povrat bio protivan općem načelu pravne sigurnosti. Naprotiv, Belgija je trebala znati da porezni sustav kojim se pogoduje njegovim obveznicima tako što se umjetno smanjuje njihova porezna osnovica može dovesti do kršenja pravila u području državnih potpora. U slučaju da je imala dvojbe, trebala je prijaviti Komisiji predmetni sustav prije nego što ga je provela.
- (202) Kada je riječ o navodnim poteškoćama s kvantificiranjem iznosa potpore u okviru programa, Komisija ne vidjeti zašto bi takvo kvantificiranje bilo teško provedivo. Budući da izuzeće od oporezivanja viška dobiti odgovara postotku dobiti prije oporezivanja koje se primjenjuje na stvarno zabilježenu dobit belgijskog subjekta neke grupe, dovoljno je, da bi se otklonila selektivna prednost koja je nastala tom mjerom, vratiti razliku između poreza dugovanog na temelju stvarno zabilježene dobiti i stvarno plaćenog poreza u okviru predmetnog sustava, uvećanu za kamate na taj iznos obračunane od dana dodjele potpore.
- (203) Naposljetu, u pogledu argumenta Belgije prema kojem povrat može dovesti do dvostrukog oporezivanja, Komisija upućuje na odjeljak 6.3.3. i podsjeća da je dvostruko oporezivanje moguće jedino ako je dobit uključena u poreznu osnovicu belgijskog subjekta grupe i u poreznu osnovicu inozemnog povezanog subjekta. Međutim, izuzeće od oporezivanja viška dobiti odnosi se, međutim, na jednostrano uskladihanje koje nije odobreno zbog prethodnog oporezivanja na drugom poreznom području. U svakom slučaju, čak i kada bi postojao opravdani strah od dvostrukog oporezivanja, bilo bi ga moguće otkloniti uobičajenim mehanizmima koji su uspostavljeni u skladu s bilateralnim ugovorima o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja, arbitražnim sporazumom EU-a ili pravilnom primjenom članka 185. stavka 2. točke (b) ZPD-a iz 1992. Naime, kao što je objašnjeno u uvodnoj izjavi 173., uskladihanja na nižu vrijednost koja provodi belgijska porezna uprava jer je istu dobit oporezivala druga porezna jurisdikcija (na temelju prijave porezni obveznika ili nakon što ga je inozemna porezna jurisdikcija prvotno uskladila na višu vrijednost) opravdana su prirodom i općom strukturon porenog sustava te ne predstavljaju državnu potporu.
- (204) Zaključno, nije prihvaćen nijedan od argumenata koje je Belgija iznijela u prilog sprječavanju ili ograničavanju povrata potpora dodijeljenih primjenom predmetnog sustava.

7.2. Metoda povrata

- (205) Komisija je u skladu s UFEU-om i ustaljenom sudskom praksom Suda nadležna odlučiti mora li predmetna država članica ukinuti ili izmijeniti potporu za koju je ustanovila da nije spojiva s unutarnjim tržištem. Osim toga, Sud je oduvijek tvrdio da obveza države da ukinje potporu koju Komisija smatra nespojivom s unutarnjim tržištem ima za cilj ponovnu uspostavu prethodnog stanja. U tom je pogledu smatrao da je taj cilj ostvaren kada

⁽¹²⁷⁾ Vidjeti predmet C-138/09, Todaro Nunziatina & C., ECLI:EU:C:2010:291, točku 21.

⁽¹²⁸⁾ Vidjeti Odluku Komisije od 11. srpnja 2001. u predmetu C-47/2001 (ex NN 42/2000) – Njemačka: kontrolni i koordinacijski centri inozemnih poduzeća (SL C 304, 30.10.2001., str. 2.). Odluka 2003/501/EZ.

⁽¹²⁹⁾ Vidjeti Odluku Komisije 2005/378/EZ od 8. rujna 2004. o programu potpore koji je Belgija namjeravala provesti u korist koordinacijskih centara (SL L 125, 18.5.2005., str. 10.), i osobito uvodne izjave 22., 34. i 37. te njezin članak 1. točku (b).

⁽¹³⁰⁾ Vidjeti i spojene predmete C-182/03 i C-217/03, Belgija i Forum 187 ASBL/Komisija, ECLI:EU:C:2006:416.

korisnik vrati iznose koji su mu isplaćeni na temelju nezakonitih potpora, čime gubi prednost koju je imao na tržištu u odnosu na svoje konkurente te da se ponovno uspostavlja situacija koja je prethodila isplati potpore.

(206) Nijednom se odredbom prava Unije od Komisije ne zahtijeva da kvantificira točan iznos potpore koja je ocijenjena nespojivom s unutarnjim tržištem, a čiji povrat Komisija nalaže. Naprotiv, dovoljno je da Komisijina odluka sadržava podatke koji adresatu omogućuju da sâm utvrdi taj iznos bez pretjeranih poteškoća (⁽¹³¹⁾).

(207) Kada je riječ o nezakonitim državnim potporama koje se sastoje od poreznih mjera, u točki 35. priopćenja o oporezivanju poduzetnika navedeno je da se iznos koji je potrebno vratiti izračunava na temelju usporedbe između stvarno plaćenog poreza i poreza koji bi trebalo platiti u skladu s pravilima koja se inače primjenjuju. Kako bi izračunala iznos poreza koji bi trebalo platiti da su poštovana pravila koja se inače primjenjuju, odnosno da nije odobreno izuzeće od oporezivanja viška dobiti, belgijska porezna uprava treba ponovno procijeniti porez koji duguju subjekti koji su korisnici predmetnog sustava za svaku tekuću poslovnu godinu kada su se njime služili. Iznosi potpore koje svi korisnici (⁽¹³²⁾) moraju vratiti obuhvaćaju sljedeće:

- iznos poreza koji nije plaćen na temelju svih prethodnih poreznih mišljenja donesenih u korist korisnika, i
- kamate na taj iznos, koje se obračunavaju od dana dodjele potpore.

Potpore se smatra dodijeljenom od dana kada je neplaćeni iznos, u nedostatku prethodnog poreznog mišljenja, trebao biti plaćen za svaku poreznu godinu.

(208) Iznos neplaćenog poreza tijekom određene poslovne godine zbog određenog prethodnog poreznog mišljenja jednak je:

- dobiti koja je stvarno odbijena od pozitivne porezne osnovice,
- pomnoženo sa stopom poreza na dobit trgovačkih društava predmetne porezne godine.

(209) U načelu, u svrhu izračuna iznosa neplaćenog poreza potrebno je uzeti u obzir odbitak viška dobiti koju obveznik prijavi u svojoj godišnjoj poreznoj prijavi, eventualno nakon što je ispravi belgijska porezna uprava u okviru poreznog nadzora.

(210) Ako se odbitak na koji korisnik ima pravo u određenoj poslovnoj godini ne može (u potpunosti) provesti tijekom te poslovne godine zbog nedovoljne pozitivne porezne osnovice i ako se iznos koji nije stvarno odbijen prenese u sljedeću poreznu godinu, smatra se da je potpora dodijeljena tijekom sljedeće poslovne godine ili sljedećih poslovnih godina kada je iznose viška dobiti moguće stvarno odbiti od pozitivne porezne osnovice.

(211) Budući da je povratom potrebno osigurati da je porez koji konačno duguje korisnik sustava porez koji je trebao platili da nema sustava izuzeća od oporezivanja viška dobiti, metodu opisanu u uvodnim izjavama od 207. do 210. moguće je dodatno pojasniti u suradnji s belgijskim tijelima tijekom postupka povrata kako bi se utvrdio stvaran iznos porezne prednosti dodijeljene korisnicima ovisno o njihovim pojedinačnim situacijama. Porez koji je trebalo platiti da nije bilo sustava izuzeća od oporezivanja viška dobiti potrebno je izračunati na temelju općeg sustava koji se primjenjivao u Belgiji u trenutku dodjele potpore i uzimajući u obzir stvarnu činjeničnu i pravnu situaciju korisnika, a ne druge hipotetske situacije koje se temelje na različitim operativnim i pravnim okolnostima, koje bi korisnik mogao odabrati u nedostatku navedenog sustava izuzeća od oporezivanja.

⁽¹³¹⁾ Vidjeti predmet C-441/06, Komisija/Francuska, ECLI:EU:C:2007:616, točku 29., i navedenu sudsку praksu.

⁽¹³²⁾ Popis korisnika koji su dostavila belgijska tijela priložen je ovoj Odluci i Komisija ga je uzela u obzir tek indikativno. Njime nikako nije ograničena obveza Belgije da popiše sve korisnike potpora dodijeljenih na temelju osporavanog sustava i da od njih zahtijeva povrat ukupnog iznosa koji im je dodijeljen, uključujući korisnike koji su ostvarili porezne prednosti u skladu s navedenim sustavom i koji nisu navedeni u prilogu te nove porezne prednosti dodijeljene na temelju istog sustava korisnicima navedenima na tom popisu.

8. ZAKLJUČAK

- (212) Zaključno, Komisija smatra da je Belgija nezakonito uspostavila sustav izuzeća od oporezivanja viška dobiti kršeći članak 108. stavak 3. UFEU-a. U skladu s člankom 16. Uredbe (EU) 2015/1589, Belgija je dužna vratiti sve potpore dodijeljene korisnicima navedenog sustava,

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Sustav izuzeća od oporezivanja viška dobiti, koji se temelji na članku 185. stavku 2. točki (b) Zakona o porezu na dohodak iz 1992. na temelju kojeg je Belgija izdavala prethodna porezna mišljenja u korist belgijskih subjekata multinaacionalnih grupa poduzetnika, na temelju kojih je navedenim subjektima odobrila izuzeće od poreza na dobit trgovačkih društava u pogledu dijela dobiti koju ostvaruju, predstavlja potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a koja nije spojiva s unutarnjim tržištem te ju je Belgija nezakonito provedla kršeći članak 108. stavak 3. UFEU-a.

Članak 2.

1. Belgija je dužna zahtijevati povrat nespojive i nezakonite potpore iz članka 1. od njezinih korisnika.
2. Sve iznose koje korisnici još nisu vratili nakon povrata opisanog u stavku 1. vraćaju grupe poduzetnika kojima korisnik pripada.
3. Na iznose koje je potrebno vratiti obračunavaju se kamate od dana kada su potpore stavljenе na raspolaganje korisnicima do dana njihovog stvarnog povrata.
4. Kamate na iznose koje je potrebno vratiti izračunavaju se na temelju složenoga kamatnog računa u skladu s poglavljem V. Uredbe Komisije (EZ) br. 794/2004.
5. Od dana donošenja ove Odluke Belgija ukida potporu iz članka 1. i poništava sve isplate koje još nisu provedene na temelju navedene potpore.
6. Belgija odbija svaki zahtjev za prethodno porezno mišljenje koji zaprimi Služba za donošenje prethodnih poreznih mišljenja i koji se odnosi na potporu iz članka 1. ili koji je u trenutku donošenja ove Odluke već podnesen.

Članak 3.

1. Povrat dodijeljenih potpora iz članka 1. trenutačan je i učinkovit.
2. Belgija je dužna osigurati potpunu provedbu ove Odluke u roku od četiri mjeseca od dana njezine objave.

Članak 4.

1. U roku od dva mjeseca od dana objave ove Odluke Belgija mora Komisiji dostaviti sljedeće informacije:
  - (a) popis korisnika potpore iz članka 1. i ukupan iznos koji je svaki od njih primio na temelju te potpore;

- (b) ukupan iznos (glavnica i kamate) koji svaki korisnik treba vratiti;
- (c) detaljan opis poduzetih i predviđenih mjera radi usklađivanja sa zahtjevima ove Odluke;
- (d) dokumente kojima se dokazuje da je korisnicima naložen povrat potpore.

2. Belgija je dužna obavještavati Komisiju o napretku nacionalnih mjera poduzetih radi provedbe ove Odluke do potpunog povrata dodijeljene potpore iz članka 1. Na zahtjev Komisije odmah dostavlja sve podatke o već poduzetim i predviđenim mjerama radi usklađivanja s ovom Odlukom. Dostavlja i detaljne podatke o iznosima potpore i kamatama koje su korisnici potpora već vratili.

Članak 5.

Ova je Odluka upućena Kraljevini Belgiji.

Sastavljeno u Bruxellesu 11. siječnja 2016.

Za Komisiju
Margrethe VESTAGER
Članica Komisije

PRILOG

POPIS PRETHODNIH POREZNIH MIŠLJENJA IZDANIH U SKLADU S PREDMETNIM PROGRAMOM

Br. poreznog mišljenja	Datum	Društvo	Početak valjanosti	Kraj valjanosti	EBIT-a oslobođenog od poreza (%)	NPBT-a oslobođenog od poreza (%)	Ukupan višak dobiti Prijave Uvoz – izvoz 2005.–2014.
500.117	26.5.2005.	BASF Antwerpen	Razdoblje od 3 godine				[...]
500.249	15.12.2005.	Eval Europe NV	1.4.2004.	2009.			[...]
500.343	4.5.2006.	BASF Antwerpen	Razdoblje od 4 godine				[...]
600.144	17.10.2006.	Celio International NV	1.2.2007.	2012.			[...]
600.279	21.11.2006.	[...] (*)	1.1.2007.	2012.	[40–60]		
600.460	30.1.2007.	BP Aromatics Limited NV	1.1.2007.		[40–60]		[...]
600.469	6.2.2007.	BASF Antwerpen	Razdoblje od 5 i 3 godine				[...]
700.064	8.5.2007.	[...] (*)	8.5.2007.	2012.			
700.075	10.7.2007.	The Heating Company	10.7.2007.	2012.	[60–80]		[...]
700.357	25.11.2008.	LMS International	1.1.2008.	2013.	[60–80]		[...]
700.412	27.11.2007.	[...] (*)	1.1.2007.	2012.			
800.044	12.8.2008.	[...] (*)	1.1.2008.	2013.	[60–80]		
800.122	1.7.2008.	Tekelec International sprl	1.6.2008.	2013.	[60–80]		[...]
800.225	15.7.2008.	VF Europe bvba	1.1.2010.	2015.	[60–80]		[...]
800.231	13.1.2009.	Noble International Europe bvba	1.9.2007.	2012.	[60–80]		[...]
800.346	9.6.2009.	[...] (*)	1.5.2010.	2015.			
800.407	8.9.2009.	[...] (*)	1.1.2011.	2015.			

Br. poreznog mišljenja	Datum	Društvo	Početak valjanosti	Kraj valjanosti	EBIT-a oslobođenog od poreza (%)	NPBT-a oslobođenog od poreza (%)	Ukupan višak dobiti Prijave Uvoz – izvoz 2005.–2014.
800.441	11.3.2009.	Eval Europe NV	11.3.2009.	2013.			[...]
800.445	13.1.2009.	Bridgestone Europe NV	1.1.2006.	2011.	> OM [1–4]		[...]
900.161	26.5.2009.	St Jude Medical CC bvba	1.1.2009.	2014.	> OM [1–4]		[...]
900.417	22.12.2009.	Trane bvba	1.1.2010.	2015.	[40–60]		[...]
900.479	29.6.2010.	[...] (*)	1.1.2010.	2015.			
2010.054	20.4.2010.	[...] (*)	1.3.2010.	2015.	> OM [1–4]		
2010.106	20.4.2010.	Luciad NV	1.1.2009.	2014.	[40–60] % (2009.–2011.) [40–60] % (2012.–2013.)		[...]
2010.112	13.7.2010.	[...] (*)	1.1.2011.	2016.		[60–80]	
2010.239	6.9.2011.	Ontex bvba	1.1.2011.	2016.		[60–80]	[...]
2010.277	7.9.2010.	[...] (*)				[60–80]	
2010.284	13.7.2010.	[...] (*)	1.1.2010.	2015.		[60–80]	
2010.488	15.2.2011.	Dow Corning Europe SA	1.1.2010.	2015.	> OM [1–4]		[...]
2011.028	22.2.2011.	Soudal NV	1.1.2010.	2015.		[40–60]	[...]
2011.201	13.9.2011.	Belgacom Int. Carrier Services	1.1.2010.	2015.		[20–40]	[...]
2011.326	6.9.2011.	Atlas Copco Airpower NV	1.1.2010.	2015.		[40–60]	[...]
2011.337	8.11.2011.	Evonik Oxena Antwerpen NV	1.1.2012.	2017.		[20–40]	[...]
2011.469	13.12.2011.	BP Aromatics Limited NV	1.1.2012.				[...]
2011.488	24.1.2012.	[...] (*)	1.1.2015.	2020.		[60–80]	
2011.542	28.2.2012.	Chep Equipment Pooling NV	1.7.2010.	2015.		[20–40]	[...]

Br. poreznog mišljenja	Datum	Društvo	Početak valjanosti	Kraj valjanosti	EBIT-a oslobođenog od poreza (%)	NPBT-a oslobođenog od poreza (%)	Ukupan višak dobiti Prijave Uvoz – izvoz 2005.–2014.
2011.569	26.2.2013.	Nomacorc	1.1.2012.	2016.		[60–80]	[...]
2011.572	18.12.2012.	[...] (*)					
2012.031	25.9.2012.	Pfizer Animal Health SA	1.12.2012.	2017.		[80–100]	[...]
2012.038	6.3.2012.	Kinepolis Group NV	1.1.2012.	2016.		[60–80]	[...]
2012.062	24.5.2012.	Celio International NV	1.2.2012.	2017.			[...]
2012.066	3.4.2012.	[...] (*)	1.1.2013.	2018.		[60–80]	
2012.101	17.4.2012.	[...] (*)	1.1.2014.	2019.		[60–80]	
2012.180	18.9.2012.	FLIR Systems Trading Belgium bvba	1.8.2012.			[60–80]	[...]
2012.182	18.9.2012.	[...] (*)	31.7.2013.	2015.		[40–60]	
2012.229	28.8.2012.	ABI	1.1.2011.	2016.		[80–100]	[...]
2012.229	29.8.2012.	AMPAR				[80–100]	[...]
2012.355	6.11.2012.	Knauf Insulation SPRL	1.1.2013.	2017.		[60–80]	[...]
2012.375	20.11.2012.	Capsugel Belgium NV	1.1.2012.	2017.		[60–80]	[...]
2012.379	20.11.2012.	Wabco Europe BVBA	1.1.2012.	2017.		[40–60]	[...]
2012.446	18.12.2012.	[...] (*)	1.1.2015.	2020.		[60–80]	
2012.468	26.2.2013.	BASF Antwerpen	Razdoblje od 6 godine				[...]
2013.052	16.4.2013.	[...] (*)	Razdoblje od 3 godine				
2013.111	30.4.2013.	Delta Light NV	31.8.2012.	2016.		[60–80]	[...]
2013.138	17.9.2013.	[...] (*)	1.1.2012.	2017.		[60–80]	

Br. poreznog mišljenja	Datum	Društvo	Početak valjanosti	Kraj valjanosti	EBIT-a oslobođenog od poreza (%)	NPBT-a oslobođenog od poreza (%)	Ukupan višak dobiti Prijave Uvoz – izvoz 2005.–2014.
2013.156	25.6.2013.	Punch Powertrain NV	1.1.2013.	2017.		[60–80]	[...]
2013.331	8.10.2013.	Puratos NV	1.1.2013.	2018.		[40–60]	[...]
2013.443	10.12.2013.	Omega Pharma International	1.1.2013.	2018.		[40–60]	[...]
2013.540	10.12.2013.	[...] (*)	1.1.2014.	2019.		[60–80]	
2013.579	28.1.2014.	Esko Graphics BVBA	1.1.2012.	2017.		[60–80]	[...]
2013.612	25.2.2014.	Magnetrol International NV	1.1.2012.	2016.		[60–80]	[...]
2014.091	1.4.2014.	Mayckawa Europe NV	31.12.2013.	2018.		[60–80]	[...]
2014.098	10.6.2014.	[...] (*)	1.1.2014.	2019.		[60–80]	
2014.173	13.5.2014.	[...] (*)	1.1.2012.	2016.		[60–80]	
2014.185	24.6.2014.	[...] (*)				[60–80]	
2014.288	5.8.2014.	[...] (*)	1.7.2014.	2019.		[60–80]	
2014.609	23.12.2014.	[...] (*)	1.1.2014.	2019.		[60–80]	
UKUPNI višak		[< 2 100 000 000 (**)]					

(*) U skladu s informacijama koje je dostavila Belgija, ta društva nisu prijavila višak dobiti u svojim poreznim prijavama do porezne godine 2013.

(**) Taj iznos predstavlja ukupan višak dobiti koji su prijavila društva u svojim poreznim prijavama, ali ne upućuje na iznos dodijeljene državne potpore.

Izvor: priopćenje belgijskih tijela od 29. svibnja 2015. nakon odluke o pokretanju postupka

ODLUKA KOMISIJE (EU) 2016/1700**od 7. travnja 2016.****o državnoj potpori SA.15836 (2012/C) (ex NN 34/2000 i NN 34A/2000) koju je provela Austrija
(tržišne mjere agencije AMA)**

(priopćeno pod brojem dokumenta C(2016) 1972)

(Vjerodostojan je samo tekst na njemačkom jeziku)

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 108. stavak 2. prvi podstavak,

nakon poziva zainteresiranim stranama na podnošenje njihovih primjedaba ⁽¹⁾,

budući da:

- (1) Presudom od 27. listopada 2011. ⁽²⁾ Sud Europske unije (dalje u tekstu: Sud) potvrđio je presudu Prvostupanjskog suda ⁽³⁾ (sada Opći sud) kojom je poništena Odluka komisije C(2004) 2037 od 30. lipnja 2004. u predmetu državne potpore NN 34A/2000 o programima kvalitete i oznakama kvalitete AMA Biosiegel (dalje u tekstu: ekološka oznaka) i AMA Gütesiegel (dalje u tekstu: oznaka kvalitete).
- (2) Nakon presude Suda Komisija mora poduzeti potrebne mjere kako bi postupila u skladu s tom presudom. Stoga mora donijeti novu odluku.
- (3) Prethodno navedene presude vrhunac su postupka čije su osnovne faze opisane u nastavku.

1. POSTUPAK PRED KOMISIJOM**1.1. POKRETANJE POSTUPKA – PRITUŽBE**

- (4) Nakon dvije pritužbe, jedne podnesene 21. rujna 1999. i druge podnesene 5. studenoga 1999., koje su evidentirane 23. rujna 1999. odnosno 20. siječnja 2000., Komisija je dopisom od 15. veljače 2000. zatražila od austrijskih nadležnih tijela da dostave odgovarajuće podatke o mjerama potpore koje se odnose na marketinške aktivnosti agencije Agrarmarkt Austria Marketing GesmbH (AMA Marketing), društva kćeri agencije Agrarmarkt Austria (AMA).
- (5) Austrijska nadležna tijela dostavila su tražene podatke dopisom od 20. ožujka 2000., koji je evidentiran 21. ožujka 2000.
- (6) Drugi podnositelj pritužbe dostavio je dodatne podatke dopisom od 4. travnja 2000. koji je evidentiran 7. travnja 2000.
- (7) Dodatni podaci zaprimljeni su od drugog podnositelja pritužbe dana 18. svibnja 2000. i 30. svibnja 2001. i evidentirani su 26. svibnja 2000. i 6. lipnja 2001. Komisija je primila treću pritužbu na istu temu 22. siječnja 2003.

1.2. PREDMET NN 34/2000 I ADMINISTRATIVNA PODJELA

- (8) Na temelju podataka zaprimljenih u pritužbama Komisija je obavijestila austrijska nadležna tijela dopisom od 19. lipnja 2000. da su predmetne mjere evidentirane kao neprijavljena potpora (NN 34/2000) i zatražila je od

⁽¹⁾ Poziv na podnošenje primjedaba u skladu s člankom 108. stavkom 2. UFEU-a o predmetu državne potpore SA.15836, od 12. lipnja 2012., C(2012) 3760 final (SL C 301, 5.10.2012., str. 22.).

⁽²⁾ Predmet C-47/10 P Republika Austrija protiv Scheucher-Fleisch GmbH i ostali, ECLI:EU:C:2011:698.

⁽³⁾ Predmet T-375/04 Scheucher-Fleisch GmbH i ostali protiv Komisije Europskih zajednica ECLI:EU:T:2009:445.

austrijskih nadležnih tijela da dostave dodatne podatke. Austrijska nadležna tijela odgovorila su dopisom od 29. rujna 2000., koji je evidentiran istog dana i dopisom od 16. listopada 2000., koji je evidentiran 17. listopada 2000. Dodatni podaci zatraženi su dopisom od 15. listopada 2001. na koji su austrijska nadležna tijela odgovorila dopisom od 7. studenoga 2001. Dopisom od 19. prosinca 2002. austrijska nadležna tijela dostavila su dodatne podatke i obavijestila su Komisiju o izmjenjenim (internim) direktivama agencije AMA (AMA Richtlinien) kojima su uređene aktivnosti oglašavanja proizvoda koji nose oznaku kvalitete i ekološku oznaku agencije AMA koje su stupile na snagu 26. rujna 2002.

- (9) Austrijska nadležna tijela tvrdila su da su ovim dopisom, koji je uključivao popunjeni obrazac prijave, obavijestila mjeru oznake kvalitete i ekološke oznake agencije AMA provedene u skladu s novim internim propisima ^(*). Međutim, Komisija je smatrala da se taj dopis ne može smatrati prijavom nove potpore jer su izmjenjene direktive agencije AMA stupile na snagu već 26. rujna 2002. i počele u proizvoditi učinke prije odobrenja mjera državne potpore koje su se na njima temeljile. ^(?)
- (10) Nakon zahtjeva austrijskih nadležnih tijela od 8. ožujka 2004. koji je zaprimljeni istog dana, Komisija je odlučila podijeliti predmet NN 34/2000. Evidencijski broj NN 34A/2000 dodijeljen je ispitivanju odredaba o ekološkoj oznaci i oznaci kvalitete agencije AMA koje su se primjenjivale od 26. rujna 2002., a pod evidencijskim brojem NN 34/2000 Komisija se bavila mjerama povezanim s ekološkom oznakom i oznakom kvalitete agencije AMA prije 26. rujna 2002. te s drugim mjerama agencije AMA povezanim sa stavljanjem na tržište.
- (11) Iz internih administrativnih razloga 16. ožujka 2004. otvoren je novi spis NN 34B/2000 povezan s mjerama provedenima prije 26. rujna 2002. Komisija napominje da ovaj predmet nema učinka na sadržaj ovog postupka.
- (12) Novim internim propisima agencije AMA uvedeni su novi dizajn za oznake i novi standardi kvalitete koji se primjenjuju na proizvode koji nose jednu od tih oznaka. Na temelju objašnjenja austrijskih nadležnih tijela i detaljnog ispitivanja novih oznaka i standarda kvalitete činilo se da su doneseni radi usklađivanja s novim propisima Zajednice.
- (13) Dok u novoj verziji internih propisa agencije AMA nisu bili propisani uvjeti o podrijetlu proizvoda, u osnovnom pravnom aktu o agenciji AMA, Zakonu o agenciji AMA, i dalje su se navodili samo nacionalni proizvodi. U tom pogledu, dopisom od 19. prosinca 2002., koji je evidentiran 23. prosinca 2002. austrijska nadležna tijela potvrdila su da su u skladu s novim propisima, oznake agencije AMA dostupne za sve proizvode neovisno o podrijetlu i obvezala su se da će izmjeniti Zakon o agenciji AMA. Na temelju navedenog, službe Komisije smatrali su da je program neprijavljene potpore evidentiran kao NN 34/2000 materijalno izmijenjen od 26. rujna 2002. radi usklađivanja s propisima o državnim potporama i iz tog razloga bilo je opravdano posebno ocjenjivanje programa nakon tog datuma.

1.3. NEPRIJAVLJENA POTPORA NN 34A/2000 NAKON PODJELE

- (14) Austrijska nadležna tijela dostavila su dodatne podatke o predmetu NN 34A/2000 dopisima od 2. travnja 2004. (koji je evidentiran 5. travnja 2004.), 19. travnja 2004., 29. travnja 2004., 4. svibnja 2004., 7. svibnja 2004., 13. svibnja 2004., 9. lipnja 2004., 16. lipnja 2004. i 24. lipnja 2004., koji su svi evidentirani na dan primitka.
- (15) Odlukom C(2004) 2037 Komisija je odlučila da neće uložiti prigovor na tu mjeru i smatrala ju je spojivom sa zajedničkim tržištem u smislu članka 87. stavka 3. točke (c) Ugovora o EZ-u (sada članak 107. stavak 3. točka (c) UFEU-a) jer je u skladu s uvjetima iz točaka 13. i 14. Smjernica Zajednice o državnim potporama za sektor poljoprivrede ^(*) (dalje u tekstu: Smjernice za razdoblje 2000. – 2006.) i Smjernicama Komisije za državne potpore za oglašavanje proizvoda iz Priloga I. Ugovora o EZ-u i određenih proizvoda koji nisu navedeni u Prilogu I. ^(?) (dalje u tekstu: Smjernice za oglašavanje). Mjera potpore koja se ispitivala u predmetu NN 34A/2000 bila je ograničenog trajanja do 31. prosinca 2008. za sve mjeru potpore za oznaku kvalitete (AMA Gütesiegel) i za ekološku oznaku (Biozeichen) dok su mjeru za oglašavanje ekološke oznake (Biozeichen) bile ograničenog trajanja do 31. ožujka 2006.

^(*) Ista se argumentacija upotrebljava u pravnom mišljenju priloženom dopisu s podacima od 26. veljače 2015.

^(?) Mjere agencije AMA o kvaliteti i ekološkoj oznaci koje su se provodile od 26. rujna 2002. u skladu s izmjenjenim internim propisima odobrene su 30. lipnja 2004. odlukom Komisije u predmetu NN 34A/2000 (vidjeti uvodne izjave 10. do 16.).

^(*) SL C 28, 1.2.2000., str. 2.

^(?) SL C 252, 12.9.2001., str. 5.

- (16) U skladu s odlukom, sve mjere koje su provele agencije AMA i AMA Marketing prije 26. rujna 2002., a koje su ostale dio predmeta NN 34/2000, izričito su isključene iz ispitivanja u predmetu NN 34A/2000. Međutim u tom pogledu nije jasno kada su novi interni propisi agencije AMA počeli primjenjivati, odnosno jesu li mjere potpore dodijeljene na temelju novih propisa već od 26. rujna 2002., datuma kada su propisi stupili na snagu ili je postojalo prijelazno razdoblje nakon 26. rujna 2002. tijekom kojeg se potpora i dalje odobravala u skladu sa starijim propisima.
- (17) U odgovoru od 14. rujna 2012. austrijska nadležna tijela tvrdila su da se ne primjenjuje prijelazno razdoblje i da su novi propisi počeli primjenjivati 26. rujna 2002.

1.4. PRIJAVA TRŽIŠNIH MJERA AGENCIJE AMA (OPĆE STAVLJANJE NA TRŽIŠTE, STAVLJANJE NA TRŽIŠTE IZVAN AUSTRIJE I ISTRAŽIVANJE TRŽIŠTA) – N 239/2004

- (18) Austrijska nadležna tijela prijavila su 28. svibnja 2004. mjere agencije AMA povezane sa stavljanjem na tržište, koje obuhvaćaju opće tržišne mjere, tržišne mjere izvan Austrije i istraživanje tržišta. Program potpora evidentiran pod brojem državne potpore N 239/2004 odobren je odlukom Komisije C(2004) 3945 od 20. listopada 2004. Odlukom C(2010) 377 od 21. siječnja 2010. Komisija je odobrila u okviru državne potpore br. N 496/2009 nastavak navedenog programa potpora do 31. prosinca 2013. Ne te odluke ne utječu prethodno navedene odluke Suda i ova se odluka ne primjenjuje na odobrene mjere.

1.5. PRODULJENJE POTPORE NN 34A/2000

- (19) Dopisom od 15. ožujka 2006., koji je evidentiran istog dana, austrijska nadležna tijela prijavila su produljenje mjera povezanih s ekološkom oznakom do 31. prosinca 2010. ⁽⁸⁾ (program državnih potpora N 175/2006 odobren Odlukom Komisije C(2006) 2281 od 2. lipnja 2006.). Dopisom od 19. studenoga 2008. Austria je prijavila produljenje do 31. prosinca 2013. mjere potpore NN 34A/2000 u vezi s oznakom kvalitete i ekološkom oznakom koja je istekla 31. prosinca 2010. Prijavljenom potporom koja je evidentirana kao potpora N 589/2008 i koja je dodijeljena odlukom Komisije C(2009) 1092 od 25. veljače 2009. istodobno je zamijenjena mjeru potpore N 175/2006.
- (20) Ova odluka ne odnosi se na prethodno opisane odobrene programe potpora N 175/2006, N 589/2008, N 239/2004 i N 496/2009.
- (21) Predmet su ove odluke neprijavljene odluke agencije AMA u okviru programa potpora NN 34/2000 (kojima je obuhvaćeno razdoblje prije 26. rujna 2002.) i mjere agencije AMA koje su obuhvaćene poništenom odlukom Komisije NN 34A/2000 (kojom je obuhvaćeno razdoblje nakon 26. rujna 2002.).

2. POSTUPCI PRED SUDOVIMA UNIJE (OPĆI SUD I SUD EU-a) I ODLUKA O POKETANJU POSTUPKA

2.1. POSTUPCI PRED OPĆIM SUDOM – PREDMET T-375/04

- (22) Odluku Komisije u predmetu NN 34A/2000 tužitelji iz uvodne izjave 4. osporili su pred Prvostupanjskim sudom (sada Opći sud) 17. rujna 2004. Predmet je evidentiran kao T-375/04.
- (23) U svojoj presudi od 18. studenoga 2009. Opći sud zaključio je da je Komisija trebala pokrenuti formalni istražni postupak zbog postojanja proturječnosti između i. teksta Zakona o agenciji AMA iz 1992., kojim se, prema Općem sudu, program ograničava na nacionalne proizvode, i ii. internih direktiva agencije AMA i jamstava austrijskih nadležnih tijela da je program otvoren za proizvode iz drugih država članica. Opći sud zaključio je da je ta proturječnost dovoljna da može prouzročiti ozbiljnju sumnju u spojivost programa s unutarnjim tržištem.

⁽⁸⁾ Kako je navedeno u prethodnoj uvodnoj izjavi 15., pod mjerom potpore NN 34A/2000, mjere oglašavanja ekološke oznake bile su vremenski ograničene do 31. ožujka 2006., a mjere za potporu kvalitete biološke oznake do 31. prosinca 2008.

- (24) Opći sud stoga je zaključio (stavak 86. presude) da je Komisija trebala pokrenuti postupak predviđen u bivšem članku 88. stavku 2. Ugovora o EZ-u (sada članku 108. stavku 2. UFEU-a). Na osnovu toga Opći sud poništio je Odluku Komisije u predmetu NN 34A/2000.

2.2. POSTUPCI PRED SUDOM EU-A – PREDMET C-47/10

- (25) Republika Austrija uložila je žalbu 27. siječnja 2010. protiv navedene presude Općeg suda. Žalba je evidentirana kao predmet C-47/10.
- (26) U svojoj presudi od 27. listopada 2011. Sud EU-a odbacio je žalbu Republike Austrije i u cijelosti je potvrdio presudu Općeg suda.

2.3. ODLUKA O POKRETANJU POSTUPKA I DALJNIJI KORACI U POSTUPKU

- (27) Nakon odluke Suda Komisija je pokrenula formalni istražni postupak iz članka 108. stavka 2. UFEU-a u predmetu NN 34A/2000. Uzimajući u obzir osnovu presude, Komisija je u odluci o pokretanju postupka od 12. lipnja 2012. (¹) pozvala austrijska nadležna tijela i predmetne strane da u roku od jednog mjeseca dostave svoje primjedbe kako bi pojasnile sumnje u pogledu proturječnosti iz uvodne izjave 23.
- (28) Komisija nije zaprimila primjedbe trećih strana.
- (29) Austrija je odgovorila dopisom od 29. lipnja 2012. tražeći produljenje roka za odgovor. Komisija je odobrila produljenje roka za odgovor 13. srpnja 2012.
- (30) Austrijska nadležna tijela dostavila su svoje primjedbe 14. rujna 2012.
- (31) Komisija je zatražila dodatne podatke dopisom od 19. veljače 2014. Austrijska nadležna tijela odgovorila su 14. ožujka 2014. i zatražila produljenje roka za odgovor. Austrija je dostavila dodatne podatke 7. svibnja 2014.
- (32) Komisija je poslala novi zahtjev za podatke 17. prosinca 2014. Austrijska nadležna tijela zatražila su 23. prosinca 2014. produljenje roka za odgovor. Komisija je odobrila produljenje dopisom od 8. siječnja 2015. Austrijska nadležna tijela dostavila su odgovor 26. veljače 2015. i 3. ožujka 2015.

3. OPIS MJERA POTPORE

3.1. NASLOV

- (33) Tržišne mjere agencije AMA

3.2. TRAJANJE MJERE

- (34) Zakon o agenciji AMA kojim se osniva agencija AMA stupio je na snagu 1992. Prema podacima koje su dostavila austrijska nadležna tijela u dopisu od 4. srpnja 1997., koji je evidentiran 7. srpnja 1997., mjere povezane sa stavljanjem na tržište postoje od 1994., odnosno od prije 1. siječnja 1995., datuma kada je Austrija pristupila Europskoj uniji. Unatoč tome, austrijska nadležna tijela nisu prijavila mjere agencije AMA Komisiji u skladu s člancima 143. ili 144. Zakona o pristupanju Republike Austrije (¹).

(¹) Vidjeti bilješku 1.

(¹) Akt o uvjetima pristupanja Kraljevine Norveške, Republike Austrije, Republike Finske i Kraljevine Švedske i prilagodbama ugovorima na kojima je utemeljena Europska unija SL C 241, 29.8.1994., str. 21. kako je izmijenjen u SL L 1, 1.1.1995., str. 1.).

- (35) U podnesku od 14. rujna 2012. Austrija je izjavila da je Komisiju o mjerama povezanim sa stavljanjem na tržište obavijestilo društvo Österreichische Weinmarketing. Međutim podaci navedeni u tom podnesku (⁽¹¹⁾) odnose se samo na primjerene mjere koje je Komisija uvela u skladu s člankom 93. stavkom 1. Ugovora o EZ-u (sada članak 108. stavak 1. UFEU-a) za sektor vina. Te mjere nisu obuhvaćene područjem primjene ove odluke.
- (36) Dopisom od 7. veljače 1997., u kontekstu izvješća OECD-a o praćenju, Komisija je obavijestila Austriju da bi promidžbene mjere agencije AMA mogle činiti državnu potporu i stoga je od austrijskih nadležnih tijela zatražila da dostave sve potrebne podatke za ocjenjivanje tih mjer u skladu s propisima o državnim potporama koji su na snazi te da ispunite relevantne obrasce za prijavu. Austrijska nadležna tijela dostavila su tražene podatke u dopisu od 23. lipnja 1997. i ispunila su obrazac prijave (⁽¹²⁾).
- (37) U svom podnesku od 14. rujna 2012. austrijska nadležna tijela smatrala su da dopis od 23. lipnja 1997. čini valjanu obavijest i da po isteku roka od 2 mjeseca država članica ima pravo vjerovati da je za te mjeru postojalo valjano odobrenje za državnu potporu.
- (38) Kada je riječ o datumu završetka provedbe, treba razlikovati različite aktivnosti agencije AMA povezane sa stavljanjem na tržište.
- (39) Komisija u tom pogledu napominje da je odlukom od 20. listopada 2004. odobrila pod brojem državne potpore NN 239/2004 sljedeće mjeru agencije AMA povezane sa stavljanjem na tržište: opće mjeru povezane sa stavljanjem na tržište (oglašavanje i djelatnosti u području odnosa s javnošću), mjeru povezane sa stavljanjem na tržište izvan Austrije i istraživanje tržišta.
- (40) Ukratko, u pogledu ekološke oznake i oznake kvalitete agencije AMA datum završetka primjene mjeru bio je 31. prosinca 2008., osim mjeru za oglašavanje ekološke oznake koje su istekle 31. prosinca 2006. (vidjeti prethodne uvodne izjave 15. i 19.) Ostale mjeru agencije AMA povezane sa stavljanjem na tržište primjenjivale su se do 20. listopada 2004., datuma kada je odobrena prijavljena mjeru N 239/2004 (vidjeti poglavlje 1.4. i uvodnu izjavu 39.).
- (41) Komisija dalje napominje da je mjeru kampanje za promidžbu govedine koju je provodila agencija AMA prijavljena i odobrena pod brojem državne potpore N 570/1998 dopisom od 15. prosinca 1998. Trajanje potpore bilo je ograničeno na dvije godine.
- (42) Osim mjeru obuhvaćenih odlukama Komisije u predmetima N 570/1998, NN 34A/2000 i N 239/2004, Komisiji nisu poznate druge odobrene mjeru potpore povezane s djelatnostima agencije AMA povezanim sa stavljanjem na tržište u predmetnom razdoblju.

3.3. IZNOS POTPORE

- (43) Prema podacima navedenima u detaljnim proračunskim izvješćima za godine 1995. – 1999. (⁽¹³⁾) i 2000. – 2008. (⁽¹⁴⁾), sljedeći iznosi potrošeni su za djelatnosti agencije AMA povezane sa stavljanjem na tržište:
1995.: 13 084 204,72 EUR
1996.: 16 241 658,38 EUR
1997.: 15 306 219,65 EUR
1998.: 18 217 604,15 EUR
1999.: 18 158 485,48 EUR
2000.: 15 867 096,22 EUR
2001.: 12 092 317,52 EUR
2002.: 13 538 228,32 EUR

(¹¹) Odnosno, upućivanje na odluku Komisije N88/98.

(¹²) Vidjeti uvodnu izjavu 145. i sljedeće.

(¹³) Ta su izvješća dostavljena kao prilog dopisu austrijskih nadležnih tijela od 16. listopada 2000. kojim su odgovorila na zahtjev Komisije za dodatne podatke od 19. lipnja 2000.

(¹⁴) Ta su izvješća dostavljena zajedno s dopisom austrijskih nadležnih tijela od 14. rujna 2012.

2003.: 9 044 509,01 EUR

2004.: 10 559 442,86 EUR

2005.: 8 994 712,20 EUR

2006.: 12 193 320,12 EUR

2007.: 12 285 344,67 EUR

2008.: 15 087 084,71 EUR

- (44) Dopisom od 12. lipnja 2012. austrijska nadležna tijela pozvana su da potvrde navedene brojke i da dostave raspodjelu proračuna po godini za svaku kategoriju potpore (oglašavanje za oznake kvalitete, oglašavanje za ekološke oznake, opće oglašavanje, oglašavanje izvan Austrije, mjere kvalitete i tehnička potpora u pogledu oznaka i generičkih proizvoda). Sljedeće brojke dostavljene su u podnesku od 14. rujna 2012.

(EUR)

	Werbe- maßnahmen für Gütesiegel und Biozeichen	generische Werbung	Werbung außerhalb Öster- reichs	Qualität- smaßnahmen	technische Hilfe für beide Siegel und generische Erzeugnisse	Sonstiges nicht zuordenbar	Summe
1995	1 299 346,00	6 362 489,86	3 571 312,11	371 139,09	582 771,80	897 145,82	13 084 204,68
1996	2 233 341,97	8 643 529,94	2 888 555,25	394 070,06	779 226,09	1 302 935,06	16 241 658,37
1997	1 711 790,25	8 550 846,55	2 679 179,98	362 098,72	752 833,66	1 249 471,22	15 306 220,38
1998	1 347 618,61	9 607 372,32	3 555 154,59	689 570,37	1 078 268,11	1 939 620,16	18 217 604,16
1999	1 950 511,57	9 740 191,85	3 444 902,31	802 776,30	874 229,94	1 345 873,52	18 158 485,49
2000	1 616 472,22	8 148 390,41	2 387 445,85	1 327 850,90	993 697,77	1 393 239,07	15 867 096,22
2001	1 537 390,80	5 448 146,98	2 234 769,81	728 167,14	899 896,37	1 243 946,42	12 092 317,52
2002	1 336 612,09	7 237 058,31	2 092 667,47	381 162,95	825 295,61	1 665 431,89	13 538 228,32
2003	1 628 162,19	3 561 930,45	1 487 154,69	74 665,78	491 988,97	1 800 606,93	9 044 509,01
2004	1 562 732,58	4 934 174,90	1 366 698,52	129 725,39	804 018,00	1 762 093,47	10 559 442,86

- (45) Austrijska nadležna tijela dostavila su sljedeće podatke za mjere ekološke oznake i oznake kvalitete za razdoblje 2002. – 2008:

Jahr	Gesamtkosten lt. Jahresbericht	davon AMA-Güte- siegel	in % von Gesamt	davon AMA-Bio- Zeichen	in % von Gesamt
2002	13 538 228,32	1 356 909,27	10,02	320 695,40	2,37
2003	9 044 509,01	2 139 261,31	23,65	829 573,19	9,17
2004	10 559 442,86	1 187 575,61	11,25	994 446,40	9,42

Jahr	Gesamtkosten lt. Jahresbericht	davon AMA-Güte- siegel	in % von Gesamt	davon AMA-Bio- Zeichen	in % von Gesamt
2005	8 994 712,20	1 709 859,07	19,01	714 448,63	7,94
2006	12 193 320,12	2 834 299,23	23,24	327 752,62	2,69
2007	12 285 344,67	3 466 665,92	28,22	641 760,86	5,22
2008	15 087 995,71	3 410 221,60	22,60	1 273 517,59	8,44
Summe	81 703 552,89	16 104 792,01		5 102 194,69	

3.4. KORISNICI

- (46) Na temelju dostupnih podataka čini se da su korisnici tržišnih mjera poljoprivredni proizvođači i poduzeća koja se bave preradom i stavljanjem na tržište poljoprivrednih proizvoda, uključujući prehrambenu industriju.

3.5. PRAVNA OSNOVA

- (47) Osnovni akt za sve mjere agencije AMA povezane sa stavljanjem na tržište jest Zakon o agenciji AMA *Bundesgesetz über die Errichtung der Marktordnungsstelle „Agrarmarkt Austria“* (Savezni zakon o osnivanju agencije za regulaciju tržišta „Agrarmarkt Austria“) (¹⁵).
- (48) Nakon zahtjeva za podatke od 30. travnja 2014. austrijska nadležna tijela dostavila su sve provedbene pravne akte (*Richtlinien, Verordnungen* itd., uključujući interne direktive agencije AMA i ostale interne propise) kojima se uređuju oznake kvalitete i ekološke označke i odgovarajuće mjerne povezane sa stavljanjem na tržište.

3.6. AGENCIJA AMA MARKETING I PARAFISKALNO FINANCIRANJE MJERE

- (49) Agencija AMA tijelo je javnog prava osnovano 1992. Zakonom o agenciji AMA koje je pod kontrolom države. Programom upravlja agencija AMA Marketing koje je u društvo kćи u potpunom vlasništvu agencije AMA.
- (50) U predmetu NN 34A/2000 austrijska nadležna tijela dostavila su sljedeće podatke o stanju i djelatnostima agencije AMA:
- (51) Prema austrijskim nadležnim tijelima, agencije AMA i AMA Marketng ne stavljuju na tržište robu ni usluge. Agencija AMA Marketing nadzire uporabu označke kvalitete i ekološke označke, planira i koordinira promidžbene mjerne (oglašavanje, sajmovi, izložbe, odnosi s javnošću i slično), proizvodi informativne materijale o programima kvalitete i označama i naručuje istraživačke projekte o različitim temama povezanim s kvalitetom u poljoprivrednoj proizvodnji.
- (52) Agencija AMA Marketing ne provodi promidžbene kampanje ni kontrole proizvoda. Agencija AMA Marketing umjesto toga za provođenje takvih kampanja ili kontrola bira privatna poduzeća u skladu s nacionalnim zakonodavstvom kojim se prenosi Direktiva 92/50/EZ Europskog parlamenta i Vijeća (¹⁶) i kasnije Direktiva 2004/18/EZ (¹⁷).
- (53) Austrijska poduzeća u poljoprivrednom i prehrambenom sektoru plaćaju obvezne pristojbe utvrđene Zakonom o agenciji AMA za financiranje do 100 % tih mjeru. Agencije AMA i AMA Marketing također se financiraju tim pristojbama.

(¹⁵) Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich (BGBl.) 376/1992.

(¹⁶) Direktiva Vijeća 92/50/EZ od 18. lipnja 1992. o usklađivanju postupaka za sklapanje ugovora o javnim uslugama (SL L 209, 24.7.1992., str. 1).

(¹⁷) Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća 2004/18/EZ od 31. ožujka 2004. o usklađivanju postupaka za sklapanje ugovora o javnim radovima, ugovora o javnoj nabavi robe te ugovora o javnim uslugama (SL L 134, 30.4.2004., str. 114.).

(54) U Zakonu o agenciji AMA (članak 21.c. stavak 1.) propisano je da se plaćaju pristojbe za sljedeće operacije ili proizvode:

- mlijeko ako se dostavlja na obradu,
- žitarice ako se melju,
- odrasla goveda, telad, svinje, janjad, ovce i perad ako se kolju,
- uzgoj peradi radi proizvodnje jaja,
- proizvodnja povrća ili voća,
- proizvodnja krumpira (osim škrobnog krumpira i krumpira koji se upotrebljava za proizvodnju alkohola),
- proizvodnja i uzgoj vrtlarskih proizvoda,
- uzgoj vinograda,
- prvo stavljanje na tržište vina.

(55) Najveći iznos doprinosa također je utvrđen u Zakonu o agenciji AMA (članak 21.d.). Konkretna razina doprinosa utvrđuje se uredbom o upravnom odboru agencije AMA (*Verordnung des Verwaltungsrates*).

(56) Dopisom od 14. rujna 2012. austrijska nadležna tijela priopćila su sljedeće iznose pristojbi naplaćenih u razdoblju 1995. – 2008. (¹⁸):

1995. – 13 833 026,19 EUR

1996. – 15 260 738,33 EUR

1997. – 14 340 815,84 EUR

1998. – 15 473 675,13 EUR

1999. – 15 260 405,37 EUR

2000. – 15 419 046,38 EUR

2001. – 15 228 252,40 EUR

2002. – 15 461 156,95 EUR

2003. – 13 529 199,62 EUR

2004. – 17 320 613,38 EUR

2005. – 16 003 552,29 EUR

2006. – 16 030 054,67 EUR

2007. – 15 909 792,32 EUR

2008. – 15 880 813,22 EUR

(57) Na primjer, tijekom 2003. naplaćeno je ukupno 13 529 199,62 EUR pristojbi kako slijedi:

Mlijeko	7 754 833,88
Odrasla goveda	1 141 663,81

(¹⁸) Prilog točkama 31. i 47. podneska od 14. rujna 2012. Podnesak sadržava glavni dokument i njegove priloge.

Svinje	1 976 514,84
Telad	31 926,33
Ovce i janjad	34 046,38
Perad za klanje	405 925,74
Kokoši nesilice	427 690,62
Voće	769 823,87
Povrće	408 448,99
Krumpir	243 896,60
Vrtlarski proizvodi	334 428,56

- (58) U skladu s člankom 21.c stavkom 2. Zakona o agenciji AMA, roba podrijetlom izvan Austrije izuzeta je od tih pristojbi.

4. TRŽIŠNE MJERE AGENCIJE AMA

- (59) Dopisom od 16. listopada 2000. u kontekstu postupka NN 34/2000, austrijska nadležna tijela dostavila su godišnja izvješća za godine 1995., 1996., 1997., 1998. i 1999. u kojima su navedene sve tržišne mjere agencije AMA.
- (60) U pogledu kvalitete oznaka kvalitete i ekoloških oznaka, austrijska nadležna tijela dala su detaljan opis u okviru procjene programa potpore NN 34A/2000.
- (61) Iz podataka se čini da se aktivnosti povezane sa stavljanjem na tržište mogu grupirati u sljedeće kategorije potpora:
- oglašavanje, koje uključuje oglašavanje o oznaci kvalitete i ekološkoj oznaci, opće mjere povezane sa stavljanjem na tržište i mjere oglašavanja izvan Austrije (odjeljak 4.1. u nastavku),
  - potpora za sustave osiguranje kvalitete, kontrole kvalitete i kontrole za ekološke proizvode za proizvode koji nose oznaku kvalitete i ekološku oznaku (odjeljak 4.2. u nastavku) i
  - mjere tehničke potpore (odjeljak 4.3. u nastavku).
- (62) Detaljni opis mera po kategoriji potpora slijedi u poglavljima od 4.1. do 4.3.

4.1. MJERE OGLAŠAVANJA

4.1.1. MJERE OGLAŠAVANJA U POGLEDU OZNAKE KVALITETE I EKOLOŠKE OZNAKE

- (63) Prema podacima koje su dostavila austrijska nadležna tijela u pogledu programa potpore NN 34A/2000, ekološka oznaka možda jest, a možda i nije, uključivala oznaku podrijetla. Oznaka kvalitete uvijek je uključivala posebnu naznaku podrijetla i drugo polje s bojama i ili simbolima (grafičkim) koji označuju podrijetlo, ovisno o državi članici ili regiji proizvodnje.

Logotipi koji se upotrebljavaju i prihvativost u okviru programa

- (64) Prema podacima koje su dostavila austrijska nadležna tijela u pogledu programa potpore NN 34A/2000, oznake su imale sljedeći izgled nakon 2002:

Izgled oznaka od 2002. ⁽¹⁹⁾

Oznaka kvalitete ⁽²⁰⁾
(Austrija)

Oznaka kvalitete
(Bavarska)

Ekološka oznaka
(navedeno podrijetlo)

Ekološka oznaka
(podrijetlo nije navedeno)

- (65) Na temelju primjera koji su dostavljeni Komisiji u razdoblju od 1995. – 2002. čini se da je ekološka oznaka jednako izgledala u razdoblju nakon 2002., dok je oznaka kvalitete imala drugačiji dizajn (prikazan u nastavku) do 31. prosinca 1999.: umjesto upućivanja na „AMA Gütesiegel“ u sredinu polja postavljena je riječ „Austria“ (jednake veličine), odnosno vizualno je dominantna na oznaci.

Izgled oznake kvalitete u razdoblju od 1. siječnja 1995. do 31. prosinca 1999. (Austrija)

- (66) Od siječnja 2000. izvorna oznaka kvalitete zamijenjena je oznakom prikazanom u prethodnoj uvodnoj izjavi 65. ⁽²¹⁾. To se odražava i u godišnjim izvješćima od tog razdoblja.

- (67) U skladu s podacima dostavljenima u vezi s programom potpora NN 34A/2000, ekološka oznaka i oznaka kvalitete dodjeljivale su se samo za proizvode koji zadovoljavaju određene kriterije kvalitete u pogledu načina proizvodnje, značajki proizvoda i, u određenim okolnostima, zahtjeva koji se odnose na zemljopisno podrijetlo proizvoda.

- (68) Austrijska nadležna tijela jamčila su da je subvencionirano oglašavanje u skladu s Direktivom 2000/13/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²²⁾.

- (69) Ekološka oznaka odobravala se samo za ekološke proizvode koji ispunjuju kriterije iz Uredbe Vijeća (EEZ) br. 2092/91 ⁽²³⁾.

⁽¹⁹⁾ Te su oznake prikazane u uvodnoj izjavi 13. Odluke Komisije NN 34A/2000.

⁽²⁰⁾ Taj logotip upotrebljavao se i za razdoblje od 1999. do 2002.

⁽²¹⁾ Ova oznaka upotrebljava se u direktivama o proizvodima od 2000. (Richtlinien für Frischfleisch, Fleischerbetriebe, Fleischwaren, Frischeier, Putenfleisch, Milch und Milchprodukte, Obst, Gemüse und Speisekartoffeln, Speisesetzte, Speiseöle, Diverse Lebensmittel).

⁽²²⁾ Direktiva 2000/13/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 20. ožujka 2000. o uskladjivanju zakonodavstava država članica o označivanju, prezentiraju i oglašavanju hrane (SL L 109, 6.5.2000., str. 29.).

⁽²³⁾ Uredba Vijeća (EEZ) br. 2092/91 od 24. lipnja 1991. o ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih proizvoda i označavanju tako proizvedenih poljoprivrednih proizvoda i hrane (SL L 198, 22.7.1991., str. 1.).

- (70) Oznaka kvalitete dodjeljivana je samo proizvodima koji su zadovoljavali zahtjeve kvalitete u skladu s člankom 24.a stavkom (b) Uredbe Vijeća (EZ) br. 1257/1999 (²⁴). Proizvodi koji ispunjuju kriterije kvalitete potrebne za uporabu oznake kvalitete zadovoljavaju sljedeće više standarde u smislu točke 47. Smjernica za razdoblje 2000. – 2006. (²⁵).

Proizvod	Kriterij
Govedina, teletina	pH 36 vrijednost < 5,8 unutar najmanje 36 sati
Svinjsko meso	PSE-svinjsko meso: pH1 vrijednost najmanje 30 minuta nakon klanja: 6,0 ili više.
	Dopušteno je samo meso razreda S i E.
	DFE-svinjsko meso: pH12 vrijednost najmanje 12 minuta nakon klanja, najviše 5,8.
Turska	Bakteriološki zahtjevi: najveća ukupna količina bakterija L 50 000 KbE/cm ² i najveća količina <i>enterobacteriaceae</i> L 500 KbE/cm ² prije rezanja, odgovarajuće vrijednosti s L 100 000 KbE/cm ² i L 1 000 KbE/cm ² nakon rezanja.
Jaja	Samo uzgoj na tlu i slobodni uzgoj.
	Sudjelovanje u programu sprječavanja i kontrole salmonele.
Mlijeko i mliječni proizvodi	Udio lipopolisaharida ≤ 400 EU/ml
	Samo 1 razred kvalitete od 4 postojeća razreda.
	U rasponu mikrobiološke tolerancije niže granice u skladu s austrijskim pravom <i>Milchhygieneverordnung</i> čine gornje granice prihvaćene za proizvode s oznakom kvalitete. Ako je raspon tolerancije u skladu sa zakonom npr. 1 – 3, oznakom kvalitete dopuštene su samo vrijednosti do 1.
	Udio kvasca i pljesni u fermentiranim mliječnim proizvodima ≤ 10/ml, maslac ≤ 100/g, svježi sir ≤ 1 000/g.
Med	Udio vode najviše 19 %, sadržaj HMF-a ≤ 20 ppm.
Žitarice, proizvodi od žitarica	Pšenica: hl-težina 80 kg, udio glutena 30 %, udio bjelančevina 14 %, sedimentacijska vrijednost 50 Eh, stope opadanja 250 sekundi; raž hl-težine 72 kg, amilogram 500AE; kuhanu raž: udio bjelančevina najviše 12 %, udio cjelovite raži 90 %.
Uljanice i ulja za kuhanje	Količina kiseline (SZ) 0,2 mg/kg.
	Udio peroksida (POZ) (svježi uzorci) 1,5.
Sladoled	Samo sirovo mlijeko najviše kvalitete (S) od tri kategorije.
	Broj bakterija ≤ 50 000 (raspon tolerancije + 30 000)

(²⁴) Uredba Vijeća (EZ) br. 1257/1999 od 17. svibnja 1999. o potpori Europskoga fonda za smjernice i jamstva u poljoprivredi (EFSJP) ruralnom razvoju kojom se izmjenjuju i stavljuju izvan snage određene uredbe (SL L 160, 26.6.1999., str. 80.).

(²⁵) Ti su standardi opisani u uvodnoj izjavi 59. Odluke Komisije NN 34A/2000.

Proizvod	Kriterij
	Sve mikrobiološke najviše vrijednosti niže od onih propisanih u austrijskom pravu <i>Speiseeisverordnung</i> .
Voće, povrće, stolni krumpiri	Uporaba pesticida i herbicida samo u skladu s pozitivnim popisom Integrirane proizvodnje, npr. otprilike 160 od 300 sredstava za zaštitu bilja navedenih u austrijskom pravu <i>Pflanzenschutzmittelgesetz</i> dopušteno je za proizvode s oznakom kvalitete.
	U gnojenju krumpira dušikom samo 100 kg čistog dušika po dopuštenom hektaru (dobra poljoprivredna praksa u Austriji: 175 kg)
	Nisu dopuštene otpadne vode.
	Nema gnojenja bez analize tla ni iznad razine C hranjivih tvari (optimalna opskrba hranjivim tvarima).

- (71) Smatralo se da je regija podrijetla navedena u oznakama regija u kojoj je proizvoda prerađen i iz koje potječu odlučujuće sirovine (*wertbestimmende Rohstoffe*). Jedna trećina takvih sirovina može potjecati iz drugih regija ako se nisu mogle uzgojiti ili pribaviti u regiji podrijetla.
- (72) U proizvodnji svježih jaja kokoši nesilice morale su biti izlegnute i uzgojene u predmetnoj regiji. U proizvodnji govedine, teletine, puretine i janjetine životinje su morale biti oteljene, izlegnute odnosno ojanjene u predmetnoj regiji.
- (73) U pogledu logotipa koji se upotrebljavao za oznaku kvalitete, austrijska nadležna tijela dostavila su u svojim podnescima od 14. rujna 2012. primjenjive propise za razdoblje do 1999. Iz tih je podataka vidljivo je da se u oba regulatorna akta (*AMA-Gütesiegel Richtlinien*⁽²⁶⁾, *Regulativ für die Verleihung des Rechts zur Führung der Ursprungs- und Gütezeichen für Lebensmittel*⁽²⁷⁾) i u obrascima za prijavu (*Antrag auf Verleihung des Herkunfts- und Gütezeichens für Lebensmittel*⁽²⁸⁾) upotrebljavao logotip prikazan u prethodnoj uvodnoj izjavi 65.
- (74) Nakon 1999. logotip koji se upotrebljavao za oznaku kvalitete bio je istovjetan logotipu prikazanom prethodnoj uvodnoj izjavi 64.

Prihvatljivi troškovi u okviru programa

- (75) U pogledu oznake kvalitete, na temelju podataka dostavljenih u godišnjim izvješćima za godine 1995. do 1999. i onih koje se odnose na program potpora NN 34A/2000 može se zaključiti da je potpora dodijeljena za pokrivanje troškova promidžbenih kampanja za poboljšanje kvalitete svijesti potrošača i za promicanje oznake kvalitete. Cilj je bio stvoriti sliku oznake kvalitete kao vodiča za izvršavanje kupnje (*Orientierungshilfe beim Einkauf*).
- (76) Kada je riječ o ekološkoj oznaci, potpora je dodijeljena za troškove promidžbenih kampanja radi informiranja potrošača o proizvodima koji nose ekološku oznaku te o zahtjevima za uporabu oznake i o ekološkoj poljoprivredi općenito.
- (77) Kampanje su se sastojale od oglasa u tiskanim i elektroničkim medijima, na prodajnim mjestima i javnim događanjima, na informativnim štandovima s brošurama koje se odnose na proizvode s oznakom kvalitete ili s

⁽²⁶⁾ AMA-Gütesiegel Richtlinie Frischfleisch od travnja 1999., Richtlinien Frischfleisch od travnja 1997., Richtlinien Frischfleisch od travnja 1997. (*Anpassung entsprechend Beiratsbeschluss vom 22.1.1998.*), Richtlinien Frischfleisch vom Februar 1996, Richtlinien diverse Lebensmittel.

⁽²⁷⁾ Od veljače 1997.

⁽²⁸⁾ Prema austrijskim nadležnim tijelima ovaj obrazac upotrebljavao se do 31. prosinca 2000.

ekološkom oznakom, u okviru kušanja proizvoda ili nekog drugog javnog događanja kojim se privlači pozornost potrošača, poput naljepnica na tlu (koje se postavljaju u supermarketima) sa simbolima i informacijama koje se odnose na oznaku kvalitete i ekološku oznaku. Kampanje su bile usmjerene na različite skupine proizvoda ovisno o lokalnom stanju i stanju na tržištu.

- (78) Prema podacima koje su dostavila austrijska nadležna tijela u vezi s mjerom NN 34A/2000, u oglasima ili aktivnostima na prodajnim mjestima i javnim događanjima za razdoblje 2002. – 2008. nije se upućivalo niti na jedan imenovani proizvod ili trgovacku marku. Oni su umjesto toga sadržavali samo podatke o zahtjevima kvalitete za proizvode i kontroli kvalitete povezanim s oznakom kvalitete kako bi potrošači mogli prepoznati posebnu kvalitetu proizvoda koji nose oznaku. Potpora za aktivnosti na prodajnom mjestu bila je dostupna svim zainteresiranim poduzećima koja su željela organizirati takve kampanje u svojim poslovnim prostorijama. Ta poduzeća nisu primila izravnu potporu u okviru prijavljene potpore.
- (79) Nadalje, prema austrijskim nadležnim tijelima, podrijetlo proizvoda, ako se spominje, moralo je biti sekundarna poruka u subvencioniranom oglašavanju. Austrijska nadležna tijela dostavila su reprezentativne primjere tiskanog i audiovizualnog oglašavanja kako bi pokazala na koji način su oglasi oblikovani kako bi se osiguralo da poruka o podrijetlu uvijek bude sekundarna.
- (80) Iz podataka koji se odnose na mjeru NN 34A/2000 čini se da se taj dio mjera ekološke oznake odnosi na aktivnosti promidžbe koje je sufinancirao EU.

4.1.2. OPĆE MJERE OGLAŠAVANJA

- (81) Iz podataka dostavljenih u godišnjim izvješćima u razdoblju 1995. – 1999. vidljivo je da su se promidžbene kampanje odnosile na mljeko i mlječne proizvode, meso i mesne proizvode, jaja, voće, povrće i krumpir te proizvode prerađene od tih sirovina i cvijeća.
- (82) Promidžbene kampanje sastojale su se od oglasa u tiskanim i elektroničkim medijima te prodajnih promidžbi na prodajnim mjestima, sajmovima i javnim događajima. Tijekom prodajne promidžbe upotrebljavali su se informativni standovi s uzorcima proizvoda i brošurama koje se odnose na predmetne proizvode i druga sredstva za privlačenje pozornosti potrošača, poput testiranja proizvoda, nagradnih natječaja (*Gewinnspiele*) i plakata, zastavica i naljepnica za pločice s informacijama o proizvodima koji se oglašavaju. Nadalje, proizvedeni su različiti tiskani i drugi materijali za promicanje različitih proizvoda ili skupina proizvoda. Takvi materijali uključuju informativne letke, časopise, kuharice, tiskanu odjeću i promotivne događaje.

Konkretnе kampanje provedene u okviru programa

- (83) U primjerima oglasa iz tog razdoblja koji su dostupni Komisiji opis proizvoda pojavljuje se u obliku riječi ili simbola ne samo u oznaci kvalitete već i drugdje u oglasnem materijalu.
- (84) U nastavku je navedeno nekoliko primjera iz godišnjeg izvješća za **1995.** i uzorci koje je Austrija dostavila Komisiji:
  - U kampanji iz 1995. spominje se „*Geflügel aus Österreich*”. Na glavnom vizualnom polju prikazana je austrijska zastava.
  - Promidžbena kampanja iz 1995. vođena je pod naslovom „Apetit za Austriju” („Appetit auf Österreich”). Na glavnom vizualnom polju logotipa (s riječju „Österreich”) upotrebljavala se austrijska zastava kao pozadina. U opisnom dijelu oglasa jasno se upućuje na podrijetlo proizvoda „Hrana iz Austrije – zašto?” („Lebensmittel aus Österreich – warum?”).
  - Kampanja za promicanje jaja iz Austrije vodila se 1995. pod sloganom „Kvalitetna, svježa jaja iz Austrije” („Qualitätseiер frisch aus Österreich”).
  - Promotivni materijali o jagodama podneseni Komisiji nosili su logotip „Voće iz Austrije” („Obst aus Österreich”).

- Kampanja za teletinu vodila se pod motom „Austrijska govedina – svaki komad je užitak“ („Österreichisches Rindfleisch, jedes Stück ein Gustostück“).
  - Kampanja za svinjsko meso vodila se pod sloganom „Svinjsko meso iz Austrije – znate što jedete“ („Schweinefleisch aus Österreich, da weiß man was man isst“).
  - Kampanja za sir vodila se pod sloganom „Typisch Österreich, Käse mit Charakter“.
- (85) U godišnjem izvješću za **1996.** sažeta je misija agencije AMA sljedeća: „kao bi se domaći potrošači, unatoč sve većoj raznolikosti europske hrane, uvjerili u koristi austrijskih proizvoda“ („die einheimischen Konsumenten, trotz der zunehmenden Vielfalt des europäisch werdender Lebensmittelangebotes, von den Vorzügen österreichischer Produkte zu überzeugen“) ⁽²⁹⁾. Zatim je navedeno sljedeće: „Njegovanje“ davanja prednosti Austriji „veliki je doprinos održavanju tržišnog udjela naših poljoprivrednih proizvoda“. („Diese Kultivierung der „Präferenz für Österreich“ ist ein wesentlicher Beitrag zur Marktanteilsicherung für unsere Agrarprodukte“). U istom je izvješću navedeno da je suradnja između agencije AMA Marketing i nacionalnih proizvođača bila toliko uspješna da su se strani proizvođači mlijeka i maslaca suočavali s poteškoćama pri ulasku na austrijsko tržište ⁽³⁰⁾.
- (86) U posljednjem poglavlju izvješća pod nazivom „Vrednovanje patriotizma prema trgovini i potrošačima“ („Patriotismus bei Handel und Konsument gefragt“) navedeno je da je zaštićen visoki tržišni udio nacionalnih proizvoda u odnosu na tržišno natjecanje drugih proizvoda iz EU-a ⁽³¹⁾. U izvješću su navedena trgovačka društva (prodavači u maloprodaji) ⁽³²⁾ koja sudjeluju u kampanji i ističe se da se uporaba logotipa s crvenom, bijelom i crvenom bojom kombinira s isticanjem prednosti austrijske hrane za potrošače.
- (87) U pogledu kampanja i aktivnosti vođenih tijekom 1996. navedeni su sljedeći primjeri:
- (a) U izvješću se spominje kampanja „Naš maslac je nezamjenjiv“ („Unsere Butter kann durch nichts ersetzt werden“) ⁽³³⁾.
  - (b) U ostalim primjerima navedenima u godišnjem izvješću upućuje se na domaće meso: „Najbolji austrijski recept“ („Österreichs bestes Rezept“), „Govedina i teletina iz Austrije“ („Rindfleisch aus Österreich“) ⁽³⁴⁾. Čini se da je pokrivenost distribuiranih materijala bila velika. U godišnjem izvješću spominje se 400 000 tiskanih primjeraka brošure „Govedine iz Austrije“ („Kalbfleisch aus Österreich“) i 800 000 primjeraka brošure „Sve o mesu“ („Alles über Fleisch“) ⁽³⁵⁾.
- (88) U izvješću se spominju i kampanje u kojima se ne upućuje na podrijetlo proizvoda poput „Milch – bijela energija“ ⁽³⁶⁾ ili školska kampanja vođena pod sloganom „Nepobjediva jabuka“ („Der unbesiegbare Apfel“) ⁽³⁷⁾. U potonjem se ne spominju marke ili podrijetlo proizvoda, nego se samo upućuje na općenite značajke voća (hranjive tvari, energija, vitamini i minerali itd.)
- (89) U godišnjem izvješću za godinu **1997.** spominje se da su se mjerama agencije AMA uspjele „izgraditi prepreke ulasku drugih proizvoda EU-a“ i spominje se slučaj jogurta za koji su nacionalni proizvođači ponovno osvojili 15 % tržišnog udjela od stranih proizvođača ⁽³⁸⁾.
- (90) Za godinu **1999.**, u nekim primjerima oglašavanja oglašavanje se odnosi na određena poduzeća (na primjer, u tiskanom oglasu o austrijskom siru spominje se proizvođač sira [...] ⁽³⁹⁾) i oglašavanje austrijskih jaja za maloprodajni trgovački lanac [...] ⁽⁴⁰⁾).
- (91) U oglasima za jogurt koji nosi oznaku kvalitete agencije AMA prikazan je sljedeći tekst „Jogurt iz Austrije“ ⁽⁴¹⁾.

⁽²⁹⁾ Izvješće o radu agencije AMA (Tätigkeitsbericht) 1996., stranica 3.

⁽³⁰⁾ Izvješće o radu agencije AMA (Tätigkeitsbericht) 1996., stranica 12.

⁽³¹⁾ Izvješće o radu agencije AMA (Tätigkeitsbericht) 1996., stranica 35.

⁽³²⁾ [...] podliježe obvezni čuvanja poslovne tajne.

⁽³³⁾ Izvješće o radu agencije AMA (Tätigkeitsbericht) 1996., stranica 15.

⁽³⁴⁾ Oba primjera navedena su u izvješću o radu agencije AMA (Tätigkeitsbericht) 1996., stranica 17.

⁽³⁵⁾ Izvješće o radu agencije AMA (Tätigkeitsbericht) 1996., stranica 19.

⁽³⁶⁾ Izvješće o radu agencije AMA (Tätigkeitsbericht) 1996., stranica 13.

⁽³⁷⁾ Izvješće o radu agencije AMA (Tätigkeitsbericht) 1996., stranica 26.

⁽³⁸⁾ Izvješće o radu agencije AMA (Tätigkeitsbericht) 1997., stranica 3. „Die österreichische Naturqualität hat sich mit der Unterstützung der AMA auch 1997 am Heimmarkt eine Position gesichert, mit der es gelungen ist, Eintrittsbarrieren gegenüber EU-Anbietern aufzubauen und gleichzeitig den heimischen Produkten Unverwechselbarkeit zu garantieren. Dass der „Geschmack der Natur“ am Heimmarkt sogar Marktanteile zurückgewonnen hat, ist im Marktsegment Fruchtjoghurt klar abzulesen. So konnten 1997 von den heimischen Herstellern 15 % Marktanteil von ausländischen Anbietern zurückgewonnen werden“.

⁽³⁹⁾ Podlježe obvezni čuvanja poslovne tajne.

⁽⁴⁰⁾ Ibid.

⁽⁴¹⁾ Taj primjer oglašavanja dostupan je na str. 10 izvješća o radu agencije AMA (Tätigkeitsbericht) 1999.

- (92) Godišnja izvješća za godine 1997., 1998. i 1999. sadržavaju slične kampanje i slogane poput onih koji su prethodno opisani.
- (93) U godišnjim izvješćima za godine **2000.** i **2001.** spominju se sljedeće kampanje:
- (a) oglašavanje mlijeka („*Frische Milch hat's in sich*“) ⁽⁴²⁾
  - (b) školska kampanja za mlijeko ⁽⁴³⁾
  - (c) Kampanja Mladi 2000. (*Jugend 2000*) ⁽⁴⁴⁾
  - (d) Brošura za generaciju 50+ ⁽⁴⁵⁾

4.1.3. MJERE OGLAŠAVANJA IZVAN AUSTRIJE

- (94) Mjere oglašavanja provodile su se s ciljem informiranja potrošača i stručnjaka o ponudi proizvoda iz Austrije (njihov okus i uporaba u kuhinji) i poticanja da (prvi puta) isprobaju takve proizvode.
- (95) Promidžbene kampanje sastojale su se od oglasa u medijima, brošura i letaka, promidžbenih darova, ispitivanja proizvoda i slanja izravne e-pošte potrošačima.
- (96) Austrijski proizvodi oglašavali su se i u kontekstu austrijskog tjedna hrane i međunarodnih sajmova u državama članicama EU-a izvan Austrije.
- (97) Prema austrijskim nadležnim tijelima, prethodno navedene pristojbe za razdoblje 2002. – 2008. nisu imale diskriminacijski učinak u smislu članka 90. Ugovora o EZ-u (sada članak 110. UFEU-a). Ona posebno navode da nema naznaka da proizvodi austrijskog podrijetla koji se stavljuju na tržiste izvan Austrije ne bi imali koristi od mjere u istoj mjeri kao i proizvodi koji se stavljuju na tržiste u Austriji.

4.2. DRŽAVNA POTPORA ZA KVALITETNE PROIZVODE

- (98) U pogledu oznaka kvalitete i ekoloških oznaka agencije AMA, dodijeljena je potpora za razvoj sustava osiguranja kvalitete (studije o poboljšanju kvalitete proizvodnje općenito, izrada i distribucija kvalitetnih instrumenata osiguranja, razvoj povezanih informatičkih sustava u okviru agencije AMA Marketing), kontrolu kvalitete i kontrole ekoloških proizvoda (kontrole na licu mjesta koje provode vanjska tijela i laboratorijske analize). Sami nositelji dozvola plaćali su sve rutinske kontrole kvalitete.
- (99) Nadalje, mjera koja se sastoji od uvođenja sustava za osiguranje kvalitete ISO 9002 navedena je u godišnjim izvješćima za razdoblja 1995. – 1999.

4.3. MJERE TEHNIČKE POTPORE

4.3.1. TEHNIČKA POTPORA ZA OZNAKE KVALITETE I EKOLOŠKE OZNAKE

- (100) Potpora je dodijeljena za opće projekte informiranja, aktivnosti u području odnosa s javnošću za širenje općeg znanja o oznakama i za natječaje koji se organiziraju za promicanje oznaka kvalitete (*Gewinnspiele*).

⁽⁴²⁾ Izvješće o radu agencije AMA (*Tätigkeitsbericht*) 2000., stranica 9.

⁽⁴³⁾ Izvješće o radu agencije AMA (*Tätigkeitsbericht*) 2000., stranica 10.

⁽⁴⁴⁾ Izvješće o radu agencije AMA (*Tätigkeitsbericht*) 2000., stranica 11.

⁽⁴⁵⁾ Izvješće o radu agencije AMA (*Tätigkeitsbericht*) 2000., stranica 12.

- (101) Opravdani troškovi bili su troškovi organizacije informativnih sastanaka i izrade letaka, kataloga, biltena i internetskih doprinosa.
- (102) Cilj je bio pružiti potrošačima činjenične opće podatke o programu oznaka kvalitete i ekoloških oznaka agencije AMA, poput usmjerenosti programa oznake kvalitete na kvalitetu, sadržaja oznaka i sustava kontrole.
- (103) Prema podacima austrijskih nadležnih tijela, navedene mjere nisu se odnosile na određene skupine proizvoda niti su poticale potrošače na kupnju određenog proizvoda.

4.3.2. TEHNIČKA POTPORA ZA OPĆENITE PODATKE O PROIZVODIMA, MEĐU OSTALIM ZA ISTRAŽIVANJE TRŽIŠTA

- (104) Prema godišnjim izvješćima, u razdoblju od 1995. do 1999. potpora je dodijeljena za opće aktivnosti u području informiranja i odnosa s javnošću, za organizaciju sajmova i sudjelovanje u sajmovima i za istraživanje tržišta.
- (105) Općim aktivnostima u području informiranja i odnosa s javnošću za koje je dodijeljena potpora nastojale su se predstaviti općenite značajke hrane i one su se odnosile na pitanja od općeg interesa, poput davanja savjeta i informacija u slučaju skandala s hranom. Aktivnosti u području odnosa s javnošću obuhvaćale su i poboljšanje komunikacijske osnove u medijima i za njih su se upotrebljavali kanali poput priopćenja za tisk, tiskovnih konferencija, službe za tisk, biltena, dana otvorenih vrata i lobiranja.
- (106) Potpora je dodijeljena i za organizaciju događanja i sudjelovanje u događanjima poput natjecanja, konferencija, seminara i radionica u Austriji te na „austrijskim tjednima” i sajmovima u drugim državama članicama EU-a.
- (107) Potpora za istraživanje tržišta dodijeljena je za pripremu studija o općim podacima o tržištu hrane, o razvoju tržišta, ponašanju potrošača, trendovima i analizama prodaje relevantnih poljoprivrednih proizvoda.

5. INTENZITETI POTPORA

- (108) Potporom je obuhvaćeno 100 % opravdanih troškova marketinskih mjera agencije AMA.
- (109) Prema podacima koje su dostavila austrijska nadležna tijela, potpora za kvalitetne proizvode i za tehničku potporu za oznake kvalitete i ekološke oznake nikada nije prekoračivala 100 000 EUR po korisniku tijekom trogodišnjeg razdoblja.
- (110) U pogledu mjera kontrole u vezi s uporabom oznake kvalitete, austrijska nadležna tijela potvrdila su da je potpora ukinuta do 2009.

6. PROCJENA POTPORE

6.1. POSTOJANJE POTPORE

- (111) Članak 107. stavak 1. UFEU-a kojim se zabranjuje državna potpora primjenjuje se ako potporu dodijeli država članica ili koja se dodjeljuje putem državnih sredstava u bilo kojem obliku kojim se narušava ili prijeti da će se narušiti tržišno natjecanje stavljanjem određenih poduzetnika ili proizvodnje određene robe u povoljniji položaj u mjeri u kojoj to utječe na trgovinu među državama članicama.

6.1.1. POTPORE KOJE DODJELJUJE DRŽAVA ILI SE DODJELJUJU PUTEM DRŽAVNIH SREDSTAVA

- (112) U pogledu klasifikacije sredstava kao državnih sredstava ne treba razlikovati slučajevе u kojima potporu izravno isplaćuje država ili u kojima ju plaćaju javna ili privatna tijela koja je država odredila ili osnovala u tu svrhu ⁽⁴⁶⁾.

⁽⁴⁶⁾ Presuda od 13. ožujka 2001. u predmetu C-379/98, Preussen Elektra ECLI:EU:C:2001:160, stavak 58. i presuda od 20. studenoga 2003. u predmetu C-126/01, Preussen Elektra ECLI:EU:C:2003:622, stavak 23.

- (113) Komisija napominje da u ovom slučaju potporu nije izravno dodijelila država već agencija AMA, posredničko tijelo osnovano u skladu sa zakonom i pod kontrolom države (vidjeti uvodnu izjavu 49.) Agencija AMA upravlja agencijom AMA Marketing, koja je u njezinom potpunom vlasništvu. Zato se pretpostavlja da ima odlučujući utjecaj na tu agenciju. Za potrebe ovog odjeljka, agencije AMA i AMA Marketing stoga će se ocjenjivati zajedno. Prema tome, potrebno je ispitati mogu li se pristojbe koje naplaćuje agencija AMA smatrati državnim sredstvima koja se mogu pripisati državi.
- (114) Agencije AMA i AMA Marketing osnovane su na temelju zakona. Država određuje ciljeve tih tijela (članak 2. Zakona o agenciji AMA), njihovu upravljačku strukturu (članci 4. – 17. Zakona o agenciji AMA) i sastav upravnog odbora (vidjeti i uvodnu izjavu 118.) Ta su tijela stroga pod kontrolom države. Njihove aktivnosti povezane sa stavljanjem na tržište financiraju se parafiskalnim pristojbama (vidjeti uvodne izjave 49. i 53.)⁽⁴⁷⁾. Zakonom o agenciji AMA (članak 21.a stavak 1.) utvrđuje se uporaba prikupljenih pristojbi. Agencija AMA podliježe nadzoru državnih institucija poput Austrijskog revizorskog suda⁽⁴⁸⁾. Nadalje, u članku 29. Zakona od agenciji AMA navedeno je da, pri izvršavanju upravnih postupaka, agencija AMA primjenjuje Zakon o općem upravnom postupku (*allgemeines Verwaltungsverfahrensgesetz*).
- (115) Odluke agencije AMA mogu se osporiti na Saveznom upravnom sudu (*Bundesverwaltungsgericht*)⁽⁴⁹⁾. Prema inačici Zakona o agenciji AMA iz 2004., odluke agencije AMA mogu se osporavati Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva.
- (116) Agencija AMA nadležna je za prikupljanje doprinosa u skladu sa Zakonom o agenciji AMA. Agencija AMA nadležna je za inspekciju prostorija ili poljoprivrednih područja i za traženje izvješća ili dokaza od poduzeća koja moraju plaćati pristojbe⁽⁵⁰⁾. Povrede Zakona o agenciji AMA kažnjava okružno upravno tijelo (*Bezirksverwaltungsbörde*) kaznom do 3 630 EUR⁽⁵¹⁾. Kažnjiv je i pokušaj zaobilazeњa propisa agencije AMA. Ako kaznu nije moguće naplatiti, može se odrediti zatvorska kazna u trajanju do šest tjedana⁽⁵²⁾.
- (117) Austrijska nadležna tijela izjavila su da su svrha pristojbe, njezino područje primjene i najviši iznos utvrđeni u Zakonu o agenciji AMA⁽⁵³⁾. Konkretnu razinu pristojbi utvrđuje upravni odbor agencije AMA (*Verwaltungsrat der Agrarmarkt Austria*). Upravni odbor utvrđuje konkretnu razinu pristojbi na temelju stanja na tržištu za svaki predmetni proizvod, razvoja prodaje, stanja prihoda od domaćih proizvoda u Austriji i potrebe za provedbom mjera povezanih sa stavljanjem na tržište i njihove primjerenošti⁽⁵⁴⁾.
- (118) Upravni odbor agencije AMA sastoji se od 4 člana koji predstavljaju Poljoprivrednu komoru (*Landwirtschaftskammer Österreich*), Saveznu komoru rada (*Bundesarbeitskammer*), Gospodarsku komoru (*Wirtschaftskammer Österreich*) i Austrijski savez sindikata (*Österreichischer Gewerkschaftsbund*)⁽⁵⁵⁾.
- (119) Komisija je u odluci o pokretanju postupka provjerila primjenu sudske prakse u predmetu *Pearle* na predmetni slučaj. Sud EU-a istaknuo je 15. srpnja 2004. u svojoj presudi u predmetu *Pearle*⁽⁵⁶⁾ da se može smatrati da obvezni doprinosi koje posredničko tijelo naplaćuje svim poduzećima u tržišnom sektoru ne čine državna sredstva kada su ispunjena sljedeća četiri kumulativna uvjeta:
- predmetnu mjeru donijela je stručna organizacija koja predstavlja poduzeća i zaposlenike u tržišnom sektoru i ne upotrebljava se kao instrument za provedbu politike koji je donijela država,
  - tako doneseni ciljevi u cijelosti se financiraju doprinosima poduzeća u sektoru,
  - način financiranja i postotak/iznos doprinosa donose u stručnoj organizaciji gospodarskog sektora predstavnici poslodavaca i zaposlenika bez intervencije države,
  - doprinosi se moraju upotrebljavati za financiranje mjere bez mogućnosti intervencije države.

⁽⁴⁷⁾ Podnesak od 14. rujna 2012.

⁽⁴⁸⁾ Ibid.

⁽⁴⁹⁾ Članak 21.i Zakona o agenciji AMA.

⁽⁵⁰⁾ Članak 21.k Zakona o agenciji AMA.

⁽⁵¹⁾ Članak 21.l Zakona o agenciji AMA.

⁽⁵²⁾ Članak 21.l stavak 2. Zakona o agenciji AMA.

⁽⁵³⁾ Članak 21.a stavak 1., članak 21.c i članak 21.d.

⁽⁵⁴⁾ Vidjeti bilješku 47.

⁽⁵⁵⁾ Članak 11. stavak 1. Zakona o agenciji AMA.

⁽⁵⁶⁾ Presuda Suda od 15. srpnja 2004. u predmetu C-345/02, *Pearle*, ECLI:EU:C:2004:448, stavci 35. – 38.

- (120) Na temelju dostupnih podataka Komisija smatra da sustav ne zadovoljava sve te uvjete.
- (121) U pogledu prvog uvjeta, treba napomenuti da financiranje tržišnih mjera ne izvršava stručna organizacija koja predstavlja sektor već agencija AMA Marketing, javno tijelo koje je osnovala država i koje je pod kontrolom države (vidjeti uvodnu izjavu 49. i članak 3. Zakona o agenciji AMA).
- (122) U pogledu trećeg uvjeta, pristojba i najviši iznos doprinosa određuju se zakonom (tj. Zakonom o agenciji AMA) i naplaćuje ih tijelo koje je pod kontrolom države, a ne stručna organizacija u gospodarskom sektoru. Nadalje, u skladu sa Zakonom o agenciji AMA, pristojba je obavezna (vidjeti uvodnu izjavu 53.). Ti elementi upućuju na intervenciju države u pogledu načina financiranja potpore.
- (123) Stoga Komisija smatra da se ovaj slučaj razlikuje od uvjeta pod kojima se za doprinose analizirane u presudi Suda EU-a u predmetu *Pearle* smatralo da ne čine državna sredstava.
- (124) Dana 30. svibnja 2013. u predmetu *Doux Élevage*, Sud EU-a odgovorio je na pitanje upućeno na prethodnu odluku o tumačenju pojma državnih sredstava (⁵⁷).
- (125) Sud je u svojoj presudi zaključio da odluka nacionalnog nadležnog tijela kojom se na sve zaposlene u sektoru poljoprivrede proširuje sporazum kojim se, u okviru međusektorske organizacije koju je priznalo nacionalno nadležno tijelo, uvodi doprinos s ciljem omogućivanja provedbe mjera komunikacije, promidžbe, vanjskih odnosa, osiguravanja kvalitete, istraživanja i obrane interesa predmetnog sektora i stoga se taj doprinos primjenjuje na sve, ne čini državnu potporu.
- (126) Sud je u presudi ocijenio da predmetni doprinosi dolaze od privatnih gospodarskih subjekata koji obavljaju djelatnost na predmetnim tržištima, što upućuje na to da taj mehanizam ne podrazumijeva nikakav izravan niti neizravan prijenos državnih sredstava. Sredstva ostvarena uplatama ne prolaze kroz državni proračun niti kroz jedno drugo državno tijelo, a država se ni iz kojeg razloga ne odriče nikakvih sredstava (poput poreza, pristojbi, doprinosa i ostalih) koja bi prema nacionalnom zakonodavstvu trebala biti uplaćena u državni proračun.
- (127) Za razliku od tog predmeta, u ovom predmetu nije riječ o (dobrovoljnim) doprinosima koje je zajednički utvrdila međusektorska organizacija. Kako je navedeno u uvodnoj izjavi 53., austrijska poduzeća u poljoprivrednom i prehrabrenom sektoru plaćaju obvezne pristojbe utvrđene Zakonom o agenciji AMA. Pristojbe stoga nisu privatne prirode već ih je odredila država zakonodavnim aktom.
- (128) Nadalje, za razliku od predmeta *Doux Élevage*, na agenciju AMA ne odnose se doprinosi koje uvode privatne organizacije. Kako je navedeno u uvodnim izjavama 49. do 54., doprinose utvrđuje država i njima upravlja agencija AMA, javno tijelo osnovano Zakonom o agenciji AMA koje je pod kontrolom države. Programom upravlja agencija AMA Marketing koje je u društvo kći u potpunom vlasništvu agencije AMA.
- (129) U predmetu *Doux Élevage* Sud je smatrao da predmetni doprinosi zadržavaju privatni karakter i nacionalnim tijelima nije bilo dopušteno da ta sredstva upotrebljavaju u prvom redu za podupiranje određenih poduzeća. Nadalje, o uporabi tih sredstava odlučivale su međusektorske organizacije i ti su ciljevi poslijedično bili u cijelosti posvećeni ispunjavanju ciljeva koje su utvrdile te organizacije. Jednako tako ta sredstva nisu stalno bila pod javnim nadzorom i nisu na raspolaganju državnim tijelima.
- (130) Za razliku od predmeta *Doux Élevage*, u ovom predmetu ciljeve koje ostvaruje agencija AMA nije utvrdila privatna organizacija koja odlučuje o uporabi tih sredstava već su oni utvrđeni u zakonodavnem aktu kojim se uređuje javno tijelo (tj. Zakon o agenciji AMA, vidjeti uvodnu izjavu 54.).
- (131) Stoga nisu ispunjeni uvjeti iz predmeta *Doux Élevage* za pretpostavljanje postojanja privatnih resursa.

^(⁵⁷) Presuda od 30. svibnja 2013. u predmetu C-677/11, *Doux Élevage SNC i Coopérative agricole GBP-ARREE* v *Ministère de l'Agriculture, ECLI:EU:C:2013:348*, stavci 32., 35. i 38.

- (132) Iz navedenih razloga Komisija smatra da se financiranje predmetnih mjera koje obavlja agencija AMA može pripisati državi i da sredstva stoga čine državna sredstva.

6.1.2. SELEKTIVNA PREDNOST

- (133) U skladu sa sudskom praksom Suda EU-a, potporom se smatraju mjere kojima se, neovisno o njihovom obliku, izravno ili neizravno pogoduje određenim poduzećima ili se moraju smatrati gospodarskom prednošću, a koje poduzeće primatelj ne bi ostvarilo u uobičajenim tržišnim uvjetima⁽⁵⁸⁾. Nadalje, potporom se smatraju mjere kojima se, u različitim oblicima, mogu umanjiti naknade koje su obično predviđene u proračunu poduzetnika i koje su, ako nisu subvencionirane u užem smislu riječi, sličnog karaktera i sličnog učinka⁽⁵⁹⁾. Sud EU-a također je istaknuo da mjera koju je donijelo tijelo javne vlasti i koja ide u korist određenih poduzetnika ili proizvoda ne gubi značajku besplatne prednosti s obzirom na činjenicu da je u cijelosti ili djelomično financirana iz doprinosa koje je uvelo tijelo javne vlasti i naplaćuje se od predmetnih poduzetnika⁽⁶⁰⁾.
- (134) Od mjere imaju koristi poduzeća koja se bave proizvodnjom, preradom i stavljanjem na tržište poljoprivrednih proizvoda, među ostalim prehrambenoj industriji (vidjeti uvodnu izjavu 46.) s pomoću oglašavanja, potpore za kvalitetne proizvode i tehničke potpore.
- (135) U tom su pogledu austrijska nadležna tijela pozvana da dostave više podataka o opsegu korisnika te o broju korisnika za svaku mjeru povezanih sa stavljanjem na tržište. U svom podnesku od 14. rujna 2012. austrijska nadležna tijela odgovorila su da nije moguće utvrditi korisnike svake pojedine mjeru jer od mjeru imaju koristi ne samo proizvođači i prodavači u maloprodaji koji se koriste logotipima izrađenima u okviru programa već i proizvođači koji ne sudjeluju izravno u programu, a tako i sam sektor. Austrija je tvrdila da se mjerama općenito povećala svijest potrošača tako da su čak i proizvođači koji ne sudjeluju u programu morali povećati kvalitetu svojih proizvoda.
- (136) Nadalje, Komisija je u odluci o pokretanju postupka zatražila od Austrije da objasni u kojoj mjeri prehrambena industrijia ima koristi od mjeru povezanih sa stavljanjem na tržište. Austrijska nadležna tijela upotrijebila su isti argument koji je prethodno naveden (uvodna izjava 135.).
- (137) U skladu sa sudskom praksom⁽⁶¹⁾, mjeru zadržava svoj selektivni karakter čak i ako se primjenjuje na cijeli sektor (ali ne na druge sektore). Moraju se odbaciti argumenti austrijskih nadležnih tijela kojima se tvrdi da je mjeru općenite prirode.

6.1.3. NARUŠAVANJE TRŽIŠNOG NATJECANJA I UČINAK NA TRGOVINU

- (138) Prema sudskoj praksi Suda jačanje konkurentnog položaja poduzeća zbog dodjele državne potpore obično dovodi do narušavanja tržišnog natjecanja u odnosu na konkurenatske poduzetnike koji nisu primili potporu⁽⁶²⁾. Potpora za poduzeće koje posluje na tržištu koje je otvoreno trgovini unutar Unije mogla bi utjecati na trgovinu među državama članicama⁽⁶³⁾.
- (139) U razdoblju 1995. – 2008. opseg trgovine poljoprivrednim proizvodima unutar Unije bio je znatan. Na primjer, tijekom 2004. trgovalo se unutar EU-a poljoprivrednim proizvodima u vrijednosti od otprilike 183 milijarde EUR (uvoz) do otprilike 187 milijardi EUR (izvoz), što čini otprilike 57 % ukupne poljoprivredne proizvode od 324 milijarde EUR⁽⁶⁴⁾.
- (140) Prema tome, s obzirom na znatnu trgovinu poljoprivrednim proizvodima unutar Unije u relevantnom razdoblju, može se smatrati da se mjerama koje su predmet ove odluke narušava tržišno natjecanje ili postoji opasnost da će se narušiti tržišno natjecanje ili da će one utjecati na trgovinu među državama članicama. To je agencija AMA potvrđila u nekim od svojih vlastitih izjava u svojim godišnjim izvješćima za relevantno razdoblje (vidjeti uvodne izjave 84. – 90.), u kojima je navedeno shvaćanje agencije AMA da bi se aktivnostima povezanimi sa stavljanjem na tržište mogla promicati domaća proizvoda u tržišnom natjecanju s proizvođačima iz drugih država članica.

⁽⁵⁸⁾ Presuda Suda u predmetu C-280/00, Altmark, ECLI:EU:C:2003:415, stavak 84.

⁽⁵⁹⁾ Presuda Suda u predmetu C-355/00, Freskot AE protiv Elliniko Dimosio, ECLI:EU:C:2003:298, para 83.

⁽⁶⁰⁾ Presuda Suda od 22. ožujka 1977. u predmetu 78/76, Steinike & Weinlig, ECLI:EU:C:1977:52, stavak 22.

⁽⁶¹⁾ Presuda Suda u predmetu C-75/97, Belgija protiv Komisije, ECLI:EU:C:1999:311, stavak 31.

⁽⁶²⁾ Presuda Suda u predmetu 730/79, Philip Morris Holland BV protiv Komisije, ECLI:EU:C:1980:209, stavci 11. i 12.

⁽⁶³⁾ Vidjeti posebno presudu Suda u predmetu 102/87, Francuska Republika protiv Komisije ECLI:EU:C:1988:391.

⁽⁶⁴⁾ Izvor: Eurostat.

- (141) S obzirom na navedeno, ispunjeni su uvjeti iz članka 107. stavka 1. UFEU-a. Stoga se može zaključiti da mjere koje su predmet ove odluke čine državnu potporu u smislu tog članka.

6.2. VREMENSKO PODRUČJE PRIMJENE ODLUKE I POSTOJEĆA POTPORA

- (142) Neprijavljene mjere agencije AMA povezane sa stavljanjem na tržište u okviru programa potpora NN 34/2000 i mjere agencije AMA iz poništene odluke Komisije NN 34A/2000 bile su predmetom odluke o pokretanju postupka iz 2012.
- (143) Uzimajući u obzir da su Zakon o agenciji AMA i njegove provedbene odredbe nekoliko puta izmijenjeni, da su poduzeti brojni koraci u postupku i da se potpora sastoji od niza mjeru različitog trajanja, potrebno je utvrditi točan datum početka i završetka provedbe mjeru, a stoga i vremensko područje primjene odluke.
- (144) Prema podacima koje su dostavila austrijska nadležna tijela, mjere povezane sa stavljanjem na tržište postoje od 1994., odnosno od prije 1. siječnja 1995., datuma kada je Austrija pristupila Europskoj uniji. Unatoč tomu, austrijska nadležna tijela nisu prijavila Komisiji mjeru agencije AMA u skladu s člancima 143. ili 144. Zakona o pristupanju Republike Austrije (vidjeti uvodnu izjavu 34.) i stoga se one ne mogu smatrati postojećom potporom. Stoga bi se te mjeru trebala smatrati novom neprijavljenom potporom od datuma pristupanja, odnosno 1. siječnja 1995., koji bi se stoga trebao smatrati početnim datumom za odobravanje potpore.
- (145) Nadalje, kako je opisano u uvodnoj izjavi 36., austrijska nadležna tijela tvrde da su dopisom od 23. lipnja 1997. dostavila popunjeni obrazac prijave u vezi s mjerama agencije AMA povezanih sa stavljanjem na tržište, na koji Komisija nije reagirala u propisanom roku od 2 mjeseca⁽⁶⁵⁾. Prema njihovom mišljenju to je bila valjana prijava i, nakon dvomjesečnog razdoblja, potpora bi se trebala smatrati dodijeljenom i stoga ispunjivati uvjete kao postojeća potpora. Ista se argumentacija upotrebljava u pravnom mišljenju priloženom dopisu s podacima od 25. veljače 2015.
- (146) Komisija se ne slaže s tim argumentom. Budući da su mjeru provedene već prije 1997., navedeni dopis ne može se smatrati valjanom prijavom mjeru u skladu s člankom 108. stavkom 3. UFEU-a i stoga se potpora ne može smatrati postojećom potporom. Prema presudi u predmetu Lorenz, potpora se može smatrati postojećom potporom samo ako nije provedena kad je mjeru prijavljena Komisiji. Ako potpora nije prethodno provedena, mogla bi se smatrati postojećom potporom samo ako je država članica, tijekom razdoblja od 2 mjeseca, prethodno obavijestila Komisiju. Međutim, austrijska nadležna tijela provela su mjeru prije službene prijave i nisu o tome prethodno obavijestila Komisiju. Stoga se prethodno navedenim dopisom od 23. lipnja 1997. sadašnja mjeru ne pretvara u postojeću potporu u smislu članka 108. stavka 1. UFEU-a.
- (147) U svjetlu navedenih podataka i razmatranja Komisija zaključuje u vezi s vremenskom primjenom odluke da je početni datum primjene mjeru agencije AMA povezanih sa stavljanjem na tržište 1. siječnja 1995. (vidjeti uvodne izjave 34. i 144.).
- (148) U pogledu krajnjeg datuma provedbe austrijska nadležna tijela potvrdila su dopisom od 14. rujna 2012. da se mjeru prijavljene kao program potpora N 239/2004 dijelom odnose na mjeru agencije AMA u o kojima je provedena istražna pod brojem predmeta NN 34/2000 (nakon znatne izmjene mjeru u cilju usklađivanja s primjenjivim propisima (vidjeti uvodnu izjavu 39.)).
- (149) Austrijska nadležna tijela u istom su dopisu potvrdila da agencija AMA Marketing nije u razdoblju nakon 2002. provodila mjeru potpore osim onih obuhvaćenih brojevima NN 34A/2000 i N 239/2004 (i njihovih naknadnih produljenja⁽⁶⁶⁾).

⁽⁶⁵⁾ U skladu s člankom 1. stavkom 4. točkom iii. u vezi s člankom 4. stavkom 6. Uredbe Vijeća (EZ) br. 659/1999 od 22. ožujka 1999. o utvrđivanju detaljnih pravila primjene članka 93. Ugovora o EZ-u (SL L 83, 27.3.1999. str. 1), ako Komisija nije donijela odluku u roku od 2 mjeseca od datuma obavijesti, predmetna država članica može pristupiti provedbi predmetnih mjeru nakon što o tome unaprijed obavijesti Komisiju, osim ako potonja u roku od 15 dana od primjeka spomenute obavijesti ne doneše odluku. Uredba (EZ) br. 659/1999 stupila je na snagu 1999. i stoga se ne primjenjuje na predmetni dopis koji je iz 1997. Neovisno o tome, navedene odredbe Uredbe (EZ) br. 659/1999 zamišljene su kao kodifikacija presude u predmetu Lorenz (presuda Suda u predmetu 120/73, Lorenz, ECLI:EU:C:1973:152, stavci 4. do 6), u skladu s kojima se potpora smatra odobrenom i uvjete u skladu s kojima ispunjava se može smatrati postojećom potporom nakon isteka 2 mjeseca od prijave i prethodne obavijesti na koje Komisija nije reagirala.

⁽⁶⁶⁾ N 175/2006, N 589/2008 i N 496/2009.

- (150) Na temelju podataka koje su dostavila austrijska nadležna tijela može se zaključiti da se odobreni program potpora NN 570/1998 ne odnosi na mjere agencije AMA povezane sa stavljanjem na tržiste, koje su predmet ove odluke.
- (151) Datum završetka trajanja dodijeljene potpore za ekološke oznake i oznake kvalitete agencije AMA bio je 31. prosinca 2008., osim mjera za oglašavanje ekološke oznake koje su istekle 31. prosinca 2006. (vidjeti uvodne izjave 15. i 19.).
- (152) Ostale mjere agencije AMA povezane sa stavljanjem na tržiste primjenjivale su se do 20. listopada 2004., datuma kada je odobrena prijavljena mjera N 239/2004 (vidjeti poglavje 1.4 i uvodnu izjavu 39.). Stoga je područjem primjene ove odluke obuhvaćeno razdoblje od 1. siječnja 1995. do 31. prosinca 2008. za sve mjere osim za mjere oglašavanja ekološke oznake za koje je relevantno razdoblje od 1. siječnja 1995. do 31. prosinca 2006. i ostale mjere povezane sa stavljanjem na tržiste za koje je relevantno razdoblje 1. siječnja 1995. do 20. listopada 2004.

7. NEZAKONITOST POTPORE

- (153) U skladu s člankom 108. stavkom 3. UFEU-a Komisiju je potrebno obavijestiti o svim planovima za odobravanje ili izmjenu potpore. U skladu s člankom 1. točkom (f) Uredbe (EZ) br. 659/1999 nova potpora čija je primjena u suprotnosti s člankom 108. stavkom 3. UFEU-a smatra se nezakonitom. Obveza prijavljivanja državne potpore utvrđena je u članku 2. te Uredbe.
- (154) Austrija nije obavijestila Komisiju, u skladu s člankom 108. stavkom 3. UFEU-a, o odredbama kojima se uvode mjere i pristojbe za njihovo financiranje prije njihova stupanja na snagu.
- (155) Kako je prethodno prikazano u poglavju 6., mjere koje je provela Austrija čine državnu potporu. Kako je navedeno u uvodnoj izjavi 34., mjere povezane sa stavljanjem na tržiste postoje od 1994., odnosno od prije 1. siječnja 1995., datuma kada je Austrija pristupila Europskoj uniji. Neovisno o tome, austrijska nadležna tijela nikad nisu prijavila mjere agencije AMA Komisiji u skladu s člancima 143. ili 144. Zakona o pristupanju Republike Austrije. Stoga je potpora činila novu potporu u trenutku pristupanja i austrijska nadležna tijela trebala su je prijaviti. Budući da nije ispravno prijavljena, potpora je nezakonita u skladu s odgovarajućim odredbama UFEU-a (vidjeti u tom pogledu i uvodnu izjavu 144.).
- (156) Nadalje, kako je opisano u uvodnim izjavama 9., 36. i 148., dopis od 23. lipnja 1997. i dopis od 19. prosinca 2002. ne mogu se smatrati valjanom prijavom ove nove potpore.

8. OCJENA SPOJIVOSTI POTPORE

8.1. PROPISI POVEZANI S PODRIJETLOM PROIZVODA

- (157) Opći sud poništio je odluku Komisije NN34A/2000 s obrazloženjem da postoji nepodudaranje sa Zakonom o agenciji AMA iz 1992. U rješenju stavku 21.a koji se odnosi na svrhu doprinosa upućivalo se na nacionalne proizvode. Drugim riječima, u točki 1. spominje se cilj „promicanja i jamčenja prodaje nacionalnih poljoprivrednih i šumarskih proizvoda i ostalih izvedenih proizvoda“⁽⁶⁷⁾. U točki 2. spominje se „promicanje drugih mjera povezanih sa stavljanjem na tržiste (posebno opskrba usluga i s njima povezani troškovi zaposlenika)“.
- (158) Opći sud izjavio je da se zbog ograničenja na nacionalne proizvode iz stavka 21.a točke 1. Zakona o agenciji AMA iz 1992. dovodi u pitanje spojivost predmetne potpore zbog čega je Komisija trebala pokrenuti formalni istražni postupak⁽⁶⁸⁾.
- (159) Stoga je potrebno detaljno analizirati pitanje nacionalnog podrjetla proizvoda.
- (160) Tužitelji su tvrdili da su oznake i subvencionirane mjere dostupne samo austrijskim proizvođačima. Tvrđili su u tom pogledu da bi u skladu s člankom 21.a stavkom 1. Zakona o agenciji AMA iz 1992. od subvencioniranih mjeri oglašavanja imali koristi samo austrijski proizvodi.

⁽⁶⁷⁾ Förderung und Sicherung des Absatzes von inländischen land- und forstwirtschaftlichen Erzeugnissen.

⁽⁶⁸⁾ Predmet T-375/04 Scheucher-Fleisch GmbH i ostali protiv Komisije Europskih zajednica, ECLI:EU:T:2009:445, stavci 86. i 87.

- (161) U tom pogledu austrijska nadležna tijela pojasnila su dopisom od 19. prosinca 2002. da su oznake kvalitete i ekološke oznake agencije AMA bile dostupne za sve proizvode neovisno o njihovom podrijetlu. Dopisom od 5. ožujka 2004. austrijska nadležna tijela proslijedila su nove interne propise koje je izdala agencija AMA Marketing i odobrilo austrijsko Savezno ministarstvo poljoprivrede, šumarstva, zaštite okoliša i hidroloških resursa (BMLFUW), a koji se primjenjuju na dodjeljivanje tih oznaka. U skladu s tim propisima oznake bi se moglo dodijeliti svim proizvodima koji zadovoljavaju zahtjeve kvalitete neovisno o tome potječu li iz Austrije ili iz drugih država članica. Nadalje, austrijska nadležna tijela obvezala su se prilagoditi Zakon o agenciji AMA iz 1992., koji je izmijenjen zakonom koji je stupio na snagu u srpnju 2007. Od tog datuma u stavku 21.a točki 1. Zakona o agenciji AMA više se ne upućuje na „nacionalne proizvode“⁽⁶⁹⁾.
- (162) Prema tome, iako u razdoblju nakon 30. lipnja 2007. nije bilo posebnih problema u povezanih s podrijetlom proizvoda i korisnicima tih oznaka ili mjera, potrebna je detaljnija analiza za razdoblje prije tog datuma. Zbog posebnosti različitih mjera obuhvaćenih ovim programom i različite važnosti u pogledu upućivanja na nacionalno podrijetlo, nužna je zasebna analiza za svaku mjeru.
- (163) U pogledu oznake kvalitete, od siječnja 2000. norme za provedbu Zakona o agenciji AMA(*Regulativ zur Verwendung des AMA-Gütesiegels für Lebensmittel*) nisu sadržavale uputu na nacionalne proizvode već su njima bili pokriveni svi proizvodi bez obzira na njihovo podrijetlo. U članku 23. o deklaraciji o podrijetlu izričito se spominje regija (npr. Tirol ili Bavarska) ili država (npr. Austrija, Francuska) kao mjesto podrijetla proizvoda, što znači da se mjestom podrijetla proizvoda može imenovati bilo koja regija/država. Tvrđnja da je oznaka kvalitete bila dostupna samo za nacionalne (tj. austrijske) proizvode mora se odbaciti za razdoblje nakon tog datuma.
- (164) Nadalje, sve odredbe o podrijetlu proizvoda sadržavaju sljedeću definiciju „domaćeg/nacionalnog“(heimisch): „U ovim se smjernicama izraz „domaći/nacionalan“ odnosi na regiju navedenu kao mjesto podrijetla proizvoda“ („Wird in diesen Richtlinien der Begriff „heimisch“ verwendet, ist darunter die im Herkunftsanteil des Zeichens angeführte Region zu verstehen.“)⁽⁷⁰⁾ To znači da se upućivanje na izraz „nacionalni proizvodi“ koji se upotrebljava u provedbenim aktima ne odnosi samo na austrijske proizvode već se kao podrijetlo može upotrijebiti bilo koja regija.
- (165) Ekološka oznaka ne odnosi se sama po sebi na posebne zahtjeve kvalitete proizvoda. Oznake u okviru programa upućivale su na BIO kao glavnu poruku i bile su dostupne svim proizvodima, neovisno o podrijetlu. Potonje se moglo spominjati samo kao dodatna poruka.
- (166) U pogledu potpore za kvalitetu proizvoda, potpora se dodjeljivala za razvoj sustava za osiguranje kvalitete, kontrole kvalitete i kontrola za ekološke proizvode (uvodna izjava 98.). Takve mjere same po sebi nisu ograničene na proizvode određenog nacionalnog podrijetla.
- (167) Potporom za opće oglašavanje ne dovodi se u pitanje podrijetlo tih proizvoda poput kampanja u kojima se proizvodi oglašavaju ili se na njih upućuje općenito, bez upućivanja na podrijetlo.

8.2. VAŽEĆI PROPISI

- (168) U skladu s člankom 107. stavkom 3. točkom (c) UFEU-a potpore za poticanje razvoja određenih gospodarskih djelatnosti ili određenih gospodarskih područja mogu se smatrati spojivima sa zajedničkim tržištem ako takve potpore ne utječu negativno na trgovinske uvjete u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno zajedničkom interesu.
- (169) U skladu s Obavijesti Komisije o utvrđivanju propisa koji se primjenjuju na ocjenu nezakonite državne potpore⁽⁷¹⁾, nezakonita potpora u smislu članka 1. točke (f) Uredbe (EZ) br. 659/1999 ocjenjuje se u skladu s propisima važećima u trenutku odobravanja potpore.
- (170) Od 1. siječnja 2000. do 31. prosinca 2006. primjenjivale su se Smjernice za razdoblje 2000. – 2006. Od 1. siječnja 2007. primjenjivale su se Smjernice Zajednice za državne potpore u sektoru poljoprivrede i šumarstva razdoblje 2007. – 2013.⁽⁷²⁾ (dalje u tekstu: Smjernice za razdoblje 2007. – 2013.) u skladu s njihovom točkom 194.

⁽⁶⁹⁾ BGBI. Teil I, br. 55/2007.

⁽⁷⁰⁾ To upućivanje nalazi se u svim člancima o podrijetlu proizvoda iz propisa kojima se uređuje logotip svježeg mesa od 1995.

⁽⁷¹⁾ SLC 119, 22.5.2002., str. 22.

⁽⁷²⁾ SLC 319, 27.12.2006., str. 1.

- (171) U tom pogledu treba napomenuti da su u skladu s točkom 196. Smjernica za razdoblje 2007. – 2013. države članice morale tijekom prijelaznog razdoblja do 31. prosinca 2007. uskladiti postojeće programe potpora s odredbama Smjernica. Definicija postojeće potpore propisana je u članku 1. točki (b) Uredbe (EZ) br. 659/1999. U skladu s člankom 1. točkom (b) podtočkom ii., koja se primjenjuje na ovaj slučaj, postojeća potpora znači dodijeljena potpora, odnosno, mјere potpore i pojedinačna potpora koje su odobrili Komisija ili Vijeće.
- (172) Komisija je zaista odobrila mjeru potpore NN 34A/2000 30. lipnja 2004. Međutim u rujnu 2004. tužitelji su osporili odluku pred Prvostupanjskim sudom (sada Opći sud) koji je poništilo odluku Komisije presudom od 18. studenoga 2009. Austrija je uložila žalbu na tu presudu te je Sud odbacio žalbu i potvrdio presudu Prvostupanjskog suda 27. listopada 2011.
- (173) Austrijska nadležna tijela tvrde da je predmetna potpora činila postojeću potporu i da se morala ocjenjivati u skladu s novim Smjernicama za razdoblje 2007. – 2013. tek od 1. siječnja 2008. U svom podnesku od 14. rujna 2012. Austrija spominje i načelo legitimnih očekivanja te tvrdi da je odluka Komisije poništena tek 2011.
- (174) U skladu sa sudskom praksom ⁽⁷³⁾ o legitimnim očekivanjima „ako je pokrenut postupak za poništenje, primatelj nema pravo biti uvjeren dok sud Zajednice ne donese konačnu odluku“. Stoga se u predmetnom slučaju nije moguće pozvati na legitimna očekivanja.
- (175) Zbog toga se program potpora NN 34A/2000 nije mogao opisati kao postojeća potpora na temelju odluke Komisije od 30. lipnja 2004. i stoga se ne primjenjuje prijelazno razdoblje iz točke 196. Smjernica za razdoblje 2007. – 2013. Program potpora trebao je biti uskladen sa Smjernicama za razdoblje 2007. – 2013. od 1. siječnja 2007.

8.3. POTPORA ZA MJERE OGLAŠAVANJA

- (176) U pogledu mjera oglašavanja, spojivost potpore dodijeljene u razdoblju od 1. siječnja 1995. do 31. prosinca 2001. mora se ocijeniti u svjetlu komunikacije Komisije o sudjelovanju države u promicanju poljoprivrednih i ribarstvenih proizvoda ⁽⁷⁴⁾ (dalje u tekstu: Komunikacija iz 1986.) i Okvira za nacionalne potpore za oglašavanje poljoprivrednih i određenih proizvoda koji nisu navedeni u Prilogu II. Ugovoru o EEZ-u, osim proizvoda ribarstva ⁽⁷⁵⁾ (dalje u tekstu: Okvir za oglašavanje iz 1987.).
- (177) Potporu dodijeljenu od 1. siječnja 2002. treba ocjenjivati u svjetlu Smjernica Zajednice za oglašavanje proizvoda navedenih u Prilogu I. Ugovoru o EZ-u i nekih proizvoda koji nisu navedeni u Prilogu I. (dalje u tekstu: „Smjernice za oglašavanje iz 2001.“) ⁽⁷⁶⁾.
- (178) Pri ocjenjivanju potpore za oglašavanje poljoprivrednih proizvoda dodijeljenu nakon 1. siječnja 2007. Komisija primjenjuje odjeljak VI.D Smjernica za razdoblje 2007. – 2013.

8.3.1. OPSEG OGLAŠAVANJA

- (179) Okvir za oglašavanje iz 1987. primjenjuje se na oglašavanje koje se definira kao bilo koja operacija u kojoj se upotrebljavaju mediji (poput tiska, radija, televizije ili postera) za poticanje potrošača da kupe određenih proizvod. Njime nisu obuhvaćene *promidžbene djelatnosti u širem smislu*, poput širenja znanstvenih spoznaja općoj javnosti, organizacije sajmova i izložaba, sudjelovanja na tim sajmovima i izložbama i sličnih aktivnosti odnosa a javnošću, uključujući ankete i istraživanje tržišta ⁽⁷⁷⁾.

⁽⁷³⁾ C-199/06 CELF/SIDE, ECLI:EU:C:2008:79, stavak 68.

⁽⁷⁴⁾ SL C 272, 28.10.1986., str. 3.

⁽⁷⁵⁾ SL C 302, 12.11.1987., str. 6.

⁽⁷⁶⁾ SL C 252, 12.9.2001., str. 5.

⁽⁷⁷⁾ Točka 1.1. Okvira za oglašavanje iz 1987.

- (180) Područje primjene Smjernica za oglašavanje iz 2001. u načelu je isto kao područje primjene prethodno opisanog Okvira za oglašavanje iz 1987., međutim uz neke razlike. Prva znatna promjena odnosi se na činjenicu da su gospodarski subjekti dodani kao mogući primatelji oglašavanja⁽⁷⁸⁾. Druga promjena odnosi se na činjenicu da je definicija oglašavanja proširena kako bi obuhvaćala sve aktivnosti oglašavanja (poput distribucije materijala u tu svrhu) usmjerene na potrošače na prodajnome mjestu⁽⁷⁹⁾.
- (181) Područje primjene odjeljka IV.D Smjernica za razdoblje 2007. – 2013. istovjetno je području primjene Smjernica za oglašavanje iz 2001.⁽⁸⁰⁾.
- (182) Okvir za oglašavanje iz 1987. i Smjernice za oglašavanje iz 2001. primjenjuju se na aktivnosti oglašavanja, ali ne i na aktivnosti promidžbe. Potpora za potonju kategoriju razvrstana je kao tehnička potpora na koju se primjenjuju posebni propisi.
- (183) U ovom slučaju potpora je dodijeljena za promidžbene kampanje uporabom različitih medija i drugih sredstava za objavu. Promidžbene kampanje odnose se na sljedeće:
- ekološke oznake i oznake kvalitete,
  - generičke proizvode i
  - oglašavanje izvan Austrije.
- (184) Na temelju podataka koje su dostavila austrijska nadležna tijela može se zaključiti da je cilj mjera potaknuti potrošače na kupnju relevantnog proizvoda (uvodne izjave 75. i 94.). Prema tome, navedene mjere obuhvaćene su oglašavanjem i moraju se analizirati u svjetlu primjenjivih propisa.

8.3.2. POTPORA ZA OGLAŠAVANJE U RAZDOBLJU OD 1. SIJEĆNJA 1995. DO 31. PROSINCA 2001.

Uvjeti za spojivost

- (185) Spojivost potpore dodijeljene prije 1. siječnja 2002. mora se ocjenjivati u svjetlu Komunikacije iz 1986. i Okvira za oglašavanje iz 1987. (uvodna izjava 176.).

Opći uvjeti

- (186) Točkom 2.2. Okvira za oglašavanje iz 1987. zabranjuje se potpora za oglašavanje povezana s određenim poduzećima.
- (187) U točki br. 3 predviđen je uvjet da bi se oglašavanje trebalo odnositi na najmanje jednu od sljedećih kategorija (**pozitivni kriteriji**):
- višak poljoprivrednih proizvoda,
  - novi proizvodi ili zamjenski proizvodi koji još nemaju višak,
  - razvoj određenih regija
  - razvoj malih i srednjih poduzeća ili
  - oglašavanje visokokvalitetnih proizvoda i zdrave hrane.
- (188) Naposljetku, u skladu s točkom 4. Okvira za oglašavanje iz 1987. potpora za oglašavanje dodijeljena u okviru tog okvira ne smije prekoračivati iznos koji je sam sektor izdvojio za predmetnu promidžbenu kampanju, što znači da se najveći intenzitet potpore od 100 % može odobriti samo ako se potporom pridonijelo pokrivanju najmanje

⁽⁷⁸⁾ Točka 5.podtočka b. Smjernica za oglašavanje.

⁽⁷⁹⁾ Točka 7. Smjernica za oglašavanje iz 2001.

⁽⁸⁰⁾ Točka 152.(a) Smjernica za razdoblje 2007.– 2013.

50 % troškova, s pomoću dobrovoljnih doprinosa ili prikupljanjem parafiskalnih pristojbi ili obveznih doprinosa. Stoga je dopušten najveći intenzitet potpore od 100 %.

Povreda članka 30. EEZ-a.

- (189) U točki 2. Komunikacije iz 1986. i točki 2.1. Okvira za oglašavanje iz 1987. (¹¹) ističe se činjenica da se potpora za oglašavanje ne može smatrati spojivom sa zajedničkim tržištem ako se promidžbenim materijalom krši članak 30. Ugovora o EEZ-u (sada članak 34. UFEU-a).
- (190) U skladu s točkom 2.1. Komunikacije iz 1986., članak 34. UFEU-a ne krši se općim promidžbenim kampanjama u kojima se ne upućuje na podrijetlo proizvoda, kampanjama za promicanje izvoza organiziranim u drugim državama članicama te kampanjama na domaćem tržištu kojima se promiču određena svojstva ili vrste proizvoda i u kojima se ne upućuje posebno na nacionalno podrijetlo proizvoda osim ono koje je očito iz upućivanja na kvalitete ili vrste ili na uobičajeno označavanje proizvoda.
- (191) S druge strane, u skladu s točkom 2.2. Komunikacije iz 1986., sljedećim kampanjama jasno se krši članak 30. EEZ-a (sada članak 34. UFEU-a): promidžbenim kampanjama kojima se savjetuju potrošači da kupuju nacionalne proizvode samo zbog njihova nacionalnog podrijetla ili promidžbenim kampanjama čija je svrha odbiti potrošače od kupnje proizvoda iz drugih država članica ili kritiziranje tih proizvoda u očima potrošača (negativna promidžba).
- (192) Nadalje, u točki 2.3. Komunikacije iz 1986. predviđeno je da promidžbene kampanje na domaćem tržištu države članice zbog upućivanja na nacionalno podrijetlo proizvoda i osim ako se budu poštovala ograničenja, mogu podlijegati prigovoru iz članka 30. Ugovora o EEZ-u (sada članak 34. UFEU-a).
- (193) U skladu s točkom 2.3.1. Komunikacije iz 1986. promidžbene kampanje kojima se ističu vrste ili kvalitete proizvoda koji se proizvode u državi članci nisu u praksi ograničene na nacionalne ili regionalne specijalitete i često upućuju na određena svojstva proizvoda proizvedenih u državi članici i na nacionalno podrijetlo proizvoda iako su ti proizvodi i njihove kvalitete slični proizvodima proizvedenima drugdje. Ako se u takvim promidžbenim kampanjama stavlja neopravdani naglasak na nacionalno podrijetlo, postoji veliki rizik od kršenja članka 30. Ugovora o EEZ-u (sada članak 34. UFEU-a).
- (194) U Komunikaciji iz 1986. stoga se traži od država članica da posebno osiguraju strogo poštovanje sljedećih smjernica:
  - moguće je označavanje države proizvodnje riječju ili simbolom pod uvjetom da postoji razumna ravnoteža između upućivanja na svojstva i vrste proizvoda, s jedne strane, te na nacionalno podrijetlo, s druge strane.
  - Upućivanja na nacionalno podrijetlo trebala bi biti sporedna glavnoj poruci koja se prenosi potrošačima u kampanji i ne bi trebala činiti glavni razlog zbog kojeg se potrošačima savjetuje kupnja proizvoda.
  - Svojstva proizvoda koja je bilo dopušteno spomenuti uključivala su okus, aromu, svježinu, zrelost, vrijednost za novac, hranjivu vrijednost, dostupne vrste, korisnost (recepti itd.). S druge strane, treba izbjegavati superlatitive poput „najbolji“, „najukusniji“, „najljepši“ i izraze poput „pravi proizvod“ ili promidžbene kampanje u kojima se, zbog spominjanja nacionalnog podrijetla, proizvod koji se promovira uspoređuje s proizvodima iz drugih država članica. Na sustav kvalitete trebalo bi se upućivati ako je proizvod bio podvrgnut stvarnom i objektivnom sustavu kontrole njegovih svojstava.

Ocjena

- (195) U pravnom mišljenju priloženom podnesku s podacima od 25. veljače 2015. austrijska nadležna tijela tvrde da se kršenje članka 30. Ugovora o EEZ-u (sada članak 34. UFEU-a) mora ocjenjivati u „povijesnoj perspektivi“ i da se

^(¹¹) Treba napomenuti da se u točki 2.1.1. (s bilješkom 1.) Okvira za oglašavanje izravno upućuje na Smjernice Komisije iz Komunikacije iz 1986.

u razdoblju 1995. – 2002. niti u jednom sudsakom predmetu nije smatralo da se tekstom ili grafičkom porukom oznake krši članak 30. Ugovora o EEZ-u. Komisija smatra da je to pogrešan argument. Kako je prethodno prikazano, Komunikacija iz 1986. (82) i Okvir za oglašavanje iz 1987. sadržavali su izričite i detaljne smjernice za države članice o tome kako oblikovati mjere kako bi izbjegli kršenje članka 30. Ugovora o EEZ-u.

- (196) Na temelju podataka koje su bile dostupne Komisiji za razdoblje prije 2002., nije bilo moguće ocijeniti spojivost mјera oglašavanja s navedenim propisima u trenutku donošenja odluke o pokretanju postupka. Stoga su austrijska nadležna tijela pozvana da dostave potrebne podatke u pogledu navedenih uvjeta.
- (197) U odgovoru koji su dostavila austrijska nadležna tijela 14. rujna 2012. nije bilo dovoljno podataka za ocjenu spojivosti (austrijska nadležna tijela upućivala su na godišnja izvješća za razdoblja od 1995. do 2001.). Stoga je 19. veljače 2014. poslan dodatni zahtjev za informacije o tim točkama, a Austrija je odgovorila 5. svibnja 2014.
- (198) Austrijska nadležna tijela izjavila su u svom odgovoru da se promidžbene kampanje odnose na višak poljoprivrednih proizvoda i/ili na oglašavanje visokokvalitetnih proizvoda. Stoga su ispunjeni **pozitivni kriteriji** utvrđeni u točki 3. Okvira za oglašavanje iz 1987.
- (199) Prema podacima koje su dostavila austrijska nadležna tijela, u oglasu se nisu spominjala određena poduzeća.
- (200) Kada je riječ o **najvećem intenzitetu potpore**, pristojbe iz sektora činile su više od 50 % količine potpore (vidjeti isto uvodne izjave 43. i 56). Stoga je ispunjen kriterij iz točke 4. Okvira za oglašavanje iz 1987. u pogledu intenziteta potpore.
- (201) U odluci o pokretanju postupaka Komisija je izrazila sumnje u pogledu mogućeg kršenja **članka 30. Ugovora o EEZ-u** (sada članak 34. UFEU-a). Prema prethodnom stajalištu Komisije činilo se da upućivanje na nacionalno podrijetlo u oznaci kvalitete nije sporedno (vidjeti uvodnu izjavu 65.). Nadalje, Komisija je primijetila da u brojnim oglašnim materijalima upućivanje na podrijetlo proizvoda nije bilo ograničeno na oznaku kvalitete već se javljalo i drugdje u oglasu (vidjeti uvodnu izjavu 83.).
- (202) Stoga se u odluci o pokretanju postupka od austrijskih nadležnih tijela tražilo da opišu izgled oznaka kvalitete i ekoloških oznaka u razdoblju od 1995. – 2001. i dostave reprezentativne uzorke promidžbenog materijala u kojima su se te oznake upotrebljavale.
- (203) Austrijska nadležna tijela odgovorila su 14. rujna 2012. da je taj podatak već naveden u godišnjim izvješćima o državnoj potpori dodijeljenoj za godine od 1995. do 2004. Komisija je dopisom od 19. veljače 2014. odgovorila da ti podaci nisu bili dovoljni za analizu usporedivosti i tražila je detaljni opis (tj. dokumente s prijavom) na temelju primjenjivih propisa o vremenu mјere. Ta je ocjena dostavljena zajedno s odgovorom od 5. svibnja 2014.
- (204) Posebni kriteriji spojivosti za različite vrste oglašavanja analiziraju se u nastavku.

Potpore za opće oglašavanje

- (205) U pogledu upućivanja na određena poduzeća u nekim promidžbenim kampanjama (uvodna izjava 90.), Komisija napominje da je u skladu s točkom 2.2. Okvira za oglašavanje iz 1987., zabranjena potpora za oglašavanje povezana s određenim poduzećima.

⁽⁸²⁾ Iz teksta Komunikacije iz 1986. vidljivo je da su se njome nastojale dati smjernice kojima bi se trebalo osigurati to da su promidžbene kampanje država članica unutar granica dopuštenih sudsakom praksom Suda EU-a, posebno u predmetu 222/82 *Apple & Pear Development Council* protiv K.J. Lewis Ltd i ostali, EU:C:1983:370.

- (206) Austrijska nadležna tijela tvrdila su u svom podnesku od 14. rujna 2012. da su spomenuta poduzeća pridonijela troškovima kampanje (*Druck und Werbeeinschaltung*). No, takve kampanje u kojima s upućuje na pojedina poduzeća ne mogu se odobriti u skladu s propisima o državnim potporama (točka 2.2. Okvira za oglašavanje iz 1987.). Ta se procjena ne mijenja zbog činjenice da su poduzeća dijelom pridonijela troškovima povezanimi s kampanjom.
- (207) Na temelju dostupnih podataka čini se da se u **nekim općim promidžbenim kampanjama** izričito upućuje na podrijetlo proizvoda (tj. Austrija) (vidjeti primjene navedene u uvodnim izjavama 84. i 90.).
- (208) Mjere stoga nisu bile u skladu s točkama 2.1 (⁽⁸³⁾), 2.2. Okvira za oglašavanje iz 1987. i njima se kršio članak 30. Ugovora o EEZ-u (sada članak 34. UFEU-a). Komisija stoga smatra da potpora za mjere oglašavanja u razdoblju od 1. siječnja 1995. do 31. prosinca 1999. u pogledu podrijetla proizvoda ili određenih trgovačkih društava nije spojiva sa zajedničkim tržištem (⁽⁸⁴⁾).
- (209) U razdoblju od 1. siječnja 2000. do 31. prosinca 2001. promidžbene kampanje odnosile su se samo na određena svojstva ili vrste proizvoda bez posebnog upućivanja na njihovo nacionalno podrijetlo.
- (210) Stoga se kampanjama u tom kasnjem razdoblju nije kršio članak 30. Ugovora iz EEZ-a te su one bile u skladu s Okvirom za oglašavanje iz 1987. Komisija ih stoga smatra spojivima s unutarnjim tržištem.

Potpore za oznaku kvalitete

- (211) U svojem odgovoru od 14. rujna 2012. austrijska nadležna tijela izjavila su da su se za oznaku **kvalitete** upotrebljavale jednake oznake kao one dodijeljene odlukom Komisije u predmetu N 589/2008. Stoga su austrijska nadležna tijela zaključila da je upućivanje na nacionalno podrijetlo imalo sporednu ulogu.
- (212) Komisija se ne slaže s primjedbama austrijskih nadležnih tijela. Kako je prethodno navedeno (uvodna izjava 65.), za oznaku kvalitete u razdoblju **1995. – 1999.** upotrebljavao se drugi logotip. U tom logotipu upućivanje na podrijetlo nije sporedno poruci o kvaliteti na logotipu. U vizualnoj poruci (austrijska zastava) i tekstu kao glavna poruka ističe se Austrija.
- (213) Stoga nije ispunjen zahtjev iz točke 2.3.1. Komunikacije iz 1986. u skladu s kojim bi upućivanja na nacionalno podrijetlo trebala bi biti sporedna glavnoj poruci koja se prenosi potrošačima u kampanji i ne bi trebala činiti glavni razlog zbog kojeg se potrošačima savjetuje kupnja proizvoda. Komisija stoga smatra da potpora za oznaku kvalitete za razdoblje od 1. siječnja 1995. do 31. prosinca 1999. nije spojiva sa zajedničkim tržištem.
- (214) U odnosu na razdoblje od 1. siječnja 2000. do 31. prosinca 2001. Komisija smatra da su novi logotipi, koji su bili jednaki onima ocijenjenima u odluci Komisije u predmetu N 589/2008, u skladu s uvjetima iz Okvira za oglašavanje iz 1987. i stoga smatra da je povezana potpora spojiva s unutarnjim tržištem.

Potpore za ekološku oznaku

- (215) U mjerama oglašavanja za ekološku oznaku, kako je prethodno prikazano u uvodnoj izjavi 65., upotrebljavali su se isti logotipi kao u razdoblju nakon 2002.
- (216) Budući da se u ovoj vrsti oglašavanja upućuje na vrste ili svojstva proizvoda proizvedenih u državi članici, one su obuhvaćene točkom 2.3.1. Komunikacije iz 1986. u kojoj je propisano da se ne smije stavljati neprimjereni naglasak na nacionalno podrijetlo proizvoda.

⁽⁸³⁾ Upućujući na Komunikaciju iz 1986.

⁽⁸⁴⁾ Vidjeti i uvodnu izjavu 65.

(217) U jednoj od dvije verzije logotipa nije se upućivalo na podrijetlo proizvoda. U drugoj se navodilo podrijetlo proizvoda kao sekundarna poruka. Prva nije predstavljala problem u pogledu mogućeg kršenja članka 30. Ugovora o EEZ-u (sada članak 34. UFEU-a). U pogledu potonje ispunjeni su uvjeti iz točke 2.3.1. Komunikacije iz 1986. iz sljedećeg razloga:

- U logotipu je postojala razumna ravnoteža između upućivanja na svojstva proizvoda (tj. ekološko podrijetlo) s jedne strane i navođenja zemlje proizvodnje riječju ili simbolom, s druge strane.
- Upućivanje na nacionalno podrijetlo bilo je sporedno glavnoj poruci koja se prenosi potrošačima u kampanji i nije bilo glavni razlog zbog kojeg se potrošačima savjetuje kupnja proizvoda.
- U opisu proizvoda navodila su se objektivna svojstva proizvoda i nije bilo superlativa kojima bi se proizvod uspoređivao s proizvodima iz drugih država članica.
- Na sustav kvalitete trebalo upućivalo se ako je proizvod bio podvrgnut stvarnom i objektivnom sustavu kontrole njegovih svojstava.

(218) Prema tome, potpora za oglašavanje za ekološki logotip za razdoblje od 1. siječnja 1995. do 31. prosinca 2001. bila je u skladu s uvjetima iz Komunikacije iz 1986. Komisija stoga potporu smatra spojivom sa zajedničkim tržištem.

Oglašavanje izvan Austrije

- (219) U promidžbenim kampanjama organiziranim izvan Austrije nije se posebno upućivalo na nacionalno podrijetlo proizvoda osim onoga što bi se može zaključiti iz upućivanja na predmetna svojstva ili vrste ili iz uobičajenog označavanja proizvoda. Te su kampanje stoga bile u skladu s točkom 2.1. Komunikacije iz 1986. i njima se nije kršio članak 30. Ugovora o EEZ-u (sada članak 34. UFEU-a).
- (220) Stoga je potpora za oglašavanje izvan Austrije razdoblje od 1. siječnja 1995. do 31. prosinca 2001. bila u skladu s uvjetima iz Komunikacije iz 1986. Komisija stoga potporu smatra spojivom sa zajedničkim tržištem.

8.3.3. POTPORA ZA OGLAŠAVANJE U RAZDOBLJU OD 1. SIJEČNJA 2002. DO 31. PROSINCA 2006.: OZNAKE KVALITETE I EKOLOŠKE OZNAKE

- (221) Potpora za oglašavanje u razdoblju od 1. siječnja 2002. do 31. prosinca 2006. morala je biti u skladu s uvjetima utvrđenima u Smjernicama za razdoblje od 2000. – 2006. U skladu s točkom 18. Smjernica za razdoblje 2000. – 2006. mjere za promidžbu i oglašavanje poljoprivrednih proizvoda morale su se ocjenjivati u skladu s Okvirom za oglašavanje iz 1987.
- (222) Od 1. siječnja 2002. na dalje primjenjivale su se Smjernice za oglašavanje iz 2001. i one su zamjenile Komunikaciju iz 1986. i Okvir za oglašavanje iz 1987. (točke 69., 75. Smjernica za oglašavanje iz 2001.). Komisija će stoga utemeljiti svoju ocjenu za razdoblje od 1. siječnja 2002. do 31. prosinca 2006. na Smjernicama za oglašavanje iz 2001.
- (223) U skladu s točkom 12. Smjernica za oglašavanje iz 2001., da bi bila spojiva s unutarnjim tržištem, potpora dodijeljena za oglašavanje poljoprivrednih i ostalih proizvoda ne bi smjela utjecati na trgovinu u mjeri koja je u suprotnosti sa zajedničkim interesom (negativni kriteriji) i njome bi se trebao olakšavati razvoj određenih gospodarskih djelatnosti ili određenih gospodarskih područja (pozitivni kriteriji).

Negativni kriteriji

- (224) U točki 18. Smjernica za oglašavanje iz 2001. propisano je da se potpora ne može odobriti za promidžbene kampanje kojima se krši članak 28. Ugovora o EZ-u (sada članak 34. UFEU-a) kojim se zabranjuju količinska ograničenja uvoza i sve mjere s istovjetnim učinkom među državama članicama.

- (225) Potpora se ne može odobravati za oglašavanje koje se izravno odnosi na proizvode jednog ili više poduzeća. Ako se obavljanje aktivnosti oglašavanja koje se financiraju javnim sredstvima povjeri privatnim poduzećima, takva poduzeća treba odabrati na temelju tržišnih načela (točke 29. i 30. Smjernica za oglašavanje iz 2001.).
- (226) Nadalje, kampanje nisu smjele biti u suprotnosti sa sekundarnim zakonodavstvom zajednice, a posebno su morale biti u skladu s odredbama Direktive 2000/13/EZ (točke 25. do 28. Smjernica za oglašavanje iz 2001.).

Pozitivni kriteriji

- (227) U točkama 31. i 32. Smjernica za oglašavanje iz 2001. navedeno je da se oglašavanje, da bi zadovoljilo uvjete za odstupanje iz članka 83. stavka 3. točke (c) Ugovora o EZ-u (sada članak 107. stavak 3. točka (c) UFEU-a), mora odnositi na višak proizvoda ili nedovoljno iskorištene vrste, nove proizvode ili zamjenske proizvode koji još nemaju viška, visokokvalitetne proizvode, razvoj određenih regija ili razvoj MSP-ova.
- (228) U poglavlju 4. Smjernica za oglašavanje iz 2001. detaljno je opisana primjena prethodno navedenih pozitivnih kriterija na posebne vrste oglašavanja, odnosno na potporu za oglašavanje ako je podrijetlo dio poruke (odjeljak 4.1.) i na potporu za oglašavanje kvalitetnih proizvoda (odjeljak 4.2.).

Oglašavanje u kojem je podrijetlo dio poruke

- (229) U skladu s točkom 23. Smjernica za oglašavanje iz 2001. moguće je označavanje države proizvodnje riječju ili simbolom pod uvjetom da postoji razumna ravnoteža između upućivanja na svojstva i vrste proizvoda, s jedne strane, i na nacionalno podrijetlo, s druge strane. Upućivanje na nacionalno podrijetlo moralo je biti sporedno glavnoj poruci koja se prenosi potrošačima u kampanji i nije bilo glavni razlog zbog kojeg se potrošačima savjetovala kupnja proizvoda. Smatralo se da se oglašavanjem u kojem se spominje (regionalno) podrijetlo proizvoda kao sporedna poruka ne krši članak 28. Ugovora o EZ-u (sada članak 34. UFEU-a). Kako bi mogla ocijeniti je li podrijetlo zaista sporedna poruka, Komisija bi uzela u obzir opću važnost teksta i/ili simbola, uključujući slike i opći izgled, koji upućuju na podrijetlo i važnost teksta i/ili simbola koji upućuje na jedinstvenu prodajnu značajku oglasa, odnosno dio oglasne poruke koja nije usmjerena na podrijetlo (točke 40. i 41. Smjernica za oglašavanje iz 2001.).

Oglašavanje kvalitetnih proizvoda

- (230) Ako je potpora dodijeljena za proizvode koji zadovoljavaju određene zahtjeve kvalitete, ona je morala biti otvorena za sve proizvode proizvedene u Zajednici bez obzira na njihovo podrijetlo. Od država članica zahtijevalo se da priznaju rezultate usporedivih kontrola izvršenih u drugim državama članicama (točka 49. Smjernica za oglašavanje iz 2001.).

Posebno oglašavanje proizvoda iz ekološkog uzgoja

- (231) U skladu s točkom 55. Smjernica za oglašavanje iz 2001., potpora bi mogla biti odobrena samo kada proizvodi koji nose oznake kojima se upućuje na metode iz ekološkog uzgoja ispunjuju zahtjeve iz Uredbe (EEZ) br. 2092/91. Na sve proizvođače i preradivače proizvoda iz ekološkog uzgoja morao se primjenjivati sustav kontroli propisan u Uredbi.

Ocjena

- (232) Nakon primjene navedenih odredbi na mjere oglašavanja za oznake kvalitete i ekološke oznake u razdoblju od 1. siječnja 2002. do 31. prosinca 2006. Komisija je došla do sljedećih zaključaka:
- (233) Oznaka kvalitete i jedna od dvije verzije ekološke oznake (vidjeti uvodnu izjavu 64.) sadržavale su upućivanje na podrijetlo proizvoda, ali može se smatrati da je ova poruka sporedna glavnoj poruci o (ekološkoj) kvaliteti proizvoda. Upućivanje na podrijetlo proizvoda bilo je sporedno u grafičkoj poruci (pozadina) i u tekstu logotipa.

- (234) U pogledu dizajna oznaka Komisija primjećuje da je središnje mjesto na oznakama imalo polje u kojem je prevladavao tekst „AMA Gütesiegel“ ili „BIO“, a podrijetlo proizvoda bilo je navedeno znatno manjim slovima. Bočna polja sadržavala su nacionalne boje (npr. crvena i bijela za Austriju) bez dodatnih simbola zemlje proizvodnje. Središnje polje ne samo da je vizualno prevladavalo na oznakama već je i pokrivalo otprilike 65 % ukupne širine oznake (vidjeti uvodnu izjavu 64.). Austrijska nadležna tijela dalje su navela da je u svim oglasima koji se odnose na obje oznake kvaliteta proizvoda bila glavna poruka, a podrijetlo proizvoda, kada se spominjalo, bilo je samo sekundarna poruka (vidjeti uvodnu izjavu 79.).
- (235) Austrijska nadležna tijela tvrde da je ekološka oznaka bila dodijeljena samo ekološkim proizvodima koji su zadovoljavali kriterije iz Uredbe (EEZ) br. 2092/91 (vidjeti uvodnu izjavu 69.).
- (236) Austrijska nadležna tijela dala su jamstva da je subvencionirano oglašavanje bilo u skladu s odredbama Direktive 2000/13/EZ (vidjeti uvodnu izjavu 68.).
- (237) Oглаšavanje se nije odnosilo na proizvode jednog određenog poduzeća ili više njih. Austrijska nadležna tijela navela su da su se na prodajnom mjestu oglašavala poduzeća ili proizvodi bez imena i da vlasnik prodajnog mesta nije imao koristi od potpore (vidjeti uvodnu izjavu 78.).
- (238) Austrijska nadležna tijela navela su da su sve aktivnosti oglašavanja koje je financirala agencija AMA Marketing obavljala privatna poduzeća odabrana na temelju javnog natječaja (vidjeti uvodnu izjavu 52.).
- (239) Nadalje, prema austrijskim nadležnim tijelima, oznaka kvalitete upotrebljavana se za sve proizvode proizvedene u Uniji ako ispunjuju posebne zahtjeve za uporabu oznake. Ti posebni zahtjevi odnose se ili na kvalitetu proizvoda ili su bili ograničeni na osiguravanje navedenog zemljopisnog podrijetla proizvoda. U svakom slučaju mogli bi se ispuniti posebni zahtjevi neovisno o zemljopisnom podrijetlu proizvoda (vidjeti uvodnu izjavu 161.).
- (240) Komisija je istaknula u odluci o pokretanju postupka da nije imala podatke o pitanju jesu li priznate jednako-vrijedne kontrole provedene u drugim državama članicama. U svom podnesku od 14. rujna 2012. austrijska nadležna tijela potvrdila su da su takve kontrole bile priznate i dostavila su dokaze za to.
- (241) Iako su austrijska nadležna tijela potvrdila da su od 2002. oznake kvalitete i ekološke oznake bile dostupne svim proizvodima neovisno o podrijetlu, Komisija je u odluci o pokretanju postupka izrazila zabrinutost jer je upućivanje na nacionalne proizvode u glavnoj pravnoj osnovi za mjere, Zakonu o agenciji AMA, ukinuto tek 2007. (vidjeti uvodnu izjavu 161.).
- (242) Austrijska nadležna tijela navela su u svojim podnescima nove interne propise u skladu s kojima su oznake bile dostupne svim proizvodima te podatke kojima se potvrđuje da je nakon 2001. određeni broj proizvoda podrijetlom izvan Austrije dobio oznake. Još jednom su potvrdili da su se od 2002. propisi primjenjivali na sve proizvode neovisno o njihovom podrijetlu.
- (243) U odluci o pokretanju postupka Komisija je napomenula da nije jasno jesu li se novi interni propisi agencije AMA počeli primjenjivati već od 26. rujna 2002. ili je postojalo prijelazno razdoblje nakon 26. rujna 2002. tijekom kojeg se potpora i dalje dodjeljivala u skladu sa starim propisima. Austrijska nadležna tijela izjavila su u svojem podnesku od 14. rujna 2012. da nije bilo prijelaznog razdoblja.
- (244) Komisija je u uvodnoj izjavi 175. odluke o pokretanju postupka izjavila da nije imala dovoljno podataka da može ocijeniti primjenjuju li se propisi od državnim potporama na sufinanciranje mjere promidžbe ekološke oznake navedene u prethodnoj uvodnoj izjavi 80. U tu se svrhu od austrijskih nadležnih tijela zatražilo da dostave više podataka o odobrenju državne potpore za mjere te o trajanju programskog razdoblja. U svojem podnesku od 14. rujna 2012. austrijska nadležna tijela navela su da su mjere potpore za ekološku oznaku bile dio austrijskog sufinanciranog programa za informiranje i promidžbu ekoloških proizvoda.

- (245) U svojem odgovoru od 14. rujna 2012. austrijska nadležna tijela izjavila su i sljedeće: U razdoblju od 2002. – 2008. (20. rujna 2002. – 15. rujna 2005.) provodio se sufincirani program za informiranje i promidžbu ekoloških proizvoda. Taj je program odobren Odlukom Komisije C (2002.) 3116 od 22. kolovoza 2002. (⁸⁵). Nadalje, Odlukom Komisije C (2007.) 3299 od 10. srpnja 2007. odobren je dodatni trogodišnji program za ekološku oznaku (1. listopada 2007. – 30. rujna 2010.). (⁸⁶).
- (246) Iz prethodno navedenih razloga potpora za mjere oglašavanja provedene u razdoblju od 1. siječnja 2002. do 31. prosinca 2006. bila je u skladu sa Smjernicama za oglašavanje iz 2001. i stoga i sa Smjernicama za razdoblje 2000. – 2006. Komisija stoga smatra da je ta potpora spojiva sa zajedničkim tržištem.

8.3.4. PROMIDŽBENE KAMPAÑE IZVAN AUSTRIJE I OPĆE OGLAŠAVANJE U AUSTRIJI, 2002. – 2004. (⁸⁷)

- (247) Promidžbene kampanje mogle bi se odobriti ako ih je izravno ili neizravno organizirala jedna država članica na tržištu druge države članice ili na domaćem tržištu države članice koja pruža potporu i ako se njima proizvod oglašava općenito, bez ikakva upućivanja na njegovo nacionalno podrijetlo (točka 19. podtočke (a) i (b) Smjernica za oglašavanje iz 2001.).
- (248) U skladu sa Smjernicama za oglašavanje iz 2001. Komisija je zauzela pozitivan stav prema promidžbenim kampanjama koje su se provodile kako bi se potrošačima predstavili poljoprivredni ili drugi proizvodi određene države članice ili regije. Takve bi kampanje mogle prvenstveno biti usmjerene na podrijetlo proizvoda pod uvjetom da se kampanja provodila izvan države članice ili regije u kojoj su se proizvodili poljoprivredni ili drugi proizvodi. Kampanje su morale biti ograničene na predstavljanje objektivnih značajki predmetnih proizvoda i u načelu ne bi trebale uključivati subjektivne tvrdnje o kvaliteti proizvoda (točke 35. – 39. Smjernica za oglašavanje iz 2001.).
- (249) Na temelju podataka dostupnih u trenutku odluke o pokretanju postupka za razdoblje od 2002. – 2004. u pogledu općeg oglašavanja i oglašavanja izvan Austrije (vidjeti odjeljke 2.7.1.2. i 2.7.1.3. odluke o pokretanju postupka) nije bilo moguće ocijeniti spojivost mjera s uvjetima iz točaka 19.(b), 29., 30. i 39. Smjernica za oglašavanje iz 2001.
- (250) Stoga su austrijska nadležna tijela pozvana u odluci o pokretanju postupka da dostave potrebne podatke o navedenim odredbama.

Pozitivni kriteriji

- (251) Promidžbene kampanje izvan države članice i općeg oglašavanje u državi članici morali su biti u skladu s pozitivnim kriterijima Smjernica za oglašavanje iz 2001. (vidjeti uvodne izjave 227. i 228.).
- (252) Nadalje, u točki 47. Smjernica za oglašavanje iz 2001. propisano je da bi u slučaju oglašavanja proizvoda koji ispunjuju određene zahtjeve kvalitete takvi proizvodi morali zadovoljavati standarde ili specifikacije koji su bili očito viši ili detaljniji od onih propisanih u primjenjivom zakonodavstvu Zajednice ili nacionalnom zakonodavstvu.
- (253) U točki 60. Smjernica za oglašavanje iz 2001. navedeno je da u slučaju potpore za oglašavanje stopa izravne potpore, u načelu, ne bi trebala premašivati 50 %, a poduzeća iz sektora morala su pridonijeti najmanje 50 % troška ako je izravna potpora dolazila iz državnog proračuna za opće svrhe. Doprinos sektora mogao bi potjecati i iz parafiskalnih pristojbi ili obveznih doprinosa.

^(⁸⁵) Ukupni proračun mјere iznosio je 4 165 399 EUR i ona se sufincirala sredstvima EU-a u iznosu od 2 082 699 EUR i nacionalnim sredstvima u iznosu do 709 721,78 EUR. Ostatak se financirao pristojbama agencije AMA.

^(⁸⁶) Ukupni proračun iznosio je 2 659 974 EUR. Tijekom 2007. i 2008. dio EU-a iznosio je 550 047 EUR, a nacionalni dio 142 967 EUR.

^(⁸⁷) Razdoblje nakon 2004. obuhvaćeno je odlukom N 239/2004. Vidjeti uvodnu izjavu 39.

- (254) U pogledu općeg oglašavanja i oglašavanja izvan Austrije, na temelju podataka koji su bili dostupni Komisiji u trenutku donošenja odluke o pokretanju postupka za razdoblje 2002. – 2004. nije bilo moguće ocijeniti spojivost mjera s navedenim propisima. Austrijska nadležna tijela pozvana su da dostave potrebne podatke povezane s uvjetom iz točke 32. Smjernica za oglašavanje iz 2001. (uvodna izjava 174. odluke o pokretanju postupka).
- (255) Austrija je u odgovoru od 14. rujna 2012. uputila na svoj podnesak od 13. prosinca 2002. Međutim, u tom su podnesku navedeni samo konkretni primjeri i nacionalna pravna osnova za mjere. Stoga je Komisija u svom zahtjevu za podatke od 19. veljače 2014. zatražila od austrijskih nadležnih tijela da ispune odgovarajuće zahtjeve za prijavu i da ih dostave Komisiji. U svojem odgovoru od 30. travnja 2014. austrijska nadležna tijela dostavila su tražene obrasce za prijavu. Međutim u podacima navedenima u obrascima samo se upućivalo na opće opise uvjeta programa i oni nisu bili dovoljni za ispravnu ocjenu mjera.
- (256) U svojem zahtjevu za podatke od 17. prosinca 2014. Komisija je zatražila dodatne podatke o toj mjeri. Austrija je u svom odgovoru od 25. veljače 2015. potvrdila sljedeće:
- (a) u promidžbenim kampanjama proizvodi su se oglašavali općenito, bez upućivanja na njihovo nacionalno podrijetlo (točka 19. podtočke (a) i (b) Smjernica za oglašavanje iz 2001.),
  - (b) potpora nije dodijeljena za oglašavanje koje se izravno odnosi na proizvode jednog ili više poduzeća (točka 29. Smjernica za oglašavanje iz 2001.).
  - (c) privatna poduzeća kojima je povjerenovo javno financiranje aktivnosti oglašavanja odabrana su na temelju tržišnih načela (točka 30. Smjernica za oglašavanje iz 2001.),
  - (d) kampanje su bile ograničene na predstavljanje objektivnih značajki predmetnih proizvoda i nisu uključivale subjektivne tvrdnje o kvaliteti proizvoda (točke 35. – 39. Smjernica za oglašavanje iz 2001.),
  - (e) predmetno oglašavanje odnosilo se na promidžbu visokokvalitetnih proizvoda (točke 31. i 32. Smjernica za oglašavanje iz 2001.). Ti standardi ili specifikacije bili su očito viši ili precizniji od onih propisanih u relevantnom zakonodavstvu Zajednice ili nacionalnom zakonodavstvu.
- (257) Iz prethodno navedenih razloga potpora za promidžbene kampanje provedene izvan Austrije i opće oglašavanje u Austriji provedene u razdoblju od 2002. do 2004. bile su u skladu sa Smjernicama za oglašavanje iz 2001. i stoga i sa Smjernicama za razdoblje 2000. – 2006. Komisija stoga smatra da je ova potpora spojiva sa zajedničkim tržištem.

8.3.5 POTPORA ZA OGLAŠAVANJE U RAZDOBLJU OD 2007. – 2008.

- (258) Kada ocjenjuje potporu za oglašavanje poljoprivrednih proizvoda dodijeljenu nakon 1. siječnja 2007., Komisija primjenjuje odjeljak VI.D Smjernica za razdoblje 2007. – 2013.

Oglašavanje kvalitete

- (259) U fazi donošenja odluke o pokretanju postupka Komisija nije imala dovoljno podataka za ocjenjivanje jesu li te mjere u skladu sa Smjernicama za razdoblje 2007. – 2013. U tom je pogledu Komisija izrazila određene sumnje u pogledu ispunjavanja uvjeta koji su se razlikovali od zahtjeva iz Smjernica za razdoblje 2000. – 2006.
- (260) Komisija je posebno upozorila austrijska nadležna tijela na izmjene iz točke 153. podtočke (c), drugog dijela rečenice, točke 155. druge rečenice i točke 158. Smjernica za razdoblje 2007. – 2013. Stoga je zatraženo od austrijskih nadležnih tijela da dostave nužne podatke kako bi pokazala da su mjere oglašavanja kvalitete u skladu s navedenim uvjetima iz Smjernica.

- (261) U skladu s točkom 153. Smjernica za razdoblje 2007. – 2013., državna potpora za promidžbene kampanje u Zajednici mogla bi se proglašiti sukladnom s Ugovorom ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:
- promidžbena kampanja bila je posvećena kvalitetnim proizvodima koji se definiraju kao proizvodi koji ispunjavaju kriterije u skladu s člankom 32. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1698/2005⁽⁸⁸⁾ za oznake priznate u Zajednici (zaštićene oznake podrijetla), zaštićene oznake zemljopisnog podrijetla ili ostale oznake podrijetla zaštićene u skladu sa zakonodavstvom Zajednice) ili za nacionalne ili regionalne oznake kvalitete;
  - promidžbena kampanja nije bila izdvojena za proizvode jednog ili više poduzeća;
  - promidžbena kampanja bila je u skladu s člankom 2. Direktive 2000/13/EZ te s posebnim propisima o označavanju propisanima za različite proizvode poput vina, mlijecnih proizvoda, jaja i peradi (vidjeti točku 152. podtočku (j) Smjernica za razdoblje 2007. – 2013.).
- (262) Prema podacima koje su dostavila austrijska nadležna tijela 30. travnja 2014., ispunjeni su uvjeti iz točke 153. Smjernica za razdoblje 2007. – 2013.
- (263) U točki 155. Smjernica za razdoblje 2007. – 2013. predviđeno je da se, u slučaju nacionalnih ili regionalnih oznaka kvalitete, podrijetlo proizvoda može (samo) spomenuti kao sporedna poruka. Pri ocjenjivanju je li podrijetlo sporedna poruka, Komisija je morala uzeti u obzir opću važnost teksta i/ili simbola, uključujući slike i opći izgled, koji upućuju na podrijetlo i važnost teksta i/ili simbola koji upućuju na jedinstvenu prodajnu značajku oglasa, odnosno dio oglasne poruke koja nije usmjerena na podrijetlo (točke 40. i 41. Smjernica za oglašavanje iz 2001.).
- (264) U svom podnesku od 30. travnja 2014. austrijska nadležna tijela potvrdila su da su oznake koje su se upotrebljavale 2007. bile jednakе onima odobrenima u odluci Komisije iz 2004. (vidjeti isto uvodnu izjavu 233.). Komisija upućuje na tu ocjenu i stoga smatra da su ispunjeni uvjeti iz točke 155. Smjernica za razdoblje 2007. – 2013.
- (265) U točki 56. Smjernica za razdoblje 2007. – 2013. navedeno je da stopa izravnog intenziteta potpore ne može prekoračivati 50 %. Ako sektor pridonese najmanje 50 % troškova, neovisno o obliku doprinosa, stopa potpore može se povećati do 100 % opravdanih troškova. Kako je prethodno navedeno (uvodna izjava 200.), taj je uvjet ispunjen.
- (266) U točki 158. Smjernica za razdoblje 2007. – 2013. navedeno je da aktivnosti oglašavanja s godišnjim proračunom većim od 5 milijuna EUR moraju zasebno prijaviti. Na temelju podataka koje su dostavila austrijska nadležna tijela (uvodna izjava 45.) može se zaključiti da je taj uvjet ispunjen jer je godišnji proračun izdvojen za oznaku kvalitete tijekom 2007. i 2008. bio ispod 5 milijuna EUR.
- (267) Iz prethodno navedenih razloga mjere oglašavanja provedene u razdoblju od 2007. do 2008. u skladu su sa Smjernicama za razdoblje 2007. – 2013. i stoga su spojive s unutarnjim tržištem.
- (268) Komisija napominje u vezi s tim da su **mjere oglašavanja ekološke oznake istekle krajem 2006.** i stoga nisu predmetom ocjene u skladu sa Smjernicama iz razdoblja 2007. – 2013. (vidjeti uvodnu izjavu 15.).

Opće oglašavanje

- (269) Odredbe o općem oglašavanju i oglašavanju u trećim zemljama nisu relevantne za razdoblje od 2007. – 2008. jer su mjere potpore koje su se odnosile na te aktivnosti istekle 2004. donošenjem programa potpora N 239/2004, kako je opisano u uvodnoj izjavi 39.

⁽⁸⁸⁾ Uredba Vijeća (EZ) br. 1698/2005 od 20. rujna 2005. o potporama ruralnom razvoju Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) (SL L 277, 21.10.2005., str. 1.).

8.4. MJERE TEHNIČKE POTPORE I POTPORA ZA KVALITETNE PROIZVODE U RAZDOBLJU 1995. – 1999.

- (270) Posebne smjernice za državne potpore primjenjivale su se na sektor poljoprivrede tek od 1. siječnja 2000. Spojivost potpore dodijeljene prije tog datuma mora se ocjenjivati na temelju Ugovora i u svjetlu utvrđene prakse Komisije u to vrijeme (vidjeti uvodnu izjavu 169.).

8.4.1. PROMIDŽBA U ŠIREM SMISLU I MJERE TEHNIČKE POTPORE U RAZDOBLJU 1995. – 1999.

- (271) Operacije promidžbe u širem smislu, poput širenja znanstvenog znanja općoj javnosti, organizacija sajmova i izložaba, sudjelovanje u tim sajmovima i izložbama i slične aktivnosti odnosa s javnošću, uključujući ankete i istraživanje tržišta bile su isključene iz područja primjene Okvira za oglašavanje iz 1987. na temelju njegove točke 1.1. U pogledu rashoda za te aktivnosti utvrđena je praksa Komisije da potporu do 100 % smatra spojivom sa zajedničkim tržištem u skladu s člankom 92. stavkom 3. točkom (c) Ugovora (sada članak 107. stavak 3. točka (c) UFEU-a) ⁽⁸⁹⁾.
- (272) Nadalje, u skladu sa svojom praksom i politikom Komisija je zauzela pozitivan stav prema mjerama manje potpore čija je svrha bila pružiti tehničku potporu u poljoprivrednom sektoru. Na primjer, odobrena je bila potpora do 100 % opravdanih troškova mjera za širenje novih tehnika.
- (273) U tu kategoriju pripadaju mjere agencije AMA povezane sa stavljanjem na tržište opisane u prethodnom poglavlju 4.3.
- (274) Predmetnim mjerama nastojalo se širiti opće znanje organizacijom općih informativnih projekata. One su bile usmjerene na predstavljanje činjeničnih podataka potrošačima i njima se potrošači nisu poticali na kupnju određenog proizvoda.
- (275) Mjere su stoga bile u skladu s praksom Komisije u to vrijeme koja je smatrala da je cilj koji se nastoji ostvariti legitiman. Intenzitet potpore također je bio u skladu s najvećim intenzitetom potpore koji se u to vrijeme smatrao razmjernim s obzirom na taj cilj i ograničeni negativni učinak na tržišno natjecanje i trgovinu.
- (276) Potpora za promidžbu u širem smislu u razdoblju od 1995. – 1999. bila je u skladu s utvrđenom praksom Komisije u to vrijeme i Komisija smatra da su te mjere stoga bile spojive s unutarnjim tržištem u skladu s člankom 92. stavkom 3. točkom (c) Ugovora o EZ-u (sada članak 107. stavak 3. točka (c) UFEU-a).

8.4.2. MJERE TEHNIČKE POTPORE, SAVJETODAVNE USLUGE I MJERE KONTROLE ZA KVALITETNE PROIZVODE U RAZDOBLJU 1995. – 1999.

- (277) Komisija je smatrala da potpora za tehničku pomoć i savjetodavne usluge u vezi s izradom sustava osiguranja kvalitete oblik „manje potpore“ kojom se ostvaruje cilj od općeg interesa i da je razmjerna (posebno budući da nije utjecala na uvjete tržišnog natjecanja u značajnoj mjeri) te da je stoga spojiva sa zajedničkim tržištem.
- (278) Mjere opisane u poglavlju 4.3. mogu se smatrati manjom potporom koja se, u skladu s utvrđenom praksom Komisije u to vrijeme, smatrala spojivom sa zajedničkim tržištem.

⁽⁸⁹⁾ Vidjeti u tom pogledu, na primjer, odluke Komisije u predmetima N 570/1998 (koji je citiran već u uvodnoj izjavi 41.), N 662/1998 (Odluku Komisije od 30. travnja 1999., SG(99) D/3095), i C(1999) 4227 (Odluku Komisije od 25. studenoga 1999., SL L 37, 12.2.2000., str. 31.). Za potrebe procjene u ovom odjeljku Komisija upućuje na ocjenjivanje provedeno u tim odlukama.

- (279) U pogledu mjera kontrole za osiguranje sukladnosti s industrijskim standardima kvalitete ili sljedivosti Komisija je dosljedno, na temelju pristupa o kojem su države članice obaviještene u dopisu o stočarstvu (⁽⁹⁰⁾), dopušтala potporu u iznosu do 100 % za troškove obveznih kontrola. To je također utemeljeno na ideji da se takvom potporom ostvaruje cilj od zajedničkog interesa i da je razmjerna, posebno s obzirom na ograničeni negativni učinak takve neizravne potpore na tržišno natjecanje i trgovinu.
- (280) U pogledu tih mјera od austrijskih se nadležnih tijela tražilo da objasne jesu li kontrole agencije AMA bile obavezne ili ne i, ako nisu, da navedu je li poštovana granica intenziteta potpore.
- (281) U svom podnesku od 30. travnja 2014. austrijska nadležna tijela odgovorila su da su predmetne kontrole bile obavezne u skladu s provedbenim aktima agencije AMA i da je poštovan intenzitet potpore.
- (282) Uvjeti za spojivost potpore stoga su ispunjeni.

8.5. DRŽAVNA POTPORA ZA KVALITETNE PROIZVODE U RAZDOBLJU 2000. – 2006.

- (283) Aktivnosti povezane s razvojem sustava za osiguranje kvalitete i kontrolu kvalitete bile su prihvatljive za potporu u pogledu ekološke oznake i oznake kvalitete. To čini potporu za proizvodnju i stavljanje na tržište kvalitetnih proizvoda koja se ocjenjuje u skladu s točkom 13. Smjernica za razdoblje 2000. – 2006.

Važeći propisi

- (284) U točki 13. Smjernica za razdoblje 2000. – 2006. utvrđeni su uvjeti pod kojima se može odobriti potpora za poticanje proizvodnje i stavljanja na tržište kvalitetnih poljoprivrednih proizvoda.
- (285) U skladu s točkom 13.2. Smjernica za razdoblje 2000. – 2006. potpora se može odobriti, među ostalim, za troškove konzultanata, tehničke studije, studije izvedivosti i dizajna i za istraživanje tržišta i uvođenje sustava osiguranja kvalitete. U slučaju MSP-ova troškovi ne smiju prekoračivati 100 000 EUR po korisniku u trogodišnjem razdoblju ili 50 % opravdanih troškova, ovisno što je više. Za velika poduzeća primjenjuje se samo prvo ograničenje.
- (286) Kako je navedeno u točki 13.3. Smjernica za razdoblje 2000. – 2006. Komisija je smatrala da se ne bi trebalo odobriti potporu u pogledu rutinskih kontrola kvalitete koje je izvršio proizvođač. Potpora bi se mogla odobriti samo u pogledu kontrola koje poduzimaju treće strane ili se poduzimaju u njihovo ime, poput kontrola koje poduzimaju regulatorna nadležna tijela zadužena za nadzor oznaka. U točki 13.4. Smjernica za razdoblje 2000. – 2006. predviđeno je da potpora za kontrole metoda ekološke proizvodnje u okviru Uredbe (EEZ) br. 2092/91 dopuštena po stopi do 100 % nastalih troškova.
- (287) U točki 13.5. Smjernica za razdoblje 2000. – 2006. utvrđeno je bi se potpora mogla odobriti po početnoj stopi od do 100 % troškova kontrola koje obavljaju tijela odgovorna za nadzor uporabe oznaka kvalitete i oznaka u okviru priznatih sustava osiguranja kvalitete. Takve su se potpore morale postupno smanjivati kako bi do sedme godine nakon uspostave bile ukinute.

Ocjena

- (288) Potpora za izradu i distribuciju dokumenata za osiguranje kvalitete i razvoj informatičkih sustava unutar agencije AMA Marketing bila je namijenjena za financiranje administrativnih troškova agencije AMA Marketing (javno tijelo, nije gospodarski subjekt) i stoga ne čini državu potporu za proizvodnju, distribuciju ili stavljanje na tržište proizvoda navedenih u Prilogu I. Ugovora.

⁽⁹⁰⁾ Prijedlozi odgovarajućih mјera koje se odnose na potpore koje su dodijelile države članice u sektorima stočarstva i proizvoda stočarstva. Br. S/75/29416, 29. rujna 1975.

- (289) Kako je opisano u uvodnoj izjavi 98., potpora za kontrole kvalitete bila je dostupna za vanjske kontrole koje su provodila tijela odabrana za tu svrhu od uvjetom uporabe ekološke oznake ili oznake kvalitete. Kontrole uporabe ekološke oznake i oznake kvalitete subvencionirale su se po stopi od 100 %, dok su troškove rutinskih kontrola snosili nositelji dozvola i stoga oni nisu bili subvencionirani.
- (290) U svom podnesku od 14. rujna 2012. austrijska nadležna tijela potvrdila su da potpora za kontrole kvalitete nikada nije prekoračivala prag od 100 000 EUR po korisniku u trogodišnjem razdoblju. Stoga su ispunjeni uvjeti iz točke 13.2. Smjernica za razdoblje 2000. – 2006.
- (291) U svojim podnescima od 14. rujna 2012. i 30. travnja 2014. austrijska nadležna tijela nisu dala dovoljno podataka za ocjenu uvjeta iz točaka 13.3., 13.4. i 13.5. Smjernica za razdoblje 2000. – 2006.
- (292) Stoga je u svom zahtjevu za informacije od 17. prosinca 2014. Komisija ponovno zatražila dodatne podatke o toj mjeri. Austrija je u svojem odgovoru od veljače 2015. potvrdila sljedeće:
- (a) potpora nije dodijeljena u pogledu rutinskih kontrola kvalitete koje je izvršio proizvođač (točka 13.3. Smjernica za razdoblje 2000. – 2006.),
  - (b) potpora je dodijeljena samo u pogledu kontrola koje poduzimaju treće strane ili se poduzimaju u njihovo ime, poput kontrola koje poduzimaju regulatorna nadležna tijela zadužena za nadzor oznaka (točka 13.3. Smjernica za razdoblje 2000. – 2006.),
  - (c) potpora je dodijeljena za kontrole načina ekološke proizvodnje koje su provedene u okviru Uredbe (EEZ) br. 2092/91 do 100 % nastalih troškova (točka 13.4. Smjernica za razdoblje 2000. – 2006.).
- (293) U svojim ranijim podnescima od 14. rujna 2012. i 30. travnja 2014. austrijska nadležna tijela već su potvrdila da su se potpore postupno smanjivale i da su potpuno ukinute 2009. Budući da je u Smjernicama za razdoblje 2000. – 2006. predviđeno postupno smanjivanje potpore, uvjeti iz točke 13.5. Smjernica za razdoblje 2000. – 2006. stoga su ispunjeni za sve mjere dodijeljene do 31. prosinca 2006.
- (294) Međutim, budući da su te potpore dodijeljene i nakon 1. siječnja 2007. (tj. tijekom 2007. i 2008.), na to se razdoblje primjenjuju Smjernice za razdoblje 2007. – 2013.
- (295) U pogledu potonjeg pravnog instrumenta uvjeti su se promijenili u dva aspekta u odnosu na Smjernice za razdoblje 2000. – 2006.: razrađen je popis vrsta potpore ⁽⁹¹⁾ i ovakva vrsta potpore bila je dostupna samo primarnim proizvođačima ⁽⁹²⁾.
- (296) Stoga su te mjere koje koriste primarnim proizvođačima koje su nastavljene nakon 2007. u skladu sa Smjernicama za razdoblje 2007. – 2013. i spojive su s unutarnjim tržištem.
- (297) Međutim, potpore dodijeljene poduzećima za preradu i stavljanje na tržište moraju se ocjenjivati u skladu s točkom 99. Smjernica za razdoblje 2007. – 2013. Stoga se upućuje na ocjenu iz odjeljka 8.6.2. u nastavku.
- (298) Naposljetku, u pogledu uvođenja sustava osiguranja kvalitete ISO 9002 (vidjeti uvodnu izjavu 99.) u uvodnoj izjavi 203. odluke o pokretanju postupka, austrijska nadležna tijela pozvana su da navedu primjenjuje li se ova mjeri i nakon 1999. Ako je odgovor na to pitanje pozitivan, austrijska nadležna tijela pozvana su da pokažu jesu li mjerom ispunjeni uvjeti iz točke 13. Smjernica za razdoblje 2000. – 2006.
- (299) U svom odgovoru iz veljače 2015. Austrija je izjavila da prema Smjernicama agencije AMA nije nikad bio obavezan ni standard ISO 9001:1994 ni bilo koja druga potvrda (oznaka kvalitete ili ekološka oznaka). Nadalje, austrijska nadležna tijela smatraju da sustav osiguranja kvalitete ISO 9002 nije ni obvezan niti primjenjiv.

⁽⁹¹⁾ Vidjeti uvodnu izjavu 304. u nastavku.

⁽⁹²⁾ Vidjeti detaljnju analizu Poglavlja IV.J Smjernica za razdoblje 2007. – 2013. u odjeljku 8.6. u nastavku.

- (300) Iz prethodno navedenih razloga potpora za kvalitetne proizvode dodijeljena u razdoblju od 2000. do 2006. u skladu je sa Smjernicama za oglašavanje iz 2001. Komisija stoga smatra da je ta potpora bila spojiva sa zajedničkim tržištem.

8.6. DRŽAVNA POTPORA ZA KVALITETNE PROIZVODE U RAZDOBLJU OD 1. SIJEČNJA 2007. DO 31. PROSINCA 2008.

- (301) Takva potpora ocjenjuje se u skladu s poglavljem IVJ Smjernica za razdoblje 2007. – 2013.

8.6.1. POTPORA ZA PRIMARNE POLJOPRIVREDNE PROIZVOĐAČE

- (302) U skladu s točkom 98. Smjernica za razdoblje 2007. – 2013. Komisija bi mogla proglašiti da je državna potpora za poticanje proizvodnje kvalitetnih proizvoda dodijeljena primarnim proizvođačima u skladu sa zajedničkim tržištem u skladu s člankom 87. stavkom 3. točkom (c) Ugovora o EZ-u (sada: članak 107. stavak 3. točka (c) UFEU-a) ako su njome ispunjeni uvjeti iz članka 14. Uredbe Komisije (EZ) br. 1857/2006 (¹³).
- (303) U članku 14. Uredbe (EZ) br. 1857/2006 navedeno je da je potpora spojiva sa zajedničkim tržištem u smislu članka 87. stavka 3. točke (c) Ugovora o EZ-u (sada: članak 107. stavak 3. točka (c) UFEU-a) ako se dodjeljuju za sudjelovanje u opravdanim troškovima iz članka 14. stavka 2. i ako ispunjuju uvjete iz članka 14. stavaka 3. do 6. Uredbe (EZ) br. 1857/2006.
- (304) U skladu s člankom 14. stavkom 2. Uredbe (EZ) br. 1857/2006 potporom za poticanje proizvodnje kvalitetnih poljoprivrednih proizvoda moglo bi se pokriti do 100 % opravdanih troškova, među ostalim:
- (a) troškova aktivnosti istraživanja tržišta, idejnog stvaranja i oblikovanja proizvoda (uključujući potpore koje se dodjeljuju za pripremu prijava za priznavanje zemljopisnih oznaka i oznaka o podrijetlu ili potvrda o posebnoj naravi proizvoda); pristojbi koje naplaćuju priznata tijela za ovjeravanje za početno ovjeravanje sustava osiguranja kvalitete i sličnih sustava,
  - (b) troškova uvođenja programa osiguranja kakvoće kao što su serija ISO 9000 ili 14000, sustava temeljenih na nasumičnoj analizi i ključnim nadzornim točkama (HACCP), sustava praćenja, sustava kojima se osigurava poštivanje autentičnosti i normi povezanih sa stavljanjem na tržište ili sustava ispitivanja utjecaja na okoliš,
  - (c) troškova obveznih mjera nadzora koje se provode u skladu sa zakonodavstvom Zajednice ili nacionalnom zakonodavstvu odnosno u ime nadležnih tijela, osim ako je u zakonodavstvu Zajednice propisano da te troškove snose poduzeća,
  - (d) do iznosa iz Priloga Uredbi (EZ) br. 1698/2005 za potpore koje se odnose na mjere iz članka 32. te Uredbe.
- (305) U skladu s člankom 14. stavkom 3. Uredbe (EZ) br. 1857/2006 potpore se mogu dodijeliti samo u vezi s troškovima usluga koje pruža treća strana i/ili nadzora koji provode treće strane ili se provodi u njihovo ime, kao što su na primjer nadležna upravna tijela ili tijela koja djeluju u njihovo ime, odnosno nezavisna tijela koja su odgovorna za nadzor i nadzor uporabe zemljopisnih oznaka i oznaka o podrijetlu, oznaka o organskom uzgoju ili oznaka kvalitete, pod uvjetom da su te oznake bile u skladu sa zakonodavstvom Zajednice. Potpore se nisu mogle odjavljivati za troškove pri ulaganjima.
- (306) U skladu s člankom 14. stavkom 4. Uredbe (EZ) br. 1857/2006 potpore se ne smiju dodjeljivati za troškove nadzora koji provodi poljoprivrednik ili sam proizvođač, odnosno ako je u zakonodavstvu Zajednice predviđeno da troškove nadzora moraju snositi proizvođači, a da nije utvrđen stvarni iznos troškova.
- (307) U članku 14. stavku 5. Uredbe (EZ) br. 1857/2006 propisano je da se uz iznimku potpora iz stavka 2. točke (f) te Uredbe, potpore dodjeljuju u naravi u obliku subvencioniranih usluga i ne smiju uključivati izravno plaćanje proizvođačima u novcu.

(¹³) Uredba Komisije (EZ) br. 1857/2006 od 15. prosinca 2006. o primjeni članaka 87. i 88. Ugovora na državne potpore malim i srednjim poduzećima koja se bave proizvodnjom poljoprivrednih proizvoda i o izmjenama Uredbe (EZ) br. 70/2001 (SL L 358, 16.12.2006., str. 3.).

- (308) Potpore su morale biti dostupne svima koji ispunjuju uvjete za potporu u predmetnom području, na temelju objektivnih mjerila. Kada usluge pružaju skupine proizvođača ili druge poljoprivredne službe za uzajamnu pomoć, članstvo u takvim skupinama ili organizacijama ne smije biti uvjet za pristup usluzi i sav doprinos za pokrivanje administrativnih troškova morao je biti ograničen na razmjerne troškove pružanja te usluge (članak 14. stavak 6. Uredbe (EZ) br. 1857/2006.).
- (309) U skladu s točkom 100. Smjernica za razdoblje 2007. – 2013. Komisija nije odobrila državnu potporu za troškove pokrivene u korist velikih poduzeća.
- (310) Suštinski uvjeti iz Smjernica za razdoblje 2007. – 2013. u pogledu spojivosti potpore za primarne proizvođače nisu se promjenili u odnosu na prethodno opisane Smjernice za razdoblje 2000. – 2006. Upućuje se na ocjenu iz odjeljka 8.5.
- (311) Suštinske promjene u odnosu na prethodno razdoblje odnosele su se na činjenicu da je potpora morala biti u naravi (s pomoću subvencioniranih usluga) i da je morala biti dostupna svima koji ispunjuju uvjete u predmetnom području, na temelju objektivno definiranih uvjeta. Austrijska nadležna tijela potvrdila su da su ti uvjeti ispunjeni.
- (312) Potpora za proizvode kvalitete za primarne proizvođače u skladu je sa Smjernicama za razdoblje 2007. – 2013. Komisija stoga smatra da je ova potpora spojiva sa zajedničkim tržištem u skladu s člankom 87. stavkom 3. točkom (c) EZ-a (sada: članak 107. stavak 3. točka (c) UFEU-a).

8.6.2. PODUZEĆA KOJA SE BAVE PRERADOM I STAVLJANJEM NA TRŽIŠTE

Važeći propisi

- (313) U skladu s točkom 99. Smjernica za razdoblje 2007. – 2013. Komisija bi mogla proglašiti da je državna potpora za poticanje proizvodnje kvalitetnih poljoprivrednih proizvoda i njihovo stavljanje na tržište dodijeljena primarnim proizvođačima spojiva sa zajedničkim tržištem u skladu s člankom 87. stavkom 3. točkom (c) Ugovora o EZ-u (sada: članak 107. stavak 3. točka (c) UFEU-a) ako su njome ispunjeni uvjeti iz članka 5. Uredbe Komisije (EZ) br. 70/2001⁽⁹⁴⁾.
- (314) Uredbu (EZ) br. 70/2001 zamijenila je Uredba Komisije (EZ) br. 800/2008⁽⁹⁵⁾ (GBER za 2008. – 2013.) u čijem je članku 43. navedeno da bi se sva upućivanja na Uredbu (EZ) br. 70/2001 trebala tumačiti kao upućivanja na Uredbu (EZ) br. 800/2008. U skladu s njezinim člankom 45. Uredba/(EZ) br. 800/2008 stupila je na snagu 20. dana nakon objave u Službenom listu Europske unije, odnosno, 29. kolovoza 2008. Stoga se između 1. siječnja 2007. i 28. kolovoza 2008. na predmetnu potporu primjenjivao članak 5. točka (a) Uredbe (EZ) br. 70/2001, a nakon tog datuma članak 26. Uredbe (EZ) br. 800/2008.
- (315) U pogledu potpore za konzultantske usluge u tim su člancima propisani isti uvjeti: potpora bi se mogla odobriti u korist MSP-a, opravdani su troškovi konzultantskih usluga koje pružaju vanjski konzultanti, intenzitet potpore nije smio prekoračivati 50 % opravdanih troškova usluga i predmetne usluge nisu smjele biti trajna ili povremena aktivnost niti se odnose na uobičajene operativne troškove poduzeća, poput redovitih usluga poreznog savjetovanja, redovitih pravnih usluga ili oglašavanja.
- (316) Nadalje, u pogledu primarne proizvodnje te prerade i stavljanja na tržište, u skladu s točkom 101. Smjernica, potpora za ulaganja koja je nužna za nadogradnju proizvodnih postrojenja, među ostalim za ulaganja nužna za upravljanje evidencijskim sustavom i izvršavanje kontrole procesa i proizvoda, mogla se dodjeljivati samo u skladu s propisima utvrđenima za potporu za ulaganja u Smjernicama za razdoblje 2007. – 2013.
- (317) U tom je pogledu Komisija u odluci o pokretanju postupka izrazila određene sumnje u pogledu ispunjavanja uvjeta koji su se razlikovali od zahtjeva iz Smjernica za razdoblje 2000. – 2006.

⁽⁹⁴⁾ Uredba Komisije (EZ) br. 70/2001 od 12. siječnja 2001. o primjeni članaka 87. i 88. Ugovora o EZ-u na državne potpore malim i srednjim poduzećima (SL L 10, 13.1.2001., str. 33.).

⁽⁹⁵⁾ Uredba Komisije (EZ) br. 800/2008 od 6. kolovoza 2008. o ocjenjivanju određenih kategorija potpora sukladnim sa zajedničkim tržištem u primjeni članaka 87. i 88. Ugovora (SL L 214, 9.8.2008., str. 3.).

(318) Komisija je posebno upozorila austrijska nadležna tijela na sljedeće bitne izmjene:

- (a) u Smjernicama za razdoblje 2007. – 2013. potpora za kontrolu metoda ekološke proizvodnje provedena u okviru Uredbe (EEZ) br. 2092/91 i potpora za kontrole koje obavljaju druga tijela odgovorna za nadzor uporabe oznaka kvalitete i oznaka u okviru priznatih sustava osiguranja kvalitete više se nije smatrala spojivom sa zajedničkim tržistem.
- (b) Potom je posebno upozorila na zahteve iz članka 14. stavaka 5. i 6. Uredbe (EZ) br. 1857/2006. U skladu s tim člancima, usluge su se morale pružati u naravi i na temelju objektivnih uvjeta svim poduzećima koji ispunjuju uvjete u predmetnom području.
- (c) Druga velika izmjena u odnosu na Smjernice za razdoblje 2000. – 2006. odnosi se na razlikovanje između primarne proizvodnje te prerade i stavljanja na tržiste poljoprivrednih proizvoda. U pogledu prerade i stavljanja na tržiste, samo potpora za MSP-ove mogla se dodjeljivati od 2007., opseg opravdanih troškova smanjen je na konzultantske i druge usluge i intenzitet potpore smanjen je na 50 %. Nadalje, u pogledu primarne proizvodnje, potpora velikim poduzećima nije se mogla proglašiti spojivom.

Ocjena

- (319) Na temelju podataka koji su bili dostupni u fazi postupka prethodnog ispitivanja nije bilo jasno jesu li austrijska nadležna tijela 2007. pokrenula ispitivanje mjera u skladu s navedenim uvjetima iz Smjernica za razdoblje 2007. – 2013. Stoga su austrijska nadležna tijela pozvana da podnesu dodatne podatke kao dokaz da su u razdoblju od 1. siječnja 2007. do 31. prosinca 2007. mjere za podupiranje kvalitete bile u skladu s novim propisima primjenjivima na dan 1. siječnja 2007.
- (320) U svom podnesku od 14. rujna 2012. austrijska nadležna tijela tvrdila su da se obveza prilagodbe novim propisima o državnim potporama primjenjivala od 1. siječnja 2008., a ne od 1. siječnja 2007., kako je napomenula Komisija (vidjeti i uvodne izjave 172. – 173.). Stoga austrijska nadležna tijela nisu dostavila daljnje podatke o ocjeni spojivosti. U zahtjevu za podatke od 19. veljače 2014. Komisija je ponovno pozvala austrijska nadležna tijela da dostave nužne podatke o tome. U svojem odgovoru od 30. travnja 2014. austrijska nadležna tijela zadržala su stajalište izraženo u njihovom prethodnom podnesku i nisu dostavila dodatne podatke o ocjeni spojivosti.
- (321) U zahtjevu za podatke od 17. prosinca 2014. Komisija je ponovno pozvala austrijska nadležna tijela da dostave nužne podatke za ocjenu spojivosti mjera za kvalitetu. Austrijska nadležna tijela ponovila su da se obveza prilagodbe novim pravilima o državnim potporama primjenjuje od 1. siječnja 2008., a ne od 1. siječnja 2007.
- (322) Komisija bi željela istaknuti da se, suprotno onome što tvrde austrijska nadležna tijela, obveza prilagodbe programa novim pravilima primjenjuje od 1. siječnja 2007., a ne od 1. siječnja 2008.
- (323) U trenutku stupanja na snagu novih pravila (tj. 1. siječnja 2007.) u tijeku je bio sudski postupak T-375/04 (vidjeti uvodnu izjavu 22.) kojim je poništена Odluka Komisije NN 34A/2000 od 30. lipnja 2004. Naknadno poništenje odluke Komisije od 18. studenoga 2009. imalo je retroaktivni učinak.
- (324) Austrija se stoga nije mogla osloniti na tu odluku kako bi potporu smatrala postojećom mjerom potpore u smislu točke 196. Smjernica za razdoblje 2007. – 2013.
- (325) Nadalje, prema utvrđenoj sudskej praksi

„u biti [...] pozitivnom odlukom Komisije ne mogu se uzrokovati legitimna očekivanja primatelja potpore, prvo, ako je odluka osporena pravovremeno prije odluke Komisije, kojom je poništena ili, drugo, ako razdoblje za pokretanje postupka nije isteklo ili, ako je pokrenut postupak, sve dok sud Zajednice ne doneše konačnu presudu“⁽⁹⁶⁾.

⁽⁹⁶⁾ Presuda suda u predmetu C-1/09, Centre d'exportation du livre français (CELF) and Ministre de la Culture et de la Communication v Société internationale de diffusion et d'édition (SIDE), ECLI:EU:C:2010:136, stavak 45.

- (326) Iako su mjere obuhvaćene ovim odjeljkom proglašene spojivom u Odluci Komisije NN 34A/2000 od 30. lipnja 2004., nisu stvorena legitimna očekivanja na temelju ove odluke na razini korisnika ili na razini države članice. Postupak za poništenje pokrenut je već 17. rujna 2004. i bio je u tijeku u trenutku stupanja na snagu novih propisa o državnim potporama. Stoga su, zbog toga što je u tijeku bio postupak za poništenje, austrijska nadležna tijela trebala primijeniti Smjernice za razdoblje 2007. – 2013. počevši od 1. siječnja 2007.
- (327) Kako je prethodno navedeno, propisi o poduzećima koja se bave preradom i stavljanjem na tržište poljoprivrednih proizvoda suštinski su se promijenili u Smjernicama za razdoblje 2007. – 2013. Budući da austrijska nadležna tijela nisu izvršila prilagodbe, mjere o ekološkim proizvodima, velikim poduzećima i mjere koje nisu usluge u naravi (kako je opisano u uvodnoj izjavi 318.) nisu bile u skladu sa Smjernicama za razdoblje 2007. – 2013. Komisija stoga smatra da te mjere potpore nisu spojive sa zajedničkim tržištem. Druge mjere (tj. ako se ne odnose na ekološke proizvode, velika poduzeća i mjere koje nisu usluge u naravi^(?)) bile su u skladu sa Smjernicama za razdoblje 2007. – 2013. i stoga su bile spojive sa zajedničkim tržištem.

8.7. TEHNIČKA POTPORA U RAZDOBLJU OD 1. SJEĆNJA 2000. DO 31. PROSINCA 2006.

- (328) Potpora za tehničku potporu za razdoblje od 1. siječnja 2000. do 31. prosinca 2006. mora se ocjenjivati u skladu s točkom 14. Smjernica za razdoblje 2000. – 2006. U skladu s točkom 14.1. tih Smjernica Komisija je takve potpore smatrala „manjim potporama“ kojima se pridonosilo dugoročnoj održivosti poljoprivrede u Zajednici uz vrlo ograničene učinke na tržišno natjecanje. Potpora bi se mogla odobriti za pokrivanje do 100 % troškova, među ostalim, sljedećih aktivnosti: organizacije natjecanja, izložbi i sajmova, uključujući potporu za troškove nastale sudjelovanjem u takvim događajima i ostalih aktivnosti za širenje znanja povezanog s novim tehnikama, poput razumnih malih pilot-projekata ili prezentacijskih projekata.
- (329) Ukupan iznos dodijeljene potpore nije smio premašivati 100 000 EUR tijekom bilo kojeg trogodišnjeg razdoblja ili, u slučaju MSP-ova, 50 % opravdanih troškova, ovisno što je veće (točka 14.3. Smjernica za razdoblje 2000. – 2006.). Takva potpora morala je biti dostupna svima koji ispunjavaju uvjete za potporu u predmetnom području, na temelju objektivnih mjerila (točka 14.2. Smjernica za razdoblje 2000. – 2006.).

8.7.1. TEHNIČKA POTPORA ZA OZNAKE KVALITETE I EKOLOŠKE OZNAKE U RAZDOBLJU OD 1. SJEĆNJA 2000. DO 31. PROSINCA 2006.

- (330) U pogledu ekoloških oznaka i oznaka kvalitete potpora je dodijeljena za opće projekte informiranja, aktivnosti odnosa s javnošću za širenje općeg znanja o oznakama i za natjecanja za kvalitetu (vidjeti uvodne izjave 100. – 103.). Tim se mjerama potrošači ne potiču na kupnju određenog proizvoda. Nadalje, to nisu mjere oglašavanja već opće promotivne mjere i manje potpore koje su obuhvaćene s točkom 14. Smjernica za razdoblje 2000. – 2006.
- (331) Mjere informiranja dio su širenja znanja povezanog s novim tehnikama. Po definiciji, od takvih općih mjera imaju koristi svi proizvođači koji se koriste oznakama.
- (332) Potpora za pokrivanje troškova mjera tehničke potpore obuhvaćena je točkom 14.1. Smjernica za razdoblje 2000. – 2006. U dostavljenim podacima koji se odnose na program potpora NN 34A/2000 austrijska nadležna tijela navela su da takva potpora nikada neće prekoracivati 100 000 EUR po korisniku tijekom trogodišnjeg razdoblja (vidjeti uvodnu izjavu 109.). U odluci o pokretanju postupka austrijska nadležna tijela pozvana su da dostave informacije kojima će dokazati da su navedena jamstva zaista ispunjena. Nadalje, od njih se tražilo da navedu jesu li zahtjevi iz točaka 14.2. i 14.3. Smjernica za razdoblje 2000. – 2006. ispunjeni i u pogledu razdoblja 2000. – 2001⁽⁸⁾.
- (333) U svom podnesku od 14. rujna 2012. austrijska nadležna tijela potvrdila su da potpora za te mjere nikada nije premašivala prag od 100 000 EUR po korisniku u trogodišnjem razdoblju. Stoga je ispunjen uvjet iz točke 14.3. Smjernica za razdoblje 2000. – 2006.

^(?) Za razliku od prethodnog pravnog okvira, te kategorije više nisu bile spojive u skladu sa Smjernicama za razdoblje 2007. – 2013. Vidjeti uvodnu izjavu 318.

⁽⁸⁾ Austrijska nadležna tijela pozvana su da u vezi s referentnim razdobljem za koje bi trebalo dostaviti podatke uzmu u obzir primjedbe iz prethodne uvodne izjave 243. u pogledu postojanja (ili nepostojanja) prijelaznog razdoblja.

- (334) U pogledu uvjeta iz točke 14.2. Smjernica za razdoblje 2000. – 2006. Komisija je od austrijskih nadležnih tijela, u novom zahtjevu za informacije od 17. prosinca 2014., zatražila da dostave podatke potrebne za obavljanje ocjene spojivosti.
- (335) U svom odgovoru od 25. veljače 2015. austrijska nadležna tijela potvrdila su da je program otvoren svima u predmetnu području koji ispunjavaju objektivno definirane uvjete. Stoga je ispunjen uvjet iz točke 14.2. Smjernica za razdoblje 2000. – 2006.
- (336) Potpora za tehničku potporu stoga je bila u skladu s uvjetima propisanima u Smjernicama za razdoblje 2000. – 2006. i Komisija smatra da je potpora bila spojiva sa zajedničkim tržištem u skladu s člankom 87. stavkom 3. točkom (c) Ugovora o EZ-u (sada: članak 107. stavak 3. točka (c) UFEU-a).

8.7.2. TEHNIČKA POTPORA ZA GENERIČKE PROIZVODE U RAZDOBLJU OD 1. SIJEĆNJA 2000. DO 31. PROSINCA 2004. (⁹⁹)

- (337) Na potporu za pokrivanje troškova mjera tehničke potpore u pogledu generičkih proizvoda, kako je opisano u uvodnim izjavama 104. – 107., primjenjuje se točka 14.1. (4. alineja) Smjernica za razdoblje 2000. – 2006. Kada je riječ o uvjetima iz točaka 14.2. i 14.3., Komisija u trenutku donošenja odluke o pokretanju postupka nije imala podatke za to razdoblje na temelju kojih bi mogla ocijeniti jesu li ispunjeni ti uvjeti. Stoga su austrijska nadležna tijela pozvana da dostave potrebne podatke.
- (338) U svom podnesku od 14. rujna 2012. austrijska nadležna tijela potvrdila su da potpora za te mjere nikada nije prekorčivala prag od 100 000 EUR po korisniku u trogodišnjem razdoblju. Stoga je ispunjen uvjet iz točke 14.3. Smjernica za razdoblje 2000. – 2006.
- (339) U pogledu uvjeta iz točke 14.2. Smjernica za razdoblje 2000. – 2006. u pogledu potpore dostupne svima u predmetnom području koji ispunjavaju uvjete, Komisija napominje da je taj uvjet ispunjen jer su se predmetne mjere tehničke potpore odnose na opće podatke o proizvodima. Stoga je ispunjen uvjet iz točke 14.2. Smjernica za razdoblje 2000. – 2006.
- (340) Potpora za tehničku potporu stoga je bila u skladu s uvjetima propisanima u Smjernicama za razdoblje 2000. – 2006. i Komisija smatra da je potpora bila spojiva sa zajedničkim tržištem u skladu s člankom 87. stavkom 3. točkom (c) Ugovora o EZ-u (sada: članak 107. stavak 3. točka (c) UFEU-a).

8.8. TEHNIČKA POTPORA U RAZDOBLJU OD 1. SIJEĆNJA 2007. DO 31. PROSINCA 2008.

8.8.1. VAŽEĆI PROPISI

Potpore za primarne poljoprivredne proizvođače

- (341) U skladu s točkom 103. Smjernica za razdoblje 2007. – 2013. Komisija bi mogla proglašiti da je državna potpora za poticanje proizvodnje kvalitetnih proizvoda dodijeljena primarnim proizvođačima spojiva sa zajedničkim tržištem u skladu s člankom 87. stavkom 3. točkom (c) Ugovora o EZ-u (sada: članak 107. stavak 3. točka (c) UFEU-a) ako su njome ispunjeni svi uvjeti iz članka 15. Uredbe Komisije (EZ) br. 1857/2006.
- (342) U članku 15. Uredbe (EZ) br. 1857/2006 navedeno je da se potpora smatra spojivom sa zajedničkim tržištem u smislu članka 87. stavka 3. točke (c) Ugovora o EZ-u (sada: članak 107. stavak 3. točka (c) UFEU-a) ako je dodijeljena za pokrivanje opravdanih troškova aktivnosti tehničke potpore iz članka 15. stavka 2. Uredbe (EZ) br. 1857/2006 i ako ispunjava uvjete iz članka 15. stavaka 3. i 4. Uredbe (EZ) br. 1857/2006.
- (343) U skladu s člankom 15. stavkom 2. točkom (d) Uredbe (EZ) br. 1857/2006 u pogledu organiziranja foruma i sudjelovanja u njima radi razmjene znanja među poduzetnicima, kao i za natjecanja, izložbe i sajmove, potporu bi trebalo dodijeliti za sljedeće opravdane troškove: troškove sudjelovanja, putne troškove, troškove objava, troškove najma izložbenih prostora ili simbolične nagrade koje se dodjeljuju u okviru natjecanja do vrijednosti od 250 EUR po nagradi i pobjedniku.

(⁹⁹) Opće mjere nakon 2004. bile su obuhvaćene odlukom Komisije N239/2004 (vidjeti isto prethodnu uvodnu izjavu 20.). Na ovu odluku nisu utjecale presude Suda navedene u uvodnoj izjavi 22. i dalje u tekstu.

- (344) Člankom 15. stavkom 2. točkom (e) Uredbe (EZ) br. 1857/2006 dopuštena je potpora za troškove povezane s širenjem znanstvenih spoznaja u općerazumljivom obliku i činjeničnih podataka o sustavima kakvoće otvorenima za proizvode iz drugih zemalja (bez upućivanja na pojedinačna poduzeća, marke ili podrijetlo).
- (345) Člankom 15. stavkom 2. točkom (f) Uredbe (EZ) br. 1857/2006 dopuštena je potpora za objave kao što su katalozi ili web-mjesta na kojima se predstavljaju činjenični podaci o proizvođačima iz određene regije ili o proizvođačima određenog proizvoda, pod uvjetom da su podaci i njihov prikaz neutralni i da svi predmetni proizvođači imaju jednake prilike biti predstavljeni u takvoj objavi.
- (346) Člankom 15. stavnica 3. i 4. Uredbe (EZ) br. 1857/2006 dopuštena je tehnička potpora za pokrivanje 100 % troškova ako su ispunjeni sljedeći uvjeti: potpora se morala dodjeljivati u naravi u obliku subvencioniranih usluga i nije smjela podrazumijevati izravno plaćanje proizvođačima u novcu; potpora je morala biti dostupna svima koji ispunjavaju uvjete za potporu u predmetnom području, na temelju objektivnih mjerila; ako tehničku podršku pružaju skupine proizvođača ili druge organizacije, članstvo u takvim skupinama ili organizacijama nije smjelo biti uvjet za pristup usluzi. Sav doprinos onih koji nisu članovi u administrativnim troškovima predmetne skupine ili organizacije morao je biti ograničen na troškove pružanja te usluge.

Poduzeća koja se bave preradom i stavljanjem na tržiste

- (347) U skladu s točkom 105. Smjernica za razdoblje 2007. – 2013. Komisija bi mogla proglašiti da je državna potpora za pružanje tehničke potpore poduzećima koja se bave proizvodnjom poljoprivrednih proizvoda i njihovim stavljanjem na tržiste dodijeljena primarnim proizvođačima spojiva sa zajedničkim tržistem u skladu s člankom 87. stavkom 3. točkom (c) Ugovora o EZ-u (sada: članak 107. stavak 3. točka (c) UFEU-a) ako su njome ispunjeni svi uvjeti iz članka 5. Uredbe Komisije (EZ) br. 70/2001. U članku 43. Uredbe (EZ) br. 800/2008 kojom je zamjenjena Uredba (EZ) br. 70/2001 navedeno je da bi se sva upućivanja na Uredbu (EZ) br. 70/2001 trebala tumačiti kao upućivanja na Uredbu (EZ) br. 800/2008 (¹⁰⁹).
- (348) U pogledu uvjeta iz članka 26. Uredbe (EZ) br. 800/2008 i članka 5. točke (a) Uredbe (EZ) br. 70/2001, upućuje se na prethodnu uvodnu izjavu 315.
- (349) U članku 27. Uredba (EZ) br. 800/2008 i članku 5. točki (b) Uredbe (EZ) br. 70/2001 navedeno je da u slučaju potpore za sudjelovanje na sajmovima i izložbama intenzitet potpore ne smije premašiti 50 % opravdanih troškova i da su „opravdani troškovi“ troškovi nastali iznajmljivanjem, postavljanjem i vođenjem standa za prvo sudjelovanje poduzetnika na pojedinom sajmu ili izložbi.

8.8.2. PROCJENA TEHNIČKE POTPORE (PRIMARNI PROIZVOĐAČI I PRERADA TE STAVLJANJE NA TRŽIŠTE)

Potpore za primarne poljoprivredne proizvođače

- (350) Komisija smatra da su propisi primjenjivi od 1. siječnja 2007. na tehničku za primarne poljoprivredne proizvođače bili suštinski gotovo identični uvjetima utvrđenima u Smjernicama za razdoblje 2000. – 2006. Prihvatlji troškovi navedeni u članku 15. stavku 2. Uredbe (EZ) br. 1857/2006 suštinski su jednaki troškovima nabrojenima u točki 14. Smjernica za razdoblje 2000. – 2006 (¹⁰¹). Uvjeti utvrđeni u članku 15. stavku 4. Uredbe (EZ) br. 1857/2006 jednaki su odredbi iz točke 14.2. Smjernica za razdoblje 2000. – 2006. Međutim, za razliku od Smjernica za razdoblje 2000. – 2006., u Smjernicama za razdoblje 2007. – 2013. navedeno je da se potpora morala pružati u naturi s pomoću subvencioniranih usluga. U tom su pogledu austrijska nadležna tijela istaknula da je, čak i u razdoblju prije 2007., tehnička potpora bila u obliku subvencioniranih usluga.

(¹⁰⁹) Kako je prethodno objašnjeno u uvodnoj izjavi 314., u razdoblju od 1. siječnja 2007. do 28. kolovoza 2008. na predmetnu potporu primjenjivao se članak 5. točaka (a) i (b) Uredbe (EZ) br. 70/2001, a nakon tog datuma članci 26. i 27. Uredbe (EZ) br. 800/2008. Međutim, budući da su u tim člancima utvrđeni isti uvjeti, nije nužno razlikovanje u procjeni navedenih vremenskih razdoblja.

(¹⁰¹) U Smjernicama za razdoblje 2000. – 2006. naveden je okvirni popis aktivnosti obuhvaćenih tehničkom potporom.

- (351) Upućuje se na ocjenu spojivosti iz prethodnog odjeljka 8.7. Komisija stoga smatra da je ta potpora spojiva sa zajedničkim tržištem.

Poduzeća koja se bave preradom i stavljanjem na tržište

- (352) U pogledu tehničke potpore za poduzeća koja se bave preradom i stavljanjem na tržište Smjernicama za razdoblje 2007. – 2013. uvedene su suštinske promjene u odnosu na prethodne propise. Stoga je potrebna posebna procjena za ovu kategoriju. Na temelju podataka koji su bili dostupni u fazi odluke o pokretanju postupka nije bilo jasno jesu li austrijska nadležna tijela 2007. pokrenula ispitivanje mjera tehničke potpore u skladu s navedenim uvjetima iz Smjernica. Stoga su austrijska nadležna tijela pozvana da podnesu dodatne podatke kao dokaz da su u razdoblju od 1. siječnja 2007. do 31. prosinca 2008. mjere bile u skladu s novim propisima. U tom pogledu Komisija je izrazila određene sumnje u pogledu ispunjavanja uvjeta koji su se razlikovali od zahtjeva iz Smjernica za razdoblje 2000. – 2006. Komisija je posebno upozorila austrijska nadležna tijela na sljedeće bitne izmjene:
- razlikovanje primarne proizvodnje i prerade poljoprivrednih proizvoda i njihova stavljanja na tržište,
  - u pogledu potonjeg, spojivom u skladu sa Smjernicama za razdoblje 2007. – 2013. mogla bi se proglašiti samo potpora za MSP-ove, područje primjene opravdanih troškova smanjeno je na konzultantske usluge i sudjelovanje u sajmovima i izložbama, a intenzitet potpore smanjen je na 50 %.
- (353) U svom podnesku od 14. rujna 2012. austrijska nadležna tijela tvrdila su da se obveza prilagodbe novim propisima o državnim potporama primjenjivala od 1. siječnja 2008., a ne od 1. siječnja 2007., kako je napomenula Komisija (vidjeti i uvodne izjave 172. – 175.). Stoga austrijska nadležna tijela nisu dostavila daljnje informacije o ocjeni spojivosti. U zahtjevu za podatke od 19. veljače 2014. Komisija je ponovno pozvala Austriju da dostavi nužne podatke o tome. U svojem odgovoru od 30. travnja 2014. austrijska nadležna tijela zadržala su stajalište izraženo u njihovom prethodnom podnesku iz 2012. i nisu dostavila dodatne podatke o ocjeni spojivosti.
- (354) Upućuje se na obrazloženje iz prethodnih uvodnih izjava 322. – 326., što se jednako primjenjuje na vrstu potpore iz ovog odjeljka.
- (355) Iz prethodno navedenih razloga, ako tehnička potpora dodijeljena poduzećima koja se bave proizvodnjom poljoprivrednih proizvoda i njihovim stavljanjem na tržište u razdoblju od 1. siječnja 2007. do 31. prosinca 2008. nije bila u skladu s novim uvjetima propisanima za tu kategoriju potpore u Smjernicama za razdoblje 2007. – 2013. (tj. potpora za velika poduzeća, potpora za prvo sudjelovanje na sajmovima, intenzitet potpore veći od 50 % za sve usluge osim konzultantskih usluga i sudjelovanje na sajmovima više od 50 % ili naknada u naravi) (uvodna izjava 350.) Komisija smatra da takva potpora nije bila spojiva sa zajedničkim tržištem u skladu s člankom 87. stavkom 3. točkom (c) Ugovora o EZ-u (sada: članak 107. stavak 3. točka (c) UFEU-a).
- (356) Za mjere koje nisu one navedene u prethodnoj uvodnoj izjavi kriteriji spojivosti nisu se primjenili u odnosu na Smjernice za razdoblje 2000. – 2006. Upućuje se na ocjenu spojivosti u uvodnoj izjavi 328. i dalje u tekstu. Te su mjere stoga spojive.

8.9. PARAFISKALNE PRISTOJBE I OBVEZUJUĆA DODJELA POTPORE

- (357) Budući da se mjere koje su predmet ove odluke financiraju parafiskalnom pristojbom, Komisija mora ispitati mjere koje se financiraju, odnosno stvarno dodijeljenu potporu, i način na koji se financiraju.
- (358) U skladu s utvrđenom sudskom praksom Suda EU-a, ako način financiranja potpore, posebno s pomoću obveznih doprinosa, čini sastavni dio mjere potpore, Komisija mora kod preispitivanja potpore uzeti u obzir tu mjeru financiranja⁽¹⁰²⁾.

⁽¹⁰²⁾ Presuda Suda od 21. listopada 2003. u spojenim predmetima C-261/01 i C-262/01, Van Calster, ECLI:EU:C:2003:571, stavak 49.

- (359) Kako bi se porez ili dio poreza mogli smatrati sastavnim dijelom mjere potpore, u skladu s relevantnim nacionalnim propisom između poreza i potpore mora nužno postojati obvezna povezana upotreba tako da se prihod od poreza nužno upotrebljava za financiranje mjere potpore ⁽¹⁰³⁾ te iznos poreza mora izravno utjecati na iznos državne potpore ⁽¹⁰⁴⁾.

8.9.1. RAZDOBLJE 1995. – 2001.

- (360) U skladu s uvodnom izjavom 235. odluke o pokretanju postupka, primjenom tih kriterija na mjere koje se ispituju Komisija je donijela sljedeće preliminarne zaključke: činilo se da je prvi kriterij ispunjen budući da su se prema austrijskim nadležnim tijelima prikupljene pristoje povezane isključivo za mjere potpore obuhvaćene odlukom (vidjeti uvodnu izjavu 53.).
- (361) U pogledu pitanja ima li iznos pristoje izravni učinak na iznos državne potpore, Komisija u fazi odluke o pokretanju postupka nije imala sve nužne podatke kako bi mogla ocijeniti je li ispunjen taj kriterij. U tu svrhu od austrijskih nadležnih tijela tražilo se da objasne je li predmetni iznos potpore izravno povezan s prihodima od pristoje, odnosno je li utvrđen unaprijed i je li ovisio o konkretnim potrebama agencije AMA povezanim sa stavljanjem na tržište.
- (362) Komisija je također izjavila da bi, ako zaključi nakon podnošenja potrebnih podataka da su pristoje sastavni dio mjere potpore, trebala ispitati diskriminiraju li financiranjem programa uvezeni proizvodi u odnosu na proizvode proizvedene u Austriji ⁽¹⁰⁵⁾ ili izvezeni nacionalni proizvodi i nacionalni proizvodi koji se stavljuju na domaće tržište ⁽¹⁰⁶⁾ (uvodna izjava 236. odluke o pokretanju postupka).
- (363) Od austrijskih nadležnih tijela zatraženo je da dostave podatke o tim točkama. Posebno se od njih tražilo da navedu je li članak 21.c stavak 2. Zakona o agenciji AMA, u skladu s kojim je roba podrijetlom izvan Austrije oslobođena plaćanja pristoje (vidjeti uvodnu izjavu 58.) bio na snazi već 1995. ili je li umetnut kasnijom izmjenom zakona. Nadalje, od države članice tražilo se da objasni bi li proizvodi austrijskog podrijetla koji se stavljuju na tržište izvan Austrije imali koristi od mjere u istoj mjeri kao i proizvodi koji se stavljuju na tržište u Austriji.
- (364) U uvodnoj izjavi 237. odluke o pokretanju postupka Komisija je istaknula da je morala provjeriti je li naplaćivanje pristoje u suprotnosti s ciljevima organizacije zajedničkog tržišta u poljoprivrednom sektoru. U tom pogledu trebalo je ocijeniti utječe li se pristojbama na cijene domaćih gotovih proizvoda te postoji li stoga diskriminacija uvoznih proizvoda.
- (365) Zbog toga se od austrijskih nadležnih tijela tražilo da u odluci o pokretanju postupka dostave podatke o postotku prodajnih cijena u iznosu pristoje i da objasne u kojoj mjeri je moguće nadoknaditi negativni učinak pristoje pozitivnim učincima mera koje se financiraju istim pristojbama. Nadalje, od austrijskih nadležnih tijela tražilo se da objasne jesu li cijene relevantnih proizvoda utemeljene na tržištu.
- (366) U svojem podnesku od 14. rujna 2012. austrijska nadležna tijela obavijestila su Komisiju da su strani proizvodi oslobođeni plaćanja pristoje u skladu s člankom 2.c stavkom 2. Zakona o agenciji AMA. Ovo se izuzeće primjenjivalo od 1. siječnja 1994. i stoga na cijelo razdoblje procjene.
- (367) U pogledu odnosa s ciljevima zajedničke organizacije tržišta u poljoprivrednom sektoru austrijska nadležna tijela navela su u svojem podnesku od 14. rujna 2012. da zbog činjenice da su cijene oblikovane ponudom i potražnjom na relevantnim tržištima i da nema intervencije sa strane nadležnih tijela, nije moguće izračunati postotak prodajne cijene u iznosu pristoje.

⁽¹⁰³⁾ Presuda Suda od 13. siječnja 2005. u predmetu C-174/02, Streekgewest Westelijk Noord-Brabant, ECLI:EU:C:2005:10, stavak 26, Presuda Suda od 27. listopada 2005. u spojenim predmetima C-266/04 do C-270/04, C-276/04 i C-321/04 to C-325/04, Nazairdis SAS e.a./Caisse nationale de l'organisation autonome d'assurance vieillesse des travailleurs non salariés des professions industrielles et commerciales (Organic), ECLI:EU:C:2005:657, stavci 46. do 49.

⁽¹⁰⁴⁾ Streekgewest Westelijk Noord-Brabant, citirano u prethodnoj bilješci 102, stavak 28. i presuda Suda od 15. lipnja 2006., C-41/05, Air Liquide, ECLI:EU:C:2006:403, stavak 46.

⁽¹⁰⁵⁾ U pogledu diskriminacije između domaćih i izvezenih proizvoda vidjeti, među ostalim, presudu Suda od 23. travnja 2002. u predmetu C-234/99, Nygard, ECLI:EU:C:2002:244, stavci 21. i 22.

⁽¹⁰⁶⁾ U pogledu diskriminacije između domaćih i uvezenih proizvoda vidjeti, među ostalim, presudu Suda od 11. ožujka 1992. u spojenim predmetima C-78/90, C-79/90, C-80/90, C-81/90, C-82/90 and C-83/90, Compagnie Commerciale de l'Ouest, ECLI:EU:C:1992:118, stavak 26.

- (368) U istom su odgovoru austrijska nadležna tijela tvrdila da iznos pristojbi nema izravni utjecaj na iznos državne potpore. Postojali su dodatni izvori financiranja uz prihode od pristojbi agencije AMA. Odnosno, osim „neto prihoda“ koji potječe od pristojbi i sredstava EU-a (za sufinancirane mjere), ostali prihodi prikupljeni su od gospodarskih subjekata na temelju naknada za dozvole i od prihoda od plaćenih tantijema u trgovini agencije AMA (kuharice itd.) za financiranje mjera.
- (369) Austrijska nadležna tijela zapravo su pokazala da dio financiranja mjera agencije AMA nije obuhvaćen pristojbama⁽¹⁰⁷⁾ i stoga potrošeni iznos potpore (koji je utjecao na opseg stvarno provedenih mjera) nije isključivo ovisio o prihodu od pristojbi. Nadalje, prihod od pristojbi nije isključivo dodijeljen za financiranje potpore⁽¹⁰⁸⁾.
- (370) Komisija stoga smatra da kriteriji za obvezujuću dodjelu potpore u smislu sudske prakse nisu ispunjeni za razdoblje od 1995. do 2001.

8.9.2. RAZDOBLJE 2002. – 2008.

- (371) Od austrijskih nadležnih tijela također se tražilo da dostave nužne podatke kako bi Komisiji omogućila ocjenjivanje čini li parafiskalno financiranje mjere (pristojba) sastavni dio mjera potpore za razdoblje od 2000. – 2008. (uvodna izjava 238. odluke o pokretanju postupka).
- (372) Iz prethodno navedenih razloga i s obzirom na to da su izvori financiranja ostali isti, Komisija smatra da ni za razdoblje 2002. – 2008. nije postojala obvezujuća veza između pristojbi i mjera državne potpore.

9. ZAKLJUČAK O POSTOJANJU POTPORE I SPOJIVOSTI

- (373) Iz prethodno navedenih razloga, i neovisno o uvodnoj izjavi 378. u nastavku, mjere agencije AMA povezane sa stavljanjem na tržište čine državnu potporu.
- (374) Iz prethodno navedenih razloga, i neovisno o uvodnoj izjavi 378. u nastavku, mjere potpore iz uvodnih izjava 208., 213., 327., treća rečenica i 355. nisu spojive s unutarnjim tržištem. Ostale prethodno ocijenjene mjere nisu spojive s unutarnjim tržištem.
- (375) Smatra se da svaka naknada koja u trenutku dodjele ispunjava uvjete propisane u Uredbi o *de minimis* potporama⁽¹⁰⁹⁾ ne čini potporu. Svaka potpora koja u vrijeme dodjele ispunjava uvjete skupnog izuzeća ili odobrenog programa spojiva je s unutarnjim tržištem, do maksimalnog intenziteta potpore primjenljivog na tu vrstu potpore.

⁽¹⁰⁷⁾ U skladu s podneskom od 25. veljače 2015. iznos prikupljeni od dozvola bili su u rasponu od 2,01 % i 2,84 % godišnjih prihoda. Prihod od trgovine agencije AMA kretao se između 0,08 % i 0,48 % godišnjih prihoda.

⁽¹⁰⁸⁾ Vidjeti na primjer situaciju tijekom 2001.: Kako je prikazano u tablicama prikazanim u prethodnim uvodnim izjavama 43. i 56., iznos prikupljenih pristojbi iznosio je 15 milijuna EUR, a 12 milijuna EUR plaćeno je kao potpora. Iako se iznosi i omjeri razlikuju za svaku godinu (u nekim godinama iznos je prekoračivao iznos prikupljenih pristojbi), jasno je da iznos pristojbi nije izravno prenesen u određenu potporu.

⁽¹⁰⁹⁾ Uredba Komisije (EZ) br. 1407/2013 od 18. prosinca 2013. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na *de minimis* potpore (SL L 352, 24.12.2013., str. 1.), Uredba Komisije (EZ) br. 1998/2006 od 15. prosinca 2006. o primjeni članaka 87. i 88. Ugovora na *de minimis* potpore (SL L 379, 28.12.2006., str. 5.), Uredba Komisije (EZ) br. 69/2001 od 12. siječnja 2001. o primjeni članaka 87. i 88. Ugovora o EZ-u na *de minimis* potpore (SL L 10, 13.1.2001., str. 30.). Obavijest Komisije o *de minimis* pravilu o državnim potporama (SL C 68, 6.3.1996., str. 9.), Uredba Komisije (EU) br. 1408/2013 od 18. prosinca 2013. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na potpore *de minimis* u poljoprivrednom sektoru (SL L 352, 24.12.2013., str. 9.), Uredba Komisije (EZ) br. 1535/2007 od 20. prosinca 2007. o primjeni članaka 87. i 88. Ugovora o EZ-u na potpore male vrijednosti u sektoru poljoprivredne proizvodnje (SL L 337, 21.12.2007., str. 35.), Uredba Komisije (EZ) br. 1860/2004 od 6. listopada 2004. o primjeni članaka 87. i 88. Ugovora o EZ-u na *de minimis* potpore u sektoru poljoprivrede i ribarstva (SL L 325, 28.10.2004., str. 4.).

10. POV RAT

- (376) U skladu s Ugovorom i ustaljenom sudskom praksom Suda, Komisija je ovlaštena odlučiti mora li predmetna država članica ukinuti ili izmijeniti potporu za koju je utvrdila da nije spojiva s unutarnjim tržištem (⁽¹⁰⁾). Sud je također dosljedno smatrao da država ima obvezu ukinuti potporu koju Komisija smatra nespojivom s unutarnjim tržištem kako bi mogla ponovno uspostaviti prethodnu situaciju (⁽¹¹⁾). U tom kontekstu Sud je izjavio da će taj cilj biti ostvaren kad primatelj vrati iznose koji su mu dodijeljeni u okviru nezakonite potpore, čime će izgubiti prednost nad konkurentima koju je uživao na tržištu te će se uspostaviti situacija koja je postojala prije isplate potpore (⁽¹²⁾).
- (377) U skladu s tom sudskom praksom, u članku 16. Uredbe Vijeća (EU) 2015/1589 (⁽¹³⁾) propisano je da „kada se u slučajevima nezakonite potpore donešu negativne odluke, Komisija donosi odluku kojom se od dotične države članice zahtijeva da poduzme sve potrebne mjere za povrat sredstava potpore od korisnika“.
- (378) U skladu s člankom 17. Uredbe o pravilima primjene, ovlasti Komisije u vezi s povratom potpore podliježu roku zastare od deset godina. Rok zastare počinje danom kada je nezakonita potpora dodijeljena korisniku. Rok zastare se prekida bilo kojom radnjom koju Komisija poduzme u vezi s nezakonitom potporom. Rok zastare obustavlja se sve dok se o odluci Komisije vodi postupak pred Sudom Europske unije.
- (379) Pritužba na temelju koje je pokrenut trenutačni postupak zaprimljena je 21. rujna 1999. (vidjeti uvodnu izjavu 4.), a Komisija je 2000. evidentirala program kao neprijavljenu potporu (vidjeti uvodnu izjavu 8.). Nadalje, u odluci iz 2004. potvrđena je činjenica da je Komisija odlučila, iz administrativnih razloga, podijeliti postupak (vidjeti uvodnu izjavu 10.) i zasebno ocijeniti mjere prije i nakon 2003. Podjelu postupka zatražila su austrijska nadležna tijela dopisom od 8. ožujka 2004.
- (380) Prethodno navedenim mjerama (podjela postupka potvrđena odlukom iz 2004.) i dopisima (austrijski zahtjev od 8. ožujka 2004.) prekidaju se događaji u smislu članka 17. Uredbe Vijeća (EU) 2015/1589.
- (381) To znači da Komisija ima pravo izdati nalog za povrat od 1. siječnja 1995., odnosno od datuma kada je Austrija pristupila Europskoj uniji.
- (382) Odluka Komisije NN 34A/2000 osporena je pred Općim sudom 30. lipnja 2004., a protiv presude je uložena je žalba Sudu EU-a 27. siječnja 2010. Sud je donio presudu 27. listopada 2011. (vidjeti prethodnu uvodnu izjavu 22.). U skladu s člankom 15. stavkom 2. trećom rečenicom Uredbe (EZ) br. 659/1999, rok zastare obustavlja se između 30. lipnja 2004. i 27. listopada 2011.
- (383) Iz prethodno navedenih razloga u vezi s mjerama iz ove odluke rok od 10 godina zastare za povrat nije istekao. Austrijska nadležna tijela moraju stoga izvršiti povrat nespojive državne potpore navedene u prethodnoj uvodnoj izjavi 374.
- (384) U članku 16. stavku 1. Uredbe o pravilima primjene propisano je da „ako se u slučajevima nezakonite potpore donešu negativne odluke, Komisija donosi odluku kojom se od predmetne države članice zahtijeva da poduzme sve potrebne mjere za povrat sredstava potpore od korisnika“.
- (385) U članku 16. stavku 3. Uredbe o pravilima primjene navedeno je da „povrat potpore izvršava se bez odgađanja i u skladu s postupcima predviđenim nacionalnim pravom dotične države članice, pod uvjetom da isti omogućavaju neposredno i stvarno izvršenje odluke Komisije.“
- (386) Sredstvima utvrđenima u skladu s nacionalnim pravom koje su utvrdile države članice za provođenje odluka o povratu trebale bi se potpuno provoditi odluke o povratu. Stoga je nužno da se nacionalnim mjerama koje su poduzele države članice osigura učinkovito i neposredno izvršavanje odluka Komisije.

⁽¹⁰⁾ Predmet C-70/72, Komisija protiv Njemačke, ECLI:EU:C:1973:87, stavak 13.

⁽¹¹⁾ Spojeni predmeti C-278/92, C-279/92 i C-280/92, Španjolska protiv Komisije, ECLI:EU:C:1994:325, stavak 75.

⁽¹²⁾ Predmet C-75/97, Belgija protiv Komisije, ECLI:EU:C:1999:311, stavak 64. – 65.

⁽¹³⁾ Uredba Vijeća (EU) 2015/1589 od 13. srpnja 2015. o utvrđivanju detaljnih pravila primjene članka 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL L 248, 24.9.2015., str. 9.).

- (387) U skladu s utvrđenom sudskom praksom, u slučaju negativnih odluka o neprijavljenoj potpori, posebno ako je prošlo znatno vremensko razdoblje, Komisija može upotrijebiti okvirne procjene iznosa koji se moraju vratiti⁽¹¹⁴⁾.
- (388) Komisija bi željela istaknuti da se, u skladu sa sudskom praksom „niti jednom odredbom prava Zajednice ne traži od Komisije, da ako izda nalog za povrat potpore koja je proglašena nespojivom sa zajedničkim tržištem, utvrdi točan iznos potpore koju treba vratiti. Dovoljno je da odluka Komisije sadržava podatke na temelju kojih primatelj može sam odrediti taj iznos bez pretjeranih poteškoća.”⁽¹¹⁵⁾.
- (389) S obzirom na prirodu nekih od predmetnih mjera (tj. mjere povezane s izravnom potporom pruženom velikom broju korisnika), Komisija u ovoj odluci ne može utvrditi točan iznos potpore po korisniku za svaku mjeru za koju je izdan nalog za povrat.
- (390) Komisija bi stoga istaknula da iznosi koje su priopćila austrijska nadležna tijela tijekom razdoblja istrage (vidjeti uvodne izjave 43. – 45.) čine početnu točku za izračun potpore koja se treba vratiti od predmetnih korisnika. Kategorije nespojive potpore i relevantna razdoblja utvrđeni su u odluci.
- (391) Komisija stoga smatra da austrijska nadležna tijela, u okviru postupka povrata, moraju predvidjeti razuman način izračuna potpore po korisniku i priopćiti ga Komisiji u duhu odane suradnje s Komisijom,

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Državna potpora koju je Austrija provela za sljedeće mjere i razdoblja **spojiva** je s unutarnjim tržištem u smislu članka 107. stavka 3. točke (c) Ugovora o funkcioniranju Europske unije:

- za opće oglašavanje u razdoblju od 1. siječnja 2000. do 31. prosinca 2001.,
- za potporu za oglašavanje u razdoblju od 1. siječnja 2002. do 31. prosinca 2006.
- za potporu za promidžbene kampanje/u obliku promidžbenih kampanja izvan Austrije i opće oglašavanje u Austriji u razdoblju od 1. siječnja 2002. do 1. siječnja 2004.,
- za potporu za oglašavanje oznake kvalitete u razdoblju od 1. siječnja 2007. do 31. prosinca 2008.
- za potporu za promidžbene mjera/u obliku promidžbenih mjera u širem smislu i mjera tehničke potpore u razdoblju od 1. siječnja 1995. do 31. prosinca 1999.,
- za potporu u obliku tehničke pomoći, savjetodavnih usluga i mjera kontrole za kvalitetne proizvode u razdoblju od 1. siječnja 1995. do 31. prosinca 1999.,
- za kvalitetne proizvode u razdoblju od 1. siječnja 2000. i 31. prosinca 2006.,
- za potporu u obliku tehničke potpore u razdoblju od 1. siječnja 2000. do 31. prosinca 2006.,
- za potporu u obliku tehničke potpore za generičke proizvode u razdoblju od 1. siječnja 2000. do 31. prosinca 2004.,
- za potporu u obliku tehničke potpore u razdoblju od 1. siječnja 2007. do 31. prosinca 2008. za primarne proizvođače.

⁽¹¹⁴⁾ Predmet T-366/00, Scott SA protiv Komisije ECLI:EU:T:2007:99, stavak 96.

⁽¹¹⁵⁾ Predmet C-480/98, Španjolska protiv Komisije, ECLI:EU:C:2000:559, stavak 25.

Članak 2.

Sljedeće mjere državnih potpora koje je Austrija nezakonito provodila i time prekršila članak 108. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije **nespojive** su s unutarnjim tržištem za navedena predmetna razdoblja:

- potpora za opće oglašavanje u razdoblju od 1. siječnja 1995. do 31. prosinca 1999.,
- potpora za oznaku kvalitete u razdoblju od 1. siječnja 1995. do 31. prosinca 1999.,
- potpora za kvalitetne proizvode u razdoblju od 1. siječnja 2007. do 31. prosinca 2008.,
- tehnička potpora za poduzeća koja se bave prerađom i stavljanjem na tržište u razdoblju od 1. siječnja 2007. do 31. prosinca 2008.

Članak 3.

Pojedinačna potpora dodijeljena u okviru programa potpora iz članka 2. ne čini potporu ako je u trenutku kad je dodijeljena ispunjavala uvjete utvrđene uredbom donesenom na temelju članka 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 994/98⁽¹¹⁶⁾ koja je bila primjenjiva u trenutku dodjele potpore.

Članak 4.

Pojedinačna potpora dodijeljena u okviru programa iz članka 2. koja je u trenutku dodjele ispunjavala uvjete utvrđene uredbom donesenom u skladu s člankom 1. Uredbe (EZ) br. 994/98 ili bilo kojim drugim odobrenim programom potpore spojiva je s unutarnjim tržištem do najvećeg stupnja intenziteta koji se primjenjuje za tu vrstu potpore.

Članak 5.

Austrija od korisnika traži povrat nespojivih potpora iz članka 2.

Na iznose povrata naplaćuje se kamata od datuma njihove isplate do stvarnog trenutka povrata.

Kamatna stopa izračunava se složenim kamatnim računom u skladu s poglavljem V. Uredbe Komisije (EZ) br. 794/2004⁽¹¹⁷⁾.

Članak 6.

Povrat potpore iz članka 2. neposredan je i učinkovit.

Austrija osigurava provedbu ove odluke u roku od četiri mjeseca od dana njezine objave.

Članak 7.

U roku od dva mjeseca od objave ove odluke Austrija dostavlja Komisiji sljedeće podatke:

- (a) popis korisnika koji su primili potporu u okviru programa iz članka 2. te ukupni iznos potpore koji je svaki od njih primio u okviru programa;
- (b) ukupni iznos (glavnici i kamatu na iznos povrata) koji korisnik mora vratiti;

⁽¹¹⁶⁾ Uredba Vijeća (EZ) br. 994/98 od 7. svibnja 1998. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na određene kategorije horizontalnih državnih potpora (SL L 142, 14.5.1998., str. 1.).

⁽¹¹⁷⁾ Uredba Komisije (EZ) br. 794/2004 od 21. travnja 2004. o provedbi Uredbe Vijeća (EZ) br. 659/1999 o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu članka 93. Ugovora o EZ (SL L 140, 30.4.2004., str. 1.).

- (c) detaljni opis mjera koje su već poduzete ili se planiraju poduzeti u cilju usklađivanja s ovom odlukom;
- (d) dokumentaciju kojom se dokazuje da je korisniku izdan nalog za povrat potpore.

Austrija stalno izvješćuje Komisiju o napretku nacionalnih mjera koje poduzima radi primjene ove odluke sve do završetka povrata potpore dane na temelju sustava iz članka 2. Ona na zahtjev Komisije odmah dostavlja podatke o već poduzetim i planiranim mjerama u svrhu ispunjavanja uvjeta iz ove odluke. Dostavlja i detaljne podatke o iznosima potpore i kamata na iznos povrata državne potpore koje je već povratila od primatele.

Članak 8.

Ova je Odluka upućena Republici Austriji.

Sastavljeno u Bruxellesu 7. travnja 2016.

Za Komisiju

Phil HOGAN

Član Komisije

PROVEDBENA ODLUKA KOMISIJE (EU) 2016/1701**od 19. kolovoza 2016.****o utvrđivanju pravila o formatu za podnošenje planova rada za prikupljanje podataka u sektorima ribarstva i akvakulture***(priopćeno pod brojem dokumenta C(2016) 5304)*

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 508/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EZ) br. 2328/2003, (EZ) br. 861/2006, (EZ) br. 1198/2006, (EZ) br. 791/2007 i Uredbe (EU) br. 1255/2011 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁾, a posebno njezin članak 22. stavak 1. točku (d),

budući da:

- (1) Člankom 25. Uredbe (EU) br. 1380/2013 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²⁾ od država članica zahtijeva se da prikupljaju biološke, tehničke i društveno-ekonomske podatke te podatke o okolišu potrebne za upravljanje ribarstvom.
- (2) U skladu s člankom 21. stavkom 1. Uredbe (EU) br. 508/2014 države članice Komisiji elektroničkim putem dostavljaju planove rada za prikupljanje podataka u skladu s člankom 4. stavkom 4. Uredbe Vijeća (EZ) br. 199/2008 ⁽³⁾ do 31. listopada one godine koja prethodi godini u kojoj se plan rada treba provoditi.
- (3) U skladu s člankom 21. stavkom 2. Uredbe (EU) br. 508/2014 Komisija te planove rada mora odobriti provedbenim aktima do 31. prosinca one godine koja prethodi godini u kojoj se plan rada treba provoditi.
- (4) U skladu s člankom 22. stavkom 1. točkom (d) Uredbe (EU) br. 508/2014 Komisija može donijeti provedbene akte kojima utvrđuje pravila o postupcima, obliku i rokovima za dostavljanje tih planova rada.
- (5) Primjereno je uzeti u obzir najnovije zahtjeve u pogledu podataka potrebne za provedbu zajedničke ribarstvene politike kako su utvrđeni u višegodišnjem programu Unije za prikupljanje podataka te upravljanje i korištenje njima u sektoru ribarstva za razdoblje od 2017. do 2019. ⁽⁴⁾ te navesti koje podatke države članice moraju dostaviti uz planove rada kako bi se osigurala usklađenost s višegodišnjim programom Unije te njegova ujednačena provedba u cijeloj Uniji.
- (6) Komisija je uzela u obzir preporuke Znanstvenog, tehničkog i gospodarskog odbora za ribarstvo (STECF). Provedeno je i savjetovanje s predstavnicima država članica u okviru posebnih stručnih skupina.
- (7) Mjere predviđene ovom Odlukom u skladu su s mišljenjem Odbora za Europski fond za pomorstvo i ribarstvo,

⁽¹⁾ SL L 149, 20.5.2014., str. 1.

⁽²⁾ Uredba (EU) br. 1380/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o zajedničkoj ribarstvenoj politici, izmjeni uredaba Vijeća (EZ) br. 1954/2003 i (EZ) br. 1224/2009 i stavljanju izvan snage uredaba (EZ) br. 2371/2002 i (EZ) br. 639/2004 i Odluke Vijeća 2004/585/EZ (SL L 354, 28.12.2013., str. 22.).

⁽³⁾ Uredba Vijeća (EZ) br. 199/2008 od 25. veljače 2008. o uspostavi okvira Zajednice za prikupljanje, upravljanje i korištenje podataka u sektoru ribarstva i podršci za znanstveno savjetovanje vezano uz zajedničku ribarstvenu politiku (SL L 60, 5.3.2008., str. 1.).

⁽⁴⁾ Provedbena odluka Komisije (EU) 2016/1251 od 12. srpnja 2016. o donošenju višegodišnjeg programa Unije za prikupljanje podataka te upravljanje i korištenje njima u sektorima ribarstva i akvakulture za razdoblje od 2017. do 2019. (SL L 207, 1.8.2016., str. 113.).

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Sadržaj planova rada

1. Sadržaj planova rada za prikupljanje podataka za razdoblje od 2017. do 2019. iz članka 21. Uredbe (EU) br. 508/2014 prikazuje se u skladu s obrascem iz Priloga ovoj Odluci.
2. Za potrebe tog Priloga primjenjuju se definicije iz Uredbe Vijeća (EZ) br. 1224/2009 (⁽¹⁾), Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 404/2011 (⁽²⁾), Uredbe (EU) br. 1380/2013 te višegodišnjeg programa Unije.
3. U planovima rada koje izrađuju države članice opisuje se sljedeće:
  - (a) podaci koje treba prikupljati u skladu s višegodišnjim programom Unije;
  - (b) vremenska i prostorna raspodjela te učestalost prikupljanja podataka;
  - (c) izvori podataka te postupci i metode prikupljanja podataka i njihove obrade u skupove podataka koji će biti na raspolaganju krajnjim korisnicima;
  - (d) okvir za osiguravanje i kontrolu kvalitete koji se primjenjuje kako bi se osigurala odgovarajuća kvaliteta podataka;
  - (e) kako i kada će podaci biti na raspolaganju, uzimajući u obzir potrebe koje su utvrđili krajnji korisnici znanstvenih savjeta;
  - (f) mehanizmi međunarodne i regionalne suradnje i koordinacije, uključujući bilateralne i multilateralne sporazume; i
  - (g) kako su uzete u obzir međunarodne obveze Unije i njezinih država članica.
4. Sadržaj i oblik navedenih opisa moraju biti u skladu sa zahtjevima iz članaka 2. do 8. kako su detaljnije utvrđeni u Prilogu ovoj Odluci.

Članak 2.

Podaci koje treba prikupljati u skladu s višegodišnjim programom Unije

1. Države članice u skladu s višegodišnjim programom Unije prikupljaju podatke utvrđene u Prilogu I.
2. Korelacija između tablica višegodišnjeg programa Unije te tablica i teksta plana rada utvrđena je u Prilogu II.

(¹) Uredba Vijeća (EZ) br. 1224/2009 od 20. studenoga 2009. o uspostavi sustava kontrole Zajednice za osiguranje sukladnosti s pravilima zajedničke ribarstvene politike, o izmjени uredbi (EZ) br. 847/96, (EZ) br. 2371/2002, (EZ) br. 811/2004, (EZ) br. 768/2005, (EZ) br. 2115/2005, (EZ) br. 2166/2005, (EZ) br. 388/2006, (EZ) br. 509/2007, (EZ) br. 676/2007, (EZ) br. 1098/2007, (EZ) br. 1300/2008, (EZ) br. 1342/2008 i o stavljanju izvan snage uredbi (EEZ) br. 2847/93, (EZ) br. 1627/94 i (EZ) br. 1966/2006 (SL L 343, 22.12.2009., str. 1.).

(²) Provedbena uredba Komisije (EU) br. 404/2011 od 8. travnja 2011. o detaljnim pravilima za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 1224/2009 o uspostavi sustava kontrole Zajednice za osiguranje sukladnosti s pravilima zajedničke ribarstvene politike (SL L 112, 30.4.2011., str. 1.).

Članak 3.**Vremenska i prostorna raspodjela te učestalost prikupljanja podataka**

1. Specifikacije o vremenskoj i prostornoj raspodjeli te o učestalosti moraju biti u skladu sa zahtjevima koji su utvrđeni u poglavju III. višegodišnjeg programa Unije. Ako nisu utvrđeni nikakvi zahtjevi, države članice utvrđuju i opisuju specifikacije o vremenskoj i prostornoj raspodjeli ili učestalosti uzimajući u obzir prošle vremenske nizove, troškovnu učinkovitost, sve relevantne koordinacije na razini morske regije te potrebe krajnjih korisnika.
2. Specifikacije o vremenskoj i prostornoj raspodjeli ili učestalosti prikupljanja podataka navode se u:
  - (a) tablici 4.A i tablici 4.B za podatke dobivene uzorkovanjem ulova iz gospodarskog ribolova;
  - (b) tablici 1.A i tablici 1.B za biološke podatke iz istraživanja i gospodarskog ribolova;
  - (c) tablici 1.D za podatke dobivene uzorkovanjem ulova iz rekreacijskog ribolova;
  - (d) tablici 1.E za podatke dobivene uzorkovanjem odgovarajućih anadromnih i katadromnih vrsta;
  - (e) tablici 1.G za podatke dobivene istraživanjima;
  - (f) tablici 3.A za ekonomski i socijalne podatke o ribarstvu;
  - (g) tablici 3.B za ekonomski i socijalne podatke o akvakulturi; i
  - (h) tablici 3.C za ekonomski i socijalne podatke o prerađivačkoj industriji.

Članak 4.**Izvor podataka te postupci i metode prikupljanja i obrade podataka**

1. Ako se podaci u prvom redu prikupljaju na temelju primjene Uredbe (EZ) br. 199/2008, kako je utvrđeno u članku 1. stavku 1. točki (a) te Uredbe, izvor podataka opisuje se u:
  - (a) tablici 1.C;
  - (b) tablici 1.D;
  - (c) tablici 1.E;
  - (d) tablici 3.A;
  - (e) okviru za unos teksta 3.A;
  - (f) tablici 3.B;
  - (g) okviru za unos teksta 3.B;
  - (h) tablici 3.C; i
  - (i) okviru za unos teksta 3.C.
2. Ako se podaci prikupljaju na temelju drugih pravnih akata, a ne na temelju Uredbe (EZ) br. 199/2008, kako je utvrđeno u članku 15. stavku 1. točki (a) te Uredbe, izvor podataka opisuje se u:
  - (a) tablici 2.A;
  - (b) okviru za unos teksta 2.A;

- (c) tablici 3.A, ako je relevantno; i
- (d) okviru za unos teksta 3.A, ako je relevantno.

3. Ako se u višegodišnjem programu Unije upućuje na pilot-studiju ili pojednostavljenu metodologiju, države članice opisuju tu studiju, uključujući njezin cilj, trajanje, metodologiju i očekivane rezultate, u:

- (a) pilot-studiji 1. odjeljka 1.;
- (b) pilot-studiji 2. odjeljka 1.;
- (c) pilot-studiji 3. odjeljka 3.; i
- (d) pilot-studiji 4. odjeljka 3.

4. Predviđeni planovi uzorkovanja opisuju se u tablici 4.A, okviru za unos teksta 4.A i tablici 4.B. Referentna populacija koja će se upotrebljavati za odabir populacije za uzorkovanje opisuje se u tablici 4.C i tablici 4.D. Ako uzorkovanje provode promatrači na plovilu ili na obali, navodi se dio ulova koji se uzorkuje kako bi se odredilo jesu li obuhvaćene sve vrste, samo komercijalne vrste ili samo određeni taksoni iz ulova.

5. Metodologije, definicije i izračuni socijalnih i ekonomskih varijabli moraju biti u skladu s općeprihvaćenim smjernicama stručnih tijela Europske komisije, prema potrebi. U protivnom država članica jasno opisuje i obrazlaže prihvaćeni pristup u:

- (a) okviru za unos teksta 3.A;
- (b) okviru za unos teksta 3.B; i
- (c) okviru za unos teksta 3.C.

6. Države članice među sobom provode koordinaciju u cilju oblikovanja i provedbe metoda na razini EU-a ili regionalnoj razini u svrhu ispravljanja podataka ili umetanja nedostajućih podataka za one dijelove planova uzorkovanja koji nisu uzorkovani ili su uzorkovani na neodgovarajući način. Metodama umetanja nedostajućih podataka uzimaju se u obzir smjernice i metode međunarodnih statističkih organizacija. Umetnute podatke trebalo bi jasno označiti kad se dostavljaju krajnjim korisnicima.

Članak 5.

Osiguravanje i kontrola kvalitete

1. Okvir za osiguravanje i kontrolu kvalitete opisuje se u javno dostupnim dokumentima koji su navedeni u planovima rada, prema potrebi. Njime se utvrđuju opća načela, metode i alati koji mogu poslužiti kao smjernice i dokazi za učinkovit i zajednički pristup na europskoj i nacionalnoj razini.

2. Metode koje se odnose na kvalitetu opisuju se u:

- (a) tablici 5.A za programe uzorkovanja ulova, programe uzorkovanja za rekreacijski ribolov, programe uzorkovanja za anadromne i katadromne vrste te istraživanja na moru;
- (b) tablici 5.B za varijable koje se odnose na ribolovnu aktivnost, ekonomske i socijalne podatke o ribarstvu, ekonomske i socijalne podatke o akvakulturi te ekonomske i socijalne podatke o prerađivačkoj industriji;
- (c) okviru za unos teksta 2.A;
- (d) okviru za unos teksta 3.A;
- (e) okviru za unos teksta 3.B; i
- (f) okviru za unos teksta 3.C.

3. Ako podatke treba prikupljati uzorkovanjem, države članice moraju upotrebljavati statistički valjane planove koji su u skladu sa smjernicama za dobru praksu koje su izdali Komisija, Međunarodno vijeće za istraživanje mora (ICES), STECF ili druga stručna tijela Europske komisije. Opis programa uzorkovanja sadržava, ne isključivo, detaljan opis ciljeva, nacrta, očekivanih poteškoća pri provedbi (uključujući neodzive i odbijanja), arhiviranja podataka, postupaka osiguranja kvalitete i metoda analize. U opisu se navodi i definicija jedinica uzorkovanja, okvira uzorkovanja i njihova obuhvata ciljane populacije (uključujući kriterije koji se primjenjuju za određivanje obuhvata), planova stratifikacije te metoda odabira uzoraka za primarne i sekundarne jedinice uzorkovanja i za jedinice uzorkovanja niže razine. Ako se mogu utvrditi kvantitativni ciljevi, moguće ih je odrediti izravno veličinama uzoraka ili stopama uzorkovanja odnosno određivanjem stupnjeva preciznosti i pouzdanosti koje treba postići. Za popisne podatke, države članice navode jesu li obuhvaćeni svi segmenti, koji su dijelovi ukupne populacije izostavljeni te kako se ti dijelovi procjenjuju. Kvaliteta podataka dobivenih uzorkovanjem dokazuje se primjenom pokazatelja kvalitete koji se odnose na preciznost i mogućnost pristranosti, prema potrebi.

Članak 6.

Dostupnost podataka krajnjim korisnicima

Informacije o tome kada će podaci biti stavljeni na raspolaganje krajnjim korisnicima navode se u tablici 6.A.

Članak 7.

Mehanizmi regionalne i međunarodne suradnje i koordinacije

1. U tablici 7.A države članice navode regionalne i međunarodne sastanke na kojima sudjeluju, a u tablici 7.B navode kako se dogovorene preporuke slijede na razini morske regije ili na razini EU-a, ovisno o slučaju. Ako se te preporuke ne slijede, države članice iznose razloge u odjeljku „Napomene“ tablice 7.B. Navodi se i učinak tih preporuka na njihovo prikupljanje podataka.

2. U tablici 7.C države članice navode sve relevantne informacije o sporazumima s drugim državama članicama. U tim se informacijama utvrđuje koja država članica prikuplja koji dio podataka i osigurava da su svi podaci obuhvaćeni prikupljanjem, navodi se trajanje sporazuma te utvrđuje koja je država članica odgovorna za prijenos podataka krajnjim korisnicima.

3. Neovisno o istraživanjima na moru koja su navedena u tablici 10. višegodišnjeg programa Unije, države članice mogu pri planiranju istraživanja ili planu uzorkovanja uzeti u obzir potrebe krajnjih korisnika, pod uvjetom da se tim postupkom ne utječe negativno na kvalitetu rezultata te da je on koordiniran na razini morske regije. Države članice mogu se dogovoriti s drugim državama članicama u istoj regiji o preraspodjeli određenih zadaća i doprinosa. Ako se s drugim državama članicama dogovori raspodjela zadaća, u okviru za unos teksta 1.G navodi se sudjelovanje (fizičko i/ili finansijsko) u svakom pojedinom istraživanju te obveze svake države članice u pogledu izvješćivanja i slanja podataka.

Članak 8.

Međunarodne obveze

Države članice navode sve relevantne zahtjeve u pogledu prikupljanja podataka koji proizlaze iz njihovih međunarodnih obveza u sljedećim tablicama:

- (a) tablici 1.A;
- (b) tablici 1.B;
- (c) tablici 1.C;

- (d) tablici 4.A;
- (e) tablici 4.B;
- (f) tablici 7.B; i
- (g) tablici 7.C.

To se odnosi na regionalne organizacije za upravljanje ribarstvom (RFMO)/regionalna tijela za ribarstvo (RFB) u kojima su te države članice ili Unija ugovorne strane, kao i na sporazume o partnerstvu u održivom ribarstvu (SFPA) u skladu s kojima djeluju njihove flote.

Članak 9.

Ova je Odluka upućena državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 19. kolovoza 2016.

Za Komisiju
Karmenu VELLA
Član Komisije

PRILOG I.

SADRŽAJ

Odjeljak 1.: Biološki podaci

Tablica 1.A: Popis stokova za koje treba prikupljati podatke

Tablica 1.B: Planiranje uzorkovanja za biološke varijable

Tablica 1.C: Intenzitet uzorkovanja za biološke varijable

Tablica 1.D: Rekreacijski ribolov

Pilot-studija 1.: Relativni udio ulova iz rekreacijskog ribolova u odnosu na ulov iz gospodarskog ribolova

Tablica 1.E: Prikupljanje podataka o anadromnim i katadromnim vrstama u slatkim vodama

Okvir za unos teksta 1.E: Prikupljanje podataka o anadromnim i katadromnim vrstama u slatkim vodama

Tablica 1.F: Slučajni usputni ulov ptica, sisavaca, gmazova i riba

Pilot-studija 2.: Razina ribolova i utjecaj ribolovnih aktivnosti na biološke resurse i morske ekosustave

Tablica 1.G: Popis istraživanja na moru

Okvir za unos teksta 1.G: Popis istraživanja na moru

Tablica 1.H: Prikupljanje podataka u okviru istraživanja i njihovo širenje

Odjeljak 2.: Podaci o ribolovnim aktivnostima

Tablica 2.A: Strategija prikupljanja podataka o varijablama koje se odnose na ribolovnu aktivnost

Okvir za unos teksta 2.A: Strategija prikupljanja podataka o varijablama koje se odnose na ribolovnu aktivnost

Odjeljak 3.: Ekonomski i socijalni podaci

Tablica 3.A: Segmenti populacije za prikupljanje ekonomskih i socijalnih podataka o ribarstvu

Okvir za unos teksta 3.A: Segmenti populacije za prikupljanje ekonomskih i socijalnih podataka o ribarstvu

Pilot-studija 3.: Podaci o zapošljavanju s obzirom na razinu obrazovanja i državljanstvo

Tablica 3.B: Segmenti populacije za prikupljanje ekonomskih i socijalnih podataka o akvakulturi

Okvir za unos teksta 3.B: Segmenti populacije za prikupljanje ekonomskih i socijalnih podataka o akvakulturi

Pilot-studija 4.: Okolišni podaci o akvakulturi

Tablica 3.C: Segmenti populacije za prikupljanje ekonomskih i socijalnih podataka o prerađivačkoj industriji

Okvir za unos teksta 3.C: Segmenti populacije za prikupljanje ekonomskih i socijalnih podataka o prerađivačkoj industriji

Odjeljak 4.: Strategija uzorkovanja za biološke podatke o gospodarskom ribolovu

Tablica 4.A: Opis plana uzorkovanja za biološke podatke

Okvir za unos teksta 4.A: Opis plana uzorkovanja za biološke podatke

Tablica 4.B: Opis okvira uzorkovanja za biološke podatke

Tablica 4.C: Podaci o ribarstvu po državama članicama

Tablica 4.D: Iskrcajna mjesta

Odjeljak 5.: Kvaliteta podataka

Tablica 5.A: Okvir za osiguravanje kvalitete bioloških podataka

Tablica 5.B: Okvir za osiguravanje kvalitete društveno-ekonomskih podataka

Odjeljak 6.: Dostupnost podataka

Tablica 6.A: Dostupnost podataka

Odjeljak 7.: Koordinacija

Tablica 7.A: Planirana koordinacija na regionalnoj i međunarodnoj razini

Tablica 7.B: Daljnje postupanje povezano s preporukama i sporazumima

Tablica 7.C: Bilateralni i multilateralni sporazumi

ODJELJAK 1. BIOLOŠKI PODACI

Tablica 1.A

Popis stokova za koje treba prikupljati podatke

Opće napomene: Ovom se tablicom ispunjuju zahtjevi iz poglavlja III. stavka 2. točke (a) podtočaka i., ii. i iii. višegodišnjeg programa Unije te članka 2., članka 3. i članka 8. ove Odluke. Ova je tablica namijenjena određivanju podataka koje treba prikupljati u skladu s tablicama 1.A, 1.B i 1.C višegodišnjeg programa Unije. Upotrijebite ovu tablicu kako biste prikazali pregled prikupljanja podataka na razini područja/stoka. Sve uzorkovane primjerke identificira se na razini vrste te im se, ako je to moguće, mjeri duljina.

Naziv varijable	Smjernice
MS (Država članica, DČ)	Ime države članice navodi se u obliku troslovne oznake u skladu s normom ISO 3166-1, npr. „DEU”.
Reference years (Referentne godine)	Država članica navodi godinu ili godine na koje se podaci stvarno odnose. Država članica izabire tri posljednje godine za koje su podaci dostupni. Referentne godine navode se u obliku „2013–2015”.
Species (Vrsta)	Država članica navodi nazive (na latinskoj) vrsta/stokova za koje se uzorkovanje radi prikupljanja bioloških varijabli zahtijeva u skladu s tablicama 1.A, 1.B i 1.C višegodišnjeg programa Unije za sva područja na kojima djeluje ribarska flota države članice.
Region (Regija)	Država članica upućuje na nazivlje iz tablice 5.C višegodišnjeg programa Unije (razina II). Ako se informacije odnose na sve regije, upišite „all regions” (sve regije).
RFMO/RFO/IO	Država članica upisuje skraćeni naziv regionalne organizacije za upravljanje ribarstvom (Regional Fisheries Management Organisation – RFMO), regionalne organizacije za ribarstvo (Regional Fisheries Organisation – RFO) ili međunarodnih organizacija (International Organisations – IO) koje su nadležne za upravljanje predmetnom vrstom/predmetnim stokom i pružanje savjeta o njima. npr. RFMO: ICCAT, GFCM, NAFO npr. RFO: CECAF npr. IO: ICES Ako ne postoji RFMO, RFO ili IO, upisuje se „NA” (nije primjenjivo).
Area/Stock (Područje/stok)	Država članica navodi područje predmetne vrste/stoka, u skladu s tablicama 1.A, 1.B i 1.C višegodišnjeg programa Unije (npr. GSA 16; zone ICES-a I., II.; zone ICES-a III.a, IV., VII.d itd.).
Selected for sampling (Y/N) (Izabrano za uzorkovanje)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje jesu li vrsta/stok odabrani za uzorkovanje. Označite s „Y” (da) ako su vrsta/stok odabrani za uzorkovanje za barem jednu varijablu iz tablice 1.B ovog Priloga.
Average landings in the reference years (tons) (Prosječna masa iskrcanih ulova u referentnim godinama (u tonama))	Prosječna masa iskrcanih ulova za svaku vrstu i svaki stok u posljednjem trogodišnjem referentnom razdoblju. Pri unošenju podataka o iskrcanim ulovima država članica uzima u obzir sljedeća pravila: Ako vrsta uopće nije iskrcana, upišite „None” (nema ih). Ako je prosječna masa iskrcanih ulova manja od 200 tona, ne upisujte je brojkom, nego upišite „< 200”. Ako je prosječna masa iskrcanih ulova veća od 200 tona, upišite vrijednost prosječne mase iskrcanih ulova za posljednje trogodišnje referentno razdoblje. Vrijednosti prosječne mase iskrcanih ulova mogu se zaokružiti na najbližih pet ili deset tona.

Naziv varijable	Smjernice
EU TAC (if any) (TAC EU-a (ako postoji)) (%)	Primjenjuje se samo na stokove koji podlježu uredbama o TAC-u i kvotama. U ovaj stupac države članice: <ul style="list-style-type: none"> — upisuju „None” (nema ih) ako država članica nema udio u TAC-u EU-a za predmetni stok, — upisuju točan udio ako država članica ima udio u TAC-u EU-a za predmetni stok.
Share (%) in EU landings (Udio (%) u iskrcanim ulovima EU-a)	Primjenjuje se na i. sve stokove u Sredozemnom moru te ii. sve stokove izvan Sredozemnog mora za koje još nije određen TAC. U ovaj stupac države članice: <ul style="list-style-type: none"> — upisuju „None” (nema ih) ako država članica nema iskrcanih ulova predmetnog stoka, — upisuju točan udio ako država članica ima iskrcanih ulova predmetnog stoka, u slučaju da se ta država članica želi pozvati na određeni prag.
Threshold (Y/N) (Prag)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje primjenjuje li se za predmetnu vrstu/stok prag u skladu s poglavljem V. višegodišnjeg programa Unije.
Comments (Napomene)	Sve dodatne napomene.

Tablica 1.B

Opće napomene: Ovom se tablicom ispunjuju zahtjevi iz poglavlja III. stavka 2. točke (a) podtočaka i., ii. i iii. višegodišnjeg programa Unije te članka 2., članka 3. i članka 8. ove Odluke. Ova je tablica namijenjena određivanju podataka koje treba prikupljati u skladu s tablicama 1.A, 1.B i 1.C višegodišnjeg programa Unije. Za vrste navedene u ovoj tablici prikupljaju se podaci o biološkim parametrima (duljina, starost, masa, omjer spolova, zrelost i fekunditet). Za svaki parametar i godinu upišite „X“ ako je prikupljanje podataka provedeno ili se planira provesti. Na temelju ove tablice moguće je utvrditi u kojim će godinama država članica prikupljati podatke.

Naziv varijable	Smjernice
MS (Država članica, DČ)	Ime države članice navodi se u obliku troslovne oznake u skladu s normom ISO 3166-1, npr. „DEU“.
Species (Vrsta)	Država članica navodi nazine (na latinskom) vrsta/stokova za koje se uzorkovanje radi prikupljanja bioloških varijabli zahtjeva u skladu s tablicama 1.A, 1.B i 1.C višegodišnjeg programa Unije za sva područja na kojima djeluje ribarska flota države članice.
Region (Regija)	Država članica upućuje na nazivlje iz tablice 5.C višegodišnjeg programa Unije (razina II.). Ako se informacije odnose na sve regije, upišite „all regions“ (sve regije).
RFMO/RFO/IO	Država članica upisuje skraćeni naziv regionalne organizacije za upravljanje ribarstvom (Regional Fisheries Management Organisation – RFMO), regionalne organizacije za ribarstvo (Regional Fisheries Organisation – RFO) ili međunarodnih organizacija (International Organisations – IO) koje su nadležne za upravljanje predmetnom vrstom/predmetnim stokom i pružanje savjeta o njima. npr. RFMO: ICCAT, GFCM, NAFO npr. RFO: CECAF npr. IO: ICES Ako ne postoji RFMO, RFO ili IO, upisuje se „NA“ (nije primjenjivo).
Area/Stock (Područje/stok)	Država članica navodi ribolovno područje predmetne vrste/stoka (npr. GSA 16; zone ICES-a I., II.; zone ICES-a III.a, IV., VII.d itd.).
Frequency (Učestalost)	Država članica navodi učestalost uzorkovanja („M“ (mjesečno), „Q“ (tromjesečno), „A“ (godišnje), „O“ (ostalo) – pobliže navesti).
Length (Duljina)	Država članica navodi godine u kojima će se provoditi uzorkovanje radi dobivanja podataka o duljinama.
Age (Starost)	Država članica navodi godine u kojima će se provoditi uzorkovanje radi dobivanja podataka o starosti.
Weight (Masa)	Država članica navodi godine u kojima će se provoditi uzorkovanje radi dobivanja podataka o masi.
Sex ratio (Omjer spolova)	Država članica navodi godine u kojima će se provoditi uzorkovanje radi dobivanja podataka o omjeru spolova.
Sexual maturity (Spolna zrelost)	Država članica navodi godine u kojima će se provoditi uzorkovanje radi dobivanja podataka o spolnoj zrelosti.
Fecundity (Fekunditet)	Država članica navodi godine u kojima će se provoditi uzorkovanje radi dobivanja podataka o fekunditetu.
Comments (Napomene)	Sve dodatne napomene.

Tablica 1.C

Opće napomene: Ovom se tablicom ispunjuju zahtjevi iz poglavlja III. stavka 2. točke (a) podtočaka i., ii. i iii. i iz poglavlja IV. višegodišnjeg programa Unije te članka 2., članka 4. stavka 1. i članka 8. ove Odluke. Ova je tablica namijenjena određivanju podataka koje treba prikupljati u skladu s tablicama 1.A, 1.B i 1.C višegodišnjeg programa Unije. Objasnite planiranu strategiju uzorkovanja za biološke varijable.

Naziv varijable	Smjernice
MS (Država članica, DČ)	Ime države članice navodi se u obliku troslovne oznake u skladu s normom ISO 3166-1, npr. „DEU”.
MS participating in sampling (Država članica koja sudjeluje u uzorkovanju)	Ako se uzorkovanje provodi u skladu s programom koji je koordiniran na regionalnoj razini, navode se sve države članice koje u njemu sudjeluju. U suprotnom se navodi država članica koja je odgovorna za uzorkovanje. Ako su dostupne, u polju „Comments” (Napomene) navode se poveznice na planiranu koordinaciju na regionalnoj ili međunarodnoj razini odnosno bilateralne i multilateralne sporazume.
Sampling year (Godina uzorkovanja)	Država članica detaljno navodi godinu ili godine za planirane ciljeve. Različite se godine navode u različitim retcima tablice. Uključuju se sve predmetne godine.
Species (Vrsta)	Država članica navodi nazive (na latinskome) vrsta/stokova za koje se uzorkovanje radi prikupljanja bioloških varijabli zahtijeva u skladu s tablicama 1.A, 1.B i 1.C za sva područja na kojima djeluje ribarska flota države članice.
Region (Regija)	Država članica upućuje na nazivlje iz tablice 5.C višegodišnjeg programa Unije (razina II.). Ako se informacije odnose na sve regije, upišite „all regions” (sve regije).
RFMO/RFO/IO	Država članica upisuje skraćeni naziv regionalne organizacije za upravljanje ribarstvom (Regional Fisheries Management Organisation – RFMO), regionalne organizacije za ribarstvo (Regional Fisheries Organisation – RFO) ili međunarodnih organizacija (International Organisations – IO) koje su nadležne za upravljanje predmetnom vrstom/predmetnim stokom i pružanje savjeta o njima. npr. RFMO: ICCAT, GFCM, NAFO npr. RFO: CECAF npr. IO: ICES Ako ne postoji RFMO, RFO ili IO, upisuje se „NA” (nije primjenjivo).
Area/Stock (Područje/stok)	Država članica navodi ribolovno područje predmetne vrste/stoka (npr. GSA 16; zone ICES-a I., II.; zone ICES-a III.a, IV., VII.d itd.).
Variables (Varijable)	Država članica izvješćuje o sljedećim varijablama: duljina, starost, masa, omjer spolova, spolna zrelost i fekunditet, kako su navedene u tablici 1.B ovog Priloga. Kombinacija vrsta i varijabli navedena u tablici 1.B ovog Priloga odgovara tim informacijama.
Data sources (Izvori podataka)	Država članica ključnom riječju opisuje glavne izvore podataka (npr. istraživanja, komercijalni uzorci, uzorci s tržišta, uzorci iz odbačenog ulova itd.). Država članica zaštebitno izvješćuje o planiranom uzorkovanju za „commercial fisheries” (gospodarski ribolov) i „surveys” (istraživanja).

Naziv varijable	Smjernice
Planned minimum no of individuals to be measured at the national level (Planirani minimalni broj jedinki koje je potrebno izmjeriti na nacionalnoj razini)	Država članica navodi ukupni planirani minimalni broj riba koje je potrebno izmjeriti na nacionalnoj razini. U polju „Comments“ (Napomene) ukratko se definira metodologija koja se upotrebljava za dobivanje tih vrijednosti (npr. prethodno uzorkovanje, simulacija itd.).
Planned minimum no of individuals to be measured at the regional level (Planirani minimalni broj jedinki koje je potrebno izmjeriti na regionalnoj razini)	Države članice navode planirani minimalni broj riba koje će se uzorkovati u okviru programa koordiniranog na regionalnoj razini ako takav program postoji, a u suprotnom treba upisati „NA“ (nije primjenjivo). U polju „Comments“ (Napomene) ukratko se definira metodologija koju se upotrebljava za dobivanje tih vrijednosti (npr. prethodno uzorkovanje, simulacija itd.).
Comments (Napomene)	Sve dodatne napomene.

Tablica 1.D

Rekreacijski ribolov

Opće napomene: Ovom se tablicom ispunjuju zahtjevi iz poglavlja III. stavka 2. točke (a) podtočke iv. višegodišnjeg programa Unije te članka 2., članka 3. i članka 4. stavka 1. ove Odluke. Ova je tablica namijenjena određivanju podataka koje treba prikupljati u skladu s tablicom 3. višegodišnjeg programa Unije, koji uključuju i ulove anadromnih i katadromnih vrsta iz rekreativskog ribolova u morskim i slatkim vodama.

Naziv varijable	Smjernice
MS (Država članica, DČ)	Ime države članice navodi se u obliku troslovne oznake u skladu s normom ISO 3166-1, npr. „DEU”.
Sampling year (Godina uzorkovanja)	Država članica navodi godinu planiranog uzorkovanja.
Area/EMU (Područje/jedinica upravljanja jeguljama (EMU))	Država članica upućuje na nazivlje iz tablice 3. višegodišnjeg programa Unije. Ako je riječ o jeguljama, navodi se jedinica upravljanja jeguljama (EMU).
RFMO/RFO/IO	Država članica upisuje skraćeni naziv regionalne organizacije za upravljanje ribarstvom (Regional Fisheries Management Organisation – RFMO), regionalne organizacije za ribarstvo (Regional Fisheries Organisation – RFO) ili međunarodnih organizacija (International Organisations – IO) koje su nadležne za upravljanje predmetnom vrstom/predmetnim stokom i pružanje savjeta o njima. npr. RFMO: ICCAT, GFCM, NAFO npr. RFO: CECAF npr. IO: ICES Ako ne postoji RFMO, RFO ili IO, upisuje se „NA” (nije primjenjivo).
Species (Vrsta)	Država članica navodi (ako je moguće, na latinskom) naziv vrste za koju se uzorkovanje ulova u rekreativskom ribolovu zahtijeva u skladu s tablicom 3. višegodišnjeg programa Unije ili je utvrđeno pilot-studijama i/ili potrebama upravljanja za rekreativski ribolov (po regijama). Uključuju se sve vrste, čak i ako neke od njih nisu prisutne u predmetnoj državi članici.
Applicable (Species present in the MS?) (Primjenjivo (vrsta prisutna u državi članici?))	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje je li vrsta prisutna u toj državi članici.
Reasons for not sampling (Razlozi za neuzorkovanje)	Ako je vrsta prisutna u toj državi članici, ali se ne prikupljaju podaci o njoj, država članica navodi razloge (slobodan tekst) zbog kojih ne uzorkuje tu vrstu, uz točna upućivanja kad je to prikladno (npr. vrsta nije prisutna na predmetnom području, propisi/zakoni države, vrsta je unutar propisanog praga itd.).
Threshold (Y/N) (Prag)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje primjenjuje li se za predmetnu vrstu prag u skladu s poglavljem V. višegodišnjeg programa Unije.
Annual estimate of catch? (Y/N) (Godišnja procjena ulova?)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje planira li se za predmetnu vrstu godišnja procjena ulova (masa i/ili broj).
Annual percentage of released catch? (Y/N) (Godišnji postotak ulova vraćenog u more?)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje planira li se za predmetnu vrstu godišnji postotak ulova vraćenog u more (stopa puštene ribe).

Naziv varijable	Smjernice
Collection of catch composition data? (Y/N) (Prikupljanje podataka o sastavu ulova?)	Država članica upisujući „Y“ (da) ili „N“ (ne) označuje planiraju li se za predmetnu vrstu podaci o sastavu ulova (npr. dužina).
Type of Survey (Vrsta istraživanja)	Država članica navodi vrste istraživanja koja će se provoditi radi prikupljanja podataka o rekreacijskom ribolovu (npr. istraživanja na licu mjesta, telefonske ankete, ribički dnevnići itd., ili bilo koja kombinacija tih istraživanja).
Comments (Napomene)	Sve dodatne napomene.

*Pilot-studija 1.***Relativni udio ulova iz rekreacijskog ribolova u odnosu na ulov iz gospodarskog ribolova**

Opće napomene: Ovim se okvirom za unos teksta ispunjuju zahtjevi iz poglavља V. stavka 4. višegodišnjeg programa Unije te članka 2. i članka 4. stavka 3. točke (a) ove Odluke.

1. Cilj pilot-studije   2. Trajanje pilot-studije   3. Metodologija i očekivani ishodi pilot-studije

(najviše 900 riječi)

Tablica 1.E

Prikupljanje podataka o anadromnim i katadromnim vrstama u slatkim vodama

												Plan rada (PR)		
												Datum podno- šenja PR-a	31.10.2016.	
MS	Sampling period	Area	RFMO/ RFO/IO	Species	Appli- cable (Y/N)	Reasons for not samp- ling	Water Body	Life stage	Fishery / Independent data collec- tion	Method	Unit	Planned nos	Frequency	Comments
FIN	2017-2020	Baltik	NASCO	<i>Salmo salar</i>			RJJEKA XXX	mladi losos	I	elektrori- bolov	br. mjesta	40		
FIN	2017-2020	Baltik	NASCO	<i>Salmo salar</i>			RJJEKA XXX	mlađ	I	klopka	br. mlađi	4 000		
FIN	2017-2020	Baltik	NASCO	<i>Salmo salar</i>			RJJEKA XXX	odrasle jedinke	I	brojač	br. brojača	1		
FIN	2017-2020	Baltik	NASCO	<i>Salmo salar</i>			RJJEKA XXX	odrasle jedinke	F	uzorkova- nje	br. uzo- raka	100		
FIN	2017-2020	Baltik	ICES	<i>Anguilla anguilla</i>			RJJEKA YYY	sta- klena	I	elektrori- bolov	br. mjesta	40		
FIN	2017-2020	Baltik	ICES	<i>Anguilla anguilla</i>			RJJEKA YYY	žuta	I	klopka	br. mlađi	4 000		
FIN	2017-2020	Baltik	ICES	<i>Anguilla anguilla</i>			RJJEKA YYY	srebrna	I	brojač	br. brojača	1		
GBR	2017-2020	UK – sjeverni dio	ICES	<i>Anguilla anguilla</i>			NA	sta- klena	F	uzorkova- nje	br. uzo- raka	100		
GBR	2017-2020	UK – sjeverni dio	ICES	<i>Anguilla anguilla</i>			NA	žuta	I	klopka	br. klopki	1		
GBR	2017-2020	UK – sjeverni dio	ICES	<i>Anguilla anguilla</i>			NA	srebrna	I	elektrori- bolov	br. mjesta	20		

Opće napomene: Ovom se tablicom ispunjuju zahtjevi iz poglavlja III. stavka 2. točaka (b) i (c) višegodišnjeg programa Unije te članka 2., članka 3. i članka 4. stavka 1. ove Odluke. Ova je tablica namijenjena određivanju podataka koje treba prikupljati u skladu s tablicom 1.E višegodišnjeg programa Unije. Upotrijebite ovu tablicu kako biste prikazali pregled podataka koje treba prikupljati o gospodarskom ribolovu anadromnih i katadromnih vrsta u slatkim vodama.

Naziv varijable	Smjernice
MS (Država članica, DČ)	Ime države članice navodi se u obliku troslovne oznake u skladu s normom ISO 3166-1, npr. „DEU”.
Sampling period (Razdoblje uzorkovanja)	Država članica navodi razdoblje planiranog uzorkovanja.
Area (Područje)	Ako je riječ o jeguljama, navodi se „EMU” (<i>Eel Management Unit</i> – jedinica upravljanja jeguljama). Za sve ostale slučajeve navodi se slivno područje.
RFMO/RFO/IO	Država članica upisuje skraćeni naziv regionalne organizacije za upravljanje ribarstvom (Regional Fisheries Management Organisation – RFMO), regionalne organizacije za ribarstvo (Regional Fisheries Organisation – RFO) ili međunarodnih organizacija (International Organisations – IO) koje su nadležne za upravljanje predmetnom vrstom/predmetnim stokom i pružanje savjeta o njima. npr. RFMO: ICCAT, GFCM, NAFO npr. RFO: CECAF npr. IO: ICES Ako ne postoji RFMO, RFO ili IO, upisuje se „NA” (nije primjenjivo).
Species (Vrsta)	Država članica navodi naziv vrste (na latinskom). Navode se sve vrste, čak i ako neke od njih nisu prisutne u predmetnoj državi članici.
Applicable (Y/N) (Primjenjivo)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje je li vrsta prisutna u toj državi članici odnosno je li ribolov te vrste zabranjen.
Reasons for not sampling (Razlozi za neuzorkovanje)	Ako je vrsta prisutna u državi, ali se ne prikupljaju podaci o njoj, država članica navodi razloge (slobodan tekst) zbog kojih ne uzorkuje tu vrstu (npr. vrsta nije prisutna na predmetnom području, propisi/zakoni države, vrsta je unutar propisanog praga itd.).
Water Body (Vodno tijelo)	Država članica navodi naziv odabrane rijeke/sustava (npr. referentna rijeka).
Life stage (Faza života)	Država članica navodi fazu života vrste (npr. odrasla, staklena, srebrna itd.)
Fishery/Independent data collection (Ribolov/neovisno prikupljanje podataka)	Država članica navodi dobivaju li se podaci iz komercijalnih ulova (ribolov („F”)) ili iz drugih izvora (neovisno („I”)).
Method (Metoda)	Država članica navodi izvore iz kojih će se dobivati podaci (npr. klopka, brojač, očeviđnici itd., ili bilo koja kombinacija tih metoda).
Unit (Jedinica)	Za svaku se metodu navodi planirana jedinica za navođenje podataka (npr. broj klopki, broj brojača, broj izvođenja elektroribolova itd.).

Naziv varijable	Smjernice
Planned nos (Planirane količine)	Država članica navodi planirani kvantitativni cilj (broj) za odabranu jedinicu.
Frequency (Učestalost)	Država članica navodi učestalost uzorkovanja („M” (mjesečno), „Q” (tromjesečno), „A” (godišnje), „O” (ostalo) – pobliže navesti).
Comments (Napomene)	Sve dodatne napomene.

Okvir za unos teksta 1.E

Prikupljanje podataka o anadromnim i katadromnim vrstama u slatkim vodama

Opće napomene: Ovim se okvirom za unos teksta ispunjuju zahtjevi iz poglavља III. stavka 2. točaka (b) i (c) višegodišnjeg programa Unije te članka 2. ove Odluke.

Odabrana metoda prikupljanja podataka.

(najviše 250 riječi po području)

Tablica 1.F

Slučajni usputni ulov ptica, sisavaca, gmazova i riba

							Plan rada (PR)		
							Datum podnošenja PR-a	31.10.2016.	
MS	Sampling period/ year(s)	Region	RFMO/RFO/IO	Sub-area / Fishing ground	Scheme	Stratum ID code	Group of vulne- rable species	Expected occurrence of recordings	Comments
FRA	2017-2018	Sjeverno more i istočni Arktik	ICES		pridneno istraži- vanje na moru	SCT SD1-5	ptice		
FRA	2017-2018	Sredozemno i Crno more	GFCM						
FRA	2017-2018	Sjeverno more i istočni Arktik	ICES						

Opće napomene: Ovom se tablicom ispunjuju zahtjevi iz poglavlja III. stavka 3. točke (a) višegodišnjeg programa Unije te članka 2. ove Odluke. Ova je tablica namijenjena određivanju podataka koje treba prikupljati u skladu s tablicom 1.D višegodišnjeg programa Unije. Objasnite planiranu strategiju uzorkovanja.

Naziv varijable	Smjernice
MS (Država članica, DČ)	Ime države članice navodi se u obliku troslovne oznake u skladu s normom ISO 3166-1, npr. „DEU”.
Sampling period/year(s) (Razdoblje/godine uzorkovanja)	Država članica navodi razdoblje planiranog uzorkovanja. Godine uzorkovanja navode se u obliku „2017–2018”.
Region (Regija)	Država članica upućuje na nazivlje iz tablice 5.C višegodišnjeg programa Unije (razina II.). Ako se informacije odnose na sve regije, upišite „all regions” (sve regije).
RFMO/RFO/IO	Država članica upisuje skraćeni naziv regionalne organizacije za upravljanje ribarstvom (Regional Fisheries Management Organisation – RFMO), regionalne organizacije za ribarstvo (Regional Fisheries Organisation – RFO) ili međunarodnih organizacija (International Organisations – IO) koje su nadležne za upravljanje predmetnom vrstom/predmetnim stokom i pružanje savjeta o njima. npr. RFMO: ICCAT, GFCM, NAFO npr. RFO: CECAF npr. IO: ICES Ako ne postoji RFMO, RFO ili IO, upisuje se „NA” (nije primjenjivo).
Sub-area/Fishing ground (Potpodručje/ribolovno područje)	Država članica navodi ribolovno područje predmetne vrste/stoka (npr. GSA 16; zone ICES-a I., II.; zone ICES-a III.a, IV., VII.d itd.).
Scheme (Sustav)	Država članica navodi sustav uzorkovanja: „at markets” (na tržnicama), „at sea” (na moru), kombinacija tih dviju metoda ili „other” (drugo). Vrijednosti odgovaraju onima navedenima u tablici 4.A i tablici 4.B ovog Priloga, osim ako su uspostavljeni posebni sustavi.
Stratum ID code (Identifikacijska oznaka stratuma)	Država članica navodi jedinstvenu oznaku za identifikaciju svakog stratuma unutar sustava. Vrijednosti odgovaraju onima navedenima u tablici 4.A i tablici 4.B ovog Priloga, osim ako su uspostavljeni posebni sustavi.
Group of vulnerable species (Skupina osjetljivih vrsta)	Država članica navodi skupinu vrsta na temelju poglavlja III. odredbe 3. točke (a) višegodišnjeg programa Unije.
Expected occurrence of recordings (Očekivana pojava zabilježenih slučajeva)	Države članice navode očekivanu pojavu zabilježenih slučajeva za jedinke ulovljene kao slučajni usputni ulov, uključujući puštanja, u skladu s tablicom 1.D višegodišnjeg programa Unije. Nавести okviran (+/-) broj ili „X”.
Comments (Napomene)	Sve dodatne napomene.

*Pilot-studija 2.***Razina ribolova i utjecaj ribolovnih aktivnosti na biološke resurse i morske ekosustave**

Opće napomene: Ovim se okvirom za unos teksta ispunjuju zahtjevi iz poglavља III. stavka 3. točke (c) višegodišnjeg programa Unije te članka 2. i članka 4. stavka 3. točke (b) ove Odluke.

1. Cilj pilot-studije
2. Trajanje pilot-studije
3. Metodologija i očekivani ishodi pilot-studije

(najviše 900 riječi)

Tablica 1.G

Popis istraživanja na moru

Opće napomene: Ovom se tablicom ispunjuju zahtjevi iz poglavlja IV. i poglavlja V. višegodišnjeg programa Unije te članka 2. i članka 3. ove Odluke. Ova je tablica namijenjena određivanju koja će se istraživanja na moru iz tablice 10. višegodišnjeg programa Unije provesti te koja će dodatna istraživanja provesti država članica.

Naziv varijable	Smjernice
MS (Država članica, DČ)	Ime države članice navodi se u obliku troslovne oznake u skladu s normom ISO 3166-1, npr. „DEU”.
Name of survey (Naziv istraživanja)	Država članica navodi naziv istraživanja. Za obvezna istraživanja naziv mora biti jednak onome koji je upotrijebljen u tablici 10. višegodišnjeg programa Unije.
Acronym (Skraćeni naziv)	Država članica navodi skraćeni naziv istraživanja. Za obvezna istraživanja skraćeni naziv mora biti jednak onome koji je naveden u tablici 10. višegodišnjeg programa Unije.
Mandatory (Y/N) (Obvezno)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje je li istraživanje uključeno u tablicu 10. višegodišnjeg programa Unije.
Threshold (Y/N) (Prag (D/N))	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje primjenjuje li se prag u skladu s poglavljem V. odredbom 7. višegodišnjeg programa Unije. Ako je odgovor „Y” (da), detaljnije opišite u okviru za unos teksta 1.G ovog Priloga.
Agreed at RCG level (Dogovoren na razini regionalne koordinacijske skupine)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje je li istraživanje dogovoreno na razini morske regije.
MS participation (Sudjelovanje država članica)	Označite sudjeluju li druge države članice u istraživanju te navedite oblik njihova sudjelovanja [„F” (financijsko), „T” (tehničko), „E” (napori) ili „C” (kombinacija navedenog)]. Detaljnije opišite u okviru za unos teksta 1.G ovog Priloga. Ako u istraživanju ne sudjeluje ni jedna druga država članica, u ovo se polje upisuje „NA” (nije primjenjivo).
Area(s) covered (Obuhvaćena područja)	Država članica navodi područja koja se planira obuhvatiti. Za obvezna istraživanja područje mora biti jednako onome koje je upotrijebljeno u tablici 10. višegodišnjeg programa Unije.
Period (Month) (Razdoblje (mjeseci))	Država članica navodi razdoblje (u mjesecima) koje se planira obuhvatiti. Za obvezna istraživanja razdoblje mora biti jednako onome koje je upotrijebljeno u tablici 10. višegodišnjeg programa Unije.
Frequency (Učestalost)	Država članica navodi učestalost istraživanja: „Annual” (godišnje), „Biannual” (dvogodišnje), „Triennial” (trogodišnje) itd.
Days at sea planned (Planirani dani na moru)	Država članica navodi dane na moru planirane na nacionalnoj razini.
Type of sampling activities (Vrsta aktivnosti uzorkovanja)	Država članica navodi vrstu glavnih aktivnosti uzorkovanja. Za razliku od dodatnih aktivnosti uzorkovanja, glavne aktivnosti uzorkovanja one su koje su dogovorene u okviru relevantne skupine zadužene za planiranje istraživanja. Upotrijebite poseban redak za svaku vrstu aktivnosti uzorkovanja. Državu članicu potiče se da upotrebljava sljedeće kategorije: povlačenje ribarske mreže, sonda za mjerjenje provodljivosti, temperature i gustoće (CTD), povlačenje planktonskе mreže itd.
Planned target (Planirani cilj)	Država članica navodi broj planiranih aktivnosti uzorkovanja.

Naziv varijable	Smjernice
Map (Karta)	Država članica dodaje upućivanje na kartu kako je prikazana u okviru za unos teksta 1.G ovog Priloga.
Relevant international planning group – RFMO/RFO/IO (Relevantna međunarodna skupina za planiranje – RFMO/RFO/IO)	Država članica navodi relevantnu međunarodnu skupinu zaduženu za planiranje istraživanja i njezin odgovarajući RFMO/RFO/IO. Država članica upisuje skraćeni naziv regionalne organizacije za upravljanje ribarstvom (Regional Fisheries Management Organisation – RFMO), regionalne organizacije za ribarstvo (Regional Fisheries Organisation – RFO) ili međunarodnih organizacija (International Organisations – IO) koje su nadležne za upravljanje predmetnom vrstom/predmetnim stokom i pružanje savjeta o njima. npr. RFMO: ICCAT, GFCM, NAFO npr. RFO: CECAF npr. IO: ICES Ako ne postoji RFMO, RFO ili IO, upisuje se „NA“ (nije primjenjivo).
International database (Međunarodna baza podataka)	Država članica navodi naziv međunarodne baze podataka za podatke koji se prikupljaju u okviru istraživanja ili upisuje „no existing database“ (ne postoji baza podataka). Odnosi se samo na postojanje međunarodne baze podataka, a ne na pitanje jesu li podaci u nju uneseni.
Comments (Napomene)	Sve dodatne napomene.

Okvir za unos teksta 1.G**Popis istraživanja na moru**

Opće napomene: Ovim se okvirom za unos teksta ispunjuju zahtjevi iz poglavlja IV. višegodišnjeg programa Unije te članka 2. i članka 7. stavka 3. ove Odluke. Namijenjen je određivanju koja će se istraživanja na moru iz tablice 10. višegodišnjeg programa Unije provoditi. Države članice navode je li istraživanje uključeno u tablicu 10. višegodišnjeg programa Unije ili je riječ o dodatnom istraživanju.

1. Ciljevi istraživanja
2. Opis metoda koje se primjenjuju u istraživanju. Za obvezna istraživanja navodi se poveznica na priručnike. Uključuje se grafički prikaz (karta)
3. Za istraživanja koja se koordiniraju na međunarodnoj razini, navedite države članice/plovila koji sudjeluju te relevantnu međunarodnu skupinu zaduženu za planiranje istraživanja.
4. Ako je primjenjivo, opišite međunarodno sudjelovanje (fizičko i/ili financijsko) te dogovor o podjeli troškova koji se primjenjuje.
5. Objasnite gdje se primjenjuju pragovi.

(najviše 450 riječi po istraživanju)

Tablica 1.H
Prikupljanje podataka u okviru istraživanja i njihovo širenje

			Plan rada (PR)			Comments
			Datum podnošenja PR-a			
MS	Name of survey	Acronym	Type of data collected	Core/Additional variable	Used as basis for advice (Y/N)	Comments
NLD	IBTS na Sjevernome moru	IBTS_NS_Q1	Biološki podaci za bakalar IV.a	C	Y	
NLD	IBTS na Sjevernome moru	IBTS_NS_Q1	Biološki podaci za papalinu IV.a	C	Y	
NLD	IBTS na Sjevernome moru	IBTS_NS_Q1	Ličinke haringe	C	Y	
NLD	IBTS na Sjevernome moru	IBTS_NS_Q1	CTD po potegu	A	N	
NLD	IBTS na Sjevernome moru	IBTS_NS_Q1	Otpad u povlačnoj mreži (koći)	A	N	
NLD	North Sea IBTS	IBTS_NS_Q1	Bentičke vrste ulovljene pri koćarenju	A	N	
NLD	Međunarodno akustično istraživanje ugotice pučinke	BWAS	Akustični/biološki podaci za haringu	C	Y	
NLD	Međunarodno istraživanje ugotice pučinke	BWAS	Zapažanja morskih sisavaca	A	N	
NLD	Međunarodno istraživanje jajašaca skuše i šaruna	MEGS	Proizvodnja jajašaca skuše	C	Y	
NLD	Međunarodno istraživanje jajašaca skuše i šaruna	MEGS	CTD po potegu	C	Y	
ITA	Međunarodno istraživanje pridnenom povlačnom mrežom (koćom) u Sredozemlju	MEDITS	Biološki podaci za šaruna	C	Y	
ITA	Međunarodno istraživanje pridnenom povlačnom mrežom (koćom) u Sredozemlju	MEDITS	Biološki podaci za trlju kamenjarku	C	Y	

Opće napomene: Ovom se tablicom ispunjuju zahtjevi iz poglavlja IV. višegodišnjeg programa Unije. Ova je tablica namijenjena određivanju podataka koje treba prikupljati u pogledu istraživanja na moru opisanih u tablici 1.G ovog Priloga.

Naziv varijable	Smjernice
MS (Država članica, DČ)	Ime države članice navodi se u obliku troslovne oznake u skladu s normom ISO 3166-1, npr. „DEU”.
Name of survey (Naziv istraživanja)	Država članica navodi naziv istraživanja. Za obvezna istraživanja naziv mora biti jednak onome koji je upotrijebljen u tablici 10. višegodišnjeg programa Unije.
Acronym (Skraćeni naziv)	Država članica navodi skraćeni naziv istraživanja. Za obvezna istraživanja skraćeni naziv mora biti jednak onome koji je naveden u tablici 10. višegodišnjeg programa Unije.
Type of data collected (Vrsta podataka koji se prikupljaju)	Država članica navodi vrstu podataka koji se prikupljaju. Upotrijebite poseban redak za svaku vrstu podataka koji se prikupljaju. Državu članicu potiče se da upotrebljava sljedeće kategorije: biološki podaci za određeni stok, podaci o ličinkama za određeni stok, proizvodnja jajašaca za određeni stok, CTD po potegu, otpad po potegu, zapažanja morskih sisavaca, kornjača, morskih ptica, bentičke vrste ulovljene pri kočarenju itd. Ako je istraživanjem obuhvaćeno više vrsta, različiti se stokovi mogu grupirati.
Core/Additional variable (Glavna/dodatna varijabla)	Glavne varijable („C”) proizlaze iz glavnih aktivnosti uzorkovanja određenih planom istraživanja. Sve su ostale varijable dodatne („A”). Izvješćivanje o dodatnim varijablama nije obvezno.
Used as basis of advice (Y/N) (Upotrebljava se kao osnova za davanje savjeta)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje planira li se prikupljene podatke upotrijebiti kao osnovu za davanje savjeta. Država članica u polju „Comments” (Napomene) može navesti vrstu savjeta (procjenjivanje stokova, integrirano procjenjivanje ekosustava, nacionalno savjetovanje itd.).
Comments (Napomene)	Sve dodatne napomene.

ODJELJAK 2.

PODACI O RIBOLOVNIM AKTIVNOSTIMA

Tablica 2.A

Strategija prikupljanja podataka o varijablama koje se odnose na ribolovnu aktivnost

Opće napomene: Ovom se tablicom ispunjuju zahtjevi iz poglavlja III. odredbe 4. višegodišnjeg programa Unije te članka 2. i članka 4. stavka 2. točke (a) ove Odluke. Ova je tablica namijenjena navođenju i opisivanju metode donošenja procjena o reprezentativnim uzorcima u slučajevima u kojima se Uredbom (EU) br. 1224/2009 ne zahtijeva prikupljanje podataka ili u slučajevima kada podaci koji su prikupljeni u skladu s Uredbom (EU) br. 1224/2009 nisu na zbirnoj razini prikladnoj za predviđenu znanstvenu svrhu.

Naziv varijable	Smjernice
MS (Država članica, DČ)	Ime države članice navodi se u obliku troslovne oznake u skladu s normom ISO 3166-1, npr. „DEU”.
Supra region (Nadregija)	Država članica upućuje na nazivlje iz tablice 5.C višegodišnjeg programa Unije (razina III.). Ako se informacije odnose na sve regije, upišite „all regions” (sve regije).
Region (Regija)	Država članica upućuje na nazivlje iz tablice 5.C višegodišnjeg programa Unije (razina II.). Ako se informacije odnose na sve regije, upišite „all regions” (sve regije).
Variable group (Skupina varijable)	Država članica upućuje na nazivlje iz tablice 4. višegodišnjeg programa Unije. Umjesto skupine varijabli mogu se navesti pojedinačne varijable ako se za različite varijable unutar iste skupine varijabli upotrebljavaju različiti izvori.
Fishing technique (Tehnika ribolova)	Država članica upućuje na nazivlje iz tablice 5.B višegodišnjeg programa Unije. Označite zvjezdicom ako je za potrebe prikupljanja podataka predmetni segment grupiran s drugim segmentom (segmentima). Neaktivna plovila navode se kao poseban segment.
Length class (Kategorija duljine plovila)	
Metiers (level 6) (Metieri (razina 6.))	Država članica upućuje na nazivlje iz tablice 2. višegodišnjeg programa Unije. Navodi se samo ako država članica ima poseban okvir uzorkovanja definiran po kategorijama „metier by segment” (metier po segmentu). U suprotnome država članica može navesti „all metiers” (svi metieri), ali podatke mora prijaviti po kategorijama „fleet segment by metiers” (segment flote po metierima).
Data collected under control regulation appropriate for scientific use (Y/N/I) (Podaci prikupljeni u skladu s uredbom o kontroli prikladni su za znanstvene svrhe)	Država članica upisuje „Y” (da), „N” (ne) ili „I” (nedostatni).
Type of data collected under control regulation used to calculate the estimates (Vrsta podataka koji se prikupljaju u skladu s uredbom o kontroli i upotrebljavaju za izračunavanje procjena)	Država članica navodi vrstu podataka koj se prikupljaju: očeviđnici, prodajni listovi, podaci iz VMS-a, izvješća o ribolovu itd.
Expected coverage of data collected under control regulation (% of fishing trips) (Očekivani obuhvat podataka koji se prikupljaju u skladu s uredbom o kontroli (% izlazaka u ribolov))	Za svaki se izvor podataka navodi planirani postotak obuhvata, procijenjen na temelju izlazaka u ribolov, kao pokazatelj okvira osiguranja i kontrole kvalitete.

Naziv varijable	Smjernice
Additional data collection (Y/N) (Dodatno prikupljanje podataka)	Država članica upisujući „Y“ (da) ili „N“ (ne) označuje planira li se dodatno prikupljanje podataka.
Data collection scheme (Sustav prikupljanja podataka)	Država članica navodi sustav prikupljanja podataka: istraživanje na probabilističkom uzorku, istraživanje na neprobabilističkom uzorku, neizravno istraživanje, cenzus, nema sustava itd.
Planned coverage of data collected under complementary data collection (% of fishing trips) (Planirani obuhvat podataka koji se prikupljaju u okviru dodatnog prikupljanja podataka (% izlazaka u ribolov))	Za svaki se izvor podataka navodi planirani postotak obuhvata, procijenjen na temelju izlazaka u ribolov, kao pokazatelj okvira osiguranja i kontrole kvalitete.
Comments (Napomene)	Sve dodatne napomene.

Okvir za unos teksta 2.A**Strategija prikupljanja podataka o varijablama koje se odnose na ribolovnu aktivnost**

Opće napomene: Ovim se okvirom za unos teksta ispunjuju zahtjevi iz poglavљa III. stavka 4. višegodišnjeg programa Unije te članka 2., članka 4. stavka 2. točke (b) i članka 5. stavka 2. ove Odluke. U njemu se opisuje metoda donošenja procjena o reprezentativnim uzorcima u slučajevima u kojima se Uredbom (EU) br. 1224/2009 ne zahtjeva bilježenje podataka ili u slučajevima kada podaci koji su prikupljeni u skladu s Uredbom (EU) br. 1224/2009 nisu na zbirnoj razini prikladnoj za predviđenu znanstvenu svrhu.

1. Opis metodologija koje se upotrebljavaju za unakrsnu provjeru valjanosti različitih izvora podataka

2. Opis metodologija koje se upotrebljavaju za procjenu vrijednosti nalaza

3. Opis metodologija koje se upotrebljavaju za procjenu prosječne cijene (preporučuje se upotrijebiti ponderirane prosjeke, zasebno za svaki izlazak na more)

4. Opis metodologija koje se upotrebljavaju za planiranje prikupljanja dopunskih podataka (metodologija plana uzorkovanja, vrsta podataka koji se prikupljaju, učestalost prikupljanja itd.)

(najviše 900 riječi po regiji)

ODJELJAK 3.

EKONOMSKI I SOCIJALNI PODACI

Tablica 3.A

Segmenti populacije za prikupljanje ekonomskih i socijalnih podataka o ribarstvu

Opće napomene: Ovom se tablicom ispunjuju zahtjevi iz poglavlja III. stavka 5. točaka (a) i (b) višegodišnjeg programa Unije te članka 2., članka 3. i članka 4. stavaka 1. i 2. ove Odluke. Ova je tablica namijenjena određivanju podataka koje treba prikupljati u skladu s tablicama 5.A i 6. višegodišnjeg programa Unije. Upotrijebite ovu tablicu kako biste prikazali pregled populacije za prikupljanje ekonomskih i socijalnih podataka u sektoru ribarstva.

Naziv varijable	Smjernice
MS (Država članica, DČ)	Ime države članice navodi se u obliku troslovne oznake u skladu s normom ISO 3166-1, npr. „DEU”.
Supra region (Nadregija)	Država članica upućuje na nazivlje iz tablice 5.C višegodišnjeg programa Unije (razina III.). Ako se informacije odnose na sve regije, upišite „all regions” (sve regije).
Fishing technique (Tehnika ribolova)	Država članica upućuje na nazivlje iz tablice 5.B višegodišnjeg programa Unije. Označite zvjezdicom ako je za potrebe prikupljanja podataka predmetni segment grupiran s drugim segmentima. Neaktivna plovila navode se kao poseban segment.
Length class (Kategorija duljine plovila)	
Type of variables (E/S) (Vrsta varijabli)	Država članica navodi kategoriju kojoj pripadaju varijable: ekonomске („E”) ili socijalne („S”), na temelju tablice 5.A višegodišnjeg programa Unije za ekonomski varijable i tablice 6. višegodišnjeg programa Unije za socijalne varijable.
Variable (Varijabla)	Država članica upućuje na nazivlje iz drugog stupca tablice 5.A višegodišnjeg programa Unije za ekonomski varijable i iz tablice 6. višegodišnjeg programa Unije za socijalne varijable.
Data Source (Izvor podataka)	Država članica navodi upotrijebljene izvore podataka (očevidnik, prodajni listovi, računi, upitnici itd.). Izvori podataka moraju se jasno navesti za svaku varijablu.
Type of data collection scheme (Vrsta sustava prikupljanja podataka)	Država članica upisuje šifru sustava prikupljanja podataka kako slijedi: A – Cenzus; B – Istraživanje na probabilističkom uzorku; C – Istraživanje na neprobabilističkom uzorku; D – Neizravno istraživanje. Ako se varijabla ne prikuplja izravno, nego se procjenjuje, primjenjuje se neizravno istraživanje. U tom se slučaju u okviru za unos teksta 3.A ovog Priloga dodatno objašnjavaju sustav prikupljanja podataka i metoda procjene.
Frequency (Učestalost)	Država članica navodi učestalost prikupljanja ekonomskih i socijalnih podataka u skladu s poglavljem III. odredbom 5. točkama (a) i (b) višegodišnjeg programa Unije.
Planned sample rate % (Planirana stopa uzorkovanja (%))	Planirana stopa uzorkovanja (%) temelji se na populaciji flote, koja je definirana kao sva plovila koja su uvrštena u registar ribarske flote 31. prosinca i sva aktivna ribarska plovila koja su obavljala ribolov najmanje jedan dan u predmetnoj godini. Ako se za neke varijable podaci neće prikupljati, u stupcu „Planned sample rate %” (Planirana stopa uzorkovanja (%)) upisuje se „N” (ne). Planirana stopa uzorkovanja može se promjeniti na temelju ažuriranih podataka o ukupnoj populaciji (registru flote).
Comments (Napomene)	Sve dodatne napomene.

*Okvir za unos teksta 3.A***Segmenti populacije za prikupljanje ekonomskih i socijalnih podataka o ribarstvu**

Opće napomene: Ovim se okvirom za unos teksta ispunjuju zahtjevi iz poglavlja III. stavka 5. točaka (a) i (b) višegodišnjeg programa Unije te članka 2., članka 4. stavaka 1., 2. i 5. te članka 5. stavka 2. ove Odluke. Namijenjen je određivanju podataka koje treba prikupljati u skladu s tablicama 5.A i 6. višegodišnjeg programa Unije.

1. Opis metodologija koje se upotrebljavaju za odabir različitih izvora podataka
2. Opis metodologija koje se upotrebljavaju za odabir različitih vrsta prikupljanja podataka
3. Opis metodologija koje se upotrebljavaju za odabir okvira uzorkovanja i plana alokacije
4. Opis metodologija koje se upotrebljavaju za postupke procjena
5. Opis metodologija koje se upotrebljavaju u pogledu kvalitete podataka

(najviše 900 riječi po regiji)

*Pilot-studija 3.***Podaci o zapošljavanju s obzirom na razinu obrazovanja i državljanstvo**

Opće napomene: Ovim se okvirom za unos teksta ispunjuju zahtjevi iz poglavlja III. stavka 5. točke (b) i stavka 6. točke (b) višegodišnjeg programa Unije te članka 2. i članka 3. stavka 3. točke (c) ove Odluke. Namijenjen je određivanju podataka koje treba prikupljati u skladu s tablicom 6. višegodišnjeg programa Unije.

1. Cilj pilot-studije
2. Trajanje pilot-studije
3. Metodologija i očekivani ishodi pilot-studije

(najviše 900 riječi)

Tablica 3.B

Segmenti populacije za prikupljanje ekonomskih i socijalnih podataka o akvakulturi

MS	Techniques	Species group	Type of variables (E/S)	Variable	Data source	Type of data collection scheme	Threshold (Y/N)	Frequency	Plan rada (PR)	Comments
									Datum podno- šenja PR-a	
DEU	Mrjestilišta i uzga- jališta mlađi	Ostala morska riba	E	Promet	financijski izvje- štaji	A - Cenzus				
DEU	Kavezi	Lubin (brancin) i komarča	E	Troškovi energije	upitnici	B - Istraživanje na probabilističkom uzorku				
DEU	Kavezi	Losos	E	Troškovi energije	upitnici	C - Istraživanje na neprobabilističkom uzorku				
			S	Neplaćena radna snaga po spolu						

Opće napomene: Ovom se tablicom ispunjuju zahtjevi iz poglavlja III. stavka 6. točaka (a) i (b) i iz poglavlja V. višegodišnjeg programa Unije te članka 2., članka 3. i članka 4. stavka 1. ove Odluke. Ova je tablica namijenjena određivanju podataka koje treba prikupljati u skladu s tablicama 6. i 7. višegodišnjeg programa Unije. Upotrijebite ovu tablicu kako biste prikazali pregled prikupljanja ekonomskih i socijalnih podataka o sektoru akvakulture.

Naziv varijable	Smjernice
MS (Država članica, DČ)	Ime države članice navodi se u obliku troslovne oznake u skladu s normom ISO 3166-1, npr. „DEU”.
Techniques (Tehnike)	Država članica za segmentaciju koja će se primijeniti pri prikupljanju podataka o akvakulti slijedi tablicu 9. višegodišnjeg programa Unije.
Species group (Skupina vrsta)	
Type of variables (E/S) (Vrsta varijabli)	Država članica navodi kategoriju kojoj pripadaju varijable: „E” (ekonomski) ili „S” (socijalni), na temelju tablice 7. višegodišnjeg programa Unije za ekonomski varijable i tablice 6. višegodišnjeg programa Unije za socijalne varijable.
Variable (Varijabla)	Država članica upućuje na nazivlje iz drugog stupca tablice 7. višegodišnjeg programa Unije za ekonomski varijable i iz tablice 6. višegodišnjeg programa Unije za socijalne varijable.
Data Source (Izvor podataka)	Država članica navodi upotrijebljene izvore podataka (računi, upitnici itd.). Izvor podataka mora se jasno navesti za svaku varijablu.
Type of data collection scheme (Vrsta sustava prikupljanja podataka)	Država članica upisuje šifru sustava prikupljanja podataka kako slijedi: A – Census; B – Istraživanje na probabilističkom uzorku; C – Istraživanje na neprobabilističkom uzorku; D – Neizravno istraživanje. Ako se varijabla ne prikuplja izravno, nego se procjenjuje, primjenjuje se neizravno istraživanje. U tom se slučaju u okviru za unos teksta 3.B ovog Priloga dodatno objašnjavaju sustav prikupljanja podataka i metoda procjene.
Threshold (Y/N) (Prag (D/N))	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje primjenjuje li se prag u skladu s poglavljem V. višegodišnjeg programa Unije.
Frequency (Učestalost)	Država članica navodi učestalost prikupljanja ekonomskih i socijalnih podataka u skladu s poglavljem III. odredbom 6. točkama (a) i (b) višegodišnjeg programa Unije.
Planned sample rate % (Planirana stopa uzorkovanja (%))	Planirana stopa uzorkovanja (%) temelji se na populaciji kako je definirana poglavljem III. odredbom 6. točkom (a) višegodišnjeg programa Unije. Ako se za neke varijable podaci neće prikupljati, u stupcu „Planned sample rate %” (Planirana stopa uzorkovanja (%)) upisuje se „N” (ne). Planirana stopa uzorkovanja može se promijeniti na temelju ažuriranih podataka o ukupnoj populaciji.
Comments (Napomene)	Sve dodatne napomene.

*Okvir za unos teksta 3.B***Segmenti populacije za prikupljanje ekonomskih i socijalnih podataka o akvakulturi**

Opće napomene: Ovim se okvirom za unos teksta ispunjuju zahtjevi iz poglavlja III. stavka 6. točaka (a) i (b) višegodišnjeg programa Unije i članka 2., članka 4. stavaka 1. i 5. te članka 5. stavka 2. ove Odluke. Namijenjen je određivanju podataka koje treba prikupljati u skladu s tablicama 6. i 7. višegodišnjeg programa Unije.

1. Opis metodologija koje se upotrebljavaju za odabir različitih izvora podataka
2. Opis metodologija koje se upotrebljavaju za odabir različitih vrsta prikupljanja podataka
3. Opis metodologija koje se upotrebljavaju za odabir okvira uzorkovanja i plana alokacije
4. Opis metodologija koje se upotrebljavaju za postupke procjena
5. Opis metodologija koje se upotrebljavaju u pogledu kvalitete podataka

(najviše 1 000 riječi)

*Pilot-studija 4.***Okolišni podaci o akvakulturi**

Opće napomene: Ovim se okvirom za unos teksta ispunjuju zahtjevi iz poglavlja III. stavka 6. točke (c) višegodišnjeg programa Unije te članka 2. i članka 4. stavka 3. točke (d) ove Odluke. Namijenjen je određivanju podataka koje treba prikupljati u skladu s tablicom 8. višegodišnjeg programa Unije.

1. Cilj pilot-studije
2. Trajanje pilot-studije
3. Metodologija i očekivani ishodi pilot-studije

(najviše 900 riječi)

Tablica 3.C
Segmenti populacije za prikupljanje ekonomskih i socijalnih podataka o prerađivačkoj industriji

MS	Segment	Type of variables (E/S)	Variables	Data sources	Type of data collection scheme	Frequency	Plan rada (PR)	Comments
							Datum podnošenja PR-a	
ESP	društva <= 10	E	Prihod	financijski računi	B – Istraživanje na probabilističkom uzorku			
ESP	društva 11 – 49	E	Drugi operativni troškovi	upitnici	B – Istraživanje na probabilističkom uzorku			
ESP	društva 50 – 250	E	Drugi operativni troškovi	upitnici	A – Cenzus			
ESP	društva > 250	E	Ostala dobit	upitnici	B – Istraživanje na probabilističkom uzorku			
ESP		S	Neplaćeni rad po spolu					

Opće napomene: Ovom se tablicom ispunjuju zahtjevi iz poglavlja III. stavka 1.1. točke (d) bilješke 6. višegodišnjeg programa Unije te članka 2., članka 3. i članka 4. stavka 1. ove Odluke. Ova je tablica namijenjena određivanju podataka koje treba prikupljati u skladu s tablicom 11. višegodišnjeg programa Unije. Upotrijebite ovu tablicu kako biste prikazali pregled prikupljanja ekonomskih i socijalnih podataka o prerađivačkoj industriji. Navedite podatke koji se prikupljaju za varijable koje nisu obuhvaćene ESTAT-om ili za koje je potrebno dodatno uzorkovanje. Ekonomski podaci prikupljaju se za društva koja prerađuju ribu s manje od 10 zaposlenika i za društva čija je sekundarna djelatnost prerada ribe te za neplaćeni rad i sirovine. Podaci o zapošljavanju s obzirom na spol prikupljaju se za društva svih veličina.

Naziv varijable	Smjernice
MS (Država članica, DČ)	Ime države članice navodi se u obliku troslovne oznake u skladu s normom ISO 3166-1, npr. „DEU”.
Segment	Kriterij za segmentaciju jest broj zaposlenih osoba. Preporučuje se sljedeća segmentacija: društva <= 10; društva 11 – 49; društva 50 – 250; društva > 250.
Type of variables (E/S) (Vrsta varijabli)	Država članica navodi kategoriju kojoj pripadaju varijable: „E” (ekonomska) ili „S” (socijalna), na temelju tablice 11. višegodišnjeg programa Unije.
Variables (Varijable)	Država članica upućuje na nazivlje iz tablice 11. višegodišnjeg programa Unije.
Data Sources (Izvori podataka)	Država članica navodi upotrijebljene izvore podataka (računi, upitnici itd.). Izvori podataka moraju se jasno navesti za svaku varijablu.
Type of data collection scheme (Vrsta sustava prikupljanja podataka)	Država članica upisuje šifru sustava prikupljanja podataka kako slijedi: A – Cenzus; B – Istraživanje na probabilističkom uzorku; C – Istraživanje na neprobabilističkom uzorku; D – Neizravno istraživanje. Ako se varijabla ne prikuplja izravno, nego se procjenjuje, primjenjuje se neizravno istraživanje. U tom se slučaju u okviru za unos teksta 3.C ovog Priloga dodatno objašnjavaju sustav prikupljanja podataka i metoda procjene.
Frequency (Učestalost)	Država članica navodi učestalost prikupljanja ekonomskih i socijalnih podataka.
Planned sample rate % (Planirana stopa uzorkovanja (%))	Planirana stopa uzorkovanja (%) temelji se na populaciji. Ako se za neke varijable podaci neće prikupljati, u stupcu „Planned sample rate %” (Planirana stopa uzorkovanja (%)) upisuje se „N” (ne). Planirana stopa uzorkovanja može se promjeniti na temelju ažuriranih podataka o ukupnoj populaciji.
Comments (Napomene)	Sve dodatne napomene.

*Okvir za unos teksta 3.C***Segmenti populacije za prikupljanje ekonomskih i socijalnih podataka o prerađivačkoj industriji**

Opće napomene: Ovim se okvirom za unos teksta ispunjuju zahtjevi iz poglavља III. stavka 1.1. točke (d) bilješke 6. višegodišnjeg programa Unije i članka 2., članka 4. stavaka 1. i 5. te članka 5. stavka 2. ove Odluke. Namijenjen je određivanju podataka koje treba prikupljati u skladu s tablicom 11. višegodišnjeg programa Unije.

1. Opis metodologija koje se upotrebljavaju za odabir različitih izvora podataka
2. Opis metodologija koje se upotrebljavaju za odabir različitih vrsta prikupljanja podataka
3. Opis metodologija koje se upotrebljavaju za odabir okvira uzorkovanja i plana alokacije
4. Opis metodologija koje se upotrebljavaju za postupke procjena
5. Opis metodologija koje se upotrebljavaju u pogledu kvalitete podataka

(najviše 1 000 riječi)

ODJELJAK 4.

STRATEGIJA UZORKOVANJA ZA BIOLOŠKE PODATKE O GOSPODARSKOM RIBOLOVU

Tablica 4.A

Opis plana uzorkovanja za biološke podatke

										Plan rada (PR)			Comments	
										Datum podnošenja PR-a				
MS	MS participating in sampling	Region	RFMO/RFO/IÖ	Sub-area / Fishing ground	Scheme	Stratum ID code	PSU type	Catch fractions covered	Species/Stocks covered for estimation of volume and length of catch fractions	Seasonality (Temporal strata)	Reference years	Average Number of PSU during the reference years	Planned number of PSUs	
GBR		NSEA NA			Pridnene vrste na moru	SCT SD1-5	plovilo x izlazak u ribolov			godišnje		~ 4 000	40	
GBR		NSEA NA			Pridnene vrste na moru	SCT SD2-5	plovilo x izlazak u ribolov			godišnje		~ 500	10	
GBR		NSEA NA			Pridnene vrste na moru	SCT SD3-5	plovilo x izlazak u ribolov			godišnje		~ 2 000	6	
GBR		NSEA NA			Pridnene vrste na moru	SCT SD4-5	plovilo x izlazak u ribolov			godišnje		~ 750	20	
GBR		NSEA NA			Pridnene vrste na moru	SCT SD5-5	plovilo x izlazak u ribolov			godišnje		~ 15 000	6	
GBR		NSEA NA			Pridnene vrste na kopnu	SCT LD1-4	luka X dan			godišnje		~ 345	60	
GBR		NSEA NA			Pridnene vrste na kopnu	SCT LD2-4	luka X dan			godišnje		~ 7 000	20	
GBR		NSEA NA			Pridnene vrste na kopnu	SCT LD3-4	luka X dan			godišnje		~ 3 000	25	

											Plan rada (PR)		31.10.2016.	
											Datum podnošenja PR-a			
MS	MS participating in sampling	Region	RFMO/RFO/IO	Sub-area / Fishing ground	Scheme	Stratum ID code	PSU type	Catch fractions covered	Species/Stocks covered for estimation of volume and length of catch fractions	Seasonality (Temporal strata)	Reference years	Average Number of PSU during the reference years	Planned number of PSUs	Comments
GBR		NSEA NA			Pridnene vrste na kopnu	SCT LD4-4	luka X dan			godišnje		~ 1 000	30	
	Sjeverni Atlantik	NAFO	NAFO	Uzorkovanje na moru	L3	izlazak plovila u ribolov				godišnje	2015-2017	71	9	
	Ostale regije	IOTC	FAO 51 + 57	Uzorkovanje na kopnu	T18	izlazak plovila u ribolov				godišnje	2015-2017	157	120	

Opće napomene: Ovom se tablicom ispunjuju zahtjevi iz članka 3., članka 4. stavka 4. i članka 8. ove Odluke i ona je osnova za ispunjenje zahtjeva iz poglavљa III. stavka 2. točke (a) podtočke i. višegodišnjeg programa Unije. Ova se tablica odnosi na podatke koje treba prikupljati u skladu s tablicama 1.A, 1.B i 1.C višegodišnjeg programa Unije. Upotrijebite ovu tablicu za utvrđivanje svih sustava uzorkovanja koji ovise o ribarstvu u državi članici. Države članice navode stratume unutar sustava, vrstu primarne jedinice uzorkovanja te predviđeni broj primarnih jedinica uzorkovanja koji će biti dostupan u godini podnošenja plana. Država članica za svaki stratum bilježi broj primarnih jedinica uzorkovanja koje planira upotrijebiti.

Naziv varijable	Smjernice
MS (Država članica, DČ)	Ime države članice navodi se u obliku troslovne oznake u skladu s normom ISO 3166-1, npr. „DEU”.
MS participating in sampling (Država članica koja sudjeluje u uzorkovanju)	Ako se uzorkovanje provodi u skladu s programom koji je koordiniran na regionalnoj razini, navode se sve države članice koje u njemu sudjeluju. U suprotnom se navodi država članica koja je odgovorna za uzorkovanje. Ako su dostupne, u polju „Comments“ (Napomene) navode se poveznice na planiranu koordinaciju na regionalnoj ili međunarodnoj razini odnosno bilateralne i multilateralne sporazume.
Region (Regija)	Država članica upućuje na nazivlje iz tablice 5.C višegodišnjeg programa Unije (razina II.). Ako se informacije odnose na sve regije, upišite „all regions“ (sve regije).
RFMO/RFO/IO	Država članica upisuje skraćeni naziv regionalne organizacije za upravljanje ribarstvom (Regional Fisheries Management Organisation – RFMO), regionalne organizacije za ribarstvo (Regional Fisheries Organisation – RFO) ili međunarodnih organizacija (International Organisations – IO) koje su nadležne za upravljanje predmetnom vrstom/predmetnim stokom i pružanje savjeta o njima. npr. RFMO: ICCAT, GFCM, NAFO npr. RFO: CECAF npr. IO: ICES Ako ne postoji RFMO, RFO ili IO, upisuje se „NA“ (nije primjenjivo).
Sub-area/Fishing ground (Potporedruče/Ribolovno područje)	Država članica navodi ribolovno područje (npr. zona ICES-a, geografsko potpodručje GFCM-a, zona NAFO-a itd.).
Scheme (Sustav)	Država članica navodi sustav uzorkovanja: „at markets“ (na tržnicama), „at sea“ (na moru), kombinacija tih dviju metoda ili „other“ (drugo). Ako se navede „other“ (drugo) (npr. „other [Market stock specific sampling]“ – drugo [Uzorkovanje na tržištu specifično za stok]), navodi se opis u okviru za unos teksta 4.A ovog Priloga.
Stratum ID code (Identifikacijska oznaka stratuma)	Država članica navodi jedinstvenu oznaku za identifikaciju svakog stratuma unutar sustava. Ta oznaka može biti slobodan tekst ili šifra, ali uvek se mora podudarat s unosom u polju „Stratum ID code“ (Identifikacijska oznaka stratuma) kako je navedeno u tablici 4.B ovog Priloga. Stratumi koji nisu obuhvaćeni (tj. nema planiranog broja primarnih jedinica uzorkovanja) moraju se isto tako pobliže odrediti kako bi se mogla utvrditi veličina obuhvata plana uzorkovanja.
PSU type (Vrsta primarne jedinice uzorkovanja)	Država članica navodi primarnu jedinicu uzorkovanja unutar svakog stratuma. Primarna jedinica uzorkovanja može biti izlazak u ribolov, ribarsko plovilo, luka, ribolovni dan itd.
Catch fractions covered (Obuhvaćeni dijelovi ulova)	Država članica navodi koje je dijelove ulova potrebno uzorkovati. Upišite „Catch“ (ulov) ako se uzorkuje cjelokupan ulov, „Landings“ (iskrcani ulov), „Discards“ (odbačeni ulov), „Landings+Discards“ (iskrcani + odbačeni ulov) itd.

Naziv varijable	Smjernice
Species/Stocks covered for estimation of volume and length of catch fractions (Vrste/stokovi obuhvaćeni za procjenu količine i dužina dijelova ulova)	Država članica navodi jesu li planom uzorkovanja obuhvaćene sve vrste ili samo dio njih. Upišite „all species and stocks” (sve vrste i stokovi), „only stocks in Table 1A, 1B and 1C” (samo stokovi iz tablica 1.A, 1.B i 1.C) ili „selected species/stocks” (odabrane vrste/stokovi) te više detalja navedite u polju „Comments” (Napomene).
Seasonality (Temporal strata) (Sezonalnost (vremenski stratumi))	Država članica ključnom riječu opisuje sustav uzorkovanja u smislu vremenske stratifikacije: „monthly” (mjesečno), „quarterly” (tromjesečno), „annual” (godišnje) itd.
Reference years (Referentne godine)	Država članica navodi godine koje se upotrebljavaju kao referentne godine za očekivane primarne jedinice uzorkovanja u godini provedbe sustava uzorkovanja. Država članica upotrebljava tri posljednje godine (npr. „2014–2016”). Mogu se navesti razlozi kojima se opravdava upotreba drukčijeg razdoblja.
Average Number of PSU during the reference years (Prosječan broj primarnih jedinica uzorkovanja tijekom referentnih godina)	Država članica navodi ukupni broj primarnih jedinica uzorkovanja izračunan kao prosječne vrijednosti za referentne godine.
Planned number of PSUs (Planirani broj primarnih jedinica uzorkovanja)	Država članica navodi planirani broj primarnih jedinica uzorkovanja koje će se uzorkovati.
Comments (Napomene)	Sve dodatne napomene.

Okvir za unos teksta 4.A

Opis plana uzorkovanja za biološke podatke

Opće napomene: Ovim se okvirom za unos teksta ispunjuju zahtjevi članka 3., članka 4. stavka 4. i članka 8. ove Odluke i on je osnova za ispunjenje zahtjeva iz poglavљa III. stavka 2. točke (a) podtočke i. višegodišnjeg programa Unije. Ova se tablica odnosi na podatke koje treba prikupljati u skladu s tablicama 1.A, 1.B i 1.C višegodišnjeg programa Unije.

Opis plana uzorkovanja u skladu s člankom 5. stavkom 3. ove Odluke

(najviše 900 riječi po regiji)

Tablica 4.B

Opis okvira uzorkovanja za biološke podatke

				Plan rada (PR)	
MS	Stratum ID number	Stratum	Sampling frame description	Datum podnošenja PR-a	Comments
GBR	SCT SD1-5	Koćarice na otvorenom Sjevernome moru	Popis od 120 koćarica za pridneni ribolov > 18 m	slučajni odabir s nasumičnog popisa	
GBR	SCT SD2-5	Koćarice za lov kozica na otvorenom Sjevernom moru	Popis od 60 koćarica za pridneni ribolov školjkaša	slučajni odabir s nasumičnog popisa	
GBR	SCT SD3-5	Priobalne koćarice na Sjevernome moru	Popis od 250 koćarica za pridneni ribolov < 18 m stacioniranih u lukama na Sjevernome moru	slučajni odabir s nasumičnog popisa	
GBR	SCT SD4-5	Koćarice na otvorenom moru uz zapadnu obalu	Popis od 15 koćarica za pridneni ribolov > 18 m stacioniranih u lukama zapadne obale	slučajni odabir s nasumičnog popisa	
GBR	SCT SD5-5	Priobalne koćarice uz zapadnu obalu	Popis od 2 500 koćarica za pridneni ribolov < 18 m stacioniranih u lukama zapadne obale	slučajni odabir s nasumičnog popisa	
GBR	SCT LD1-4	Glavna sjeveroistočna luka	Jedna luka aktivna ~ 345 dana	slučajni odabir dana u tjednu iz sustavnog tjednog obuhvata	
GBR	SCT LD2-4	Manje sjeveroistočne luke	25 luka aktivnih više od 280 dana	slučajni odabir dana u tjednu iz sustavnog tjednog obuhvata	
GBR	SCT LD3-4	Zapadne luke	10 luka aktivnih više od ~ 300 dana	slučajni odabir dana u tjednu iz sustavnog tjednog obuhvata	
GBR	SCT LD4-4	Otočne luke	Četiri luke aktivne više od ~ 250 dana	slučajni odabir dana u tjednu iz sustavnog tjednog obuhvata	

			Plan rada (PR)		
			Datum podnošenja PR-a	31.10.2016.	
MS	Stratum ID number	Stratum	Sampling frame description	Method of PSU selection	Comments
ESP	L3	koćarice koje djeluju na području NAFO-a	plovila s dozvolom za ribolov na području NAFO-a	slučajni odabir s popisa plovila (bez zamjene)	
ESP	T18	Plovila s okružujućim mrežama plivaricama koja love tropске tune na području IOTC-a	Plovila s okružujućim mrežama plivaricama koja ribolov obavljaju u Indijskom moru, a ulov iskrcavaju u luci Victoria (Sejšeli)	Slučajni odabir među plovilima s okružujućim mrežama plivaricama koja iskrcavaju ulov u luci Victoria (Sejšeli)	Flota plovila s okružujućim mrežama plivaricama koja loviti tropске tune u Indijskom oceanu iskrcava svoje ulove u lukama Victoria, Mahé, Mombasa, Antisarana, ali zbog velike udaljenosti uzorkovanje se može obaviti jedino u luci Victoria (u kojoj se iskrcava većina ulova flote)

Opće napomene: Ovom se tablicom ispunjuju zahtjevi iz članka 3., članka 4. stavka 4. i članka 8. ove Odluke i ona je osnova za ispunjenje zahtjeva iz poglavљa III. stavka 2. točke (a) podtočke i. višegodišnjeg programa Unije. Ova se tablica odnosi na podatke koje treba prikupljati u skladu s tablicama 1.A, 1.B i 1.C višegodišnjeg programa Unije. Upotrijebite ovu tablicu kako biste naveli više pojedinosti o stratumima i okvirima uzorkovanja.

Naziv varijable	Smjernice
MS (Država članica, DČ)	Ime države članice navodi se u obliku troslovne oznake u skladu s normom ISO 3166-1, npr. „DEU”.
Stratum ID code (Identifikacijska oznaka stratuma)	Država članica navodi jedinstvenu oznaku za identifikaciju svakog stratuma unutar sustava. Ta oznaka može biti slobodan tekst ili šifra, ali uvijek se mora podudarati s unosom u polju „Stratum ID code” (Identifikacijska oznaka stratuma) kako je navedeno u tablici 4.B ovog Priloga. Stratumi koji nisu obuhvaćeni (tj. nema planiranog broja primarnih jedinica uzorkovanja) moraju se isto tako pobliže odrediti kako bi se mogla odrediti veličina obuhvata plana uzorkovanja.
Stratum	Država članica navodi kratak opis (slobodni tekst) stratuma uzorkovanja (npr. koćarice u GSA 22; plovila s okružujućom mrežom plivaricom uz zapadnu obalu; luke na sjeverozapadnom području itd.)
Sampling frame description (Opis okvira uzorkovanja)	Država članica navodi kratak opis (slobodan tekst) okvira uzorkovanja za svaki stratum (npr. popis plovila u GSA 22; popis plovila s okružujućom mrežom plivaricom uz zapadnu obalu; popis luka na sjeverozapadnom području).
Method of PSU selection (Metoda odabira primarnih jedinica uzorkovanja)	Država članica navodi (slobodni tekst) metodu (metode) odabira primarne jedinice uzorkovanja.
Comments (Napomene)	Sve dodatne napomene.

Tablica 4.C

Podaci o ribarstvu po državama članicama

									Plan rada (PR)				
									Datum podnošenja PR-a		31.10.2016.		
MS	Region	RFMO/ RFO/IO	Sub-area / Fishing ground	Reference years	Fleet segment / Metier	Targeted species / species assem- blage	Average number of vessels	Average number of fishing trips	Average number of fishing days	Average landings (tons)	Average landings (tons) in national ports	Average landings (tons) in foreign ports	Comments
DEU	Baltičko more		Zone ICES-a III.b - III. d		koćarice za pri- dnjeni ribolov	Mješoviti ribolov pridnenom povlačnom mrežom (koćom)	102	24 563		57 388	54 234	3 154	
DEU	Baltičko more		Zone ICES-a III.b - III. d		pridnena pote- gača	Ozimice	6	758		2 264	2 130	134	
DEU	Baltičko more		Zone ICES-a III.b - III. d		pelagijski	Skuša	25	89		119 745	98 403	21 342	
GBR	Sjeverno more i istočni Arktik		Potpodručja ICES-a I., II., III.a, IV. i VII.d		OTB_CRU_16-22	Kozice	15	3 625		6 345	6 345	0	
GBR	Sjeverni Atlantik	NAFO	NAFO	2015-2017	OTB_MD D_130-219_0_0	Miješane pridnene i duboko- vodne vrste (grenlandska ploča)	23	47	795	9 125	9 125	0	
GBR	Sjeverni Atlantik	NAFO	NAFO	2015-2017	OTB_MD D_>=220_0_0	Miješane pridnene i duboko- vodne vrste (raže)	19	20	342	4 648	4 648	0	
GBR	Sjeverni Atlantik	NAFO	NAFO	2015-2017	OTB_CRU_40- 59_0_0	Rakovi (sjeverna kozica)	2	2	12	25	25	0	

										Plan rada (PR)			
										Datum podnošenja PR-a		31.10.2016.	
MS	Region	RFMO/ RFO/IO	Sub-area / Fishing ground	Reference years	Fleet segment / Metier	Targeted species / species assem- blage	Average number of vessels	Average number of fishing trips	Average number of fishing days	Average landings (tons)	Average landings (tons) in national ports	Average landings (tons) in foreign ports	Comments
GBR	Sjeverni Atlantik	NAFO	NAFO	2015-2017	OTM_DEF_130- 135_0_0	Pridnene vrste (alfonsino)	1	2	NA *	NA *	NA *	0	* Povjerljivi podaci (samo jedno plovilo)
ESP	Ostale regije	IOTC	FAO 51+ 57	2015-2017	PS_LPF_0_0_0 (TROP)	Tropske tune (velikooka tuna, tunj prugavac, žutoperajna tuna)	15	157	4 108	127 795	0	127 795	Primijenjeno je drukčije referentno razdoblje (2015. – 2016.) jer je tijekom 2017. većina plovila prešla u druge regije zbog piratstva.

Opće napomene: Ovom se tablicom ispunjuju zahtjevi iz članka 4. stavka 4. ove Odluke i ona je osnova za ispunjenje zahtjeva iz poglavlja III. stavka 2. točke (a) podtočaka i., ii. i iii. višegodišnjeg programa Unije. Ova se tablica odnosi na podatke koje treba prikupljati u skladu s tablicama 1.A, 1.B i 1.C višegodišnjeg programa Unije. Upotrijebite ovu tablicu za sažeti prikaz veličine i aktivnosti nacionalne flote.

Naziv varijable	Smjernice
MS (Država članica, DČ)	Ime države članice navodi se u obliku troslovne oznake u skladu s normom ISO 3166-1, npr. „DEU”.
Region (Regija)	Država članica upućuje na nazivlje iz tablice 5.C višegodišnjeg programa Unije (razina II.). Ako se informacije odnose na sve regije, upišite „all regions” (sve regije).
RFMO/RFO/IO	Država članica upisuje skraćeni naziv regionalne organizacije za upravljanje ribarstvom (Regional Fisheries Management Organisation – RFMO), regionalne organizacije za ribarstvo (Regional Fisheries Organisation – RFO) ili međunarodnih organizacija (International Organisations – IO) koje su nadležne za upravljanje predmetnom vrstom/predmetnim stokom i pružanje savjeta o njima. npr. RFMO: ICCAT, GFCM, NAFO npr. RFO: CECAF npr. IO: ICES Ako ne postoji RFMO, RFO ili IO, upisuje se „NA” (nije primjenjivo).
Sub-area/Fishing ground (Potpodručje/Ribolovno područje)	Država članica navodi ribolovno područje (npr. zona ICES-a, geografsko potpodručje GFCM-a, zona NAFO-a itd.).
Reference years (Referentne godine)	Država članica navodi godine na koje se opis ribarstva stvarno odnosi (npr. „2014–2016”). Država članica izabire tri posljednje godine za koje su podaci dostupni.
Fleet Segment/metier (Segment flote/metier)	Podaci se prijavljuju po metierima (na razini 6.) kako je navedeno u tablici 2. višegodišnjeg programa Unije ili po segmentima flote kako su utvrđeni u tablici 5.B višegodišnjeg programa Unije.
Targeted Species/species assemblage (Ciljana vrsta/skupina vrsta)	Države članice navode ciljanu skupinu vrsta („Demersal species” (Pridnene vrste), „Small pelagic fish” (Male pelagične ribe) itd.) kako je navedeno u tablici 2. višegodišnjeg programa Unije.
Average Number of vessels (Prosječan broj plovila)	Države članice navode prosječan broj plovila za svaki segment flote/metier u predmetnim referentnim godinama.
Average Number of fishing trips (Prosječan broj izlazaka u ribolov)	Države članice navode prosječan broj izlazaka u ribolov za svaki segment flote/metier u predmetnim referentnim godinama.
Average Number of fishing days (Prosječan broj ribolovnih dana)	Države članice navode prosječan broj ribolovnih dana za svaki segment flote/metier u predmetnim referentnim godinama.
Average landings (tons) (Prosječni iskrcani ulovi (u tonama))	Države članice navode prosječnu živu masu (u tonama) ukupnih iskrcanih ulova za svaki segment flote/metier u predmetnim referentnim godinama. Vrijednost u ovom stupcu dobiva se zbrajanjem vrijednosti u drugim dvama stupcima ove tablice: „Average landings (tons) in national ports” (Prosječni iskrcani ulovi (u tonama) u nacionalnim lukama) i „Average landings (tons) in foreign ports” (Prosječni iskrcani ulovi (u tonama) u stranim lukama).

Naziv varijable	Smjernice
Average landings (tons) in national ports (Prosječni iskrcani ulovi (u tonama) u nacionalnim lukama)	Države članice navode prosječnu živu masu (u tonama) iskrcanih ulova za svaki segment flote/metier u predmetnim referentnim godinama.
Average landings (tons) in foreign ports (Prosječni iskrcani ulovi (u tonama) u stranim lukama)	Države članice navode prosječnu živu masu (u tonama) iskrcanih ulova u stranim lukama za svaki segment flote/metier u predmetnim referentnim godinama. Ako nema iskrcaja, navedite „0”.
Comments (Napomene)	Sve dodatne napomene.

Tablica 4.D
Iskrcajna mjesta

MS	Region	Sub-area / Fishing ground	Reference years	Landing locations(s)	Average number of locations	Average number of registered landings	Plan rada (PR)		Comments
							Datum podnošenja PR-a	31.10.2016.	
GBR	Sjeverno more i istočni Arktik	Potpodručja ICES-a I., II., III.a, IV. i VII.d	2015-2017	skupina 1	2	2 894	113 247	102 478	10 769
GBR	Sjeverno more i istočni Arktik	Potpodručja ICES-a I., II., III.a, IV. i VII.d	2015-2017	skupina n	37	950	1 564	1 564	0
GBR	Sjeverno more i istočni Arktik	Potpodručja ICES-a I., II., III.a, IV. i VII.d	2015-2017						
GBR	Sjeverno more i istočni Arktik	Potpodručja ICES-a I., II., III.a, IV. i VII.d							

Opće napomene: Ovom se tablicom ispunjuju zahtjevi iz članka 4. stavka 4. ove Odluke i ona je osnova za ispunjenje zahtjeva iz poglavlja III. stavka 2. točke (a) podtočaka i., ii. i iii. višegodišnjeg programa Unije. Ova se tablica odnosi na podatke koje treba prikupljati u skladu s tablicama 1.A, 1.B i 1.C višegodišnjeg programa Unije. Upotrijebite ovu tablicu za sažet prikaz značajki iskrcaja u državi članici.

Naziv varijable	Smjernice
MS (Država članica, DČ)	Ime države članice navodi se u obliku troslovne oznake u skladu s normom ISO 3166-1, npr. „DEU”.
Region (Regija)	Država članica upućuje na nazivlje iz tablice 5.C višegodišnjeg programa Unije (razina II.). Ako se informacije odnose na sve regije, upišite „all regions” (sve regije).
Sub-area/Fishing ground (Potpodručje/Ribolovno područje)	Država članica navodi ribolovno područje (npr. zona ICES-a, geografsko potpodručje GFCM-a, zona NAFO-a itd.).
Reference years (Referentne godine)	Država članica navodi godine na koje se opis iskrcajnih mesta stvarno odnosi (npr. „2014–2016”). Država članica izabire tri posljednje godine za koje su podaci dostupni.
Landing locations(s) (Iskrcajna mjesta)	Država članica upisuje slobodni tekst kojim se opisuje skupina/skup iskrcajnih mesta (npr. veće luke, manje luke, luke, lokalne luke itd.), ako postoji.
Average number of locations (Prosječan broj iskrcajnih mesta)	Država članica navodi prosječan broj iskrcajnih mesta za svaku skupinu/skup u predmetnim referentnim godinama, ako je dostupan.
Average number of registered landings (Prosječan broj registriranih iskrcaja)	Država članica navodi prosječan broj izvršenih registriranih iskrcaja za svaku skupinu/skup (prema potrebi) u predmetnim referentnim godinama. S obzirom na to da pretходna polja nisu obvezna, ovo bi se polje moglo odnositi na prosječan broj ukupnih iskrcaja u državi članici.
Average landed tonnage (Prosječna iskrcaana količina u tonama)	Država članica navodi prosječnu živu masu (u tonama) ukupnog iskrcaanog ulova tijekom referentnih godina. Podaci se navode za svaku skupinu/skup iskrcajnih mesta (ako je primjenjivo). Vrijednost u ovom stupcu dobiva se zbrajanjem vrijednosti u drugim dvama stupcima ove tablice: „Average landed tonnage of national fleet” (Prosječna količina u tonama koju je iskrcaala nacionalna flota) i „Prosječna količina u tonama koju je iskrcaala strana flota” (Prosječna količina u tonama koju je iskrcaala nacionalna flota).
Average landed tonnage of national fleet (Prosječna količina u tonama koju je iskrcaala nacionalna flota)	Država članica navodi prosječnu živu masu (u tonama) ukupnih ulova koje su iskrcaala plovila države članice tijekom referentnih godina za svaku skupinu/skup iskrcajnih mesta (ako je primjenjivo).
Average landed tonnage of foreign fleet (Prosječna količina u tonama koju je iskrcaala strana flota)	Država članica navodi prosječnu živu masu (u tonama) ukupnih ulova koje su iskrcaala strana plovila tijekom referentnih godina za svaku skupinu/skup iskrcajnih mesta (ako je primjenjivo). Ako nema iskrcaja, navodi se „0”.
Comments (Napomene)	Sve dodatne napomene.

ODJELJAK 5. **KVALITETA PODATAKA**

Tablica 5.A

Okvir za osiguravanje kvalitete bioloških podataka

Opće napomene: Ovom se tablicom ispunjuju zahtjevi iz članka 5. stavka 2. točke (a) ove Odluke. Ova je tablica namijenjena određivanju podataka koje treba prikupljati u skladu s tablicama 1.A, 1.B i 1.C višegodišnjeg programa Unije. U ovoj tablici navedite postoji li dokumentacija o procesu prikupljanja podataka (nacrtu uzorka, provedbi uzorkovanja, bilježenju podataka, pohranjivanju podataka i obradi podataka) te gdje se ta dokumentacija može pronaći. Nazivi sustava uzorkovanja i stratuma moraju biti jednaki onima u tablicama 4.A i 4.B ovog Priloga.

Naziv varijable	Smjernice
MS (Država članica, DČ)	Ime države članice navodi se u obliku troslovne oznake u skladu s normom ISO 3166-1, npr. „DEU”.
MS participating in sampling (Država članica koja sudjeluje u uzorkovanju)	Ako se sustav uzorkovanja provodi u okviru programa koji je koordiniran na regionalnoj/bilateralnoj/multilateralnoj razini, navode se sve države članice koje u njemu sudjeluju. Ako se sustav uzorkovanja provodi unilateralno, navodi se jedina država članica.
Sampling year/period (Godina/razdoblje uzorkovanja)	Država članica navodi godinu ili razdoblje planiranog uzorkovanja.
Region (Regija)	Država članica upućuje na nazivlje iz tablice 5.C višegodišnjeg programa Unije (razina II.). Ako se informacije odnose na sve regije, upišite „all regions“ (sve regije).
RFMO/RFO/IO	Država članica upisuje skraćeni naziv regionalne organizacije za upravljanje ribarstvom (Regional Fisheries Management Organisation – RFMO), regionalne organizacije za ribarstvo (Regional Fisheries Organisation – RFO) ili međunarodnih organizacija (International Organisations – IO) koje su nadležne za upravljanje predmetnom vrstom/predmetnim stokom i pružanje savjeta o njima. npr. RFMO: ICCAT, GFCM, NAFO npr. RFO: CECAF npr. IO: ICES Ako ne postoji RFMO, RFO ili IO, upisuje se „NA“ (nije primjenjivo).
Name of sampling scheme (Naziv sustava uzorkovanja)	Država članica navodi naziv sustava uzorkovanja. Nazivi sustava uzorkovanja moraju biti jednaki nazivima koji su upotrijebljeni u tablicama 4.A i 4.B ovog Priloga, u tablici 1.D ovog Priloga („Type of survey“ – vrsta istraživanja) i u tablici 1.E ovog Priloga („Species“ * „Method“ – Vrsta * Metoda).
Sampling frame (Okvir uzorkovanja)	Država članica navodi okvir uzorkovanja. Nazivi okvira uzorkovanja moraju biti jednaki nazivima u tablicama 4.A i 4.B ovog Priloga.
Is the sampling design documented? (Je li nacrt uzorka dokumentiran?)	Države članice navode „Y“ (da) ili „N“ (ne). Ako je odgovor „N“ (ne), u polju „Comments“ (Napomene) navodi se trenutak (godina) kada će dokumentacija biti dostupna.
Where can documentation on sampling design be found? (Gdje se može pronaći dokumentacija o nacrtu uzorka?)	Ako je država članica u prethodno polje upisala odgovor „Y“, mora navesti poveznicu na web-stranicu na kojoj se dokumentacija može pronaći. U suprotnome upisuje „NA“ (nije primjenjivo).
Are non-responses and refusals recorded? (Bilježe li se neodzivi i odbijanja?)	Države članice navode „Y“ (da) ili „N“ (ne). Ako je odgovor „N“ (ne), u polju „Comments“ (Napomene) navodi se godina u kojoj će dokumentacija biti dostupna.

Naziv varijable	Smjernice
Are quality checks to validate detailed data documented? (Jesu li provjere kvalitete koje se provode radi validacije detaljnih podataka dokumentirane?)	Države članice navode „Y” (da) ili „N” (ne). Ako je odgovor „N” (ne), u polju „Comments” (Napomene) navodi se godina u kojoj će dokumentacija biti dostupna.
Where can documentation on quality checks for data capture be found? (Gdje se može pronaći dokumentacija o provjera-rama kvalitete bilježenja podataka?)	Ako je država članica u prethodno polje upisala odgovor „Y”, mora navesti poveznicu na web-stranicu na kojoj se dokumentacija može pronaći. U suprotnome upisuje „NA” (nije primjenjivo).
In which national database are data stored? (U kojoj su nacionalnoj bazi podataka podaci pohranjeni?)	Država članica navodi naziv nacionalne baze podataka, ako je primjenjivo. U suprotnome upisuje „NA” (nije primjenjivo).
In which international database (s) are data stored? (U kojoj su međunarodnoj bazi podataka (ili više njih) podaci pohranjeni?)	Država članica navodi naziv međunarodne baze podataka (ili više njih), ako je primjenjivo. U suprotnome upisuje „NA” (nije primjenjivo).
Are processes to evaluate data accuracy (bias and precision) documented? (Jesu li postupci ocjenjivanja točnosti podataka (pristranost i preciznost) dokumentirani?)	Države članice navode „Y” (da) ili „N” (ne). Ako je odgovor „N” (ne), u polju „Comments” (Napomene) navodi se godina u kojoj će dokumentacija biti dostupna.
Where can documentation on processes to evaluate accuracy be found? (Gdje se može pronaći dokumentacija o postupcima ocjenjivanja točnosti podataka?)	Ako je država članica u prethodno polje upisala odgovor „Y” (da), mora navesti poveznicu na web-stranicu na kojoj se dokumentacija može pronaći. U suprotnome upisuje „NA” (nije primjenjivo).
Are the editing and imputation methods documented? (Jesu li metode uređivanja i umetanja podataka dokumentirane?)	Države članice navode „Y” (da) ili „N” (ne). Ako je odgovor „N” (ne), u polju „Comments” (Napomene) navodi se godina u kojoj će dokumentacija biti dostupna.
Where can documentation on editing and inputation be found? (Gdje se može pronaći dokumentacija o uređivanju i umetanju podataka?)	Ako je država članica u prethodno polje upisala odgovor „Y”, mora navesti poveznicu na web-stranicu na kojoj se dokumentacija može pronaći. U suprotnome upisuje „NA” (nije primjenjivo).
Comments (Napomene)	Sve dodatne napomene. U ovom se polju navodi kada će dokumentacija biti dostupna (ako trenutačno nije).

Tablica 5.B

Opće napomene: Ovom se tablicom ispunjuju zahtjevi iz članka 5. stavka 2. točke (b) ove Odluke. Ova je tablica namijenjena određivanju podataka koje treba prikupljati u skladu s tablicama 5.A, 6. i 7. višegodišnjeg programa Unije. U ovoj tablici navedite postojeći dokumentacija o procesu prikupljanja podataka te gdje se ta dokumentacija može pronaći.

Naziv varijable	Smjernice
MS (Država članica, DČ)	Ime države članice navodi se u obliku troslovne oznake u skladu s normom ISO 3166-1, npr. „DEU”.
Sampling year/period (Godina/razdoblje uzorkovanja)	Država članica navodi godinu ili razdoblje planiranog uzorkovanja.
Region (Regija)	Država članica upućuje na nazivlje iz tablice 5.C višegodišnjeg programa Unije (razina II.). Ako se informacije odnose na sve regije, upišite „all regions” (sve regije).
RFMO/RFO/IO/NSB	Država članica upisuje skraćeni naziv regionalne organizacije za upravljanje ribarstvom (Regional Fisheries Management Organisation – RFMO), regionalne organizacije za ribarstvo (Regional Fisheries Organisation – RFO), međunarodnih organizacija (International Organisations – IO) ili nacionalnih statističkih tijela (National Statistical Bodies – NSB) koji su nadležni za upravljanje predmetnom vrstom/predmetnim stokom i pružanje savjeta o njima. npr. RFMO: ICCAT, GFCM, NAFO npr. RFO: CECAF npr. IO: ICES npr. agencije, ustanove koje se bave društveno-ekonomskom statistikom Ako ne postoji RFMO, RFO, IO ili NSB, upisuje se „NA” (nije primjenjivo).
Type of data collection scheme (Naziv sustava prikupljanja podataka)	Država članica navodi naziv sustava prikupljanja podataka. Nazivi moraju biti jednaki onima koji su upotrijebljeni u tablicama 3.A, 3.B i 3.C ovog Priloga.
Name of data sources (Naziv izvora podataka)	Država članica navodi naziv izvora podataka. Nazivi moraju biti jednaki onima koji su upotrijebljeni u tablicama 3.A, 3.B i 3.C ovog Priloga.
Statistically sound sources and methods (Statistički valjani izvori i metode)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje primjenjuju li se statistički valjani izvori i metode. Ako je odgovor „N” (ne), u polju „Comments” (Napomene) navode se glavne prepreke.
Error checking (Provjera pogrešaka)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje ispravljaju li se i objavljaju u najkraćem mogućem roku pogreške otkrivene u objavljenim podacima. Ako je odgovor „N” (ne), u polju „Comments” (Napomene) navode se glavne prepreke.
Are procedures for confidential data handling in place and documented? (Primjenjuju li se postupci za postupanje s povjerljivim podacima i jesu li dokumentirani?)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje primjenjuju li se postupci za zaštitu povjerljivih podataka, postupanje s njima i njihovo smanjenje te jesu li dokumentirani. Ako je odgovor „N” (ne), u polju „Comments” (Napomene) navode se glavne prepreke.
Are protocols to enforce confidentiality between DCF partners in place and documented? (Primjenjuju li se protokoli za osiguravanje povjerljivosti među partnerima koji sudjeluju u okviru za prikupljanje podataka i jesu li ti protokoli dokumentirani?)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje primjenjuju li se protokoli za osiguravanje povjerljivosti među partnerima koji sudjeluju u okviru za prikupljanje podataka te jesu li dokumentirani. Ako je odgovor „N” (ne), u polju „Comments” (Napomene) navode se glavne prepreke.

Naziv varijable	Smjernice
Are protocols to enforce confidentiality with external users in place and documented? (Primjenjuju li se protokoli za osiguranje povjerljivosti u odnosu na vanjske korisnike i jesu li dokumentirani?)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje primjenjuju li se protokoli za osiguranje povjerljivosti u odnosu na vanjske korisnike te jesu li dokumentirani. Ako je odgovor „N” (ne), u polju „Comments” (Napomene) navode se glavne prepreke.
Is sound methodology documented? (Je li dobra metodologija dokumentirana?)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje je li dobra metodologija dokumentirana. Ako je odgovor „Y” (da), navedite uputu na to. Ako je odgovor „N” (ne), u polju „Comments” (Napomene) navode se glavne prepreke.
Does it follow international standards, guidelines and best practices? (Je li u skladu s međunarodnim normama, smjernicama i najboljim praksama?)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje je li dobra metodologija u skladu s međunarodnim normama, smjernicama i najboljim praksama. Ako je odgovor „Y” (da), navedite uputu na to. Ako je odgovor „N” (ne), u polju „Comments” (Napomene) navode se glavne prepreke.
Are methodologies consistent at MS, regional and EU level? (Primjenjuju li se metodologije dosljedno na razini države članice, regionalnoj razini i razini EU-a?)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje primjenjuju li se postupci za osiguranje dosljedne primjene standardnih pojmova, definicija i klasifikacija među partnerima na razini države članice, regionalnoj razini i razini EU-a. Ako je odgovor „N” (ne), u polju „Comments” (Napomene) navode se glavne prepreke.
Is there consistency between administrative and other statistical data? (Postoji li usklađenost između administrativnih i drugih statističkih podataka?)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje primjenjuju li se postupci za osiguranje dosljedne primjene definicija i pojnova korištenih za administrativne podatke i onih korištenih za druge statističke podatke. Ako je odgovor „N” (ne), u polju „Comments” (Napomene) navode se glavne prepreke.
Are there agreements for access and quality of administrative data between partners? (Postoje li među partnerima sporazumi o pristupu administrativnim podacima i osiguranju njihove kvalitete?)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje primjenjuju li se među partnerima sporazumi o osiguranju pristupa relevantnim administrativnim podacima i kvaliteti relevantnih administrativnih podataka. Ako je odgovor „N” (ne), u polju „Comments” (Napomene) navode se glavne prepreke.
Are data collection, entry and coding checked? (Provjeravaju li se prikupljanje, unos i šifriranje podataka?)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje nadziru li se prikupljanje, unos i šifriranje podataka rutinski i revidiraju prema potrebi. Ako je odgovor „N” (ne), u polju „Comments” (Napomene) navode se glavne prepreke.
Are editing and imputation methods used and checked? (Primjenjuju li se i provjeravaju metode uređivanja i umetanja podataka?)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje primjenjuju li se metode za uređivanje i umetanje podataka te preispituje li ih se redovito i revidira ili ažurira prema potrebi. Ako je odgovor „N” (ne), u polju „Comments” (Napomene) navode se glavne prepreke.
Are revisions documented and available? (Jesu li revizije dokumentirane i dostupne?)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje jesu li revizije dokumentirane i dostupne. Ako je odgovor „N” (ne), u polju „Comments” (Napomene) navode se glavne prepreke.
Is duplication of data collection avoided? (Izbjegava li se dvostruko prikupljanje podataka?)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje koristi li se administrativnim izvorima kad god je to moguće kako bi se izbjeglo dvostruko prikupljanje podataka te smanjilo opterećenje davatelja podataka. Ako je odgovor „N” (ne), u polju „Comments” (Napomene) navode se glavne prepreke.

Naziv varijable	Smjernice
Do automatic techniques for data capture, data coding and validation exist? (Postoje li tehnike automatskog prikupljanja, šifriranja i potvrđivanja podataka?)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje postoje li postupci i alati za provedbu tehnika automatskog prikupljanja, šifriranja i potvrđivanja podataka. Ako je odgovor „N” (ne), u polju „Comments” (Napomene) navode se glavne prepreke.
Are end-users listed and updated? (Postoji li popis krajnjih korisnika koji se redovito ažurira?)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje je li dostupan popis ključnih krajnjih korisnika i njihova korištenja podacima, uključujući i popis neispunjениh potreba korisnika, te ažuriraju li se ti popisi redovito. Ako je odgovor „N” (ne), u polju „Comments” (Napomene) navode se glavne prepreke.
Are sources, intermediate results and outputs regularly assessed and validated? (Ocenjuju li se i potvrđuju li se redovito izvori, međurezultati i konačni rezultati?)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje ocjenjuju li se i potvrđuju redovito izvori podataka, međurezultati i statistički rezultati. Ako je odgovor „N” (ne), u polju „Comments” (Napomene) navode se glavne prepreke.
Are errors measured and documented? (Mjere li se i dokumentiraju pogreške?)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje mjere li se i sustavno dokumentiraju uzoračke i neuzoračke pogreške u skladu s europskim normama. Ako je odgovor „N” (ne), u polju „Comments” (Napomene) navode se glavne prepreke.
Are procedures in place to ensure timely execution? (Postoje li postupci za osiguravanje pravodobnog izvršenja?)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje postoje li postupci za praćenje izvršavanja zadaća te za osiguravanje njihova pravodobnog izvršenja. Ako je odgovor „N” (ne), u polju „Comments” (Napomene) navode se glavne prepreke.
Are procedures in place to monitor internal coherence? (Postoje li postupci za praćenje unutarnje usklađenosti?)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje jesu li razvijeni i provode li se sustavno postupci za praćenje unutarnje usklađenosti te jesu li odstupanja objašnjena. Ako je odgovor „N” (ne), u polju „Comments” (Napomene) navode se glavne prepreke.
Are statistics comparable over time? (Jesu li statistike usporedive kroz vrijeme?)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje jesu li statistike usporedive u prihvatljivom razdoblju, objašnjavaju li se prekidi u vremenskom nizu te jesu li dostupne metode za osiguravanje usuglašavanja kroz određeno razdoblje. Ako je odgovor „N” (ne), u polju „Comments” (Napomene) navode se glavne prepreke.
Are methodological documents publicly available? (Jesu li metodološki dokumenti javno dostupni?)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje jesu li metodološki dokumenti lako dostupni. Ako je odgovor „N” (ne), u polju „Comments” (Napomene) navode se glavne prepreke.
Are data stored in databases? (Pohranjuju li se podaci u baze podataka?)	Država članica upisujući „Y” (da) ili „N” (ne) označuje pohranjuju li se primarni, detaljni i agregirani podaci te s njima povezani metapodaci u baze podataka. Ako je odgovor „N” (ne), u polju „Comments” (Napomene) navode se glavne prepreke.
Where can documentation be found? (Gdje se može pronaći dokumentacija?)	Ako je država članica u prethodno polje upisala odgovor „Y” (da), mora navesti poveznicu na web-stranicu na kojoj se dokumentacija može pronaći. U suprotnome upisuje „NA” (nije primjenjivo).
Comments (Napomene)	Sve dodatne napomene. U ovom se polju navodi kada će dokumentacija biti dostupna (ako trenutačno nije).

ODJELJAK 6.
DOSTUPNOST PODATAKA

Tablica 6.A

Dostupnost podataka

MS	Data set	Section	Variable group	Year(s) of WP implementation	Reference year	Plan rada (PR)	Comments
						Datum podnošenja PR-a	
SWE	Ekonomski podaci o floti	3A	prihod/troškovi	N	N – 1	N + 1, 1. ožujka	
SWE	Ekonomski podaci o akvakulturi		sve	N	N – 1	N + 1, 1. ožujka	
SWE	Varijabla koja se odnosi na		kapacitet	N	N	N + 1, 31. siječnja	
SWE	Varijabla koja se odnosi na ribolovnu aktivnost		iskrcaji	N	N	N + 1, 31. ožujka	
SWE	Ekonomski podaci o preradi ribe		sve	N	N – 2	N + 1, 1. studenoga	

Opće napomene: Ovom se tablicom ispunjuju zahtjevi iz članka 6. ove Odluke. Upotrijebite ovu tablicu kako biste za svaki skup podataka naveli informacije o dostupnosti podataka krajnjim korisnicima.

Naziv varijable	Smjernice
MS (Država članica, DČ)	Ime države članice navodi se u obliku troslovne oznake u skladu s normom ISO 3166-1, npr. „DEU”.
Data set (Skup podataka)	Država članica navodi za koji će se skup podataka dati informacije o dostupnosti podataka. Naziv skupa podataka može se sastaviti prema nazivima odgovarajućih tablica ovog Priloga.
Section (Odjeljak)	Država članica upućuje na određeni odjeljak u planu rada.
Variable group (Skupina varijable)	Država članica upućuje na određene varijable iz tablica 1.B, 1.E, 1.I, 2.A, 3.A, 3.B ovog Priloga. Ako se upućuje na neku drugu tablicu, ovo polje može ostati prazno.
Year(s) of WP implementation (Godine provedbe plana rada)	Država članica upućuje na godine provedbe plana rada.
Reference year (Referentna godina)	Država članica upućuje na godinu predviđenog prikupljanja podataka.
Final data available after (Konačni podaci dostupni nakon)	Država članica navodi nakon koliko će godina poslije prikupljanja podaci biti dostupni krajnjim korisnicima. Navode se godina i mjesec ako je primjenjivo.
Comments (Napomene)	Sve dodatne napomene.

ODJELJAK 7.
KOORDINACIJA

Tablica 7.A

Planirana koordinacija na regionalnoj i međunarodnoj razini

				Plan rada (PR)	
				Datum podnošenja PR-a	31.10.2016.
MS	Acronym	Name of meeting	RFMO/RFO/IO	Planned MS participation	Comments
SWE	RCM Med			X	
SWE	WGNSSK		ICES	X	
SWE	MEDITS			X	

Opće napomene: Ovom se tablicom ispunjuju zahtjevi iz članka 7. stavka 1. ove Odluke. Upotrijebite ovu tablicu kako biste naveli informacije o planiranom sudjelovanju države članice na sastancima koji su relevantni za prikupljanje podataka u skladu s okvirom za prikupljanje podataka.

Naziv varijable	Smjernice
MS (Država članica, DČ)	Ime države članice navodi se u obliku troslovne oznake u skladu s normom ISO 3166-1, npr. „DEU”.
Acronym (Skraćeni naziv)	Država članica navodi službeni skraćeni naziv sastanka na kojem je sudjelovala.
Name of the meeting (Naziv sastanka)	Država članica navodi službeni puni naziv sastanka na kojem je sudjelovala.
RFMO/RFO/IO	Država članica upisuje skraćeni naziv regionalne organizacije za upravljanje ribarstvom (Regional Fisheries Management Organisation – RFMO), regionalne organizacije za ribarstvo (Regional Fisheries Organisation – RFO) ili međunarodnih organizacija (International Organisations – IO) koje su nadležne za upravljanje predmetnom vrstom/predmetnim stokom i pružanje savjeta o njima. npr. RFMO: ICCAT, GFCM, NAFO npr. RFO: CECAF npr. IO: ICES Ako ne postoji RFMO, RFO ili IO, upisuje se „NA” (nije primjenjivo).
Planned MS participation (Planirano sudjelovanje države članice)	Država članica označuje planira li sudjelovati na sastanku.
Comments (Napomene)	Sve dodatne napomene.

Tablica 7.B

								Plan rada (PR)	
								Datum podnošenja PR-a	31.10.2016.
MS	Region	RFMO/RFO/IO	Source	Section	Topic	Recommendation number	Recommendation/Agreement	Follow-up action	Comments
SWE	Sjeverni Atlantik		LM 2014		Varijable koje se odnose na metier				
LVA	Baltik		STECF 14-13	VII.					
				III.C, III.E					
				III.F					
				svi					

Opće napomene: Ovom se tablicom ispunjuju zahtjevi iz članka 7. stavka 1. i članka 8. ove Odluke. Upotrijebite ovu tablicu kako biste naveli informacije o tome kako država članica planira ispunjavati preporuke i sporazume koji se odnose na prikupljanje podataka u skladu s okvirom za prikupljanje podataka na europskoj i međunarodnoj razini.

Naziv varijable	Smjernice
MS (Država članica, DČ)	Ime države članice navodi se u obliku troslovne oznake u skladu s normom ISO 3166-1, npr. „DEU”.
Region (Regija)	Država članica upućuje na nazivlje iz tablice 5.C višegodišnjeg programa Unije (razina II.). Ako se preporuka odnosi na sve regije, upišite „all regions” (sve regije).
RFMO/RFO/IO	Država članica upisuje skraćeni naziv regionalne organizacije za upravljanje ribarstvom (Regional Fisheries Management Organisation – RFMO), regionalne organizacije za ribarstvo (Regional Fisheries Organisation – RFO) ili međunarodnih organizacija (International Organisations – IO) koje su nadležne za upravljanje predmetnom vrstom/predmetnim stokom i pružanje savjeta o njima. npr. RFMO: ICCAT, GFCM, NAFO npr. RFO: CECAF npr. IO: ICES Ako ne postoji RFMO, RFO ili IO, upisuje se „NA” (nije primjenjivo).
Source (Izvor)	Država članica navodi izvor preporuke u obliku skraćenog naziva relevantnog regionalnog koordinacijskog sastanka (Regional Coordination Meeting – RCM)/skupine za regionalnu koordinaciju (Regional Coordination Group – RCG), sastanka za dogovor suradnje (Liaison Meeting – LM), stručne radne skupine STECF-a (Expert Working Group – EWG), npr. „LM 2014”, „STECF EWG 14-07”.
Section (Odjeljak)	Država članica upućuje na odjeljak plana rada (PR), npr. „1.A”, „1.B” itd. Ako se preporuka odnosi na nekoliko odjeljaka, upisuju se relevantni odjeljci. Ako se preporuka odnosi na sve odjeljke, upisuje se „all” (svi).
Topic (Tema)	Država članica upućuje na temu na koju se primjenjuje preporuka, npr. „Data quality” (kvaliteta podataka), „Surveys” (istraživanja) itd.
Recommendation Number (Broj preporuke)	Država članica upućuje na broj dodijeljen pojedinačnoj preporuci, ako brojevi postoje.
Recommendation/Agreement (Preporuka/Sporazum)	Država članica upućuje na relevantne preporuke u pogledu referentnog razdoblja plana rada i u pogledu države članice. Nema potrebe navoditi preporuke i sporazume koji se ne odnose na državu članicu (npr. one o nadležnostima ICES-ovih stručnih skupina, o mjerama koje mora poduzeti Komisija itd.).
Follow-up action (Daljnje aktivnosti)	Država članica navodi kratak opis odgovarajućih mjera koje se poduzimaju ili će se poduzeti.
Comments (Napomene)	Sve dodatne napomene.

Tablica 7.C

Bilateralni i multilateralni sporazumi

MSs	Contact persons	Content	Coordination	Description of sampling / sampling protocol / sampling intensity	Data transmission	Access to vessels	Plan rada (PR)	Comments
							Datum podnošenja PR-a	
DEU - DNK	ime i adresa elektroničke pošte za svaku državu članicu koja sudjeluje	a) Plovila DEU-a koja iskrcavaju za prvu prodaju u DNK-u i trebaju biti obuhvaćena planom rada DEU-a. b) Plovila DNK-a koja iskrcavaju za prvu prodaju u DEU-u i trebaju biti obuhvaćena planom rada DNK-a	NA	Dužina i starost odbačenih i iskrcanih ulova, u skladu s odgovarajućim PR-om. Razine i obuhvat uzorkovanja kako su dogovoreni na regionalnim koordinacijskim sastancima za Baltik te za Sjeverno more i istočni Arktik.	DEU/DNK su odgovorni za dostavljanje podataka za vlastita plovila odgovarajućim krajnjim korisnicima i jedni drugima.	Država koja je odgovorna za uzorkovanje osigurava pristup plovilima.	U skladu s PR-om	
LTU - DEU - LVA - NLD - POL	DEU, LVA, LTU, NLD, POL surađuju u prikupljanju bioloških podataka o pelagijskom ribolovu u vodama CECAF-a u 2014. – 2015. i 2016. – 2017. (novo produljenje).	NL koordinira izvršavanje ovog višestranog sporazuma. NL će sklopiti ugovor s podizvođačem „Cor ten Marine Research“ (CMR) kao posrednikom između NL-a i IMROP-a (Mauritanijski institut za oceanografiju i ribarstvo). CMR će angažirati mauritaniske promatrače iz IMROPa za provođenje uzorkovanja. CMR i IMROP sklopit će sporazum u kojemu će formalizirati međusobne obveze; među ostalim i to da će se naplaćivati samo dodatni troškovi za tu konkretnu zadaću.	Biološko uzorkovanje na ribarskim plovilima na području CECAF-a provode mauritanijski promatrači. Promatrače angažira CMR i oni postupaju u skladu s protokolom uzorkovanja kako je opisan u dokumentu „Prikupljanje bioloških podataka o pelagijskom ribolovu u vodama CECAF-a u skladu s okvirom za prikupljanje podataka“, verzija od 31.5.2011.	CMR je odgovoran za prikupljanje podataka, kontrolu kvalitete te dostavljanje svih podataka prikupljenih u okviru ovog sporazuma CECAFovoj radnoj skupini za pelagijski ribolov. CMR isto tako dostavlja sve podatke CVO-u koji podatke šalje partnerima.	Svaki partner osigurava mauritanijskim promatračima pristup svojim plovilima u skladu s ovim sporazumom. Odbijanje pristupa plovilima partnera ne oslobođa pravnih i finansijskih obveza.	Ovaj sporazum počinje 1. siječnja 2012. Uz iznimku finansijskih obveza, završava 31. prosinca 2013. Prestaje prije tog datuma ako se na području CECAF-a zatvorí pelagijski ribolov za plovila EU-a. Eventualni preostali doprinosi bit će nadoknadeni partnerima pro rata. Sporazum je produljen i traje do 31. prosinca 2015.		

Opće napomene: Ovom se tablicom ispunjuju zahtjevi iz članka 7. stavka 2. i članka 8. ove Odluke. Upotrijebite ovu tabelicu kako biste naveli informacije o sporazumima s ostalim državama članicama i o tome kako se ispunjuju europske i međunarodne obvezе.

Naziv varijable	Smjernice
MSs (Države članice)	Imena država članica uključenih u sporazum navode se u obliku troslovne oznake u skladu s normom ISO 3166-1, npr. „DEU”.
Contact persons (Osobe za kontakt)	Država članica navodi ime i adresu elektroničke pošte odgovorne osobe iz svake države članice uključene u sporazum.
Content (Sadržaj)	Država članica ukratko opisuje cilj sporazuma. Država članica prema potrebi u polju „Comments” (Napomene) navodi nedvosmisleno potpuno upućivanje ili valjanu veznicu na dokumentaciju o sporazumu.
Coordination (Koordinacija)	Država članica ukratko opisuje kako se koordinacija provodi ili kako će se provoditi te tko je provodi ili će je provoditi.
Description of sampling/sampling protocol/sampling intensity (Opis uzorkovanja/protokola uzorkovanja/intenziteta uzorkovanja)	Država članica ukratko opisuje uzorkovanje koje se provodi u okviru sporazuma.
Data transmission (Prijenos podataka)	Država članica navodi koja je država članica odgovorna ili će biti odgovorna za dostavljanje kojeg skupa podataka.
Access to vessels (Pristup plovilima)	Država članica navodi podrazumijeva li se sporazumom pristup plovilima partnera.
Validity (Valjanost)	Država članica navodi godinu isteka sporazuma ili, ako se sporazum obnavlja godišnje, godinu njegova potpisivanja.
Comments (Napomene)	Sve dodatne napomene.

PRILOG II.

Odredbe višegodišnjeg programa Unije		Odgovarajući dio plana rada	
Odredba	Tablica	Tablica	Tekst
Poglavlje III.			
Stavak 1.1. točka (d) bilješka 6.		3.C	Okvir za unos teksta 3.C
Stavak 2. točka (a) pod-točka i.	1.A, 1.B, 1.C 1.A, 1.B, 1.C	1.A, 1.B, 1.C 1.A, 1.B, 1.C	
Stavak 2. točka (a) pod-točka ii.	1.A, 1.B, 1.C	1.A, 1.B, 1.C	
Stavak 2. točka (a) pod-točka iii.			
Stavak 2. točka (a) pod-točka iv.	3.	1.D	
Stavak 2. točka (b)	1.E	1.E	Okvir za unos teksta 1.E
Stavak 2. točka (c)	1.E	1.E	Okvir za unos teksta 1.E
Stavak 3. točka (a)	1.D	1.F	
Stavak 3. točka (c)	—	—	Pilot-studija 2.
4.	4.	2.A	Okvir za unos teksta 2.A
Stavak 5. točka (a)	5.A	3.A	Okvir za unos teksta 3.A
Stavak 5. točka (b)	6.	3.A	Okvir za unos teksta 3.A, pilot-studija 3.
Stavak 6. točka (a)	7.	3.B	Okvir za unos teksta 3.B
Stavak 6. točka (b)	6.	3.B	Okvir za unos teksta 3.B
Stavak 6. točka (c)	8.	—	Pilot-studija 4.
Poglavlje IV.			
1.	10.	1.G, 1.H	Okvir za unos teksta 1.G
Poglavlje V.			
4.	—	—	Pilot-studija 1.

ISSN 1977-0847 (elektroničko izdanje)
ISSN 1977-0596 (iskano izdanje)

Ured za publikacije Europske unije
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

HR